

Coperta : *Nicola Adrian*

TUDOR MUŞATESCU

S C R I E R I

★ ★ ★

MICA
PUBLICITATE

R O M A N

Postfață de *Dumitru Solomon*

EDITURA MINERVA

București — 1972

PARTEA I

Toate drepturile rezervate Editurii Minerva

Caliopei Zaharescu a rămas văduvă, marți, la patru după-masă. De altminteri, încă de luni seara, Titică înțelese că „se duce“.

Pe de o parte, privirile filozofice ale doctorului Pruncu și, pe de altă parte, lacrimile lui Caliopei șterse în fugă, în antreu, cu mîneca largă a capotului, îl făcuseră să-și dea seama că ceasul de pe urmă se apropie „în pas gimnastic“ și că — prin urmare — el, locotenent-colonel intendant Zaharescu Dumitru, nu va mai fi, în curînd, nici locotenent-colonel, nici bărbatul lui Caliopei (născută Drăgănescu), nici proprietar pe strada Sfinților în București. Că, într-un cuvînt, nu va mai fi nimic din tot ceea ce „luptase“ (în înțelesul civil al cuvîntului) o viață întreagă, ca să ajungă.

Singur și în cămașă cu rîuri în fața morții, pe la șapte seara, Titică și-a împreunat mîinile sub cap, în patul lui de suferință, căutînd să pară indiferent în fața destinului, astfel ca fulgerul inevitabil al morții să-l „corenteze“ prin surprindere. Și dacă trupul și-l putea stăpîni, nemișcat, căutînd parcă să-l obișnuiască în „poziție de cadavru“ îngălbenit ca un dinte de fumător (tot așa cum odinioară, la școala militară, și-l obișnuise în „poziție de drepti“), năvala gîndurilor cu nici un chip n-o putea ține pe loc.

Intr-un punct de pe tavan (care putea fi, tot așa de bine, o muscă sau o fărîmă de zugrăveală cojită), ochii lui vedeau, ca într-un ochean fermecat, adunate din toate colțurile amintirii, scoase la lumină de sub toate cutele sufletului, frînturi din viața lui toată, lipite una de alta, fără logică și continuitate, ca pe o bandă cinematografică, unde un regizor dibaci și-a strîns fragmente disperate din toate filmele pe care le-a realizat în viață, creînd un film, unic și ocazional, ca pentru sărbătorirea unui sfîrșit de carieră. Și, pînă la nouă seara, cît a durat proiecția filmului minunat, bolnavul a stat neclintit, cu ochii țintă pe ecranul minuscul de pe tavan. Apoi a tresărit deodată, ca și cum și-ar fi adus aminte de un lucru pe care îl uitase tocmai fiindcă se gîndise prea mult la el. A oftat lung, din inima închisă ca o geamandură defectă în piept, apoi a dibuit para soneriei de perete și-a apăsător de trei ori tîmburucul de fildeș. Asta însemna, în limbajul convențional al soneriei, că vrea să vie Caliopei. Imediat ușa dinspre antreu s-a deschis fără zgomot (de cînd cu boala lui Titică i se ungeau țîșnile, în fiecare dimineață, cu o pană de gîscă muiată în untdelemn de salată) și în prag s-a ivit Caliopei.

Titică îi făcu semn să se apropie și — scandînd cuvintele, așa cum nu putuse să facă niciodată în orele de latină, pe vremuri, — îi spuse cu vocea lui subțire ca ața de mosorel :

— Adu-mi sabia de Toledo din salon.

— Ce să faci cu ea, mamă dragă ? se minună onest Caliopei. Mai bine să-ți dea maica o linguriță de doctorie.

Titică făcu un gest contrariat.

— Adu-mi sabia „mea“.

Caliopei ieși fără zgomot, tot așa cum intrase și după o clipă reveni țînînd în mînă sabia de Toledo. Titică o privi apropiindu-se de el, și înfățișarea ei de femeie planturoasă, înaltă și înarmată bărbătește cu sabia în mînă ridicată, îi aminti o altă imagine, a unei alte femei, într-o poziție similară. A unei femei pe care o văzuse nu știa cînd și unde.

— Uite sabia, mamă ! Ce vrei să faci cu ea ?

Titică nu răspunse. Preocupat de asemănarea lui Caliopei cu cealaltă femeie înarmată, din memoria lui, își infundă capul în pernă și rămase neclintit, cu ochii închiși.

— Titică, ți-am adus sabia, dragă.

— ?

— Titică mamă, nu m-auzi ? Vai de mine și de mine ! Nu-mi da emoții d-astea.

Și Caliopei, cuprinsă de o presimțire groaznică, ridică spre plafon, a disperare, brațele-i albe și pufoase ca de aluat necopt.

Titică deschise ochii lui verzi în care viața nu se mai putea distinge decît ca un chenar spălăcit, prelins în colțuri și, privind-o, se însenină dintr-o dată.

— Am găsit !

— Ce-ai găsit, puiule ?

— Am găsit cu cine semeni tu, cum stai acum, așa... în poziția asta.

— Dar cum stau ?

— Uite așa, în capot, cu sabia mea ridicată într-o mînă.

— Bravo, mamă, bine c-ai găsit.

— Știi cu cine semeni ?

— Cu nenea Mitu, Dumnezeu să-l ierte !

În toată viața lui de pînă acum Titică avusese mania de a găsi, tuturor oamenilor, o asemănare fie cu alți oameni, fie cu animale, plante sau obiecte casnice. (Odată chiar, pe cînd era sublocotenent, făcuse zece zile de închisoare fiindcă spusese la popotă că nevasta colonelului semăna, din față, cu un copil desfășat văzut din spate.)

— Nu semeni cu nenea Mitu. Să-ți spui eu cu cine semeni, că tu n-ai de unde să știi. Semeni cu Statuia libertății din New York. Așa e ?

Drept răspuns, știind că, îndeobște, statuile reprezintă femei goale, Caliopei își strînse repede marginile capotului răsbuzate neglijent peste piept și pentru prima dată în viața ei se simți rușinată c-a fost surprinsă de Titică în „neglijé“.

Muribunzii impun totdeauna respect. Lîngă un om care moare, pe care îl simți dibuînd c-o mînă oarbă veșnicia, e o împietate să-ți suflă nasul sau să stai picior peste picior.

— Iartă-mă și tu acum... Nu-mi arde de cochetărie.

— De ce să te iert ? Nu pricep.

— Că umblu ca statuia aia de ziseși că-i semăn.

Titică își dădu seama, cu amărăciune, că ultima lui comparație de pe lume n-a fost reușită și n-a fost înțeleasă. Simți aceeași stînjnire pe care o încearcă cineva care a spus o anecdotă la finalul căreia n-a rîs nimeni. Se ridică puțin pe perne și zise :

— Dă-mi sabia și taci.

Nimeni nu-și poate închipui cu cîtă patimă și seriozitate își iubește un ofițer de intendanță sabia. Ea dă purtătorului prestigiul militarului combatant, făcîndu-l să uite registrele scrise cu cerneală violetă de cancelarie, registrele cu colțuri roase de șobolani și cu miros de furier, registrele în care se războiesc armate de legume, materiale și furnituri : artileria grea a cartofilor, ineputabilele divizii de infanterie ale boabelor de fasole cu ranițe de gărgărițe în spate, escadroanele de arpagic cu chivăre galbene de dragoni, statul-major al prunelor uscate sistematic.

Titică apucă sabia cu amîndouă mîinile și și-o culcă, cu afecțiune, pe piept. Cu degete tremurătoare începu apoi să-l pipăie teaca rece și atinsă, pe alocuri, de pecingini de rugină, iar ochii lui căutară, pe întinderea ei netedă, semnul, pe care acum douăzeci de ani, îl făcuse cu foarfecele de unghii ale lui Caliopi ca s-o poată recunoaște în cazul cînd cineva ar fi încercat să i-o schimbe.

Semnul — două inițiale îmbrățișate, un T și un Z — era la locul lui.

Titică îl privi lung și-și aminti exact clipa cînd îl zgîriase. Se văzu într-o duminică după-masă, în uniformă nouă de căpitan proaspăt, așteptînd pe Caliopi „să fie gata” pentru a merge la botezul celui de al treilea „gheneral” al maiorului Perianu. Și cum Caliopi întîrzia să fie gata la timp și cum la botezuri, în case de camarazi, sînt invitați mulți și săbii de Toledo puține, Titică — om cu judecată rece — luă foarfecele de unghii și, cu vîrfurile lui fin și arcuit, își gravă inițialele pe sabie.

— Acum poți s-o iei, Caliopi, și să știi că las cu limbă de moarte s-o ții toată viața la locul ei, în salon. Cînd ai vedea-o, să-ți aduci aminte de mine.

Și zicînd acestea, ochii i se umeziră onest și buzele arse de regim se lipiră pe inițialele tinereții lui, într-o sărutare de despărțire, lungă, tristă și aburită.

— Să ai grijă să n-o rezemi cumva în picioare, că se zgîrie tapetul și știi cîte parale m-a costat. S-o pui culcată pe pian, lîngă clarinetul meu.

Deodată Titică se simți slab ca după o pierdere mare de sînge. Își adună cu greu ultimele puteri și zise :

— Testamentul mi l-am făcut... Încă de anul trecut... După a doua criză.

Zguduită de o presimțire, oarecum agreabilă, Caliopi se simți datoare să izbucnească în plîns. Mai ales că îi și „ venea”.

— Să nu-mi vorbești de testament, Titică mamă, că mă supăr. O să te faci bine și o să-l rupi... Să vezi tu.

— Mofturi ! Mai arată-mi unul care s-a făcut bine de cancer și-l mănînc. Ș-apoi simt eu că mi se apropie.

— Nu, nu, nu, nu se poate. Prea ar fi teribilă lovitura asta pentru mine.

Bolnavul își da perfect de bine seama că n-are timp de discuții banale. Gîndurile lui erau socotite, ca și clipele. De aceea renunță s-o convingă pe Caliopi că știe exact ceea ce, atît de repede, îl așteaptă.

— Tot ce am, ți-am lăsat ție... Cu două condițiuni însă, și anume : Întîi, Sergiu. Ai să-l iei în casă la noi și să-l ajuți pînă își face o carieră. E băiat bun, învață bine și-atîta nepot am și eu care să-mi ducă numele mai departe. Al doilea. Cînd o vrea Dumnezeu și cu tine, toată averea ai s-o lași statului ca să cumpere din ea tunuri pentru un regiment de artilerie care să poarte numele meu : Regimentul de artilerie locotenent-colonel intendent Zaharescu Dumitru.

Pe obrajii lui Caliopi lacrimile se zvîntară subit.

— Da de ce să las averea statului ? Statul ne-a dat nouă ceva ?

Titică duse un deget de conspirator obosit la gură.

— Ne-a dat, săracul ! Și cu știrea și fără știrea lui. Să nu vorbim cu păcat. D-aia m-am gîndit, ca Iov în ceasul cel greu : statul a dat, statul a luat, numele statului fie binecuvîntat. Știu că mulți au să se mire și au să

creadă c-am murit nebun, cînd vor auzi c-am lăsat averea statului ca să cumpere tunuri din ea. Dar tu să le spui tuturor că singura patimă pe care am avut-o în viață, afară de preferans, a fost artileria, tunurile, și că cea mai mare părere de rău a mea a fost că nu m-am făcut artilerist, să mor pentru România Mare, pe front, cu țeava tunului în brațe.

Muribundul simți că i se împleticesc gîndurile și cuvintele i se sting înainte de a-i ajunge pe buze. Se lăsă moale pe perne și șopti :

— Am o singură părere de rău. Că n-am murit măcar colonel plin.

Acestea zise, Titică își împreună mîinile la piept, închise ochii și se lăsă într-o toropeală care se făcea din ce în ce mai adîncă, din ce în ce mai bună, din ce în ce mai subțire.

Caliopi povestea după înmormîntare „fetelor“ că, din somnul acesta, Titică s-a deșteptat tocmai a doua zi, marți, pe la patru după prînz.

— Și după ce s-a deșteptat ce-a făcut ? o întrebă Sophie Cornescu, mare amatoare de amănunte complete.

— Ce să facă ? A stat puțin cu ochii deschiși și pe urmă a murit.

— Așa „instantaneu“ ?

— Ca un pui de găină, dragă madam Cornescu.

— E, așa ceva n-am pomenit de cînd sînt ! și Sophie Cornescu desemnă o cruce mare și aproximativă pe jerseul ei etern. Slavă Domnului, am văzut atîția morți în viața mea, dar ca bărbatul tău mai rar ! Auzi dumneata, să se deștepte din bunătate de somn, ca să moară ca un timpit, Doamne, iartă-mă ! E ne-mai-pomenit !

— Era de așteptat. Doctorul mă prevenise de trei zile. Așa a fost destinul lui.

— Ce destin, dragă Caliopi, ce destin ? Nu există destin. Destinul și-l face omul singur. Ascultă-mă pe mine, că sînt femeie cu experiență.

— Da ce putea să facă el, săracul ?

— Cum ce să facă ? Să nu se deștepte din somn... Să doarmă mereu, pînă trecea moartea pe lîngă el. Și pe urmă n-avea decît să se deștepte...

Și „fetele“ toate, împreună cu văduva răposatului, ascultînd teoria lui Sophie Cornescu — cu farfurioarele de colivă în mînă — clătinară capetele a aprobare, ca niște chibritelnițe cu arc.

Cînd l-a anunțat Matache, servitorul liceului, că domnul „director“ îl poartă imediat la cancelarie, Sergiu fuma liniștit o țigară, ascuns, împreună cu alți colegi fumători din cursul superior, în dosul sălii de gimnastică și, ca de obicei, trăgea fumul la intervale rare de timp, astfel ca țigara să se termine o dată cu recreația.

Invitația neașteptată a domnului director l-a făcut în primul rînd să privească cu regret jumătatea de țigară pe care trebuia s-o arunce și numai după ce Popovici dintr-a șasea s-a oferit „să i-o ție pînă se întoarce“, dîndu-și „parola de onoare“ că nu i-o fumează, s-a gîndit că trebuie să se fi întîmplat ceva important, de vreme ce directorul însuși îl cheamă la cancelarie.

Cum nu se știa însă vinovat cu nimic, în afară de faptul că era fumător, Sergiu își închipuia că i se pregătește o aspră corecție în legătură cu aceasta.

Directorul îl aștepta. Avea aerul important din zilele de sărbătoare națională cînd se urca la catedra amfiteatrului pentru „a vorbi“ elevilor (totdeauna cu aceleași gesturi, cu aceleași cuvinte și aceeași jachetă curățită cu ciuin) despre marile evenimente din istoria neamului.

Sergiu îl salută adînc și rămase respectuos lîngă ușă.

¹ Dacă urmăim natura călăuzitoare...

— Apropie-te, Zaharescule...

Apoi, după ce Sergiu făcu cîțiva pași înspre masa lungă, acoperită cu sugativă verde, directorul îi indică un scaun în fața lui.

— Șezi jos !...

Impresionat de politețea neobișnuită a d-lui director, reputat bătăran și latinist și, mai ales, de tonul lui cordial, Sergiu se așază pe marginea scaunului, învîrtindu-și jenat șapca deasupra genunchilor.

Domnul director îl măsură o clipă, de la sprincenele pantofilor pînă în zbenghiul din creștet, apoi îl privi drept în ochi, pe deasupra jumătăților de ochelari cu lăntic de aur, așa cum făcea totdeauna cînd vrea să fie foarte atent la ceea ce face.

— Dumneata fumezi, nu e așa ?

Sergiu își simți obrazii îmbujorîndu-se fără voia lui. Neobișnuit să mintă și învățat să-și ia totdeauna răspunderea faptelor sale, răspunse hotărît :

— Da, domnule director. Fumez !...

— Ai țigări la dumneata ?...

— Am...

Și fără să mai aștepte invitația domnului director, știind că după această mărturisire nu poate urma decît o percheziție a buzunarelor și o confiscare a corpurilor delictate (în speță, o tabachere de mucava cu trei țigări Carpați înăuntru), Sergiu scoase tabacherea din buzunar și o puse pe masă.

Domnul director făcu un gest scurt spre tabachere.

— Aprinde o țigară...

Avînd impresia că — înainte de a trece la alte sancțiuni mai importante — directorul vrea să-l ridiculizeze și socotind c-a sosit momentul unei pledoarii în favoarea libertății fumatului în cursul superior al liceelor, Sergiu se ridică în picioare și răspunse :

— Oricît de convins fumător aș fi, domnule director, nu-mi pot permite să fumez în fața dumneavoastră.

— Dacă te poftesc eu ! Am auzit că asupra dumneavoastră, a fumătorilor, tutunul are un efect calmant... Și dacă — în chiar cancelaria acestei școli și în fața mea ți-am îngăduit să fumezi o țigară — înțelegi, cred, că o

fac pentru că am nevoie de tot calmul dumneata... de toată puterea dumneata de stăpânire. Cîți ani ai dumneata?

— Aproape optsprezece, domnule director...

— Prin urmare nu mai ești un copil, nu e așa? Ești pe pragul primei maturități... La romani, ai fi îmbrăcat deja „toga virilis”. Trebuie dar să-ți dai seama că viața — cu toate părțile ei frumoase — ne rezervă, pe lîngă ele, o mulțime de încercări, unele mai mici, altele mai mari, cărora trebuie să le rezistăm, dacă vrem să învingem... Strămoșii noștri, romanii...

Sergiu ascultă, fără să audă, discursul plin de citate al domnului director. Înțelegea numai că sub toate acestea se ascundea o veste rea, de o mare importanță. Făcea toate eforturile să-și închipuie cam ce nenorocire i s-ar fi putut întîmpla și nu vedea de nicăieri nimic...

Se știa orfan de la patru ani. N-avea frați, nici surori. Rude avea puține și înstrăinate, cu excepția colonelului Zaharescu, singurul care se interesa din cînd în cînd de el, și care, cu regularitate matematică, îi trimitea o mie de lei de Paște, o mie de Crăciun și două mii de vacanța mare, fiecare mandat poștal fiind urmat de o scrisoare plină de sfaturi părintești și de pete de cerneală antracen. Avere n-avea nicăieri și de la nimeni în afară de bursa lui de la liceu (datorită căreia, putuse să ajungă — primul întotdeauna — pînă în clasa a VII-a) și de cele cîteva sute de lei pe care le cîștiga lunar, meditînd, de doi ani — pentru ca să intre odată și odată la Mînăstirea Dealului — pe unicul fiu al plutonierului Rădulescu. (Un burduf cu ochi mari de înger și creier de miel fiert.)

De aceea, cînd domnul director își încheie discursul plin de înțelepciune antică și de îmbărbătare didactică și-i întinse — cu un gest teatral — o telegramă scoasă din buzunarul vestei, Sergiu o desfăcu fără nici un fel de emoție și citi:

„Titică mort. Vino imediat toate bagajele. Rămîi liceu București. *Caliopi*.”

Telegramele au darul să nu fie niciodată lămurite, tocmai din cauza prea voitei lor clarități și lipsei lor de amănunte.

Or, totul pe lumea asta e compus din amănunte.

Sergiu înțelegea perfect că „nenea Titică” murise. Înțelegea că, în acest caz, prezența lui — ca nepot și unică rudă — e necesară la înmormîntare. Nu putea însă înțelege ce raport putea fi între moartea unchiului său și mutarea lui la un liceu în București.

Mai citi o dată telegrama (căci orice telegramă se citește de mai multe ori) și observă că mutarea lui în București era o chestiune decisă, de vreme ce i se spunea să-și aducă „toate” bagajele.

Dar cine putuse să decidă acest lucru fără ca măcar să-l întrebe? Nenea Titică? Și de ce ar fi făcut-o el, tocmai acum, înainte de moarte, cînd atîția ani de zile îl lăsase să trăiască singur și oropsit între zidurile internatului de provincie? Tanti Caliopi? Abia o văzuse o singură dată, cînd au trecut în excursie cu automobilul prin orașul lui și-au venit pînă la liceu să-l vadă și să-i dea un avans de cinci sute de lei în contul celor două mii pentru vacanța mare. Și-apoi — pe cît o știa — tanti Caliopi era o femeie preocupată numai de ea. Ce-ar fi îndemnat-o dar să-l aducă la București? Și de ce hotărîrea asta — indiferent dacă a fost a lui sau e a ei — i se aduce la cunoștință în același timp cu decesul? Însemna dar că între moartea unchiului și mutarea lui în București este o legătură strînsă și că cea de a doua nu poate fi decît o urmare a celei dintîi.

Și ce legătură ar putea fi între una și alta, decît existența unui testament?

Cum îl știa pe nenea Titică om bogat și fără copii, gîndul că el ar putea fi, eventual, moștenitorul, îl făcu să-și simtă picioarele tremurînd. De aceea, de data asta, se așeză pe scaun nepoftit, privind cu ochi nedumeriți, în care mijeau totuși toate speranțele, telegrama revelatoare.

Domnul director se întorsese, cu discreție, spre fereastră și observa cum Ionescu Vasile, dintr-a cincea, puneă piedică tuturor elevilor din clasele inferioare, în momentul cînd urcau treapta de beton a coridorului. „Pe măgarul ăsta am să-l ascult imediat ce intru în clasă, deși l-am

ascultat și lecția trecută", gîndi domnul director, apoi, fiindcă clopoțelul anunțase sfîrșitul recreației, se întoarse spre Sergiu și, punîndu-i afectuos mîna pe umăr, îi zise :

— Te rog să primești condoleanțele mele... Și ține minte, vorba strămoșilor noștri, Zaharescule : „și naturam ducem sequemur, nunquam aberabimus...” Haide ! Acum du-te în clasă, ia-ți cărțile și pleacă la gară... Îți dau drumul provizoriu pentru șapte zile și dacă, după cum am înțeles din telegrama dumneata, va fi vorba să te muți la alt liceu, în Capitală, din partea mea vei avea concursul... Ești un elev distins și meriți prin urmare tot sprijinul profesorilor dumneata. Umblă sănătos... și curaj, băiete !

Unicul tren spre București pleca la unsprezece și douăzeci. Cu cîteva minute numai înainte de plecare, Sergiu ajunsese pe peron. Abia avu timpul să-și cumpere bilet și să-și urce bagajele (un geamantan de mușama, o lădiță de recrut, o cutie de vioară și o servietă înțesată cu cărți) într-un compartiment de clasa a III-a și domnul Gojnea, șeful stației, dădu semnalul de plecare...

Înghesuit la fereastră între o leliță care pleca la București să-și vadă feciorul, soldat „în compania a IX-a la Malmizon” și un preot de țară care mergea să-și ducă copilul la institutul antirabic — fiindcă îl mușcase un ciine „cu semnalmente de turbare” — Sergiu aprinse cea dintîi țigară pe care în viața lui o fuma în public. Se gîndea la viața lui. Cea de pînă acum și cea de aci înainte. Viața cea de care — cu fiecare piatră de kilometru, cu fiecare canton, cu fiecare gară — simțea cum se apropie și se depărtează în același timp.

Pentru tot ceea ce fusese pînă acum, nici un regret. Nu ducea în el nici o amintire care să-l facă să se gîndească, cu emoție și părere de rău, îndărăt. O copilărie chinuită, fără bucurii, fără alintări, irosită pe cărțile de școală primară și în picul de grădină cu stropul lui de cer prelins printre ramurile zarzărului din dosul casei. Apoi, internatul. Dormitoarele triste, colegii, coridoarele, duminicile libere pe străzile vechi, provinciale, examenele,

cu vacanțele lor, singurele bucurii într-o viață de izolare și de muncă încăpățînată.

Pentru tot ceea ce avea să fie de aci înainte, fiorul cel mare al neprevăzutului. Fiorul pe care îl simțea în el ca o bătaie de aripi nevăzute într-o colivie cu pereții tencuiți...

„Doamna Caliopi Zaharescu aduce, pe această cale, cele mai vii mulțumiri tuturor rudelor, camarazilor, prietenilor și cunoscuților, care au luat parte la oficierea parastasului de un an de la moartea multiubitului și în veci neuitatului ei soț, locotenent-colonel intendant Zaharescu Dumitru (Titică).“

Caliopi împăturește jurnalul cu grijă, îl închide în casa de bani din birou (în sertarul rezervat documentelor), apoi își reia locul pe fotoliu, în salon.

Deși e numai nouă seara, totuși, după o zi atât de agitată, se simte ostenită, ca după o noapte pierdută. Impresiile zilei, slujba la biserică, pomenirea la cimitir, întâlnirea cu atîția camarazi și cunoscuți ai răposatului, (parastasul a fost foarte animat, fiind o zi superbă pentru o plimbare „pe contul familiei“ la cimitirul militar), întâlnirea cu toată lumea aceea care nu i-a vorbit decît de Titică, fiecare simțindu-se obligat să-l regrete, să povestească o amintire binevoitoare la adresa lui sau să-i sublinieze o calitate, emoțiile ei personale, toate acestea fac ca, în clipele astea de inventar, amintirea defunctului să se reconstituie întreagă.

¹ Nu mă uita (germ.).

Oricîtă tăinuită și omenească bucurie i-a produs, de la început, o dată cu moartea lui Titică, gîndul libertății dobîndite cîstit, prin văduvie, și al averii moștenite cu testament olograf, oricîtă vinovată ușurare a întrezărit imaginația ei, scăpată de sub zăgazuțului vieții conjugale, într-un viitor turbure, agreabil și pe alocuri ameteitor, după despărțirea definitivă de omul care — prin simpla lui prezență în viață — reprezenta o barieră, dincolo de care clocotea o lume și „o viață“ abia bănuită cu timiditate și emoție, în clipa asta Caliopi regretă sincer, din tot sufletul și din tot trupul ei amplu, pe „bietul Titică“. Pe omul care deși n-a reprezentat niciodată pentru ea „idealul“, a fost totuși „o ființă“ cu care, douăzeci și cinci de ani, și-a amestecat zilele, visurile și simțurile. Un om care a știut, cu o artă numai de el cunoscută, să-i facă viața plină de mulțumiri mărunte, variate, continui și să-i dea impresia că nici o altă fericire n-ar fi putut exista în afară de aceea pe care i-o construise el, minuțios, metodic sau — cum zicea el, în termeni militari — „scurt, clar și concis“.

Ghemuită în fotoliu, sub presiunea amintirilor pe care le vede adunîndu-se din toate părțile și de toate felurile, Caliopi — victimă a tensiunii arteriale ridicate — simte imperios nevoia unui pahar cu apă și a unei bucățele de zahăr.

— Sergiule! Te rog să-mi dai un pic de apă și o bucățică de zahăr.

În altă împrejurare, Sergiu ar fi sărit imediat să-și servească mătușa. (El știa că imediat după moartea unchiului, nopți de-a rîndul, tanti îl visa pe răposatul și că spaima în care tresărea din somn, nu i se putea liniști decît cu un pahar cu apă și o miraculoasă bucățică de zahăr.)

De data asta însă, Sergiu nu mai poate satisface dorința lui Caliopi. Sculat de la cinci dimineața, hărțuit de colo pînă colo cu regizarea tuturor preparatelor parastasului (colivă, birjari, luminări, ulcele, cofeturi, parcliser, plata popilor, etc.), trimis de zeci de ori în oraș după un lucru uitat și reamintit în ultimul moment (scorțișoară, plute pentru candelă, mărunțiș pentru pomană etc.) oste-

nit de greutatea lui tanti Caliopi pe care trebuise s-o sprijine la toate urcările și coboririle din cupeu, acasă, la biserică, la cimitir (și durerea face pe oameni mai grei), a adormit, pe marginea fotoliului, cu capul pe piept și cu mâinile lăbărate pe genunchi, ca un călător în tren când, după o noapte petrecută în picioare pe coridor, găsește, spre dimineață, cu două stații înainte de destinație, un loc în compartiment.

Caliopi îl privește dormind și inima deschisă astăzi tuturor emoțiilor i se umple de un sentiment ciudat: un amestec de milă și de vanitate. Se ridică încet de la locul ei și apropiindu-se de el, îl mângie ușor, întâi pe frunte, apoi pe obraji. Mâinile ei simt, fără să aibă intenția, pielea adolescenței catifelate, pe luciul căreia bărbăția bărbii n-a avut încă timpul să-și înăsprească țepile. Înpăimântată de propriul ei gest și poate de neprevăzutul senzației pe care o încearcă, își trage repede mâna înapoi și își reia locul.

Și ca și cum ar fi simțit prin somn mânguierea maternă a mâinii aceleia grase și moi, Sergiu suride fericit, iar buzele-i, înfiorate parcă, depun un sărut timid și filial, în vid.

Caliopi a privit pe toate fețele și a judecat din toate punctele de vedere dorința lui Titică de a avea grijă de unicul lui nepot, pînă și-o face o carieră. Se gîndise, la început, să-i scrie, pur și simplu, o scrisoare prin care să-i aducă la cunoștință că se obligă să-i servească lunar o sumă de bani, pînă la terminarea studiilor.

Dar Sergiu în cîteva luni de zile urma să termine liceul în provincie și să vie, pentru studiile universitare, la București. Aci cheltuielile s-ar fi mărit, pe lângă cursuri, taxe, cărți, și cu o sumă importantă, reprezentînd plata chiriei și a întreținerii lui. Or, acestea le putea avea gratis, în chiar casa ei. O cameră oarecare de pe coridor și mîncarea de la servitori. De aceea Caliopi se oprise la această din urmă soluție și, cu o zi înainte de înmormîntare, telegrafiasse nepotului în provincie.

Nu simțea pentru el nici un fel de sentiment. Îi era indiferent ca o piatră din curte sau ca o cioară de pe turla bisericii din față. Îl văzuse o singură dată, în treacăt, și

atîta tot. Nu știa decît că e premiant în toate clasele (lucru care îl făcea și mai antipatic) și că seamănă leit „la ochi” cu Titică. Acest din urmă amănunt a făcut-o să-l privească, cu oarecare interes, în clipa cînd i s-a înfățișat în salonul mortuar, stîngaci, neștiind ce să facă cu buchețelul de flori care i se fana în mînă.

Nu l-a mai văzut apoi două zile, pînă după înmormîntare. N-a știut nici unde a dormit, nici ce-a mîncat, nici ce-a făcut. Era prea stăpînită de durerea ei, pentru ca să-și mai poată aduce aminte de astfel de nimicuri.

Cînd a aflat însă că „nepotul” a dormit cu mantaua sub cap, pe banca chioșcului din grădină, unde își depozitase și bagajele, i s-a făcut parcă milă de el. L-a chemat să-l certe că nu s-a priceput să se culce pe prima canapea găsită la îndemînă și să-i puie în vedere hotărîrea ei cu privire la „noul lui fel de viață”.

Și atunci, în locul unui licean lălu, plin de coși pe față și adus de umeri — așa cum se aștepta să fie — i s-a înfățișat un tînăr înalt, voinic, drept ca un metru de stîmbar, cu obrazul curat și viril și cu trupul bine cum-pănit în uniforma curată și cu oarecare eleganță croită. Și dintr-o dată Caliopi s-a simțit jenată să aducă la cunoștința acestui tînăr prezentabil și destul de simpatice că „începînd de astăzi” urmează să doarmă pe coridor, în fosta odaie a ordonanțelor și să mănînce singur, în odaia lui, din mîncarea slugilor. S-a gîndit puțin și, fiindcă era tocmai ora prînzului, l-a poțtit în sufragerie la masă. Aci, între feluri, a ascultat povestea vieții lui. O poveste simplă și scurtă a unui om obișnuit să înfrunte tot și hotărît, prin propriile lui mijloace, să biruie. Ochii nu-i avea tot atît de verzi ca răposatul. Ai nepotului, așa cum ședea în soare, băteau nițel mai în albastru. Și ce gene răsfrînte ! Ca de fată !

Caliopi își amintește perfect cum s-a uitat atunci la ochii ăștia frumoși și cum dintr-o dată — sub privirea lor limpede — toate planurile ei s-au răsturnat.

Și Sergiu din ziua aceea a rămas în casa ei, nu ca o rudă săracă pe care trebuia s-o tolereze pentru împlinirea

unei obligații testamentare, ci ca un oaspete. Ca un invitat pe care o gazdă care își pricepe rostul trebuie să-l trateze cel puțin de la egal la egal.

Pe masa din salon se află în permanență trei obiecte : un vas de flori japonez (cîștigat la tombolă, la balul unei societăți de binefacere), o scrumieră de porțelan (cumpărată la Viena) și un album de catifea roșie (oferit lui Titică de către ofițerii regimentului său, cu ocazia înaintării la gradul de căpitan).

Vasul japonez (pe fundul căruia scria *Made in Germany*) e mare cît un ciubăr de muls caprele. Pe pîntecul lui, două gheșe de smalt roz, cu ochi de cobalt și coafură neagră de lac chinezesc (în care se observă înfipte, cu grație, două ace de argint, lungi ca niște cîrlige de cio-rapi) stau așezate grecește pe un covoraș brodat cu crizanteme galbene și privesc o barcă, lunguiață ca o scobitoare, plutind pe golful albastru care își trimite valurile pînă la piciorușele lor de cretă. Din barcă, un tînăr în chimono, cu un castronaș de iaurt pus pe cap cu gura în jos, le face bezele, înclinînd grațios chipul lui oval ca un bob de cafea. La orizont se mai vede un vulcan stins, cu moțul turtit ca o scufă de noapte și un pescăruș cu cioc de bronz și aripi albe de marchizetă, plutind deasupra decorului, ca un fluture în mărime naturală.

Scrumirea de porțelan e compusă din două figuri. Prima reprezintă, în mărimea unei coji de nucă, un obiect casnic pe care servitoarele din provincie îl aduc seara, înainte de culcarea stăpînilor, sub șorț, pentru a-l ascunde sub pat sau în măsuța de noapte. Cea de a doua figură înfățișează o pisică, mare cît un șoarece adolescent, vopsită cu lac roșu, cu mustăți de sîrmă și cu joben de ministru plenipotențiar. Poziția pisicii, cambrată la mijlocul trupului și cu coada ridicată suspect, trădează intenția de a se servi, pe loc, de obiectul cu care fantezia artistului ceramic și vienez a legat-o printr-o tălpică de porțelan bleu.

Albumul de catifea roșie are colțurile învelitoarelor strînse în cîte două triunghiuri de metal ca scoarțele unei evanghelii. Pe frontispiciul acestui album, cu file groase de mucava lustruită, se vede scris, cu litere suflat în

aur, „Vergiss mein nicht“ sub un mănunchi de floricele bleu cu pistrui de lumină.

Și dacă celelalte două obiecte au o importanță strict decorativă, albumul de catifea roșie de pe masa din salon prețuiește în ochii lui Caliopi cel puțin tot atît cît prețuia sabia de Toledo în ochii răposatului locotenent-colonel intendent Zaharescu Dumitru. Are, prin urmare, o importanță morală.

Și e firesc.

Albumul de catifea roșie de pe masa din salon e un cavou portativ în care amintirile ei s-au strîns — îngropate cronologic — sub lespezile de carton ale paginilor, ca în niște morminte standardizate de cimitir american. E un fel de inventar ilustrat al vieții ei întregi. Un rezumat, în imagini...

Pe prima filă, Caliopi se regăsește la trei ani. În picioare pe un scaun, între părinții ei : mama, o cocoană grasă, scurtă și îndesată ca o jîmblă, cu *lorgnon*-ul de aur ținut grațios la o distanță respectabilă de ochi, în vîrf degetelor scăpate din mitena de dantelă. Tata, un omuleț pierdut sub pălăria de panama și sub redingota de lustrin încheiată într-un singur nasture, sus, sub bărbie.

Caliopi se privește. E o fetiță urîtică, cu piciorușe în paranteză, cu un moț înfipt în creștetul capului ca un ou de Paște și, drept supremă eleganță, cu o umbreluță pitică în mînă. Fericiți că pot prezenta obiectivului pe odrasla lor și conștienți de importanța momentului, părinții — înțepenți de-a dreapta și de-a stînga scaunului, pe care a cocoțat-o fantezia fotografului — surid din toate trăsăturile feței, ca o pereche de unguri, duminica, privind lebedele în Cîșmigiu.

Și filele albumului trec mai departe, într-o defilare rapidă de rude defuncte (de ce or fi semănînd între ele toate rudele defuncte păstrate în albumurile de familie ?), de colege de școală (cu gulerașe albe, amidonate, peste șorțurile negre, cu cravate de pictori la gît și cu ghețe cu nasturi în picioare), de „vederi din țară și străinătate“, de copii după tablourile celebre și de ilustrate reprezentînd, de predilecție, mări înspumate de furtună (în volbura cărora se luptă bărci pline cu pescari însurați), mori de vînt flamande cu morari veseli și fumători de lulele (îm-

brăcați cu șalvari cafenii, ca țăranii noștri de pe Vlașca), portrete de compozitori și mai ales felicitări. Felicitări de „Anul Nou“, cu porci trandafirii de gelatină și cu urări în litere de brad verde din încheieturile cărora se topește zăpadă festivă.

Și cu fiecare filă mai departe Caliopi crește sub proprii ei ochi.

Treptat pieptănătura, cu breton tăiat scurt pe frunte și onorat la zile mari cu moțuri învoalate de panglică lată, se schimbă, mai întâi în bucle răsucite cu artă pe deget și apoi în cozi lăsate pe spate și împletite de o parte și de alta a capului. Rochițele copilărești încep să fie din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai multe pe talie și mai împunse în afară în dreptul pieptului. Ghetele fără formă, sandalele dispar pe nesimțite, ca să facă loc pantofilor cu toc și chiar unei perechi de pantofi de lac cu fundulițe de rips la căpută.

Caliopi are cincisprezece ani.

A învățat să citească seara, în traducere, romanele la ordinea zilei, să întrebuințeze apa de Colonia și înainte de culcare, și știe să-și încondeieze sprâncenele, pe furiș, cu chibritul tăvălit în funingine, făcută cu flacăra luminării pe fundul unei cești de cafea cu lapte.

A învățat chiar să răspundă „înțepat“ bărbaților care îi șoptesc, în amurg, când se întoarce din oraș spre casă, cuvinte galante, subliniate de priviri focose și măgărești.

Acum Caliopi cunoaște „toate tainele vieții“. Nu mai crede, de mult în barza care aduce copiii cucoanelor din cartier. Nu-și mai închipuie apoi că băieții se deosebesc de fete numai pentru că poartă pantaloni și știe „precis“ că verii primari sînt singurele persoane pe care familia nu-i socotește niciodată bărbați și de la care se pot afla — noaptea tîrziu, când toți ai casei s-au culcat — lucruri foarte importante. Lucruri care te fac — după ce ei pleacă, cu țigări contraveniente în gură și cu miinile înfundate liric în buzunare — să te zvîrcolești în așternuturi, chinuită de insomnii, pînă ce se aud tramvaiele comunale ieșind de la depouri.

Și iarăși filele trec.

Încep să apară fotografiile din excursii mixte, cu băieți și fete, acoperite de semnături comemorative și indesci-

frabile. Apoi, în două poziții, cea dinții fotografie în rochie de domnișoară de onoare (firește, la nunta unei verișoare). După ea vin — pe file multe — fotografiile de „artiști“ și, în sfîrșit, deodată, singur pe o pagină, se ivește Titică. E în picioare și în mare ținută, așa cum era cînd l-a cunoscut „prima dată“ la nunta Didonei.

Caliopi își aduce aminte exact.

Ea era domnișoară de onoare. Titică, simplu invitat, în calitate de prieten și camarad de regiment cu ginerele. (Tot un locotenent „de ață“ cumsecade și learcă, sub mănușile albe.)

Primele cuvinte le-au schimbat în biserică. Se începuse împărțirea buchețelor de flori și a cocardelor cu beteală. Urmată de cavalerul ei (un funcționar de la Domenii, ras în cap ca un sas în vacanță) care nu pierdea ocazia să-i calce pe trena rochiei la fiecare pas (o rochie de mătase roz cu volane albe ca o înghețată de fragi cu frișcă pe de margini), Caliopi se apropie de Titică, care asculta atent slujba și, cu un gest drăguț, acompaniat de un suris care lăsa să i se vadă toți dinții (toată lumea era de părere că „îți vine s-o mănînci cînd ride“) vru să-i prindă de pieptul tunicii o cocardă de nuntă.

Emoționat de atenție, Titică umflă pieptul. Poate din cauza asta, acul apăsător de Caliopi cu putere se frînge, înfigîndu-i-se în deget. Caliopi dădu un țipăt. Profund impresionat de această întîmplare, Titică își pierdu cumpătul și, neștiind exact ce trebuie să facă, îi apucă degetul și, strîngîndu-l cu putere de vîrf, îl duse la gură „ca să-i sugă durerea“, așa cum știa el că se procedează în cazuri de înțepături.

Surprinsă de „îndrăzneala“ și „intimitatea“ acestui gest, ea își smulse mîna din strînsoare și, îmbujorîndu-se toată, îi zise pe un ton pueril și ultragiat :

— Domnule locotenent...

Abia atunci Titică își dădu seama de „gafa“ pe care o făcuse și rămase în fața ei, dezorientat și bleg, ca o necuvîntătoare intrată din eroare într-o cofetărie.

Cavalerul lui Caliopi, care privise întîmplarea cu indiferență, găsi momentul potrivit să scoată din buzunarul de la spate al pantalonilor o batistă de șifon curată și parfumată copios cu esență de roze. (Burlac, cavalerul lui

Caliopi, nu cumpăra parfum decât la zile mari. Și pentru ca „să nu se trezească degeaba“, cumpăra numai cu gramul și numai într-o fostă sticlă de picături de Davilla, fiindcă, după cum se știe, sticlulele acestea sînt prevăzute cu un picător.)

— Îmi dați voie, domnișoară, să vă „pansez“ puțin rana, zise el.

Titică simți că-i fuge pămîntul de sub picioare. Își pironi ochii asupra lui Caliopi și, cu vocea sugrumată de guler și de sinceritate, bîgui :

— Vă rog să mă iertați, domnișoară, dacă adineauri... Fără să vreau... Convins că fac un bine. Să mă credeți că nu m-am gîndit nici un moment... la altceva, care... Vă dau cuvîntul meu de onoare... Regret din...

Lui Caliopi i se făcu milă de el. Își dădu seama că gestul care o supărase fusese făcut fără intenție de necuviință. Și ca să arate bietului băiat că „nu mai are nimic cu el“, pe lîngă cocarda cu pricina (pe care, de data asta, Titică și-o prinse singur în piept) culese din coșul pe care i-l ținea galant cavalerul de onoare un buchețel de liliac alb înfășat în scutece de ferigă verde și i-l oferi rîzînd.

— Poftim ! Ca să ne împăcăm, îți dau și flori.

A doua zi de dimineață, la regimentul 40 Călugăreni, pe biroul locotenentului administrator Zaharescu Dumitru se putea vedea, așezat cu grije într-un pahar cu apă, buchețelul de liliac alb peste care avusese grijă să toarne cîteva stropi de „odicolon“ ca să-i menție parfumul.

Și dacă, tot a doua zi, cineva i-ar fi spus lui Caliopi că, peste două luni, avea să pășească în fața altarului de la biserica Silvestru, la brațul locotenentului pe care îl cunoscuse la nunta Didonei, i-ar fi pufnit de rîs, în nas.

Și totuși, peste două luni, într-o duminică, la orele nouă seara — albă și emoționată — Caliopi devenea doamna locotenent Zaharescu, soția celui mai fericit ofițer inferior din armata română.

Lucrurile se petrecuseră atît de repede, pentru că părinții ei socoteau că o fată de funcționar al statului, dacă nu se mărită pînă la douăzeci de ani, mai ales cînd

e frumoasă, trece din oficiu în rîndul fetelor „cu defecte ascunse“ pe care lumea și pețitoarele nu întîrzie să le afle, sau să le imagineze.

De aceea propunerea lui Titică a fost primită de la început cu simpatie. „Băiatul“ avea carieră frumoasă, avea o pereche de case cu două etaje și cu balcon, în orașul lui natal, o grădină cu finețe și pomi fructiferi la marginile aceluiași oraș, avea o vacă elvețiană și ceva bani puși deoparte. N-avea nici un viciu, era prezentabil și bine văzut de superiorii săi.

Singurul lucru care nu le surîdea părinților era „arma“ din care făcea parte viitorul ginere. Și dacă totuși coana Clemantina a rămas pînă la sfîrșit de părere că administrația este o armă „inferioară“, domnul State s-a convins, între timp, că dacă infanteria este „regina bătăliilor“, artileria și cavaleria „arme de elită“, apoi administrația nu poate fi altceva decât „mama războaielor“, pentru că ea hrănește toate celelalte arme în timpul campaniei. Și deodată lucru acesta stabilit, nu mai rămînea decât consimțămîntul lui Caliopi.

Cînd a auzit despre ce este vorba, Caliopi a început în primul rînd să plîngă. Apoi s-a mulțumit să suspine și să declare categoric :

— Mai bine mă omor decât să mă mărit cu un ofițer „de ată“.

Dar nu asta era motivul adevărat al refuzului ei și nici faptul că Titică i-ar fi displicut (în ceea ce privea „fizicul“ i-l găsisese destul de „plăcut“, iar ca „intelect“, era de părere că e foarte „simpatic“).

Pentru căsătoria ei își construise, ca orice fată, un scenariu, după care aștepta să se filmeze romanul ei sentimental. Din preferințele ei, din gusturile, din visurile și dorințele ei, își combinase o existență tip care i se părea singură în stare s-o ferească. De la toți bărbații pe care îi cunoscuse în familie, pe stradă și în lecturi, luase cîte ceva — o trăsătură fizică sau morală, un detaliu sau o caracteristică — creînd un personaj exclusiv și particular, un bărbat denumit „ideal“ în așteptarea căruia hotărîse, încă un an, doi, să se distreze cu alții.

Și apoi formalitățile morale din imaginația ei, în vederea unei căsătorii, nu coincideau de loc cu cele în fața cărora se găsea, în realitate.

Ea visase un preludiu...

O cunoștință cu omul ideal într-un amurg, de preferat poetic. Apoi o „simpatie” discretă și „începîndă” din ambele părți (exprimată prin surisuri, atenții, dans, ghicit în palmă și conversații în *tête-à-tête* ori de câte ori preopinenții se găsesc împreună în aceeași societate). Încet, încet, simpatia să se transforme în „prietenie” (plimbări împreună în parcuri, scrisori cu citate din poeți și cu păreri proprii despre viață, iubire și moarte, schimb de cărți cu pasagiile semnificative subliniate discret cu unghia etc), apoi în „tandrețe” (ușoare stringeri de mîini, oferiri de braț, întîrzieri seara la poartă, pe ploaie, sub aceeași umbrelă) și, după toate astea, numai atunci, numai în cele din urmă, în iubire. O iubire la început platonice, care trebuia să-și mistuie protagoniștii „un timp de” pentru a-i pregăti în vederea marelui clipă a împreunăirii trupești, cunoscută, îndeobște, sub pseudonimul de căsătorie.

De aceea propunerea lui Titică, care anula dintr-o dată toată ierarhia sentimentelor stabilite de Caliopi, a fost primită cu un refuz categoric inundat în averse de lacrimi.

Insistența părinților s-a dovedit însă mai tare decît „teoriile” fetei. Explicațiile lor, în cursul cărora coana Clemantina își plasa, din cinci în cinci cuvinte, slagărul: „tu știi bine că n-ai nici un ban zestre”, și domnul State laitmotivul „trebuie să profităm de ocazie în vremurile astea materialiste” (totdeauna, cînd e vorba să se mărite o fată săracă, contra voinței ei, vremurile sînt materialiste), au avut darul să liniștească revolta lirică a lui Caliopi și încet, încet — după o săptămînă de plîns, de insomnii și de abțineri de la masă — să-și dea consimțămîntul la care ambii părinți țineau enorm, fiindcă ei erau de părere că „dragoste cu sila nu se poate face”.

Și a doua zi după consimțămînt, Titică venea să ia răspunsul pe care îl știa din ajun, în birje pe cauciuc, ras cu perdaf, proaspăt ieșit din aburii Băii centrale, dintre

rafturile cofetăriei lui Riegler și de printre ghivecele și buchetele celei mai scumpe florării din piața sfîntului Anton.

Uite-o mireasă. În rochie albă de mătase, cu trena încolăcită ca un fum la picioare, zîmbește cît poate mai natural obiectivului. În spatele ei, fericit, cu pieptul bombat sub beteala de ginere, Titică și-a sprijinit — posesiv — o mîină pe umărul ei.

Chiar și acum, după atîția ani, Caliopi își amintește senzația groaznică pe care a simțit-o în clipa cînd fotografu-l a aprins magnezia. Fulgerul acela de lumină violentă, lividă, i-a trecut prin tot trupul ca un curent electric. Și i s-a părut că, în trecerea lui de o clipă, a prefăcut în scrum, ca pe un fluture captiv, tot sufletul adolescenței ei. De aceea a plecat de la fotograf către casa care aștepta, cu brad la poartă și cu neamurile la ușă, sosirea mirilor, cu o senzație de gol în tot trupul ei înghețat de presimțiri nelămurite.

De aci înainte, de la fotografia ei în rochie de mireasă, pe filele albumului începe toată viața ei alături de Titică, cu toate momentele ei solemne, cu toate aniversările, cu toate amintirile care au fost socotite demne de a fi „îmortalizate” pe hîrtie.

Iată o fotografie din excursia de la Snagov, doi ani după nuntă, la 1 Mai pe iarbă verde.

Titică, binișor dispus după masă, și-a desfăcut tunica la guler și la piept și, luînd lăutarii după el (doi țigani cu capete de fontă și dinți de faianță) s-a urcat în barca minăstirii, la marginea lacului, cu sticla de vin ridicată într-o mîină, și cu o pălărie de cucoană pe cap. Soarele dogorea apa lacului care scînteie ca o saramură de aur în care razele clipocesc, printre unde, caracude lătărețe de lumină...

Iată prima lună de concediu petrecută în vilegiatură la Sinaia. Cu chipiu de dril alb pe cap și cu un baston de corn lustruit în mîină, Titică s-a urcat pe un colț de stîncă, să suridă superior spre firmament. Și suride, beat, din toate trăsăturile feței, ca un copil căruia fotografu-l îi arată „păsărica”.

Iată primul voiaj în străinătate...

Veneția!

În piața San-Marco, porumbeii s-au strîns în jurul lor, ca puii de găină, dimineata, în jurul gospodinelor cu șorțul plin de boabe de porumb. Unul, grațios și muzical ca o piculină înaripată, a aterizat delicat pe umărul lui Titică care, îmbrăcat civil, îl servește politicos cu grăunțe de mei din cornetul cumpărat special „ca să-l trateze“.

Soarele dimineții drapează clădirile cenușii ale pieții în marama subțiri de lumină creată și, așa cum stau, unul lângă altul, amabili și gravi, între porumbei, Caliopi și Titică par doi seniori invitați la o recepție și descinși din eroare în curtea de păsări a amfitrionului.

Iată Ponte dei Sospiri, unde Titică a avut ocazia să-și îndeplinească una din cele mai tenace dorințe pe care o avusese în viață: aceea de a scuipa de acolo, în lagună, ca o postumă ofensă la adresa inchiziției.

...Iată... Iată... Iată...

Iată douăzeci și cinci de ani de viață, alături de omul pe care i l-a hărăzit destinul (sau poate nunta Didonei) și care nu s-a dat niciodată înapoi de la nimic, ori de câte ori a putut să-i facă o plăcere sau să-i procure o mulțumire, cît de neînsemnată și care, de un an — împlinit astăzi la patru după prînz — a dispărut pentru totdeauna de lângă ea, luîndu-și reședința eternă la cimitirul militar, cum intri a treia alee pe dreapta.

Un an! Ce repede a trecut! Ce repede a șters totul!

De aci înainte, o dată cu ultima rochie de doliu care va intra în cufărul cu vechituri din cămară, viața ei își va continua drumul, ca un vehicul oprit o clipă, de legile circulației eterne, la o încrucișare de drumuri, sub semnul categoric al agentului etern și invizibil.

Sergiu deschide ochii. Are aerul speriat al unui copil care se deșteaptă — uitat de servitoare — într-o grădină publică, pe o bancă. Cîteva clipe nu-și dă seama de nimic. Apoi încet-încet se regăsește. Întîi pe el... pe urmă salonul... apoi tanti Caliopi, care îl privește surîzînd cu albul umului închis pe genunchi.

Își dă seama de necuviința de a fi adormit în fața ei, tocmai în seara asta, cînd își pusese în gînd să fie cît mai

atent cu ea, căutînd, în felul ăsta, să-i îndepărteze „durerea“ redeschisă cu ocazia parastasului. (La drept vorbind, durerea lui tanti Caliopi l-a lăsat totdeauna rece, deși din prima zi a venirii lui aici a adoptat, față de această durere, o atitudine prevenitoare și respectuoasă.)

Caliopi înțelege jena care pompează brusc tot sîngele în obraji nepotului abia dezmeticit din somn și, fără să știe de ce, se simte măgulită. Sergiu îi privește surîsul și nu știe ce să creadă. E ironic? E binevoitor? Ar vrea să spună ceva, dar nu știe ce. Simte numai c-a făcut un lucru pe care nu trebuia să-l facă. De aceea singurele cuvinte care îi vin pe buze le rostește stingherit, neștiind nici dacă spune destul, nici dacă sînt cele care trebuiesc spuse:

— Iartă-mă, tanti. M-a prins somnul.

Caliopi, amuzată de încurcătura lui, glumește, luîndu-și un aer de circumstanță.

— Așa adorm copiii... Îmbrăcați, pe scaune!...

În salon e cald. O căldură ușoară, intimă, de primăvară închisă înăuntru de peste zi. Lampa împrăstie, de sub abajur, o lumină difuză, ca de veghe. Tictacul ceasului bate ușor ca o inimă uitată pe scrinul de lac negru.

La ceasul ăsta orașul și-a aprins toate luminile. În cinstea nopții care începe, cîntă toate muzicile în localuri și restaurante. Pe străzile animate, miroase a primăvară de parcă s-au topit ghiociei în văzduh. Femeile își mlădiază trupurile în taiourile noi. Și parcă toate au, în ochi, violete nocturne.

Ochii lui Sergiu sînt mari, frumoși și nedumeriți.

Caliopi îi privește lung și își simte inima bătînd repede-repede, ca o pendulă cu greutatea căzută brusc de la talger. Sergiu stă în fața ei drept și cu cearcăne de oboseală în jurul ochilor. Are o înfățișare curată, virilă, de zeu tînăr în costum de sport. Din ființa lui întreagă se degajă totuși o supunere vasală, de recrut, la raport în fața plutonierului major.

— Copiii se sărută înainte de culcare... Vino să te sărut și du-te să faci nani...

Caliopi își ascultă propriile ei cuvinte și le aude sunînd fals. Dar, în clipa asta, o căldură nelămurită i se îm-

prăstie în tot trupul. O moleșeală indiscretă, ca după un pahar de ceai fierbinte, cu rom mult.

Sergiu se apropie și se apleacă ușor deasupra fotoliului. E un moment solemn în cuprinsul căruia emoția îl face să asude ușor pe frunte.

Niciodată tanti Caliopi nu l-a sărutat pînă azi. Niciodată pînă azi privirea ei n-a fost atît de prietenoasă, cuvintele ei atît de calde. Și parcă, astă-seară, nu mai e ea. Are o privire nouă, o lumină nouă în înfățișarea ei întreagă, și parcă tremură ca de un fior.

Cu gura aproape de chipul lui, Caliopi ezită o clipă. O clipă nesfîrșită, grea, neștiind unde să-și lipească buzele: pe ochii aceia mari, frumoși și osteniți? Pe obraji netezi, cu sîngele furnicînd vioi sub epidermă? Pe buzele cărnoase și umede, ca miezul de prună gîltană?

Nebănuind dilema fiziologică în fața căreia tanti Caliopi a rămas nemișcată, cu ochii mari și turburi, simțind numai, pentru prima dată, în inima lui de orfan căldura unei afecțiuni materne, Sergiu își apleacă, neîndemînat, și filial, în întîmpinarea buzelor mătușii, fruntea lui mare, pură și asudată ușor pe tîmple.

În fiecare joi după-masă, madam Pruncu, mama doctorului cu același nume, are „jur“ de cărți.

De aceea, astăzi, toată dimineața, madam Pruncu a stat în bucătărie ca să pregătească un tort de nucă și o farfurie cu bezele pentru tratația de după-masă. Aceasta conform regulei stabilite între toate „fetele“ care alcătuiesc partidele obișnuite de maus, de a servi, în schimbul caniotei, (în afară de dulceață și cafea, care constituie tratația gratuită a casei) și o ceașcă de ceai „cu ceva împrejur“.

Problema tratației a fost de altfel o problemă îndelung dezbătută. Fiecare dintre „fete“ a căutat să scape cu cît mai puțină cheltuială, astfel ca suma vămuită la caniotă să constituie, dacă nu un beneficiu net, cel puțin o despăgubire în vederea unei eventuale pierderi la joc.

Din această cauză, ordinea „jururilor“ (fiecare avînd tratația lui specificată într-un bilețel) s-a stabilit prin tragere la sorți. Astfel: pentru luni, lui madam Gherman (văduva inginerului de la primărie) i-a căzut uscături calde și colțunași cu magiun de casă. Madam general Istrățescu era să nu mai vorbească în viața ei cu Sophie Cornescu, fiindcă aceasta nu voia să-i cedeze, cu nici un chip, pentru marțea, tortul ei de pandișpan cu dulceață

de vișine la mijloc, în prepararea, căruia era renumită încă dinainte de război. Matilda Borcescu a spus de la început că ea, orice ar zice sorții, nu servește miercurea altceva decât cozonac moldovenesc cu stafide sultanine. Fiind moldoveancă după mamă, dorința i-a fost ratificată de adunare. Mai greu a fost cu Sesila Gheorghiu, căreia, căzându-i „jurul“ vinerea, în zi de post, a trebuit să cedeze lui madam Tatu plăcinta cu mere, urmînd ca să servească, în locul acesteia, halva turcească și pesmeciori de post cu chimene.

Singura care n-a vrut să primească condiții a fost Caliopi și nici una dintre „fete“ n-a protestat împotriva acestui refuz, știut fiind că la Caliopi se găseau totdeauna două-trei feluri de prăjituri de casă plus un tort de co-fetărie.

Ca să le facă o surpriză, madam Pruncu s-a hotărît să servească astăzi, în afară de tortul de nucă obligatoriu, și o farfurie suplimentară cu bezele. Se vede însă că focul la cuptor a fost prea iute, fiindcă bezelele, turnate artistic cu coada linguriței pe o coală de hîrtie ministerială — ca niște bile moi de table — s-au făcut scrum pe margini, s-au lipit la fund și au rămas crude la mijloc. Atît s-a infuriat madam Pruncu din cauza asta, încît „ea care n-ar fi fost în stare să omoare o muscă în viața ei“ nu s-a mai putut stăpîni și a plesnit-o pe Lina în cap cu lingura de supă. Servitoarea s-a uitat lung după stăpînă-sa, care, după agresiune, a ieșit trîntind ușa de perete și frecîndu-și cucuiul cu dosul palmei, s-a mulțumit să mormăie numai pentru ea :

— Ehe ! S-a smintit și cucoana mea. Și numai din paguba de la cărți i se trage.

Apoi s-a așezat pe un scăunel, la gura mașinei de gătit și, luînd bezelele aruncate pe jos, a început să le mănînce, una cîte una, cu hîrtie cu tot. În schimb madam Pruncu nici n-a putut să guste, la prînz, de supărare și, deși n-o durea capul de loc, a luat totuși (din „farmacia“ fiului) o cașetă de piramidon ca să-i treacă migrena. S-a dus apoi în salon și, „ca să-și descarce nervii“, s-a apucat să facă pregătirile de rigoare în ve-

derea musafirilor. (Salonul este odaia de la stradă și se numește astfel numai pentru că nu se face niciodată focul în ea.)

A aranjat mesele pentru cărți, a șters oglinda de Veneția, stropind-o întîi cu o gură de țuică și frecînd-o apoi cu prosopul de față de la lavoar. După asta a scos, pe sălița din dos, colivia cu cei doi canari (Romeo și Julieta) ca să nu stea mascotă ciripind cumva, de la spate, cartea vreunei jucătoare superstițioasă. A dat apoi „pe luminare“ cele două perechi de cărți, a pus hîrtie și creion „pentru plăteci“ și, deși cu un ceas înainte, se jurase în sinea ei că nu mai calcă cîte zile o avea în bucătărie, s-a dus totuși să taie tortul, cu mîna ei. Nu de altceva, dar ca să știe exact cîte bucăți au ieșit, Lina fiind o mare amatoare de dulciuri, în general și de tort de nucă, în special.

Obișnuit, jocul începe la patru jumătate. Madam Istrățescu și-a făcut însă apariția de la patru fără un sfert și cu toate că lumea știe că ea vine totdeauna cea dintîi „din superstiție“, cum a intrat în salon, s-a mirat ducîndu-și a spaimă mîna înmănușată la falcă, ca și cum i-ar fi dat un junghi la măsea.

— Vai, dragă ! Tot eu sînt cea dintîi ? Dacă știam nici nu mai luam tramvaiul și veneam pe jos.

Pe urmă a venit madam Borcescu și cu Sesila Gheorghiu, fiindcă locuiesc amîndouă în același „blokhaus“. (În realitate, o curte nesfîrșită cu două șiruri de căsoaie de o parte și de alta.) După ele, ca o furtună, a intrat Sophie Cornescu.

— Inchipuiți-vă, fetelor, ce obraznicie ! Mă mir că m-am putut abține să nu-l plesnesc.

— Pe cine, *ma chère* ?

— Am pierdut biletul de tramvai și imbecilul ăla de taxator nu vrea să mă lase să cobor în stație pînă nu plătesc amendă.

În ochii lui madam Istrățescu licări o lumină ciudată ca de fosfor vechi.

— Poate ai uitat să-ți iei bilet... Distrată cum ești... Sophie îi întoarse privirea egal.

— Parcă eu sînt ca tine „să mă dau în spectacol“ pentru cinci lei.

— Cînd m-am dat eu în spectacol ?

— Nu te laudai tu, într-o zi, că vii totdeauna cu tramvaiul fără bilet ?

— E-eu ?

— Da, da, chiar dumneata. Pot să-ți spun și unde eram. Dumineca trecută, la Caliopi. Întreabă pe toată lumea care era de față dacă n-ai spus tu așa.

Madam Istrățescu își aducea aminte perfect că spusese așa. Ba ceva mai mult, știa sigur că niciodată n-a cumpărat bilet de tramvai fiindcă, sigură pe silueta ei marțială și distinsă, ori de cîte ori taxatorul se prezenta ca s-o execute, răspundea demn și înțepat :

— Abonament !

Și omul totdeauna o saluta, respectuos și trecea mai departe.

Totuși, fiindcă nu voia să-i dea satisfacție Corneaschii, roti privirea mirată de la una la alta.

— Am spus eu asta, dragele mele ?

„Fetele“ tăcură cu toate. Madam Istrățescu înțelese că partida e pierdută. Și atunci, destinzîndu-și buzele într-un surîs plin de diplomatie și de îngăduință, continuă, tot ea.

— E ! Dacă ziceți voi c-am spus, așa trebuie să fie. Nu-mi iau vorba îndărăt. Credeam însă că știți și voi atîta lucru... că noi, generălesele văduve, avem gratis la tramvai. Cred că măcar atîta atenție, merităm de la stat și noi, care am luptat la Mărășești, în timp ce alții primeau lefuri în teritoriul ocupat.

Aluzia la soțul lui Sophie Cornescu, care în timpul ocupației din 1916 fusese prefect într-un județ de munte, era prea vizibilă ca să nu izbucnească imediat o ceartă între cele două vechi prietene. Noroc că în aceeași clipă au intrat pe ușă madam Tatu și cu văduva lui Gherman de la primărie.

— Da ce, Caliopi n-a venit încă ? Și noi care credeam c-am întîrziat. E cinci trecute.

E adevărat că totdeauna Caliopi sosea cea din urmă. Dar niciodată nu i s-a întîmplat să întîrzie atît. Madam

Pruncu își privește, cuprinsă de panică, ceasul de la mînă.

— I-aș trimite vorbă, dar n-am pe cine.

Madam general Istrățescu e de părere să n-o mai aștepte.

— Începem o masă noi, și voi, celelalte trei, jucați cu „mortul“ pînă vine.

— Nu joc cu „mortul“, că e semn rău.

— Vai, Sophie dragă, cum se poate să spui asemenea copilării ? Ești femeie inteligentă, ce naiba ?

— Tocmai. Numai oamenii inteligenți sînt superstițioși.

— Cu alte cuvinte ne făcuși proaste.

Madam Istrățescu, consecventă cu ea însăși, ia pachetul de cărți după masă, alege patru dintre ele, le amestecă bine și apoi la prezintă cucoanelor „să tragă“. Apoi le contemplă pe rînd.

— Va să zică eu sînt as, Adelina popă, madam Tatu damă și tu valet.

Cucoanele își ocupă locurile. Fiecare pe cel care i l-a indicat cartea. Madam Pruncu își privește iarăși ceasul.

— O fi bolnavă. Cinci și jumătate.

— Dacă ar fi bolnavă ar fi trimis vorbă. Trebuie să fie „altceva“ la mijloc.

Cuvîntul lui madam Gherman, plin de bănuieli și de subînțelesuri, atrage atenția tuturor. Profitînd de ocazie că „nu merge cu două atule mici“, madam Istrățescu riscă o întrebare :

— Hm ! Ce-ar putea să fie ?

— Parcă voi n-ați băgat de seamă cum s-a schimbat de cînd i-a murit bărbatul ? Nici n-a așteptat bine să-și arunce crepurile de doliu și-a și început să umble de colo pînă colo, fără nici un rost. Teatru... cinematograf... restaurante... berării... Ba, într-o zi, a scos-o nepotu-său din minți și s-a dus cu el la o conferință, la fundația aia din Calea Victoriei.

— Știți că ia și lecții de engleză ?

Vocea lui madam Istrățescu se aude limpede dintre cărți :

— Ar face mai bine să învețe mai întâi franțuzește, că de-abia o rupe, și engleza fără franceză nu se poate învăța.

— Spunea într-o zi că vrea să plece în străinătate.
— Singură ?

— Ei, așa ! Cu nepotul. Ala o pune la cale la toate. De când l-a adus în casă face din ea ce vrea.

— Băiatul ăsta trebuie să fie foarte șiret. Iacă-tă ! Intr-un an de zile de când stă la ea, ce-a făcut, ce-a dres, i s-a virit în suflet de nu-l mai poate scoate nimeni. Toamna trecută, când și-a luat bacalaureatul, i-a dat cadou un portțigaret de aur, cu monogramă și cu fermoar în rubine veritabile. Îl ține în casă, pe masă, îi dă cinci mii lei pe lună de buzunar, i-a făcut lenjerie de „pope-lină de mătase” și „pelisă” căptușită cu blană de niurcă de la șuba răposatului.

— Nu m-aș mira, miine-poimîine să-l și înfieze.

— Face și poezii.

— Cine, soro, Caliopi ?

— Nu, *ma chère*, nu e ea în stare de așa ceva. Nepotul le face și ea plătește de i le publică într-o revistă de astea trăsните, de ies acuma.

Madam Istrătescu, care n-a pierdut o vorbă din discuție, se abține să mai împartă cărțile. Rămîne cu ele în mîna și ochii i se fac mici.

— Orice-ați zice voi, dragele mele, pentru mine, chestia asta cu nepotul e un mister. Bun. L-ai luat în casă, l-ai strîns de pe drumuri, l-ai îmbrăcat, l-ai încălțat, l-ai spălat, îi dai să mănînce, îi dai de toate, nimic de zis. Foarte frumos din partea dumitale. Dar ce cauți tu, femeie bătrînă, că, oricît, la patruzeci și cinci de ani ai aproape cincizeci și ești femeie bătrînă, să-i pui flori în odaie, să-i dai toată ziua bună ziua cadouri și seara, în loc să-ți vezi de boala de ficat, să stai lungită ca o artistă pe canapea și să-l pui să-ți citească tare romane cu pupături și cu amoruri, care nu mai sînt de vîrsta noastră. Și-apoi să vă întreb eu pe voi sincer : e permis unei femei în toată firea să dea voie unui bărbat tînăr să stea în fața ei în pijama ?

— L-ai văzut în pijama ?

— Pi-ja-ma. Și nu numai haină. Pijama cu pantaloni cu tot. L-am văzut eu cu ochii mei într-o seară cînd am trecut pe la ea și am „prins-o” ascultînd cum îi citește nepotul. Și de ! Sergiulică-nesergiulică, dar acum nu mai e copil. E ditai studentul. Măgar mare, cu pretenții de om.

În salonul lui madam Pruncu se face tăcere. O tăcere încordată ca aceea care se face cînd se pregătește cineva să tragă cu pușca. „Fetele” se privesc una pe alta cu ochi cuprinși de panică. Deși toate gîndesc la fel, deși același cuvînt e gata să explodeze din păstăile buzelor strînse identic, nici una nu îndrăznește să-și ia răspunderea unor afirmațiuni precise. Mai curajoasă, în calitatea ei de generăleasă, tot madam Istrătescu încearcă o destindere :

— Să mă ierte Dumnezeu, cucoanelor, dar alta în locul meu ar putea să-și închipuie cine știe ce.

Madam Tatu, fiica defunctului protopop Niculescu, (un bătrîn cu concii sub potcap și cu barbă albă de vată hidrofilă) simte un fior fugindu-i de-a lungul trupului ca un șoarece scăpat din greșală pe gura decolteului.

— Ia taci, draga mea. Numai te aud și mi se furnică toată carnea pe mine. Eu una nu pot să cred așa ceva.

Sophie Cornescu clatină capul, competentă și tivită.

— S-au mai văzut și alte cazuri.

Lui madam Gherman tot nu-i vine să creadă c-a înțeles bine despre ce este vorba.

— Adică... Caliopi să se gîndească la... Fugiți, fetelor, de acolo, că e imposibil. Vorbiți cu păcat.

— Eu nu bag mîinile în foc pentru nimeni.

— Cît trăiești multe vezi, dragă madam Gherman.

— Ne civilizăm, Penelope dragă.

— Și pe urmă este și chestie de ereditare. Păi mamă-sa n-a fost tot așa ? O exaltată care pînă a închis ochii și-a scris scrisori de dragoste cu un student de la Litere. L-a ținut doi ani de zile pe parale, furînd pe bietul bărbatu-său de la coșniță și în ziua cînd a fost să moară, și-a scos cerceii din urechi — două scirbe de diamante — și i-a trimis prin servitoare ca să-i rămîie junelui amintire de la ea...

Atît sînt de furate de istorisirea lui Sophie Cornescu și atît sînt de cufundate în propriile lor gînduri, reflecții și mai ales deducții, încît „fetele“ nici nu aud cînd zbir-nie soneria în antreu.

Caliopi intră în salon tîrînd după ea o trenă invizibilă de Mitsouko. Madam Pruncu, toată un suris știrb, o întîmpină cu brațele deschise.

— Hai, dragă, că ne-am „dezesperat“ așteptîndu-te. Ce e cu tine ?

— Era să-ți trimitem vorbă...

— Ne lași caraghioase pînă acum ?

De sub pielea fină a mînușilor, mîinile lui Caliopi apar proaspăt manichiurate. În încăpere se răspîndește un parfum vag de bomboane englezești.

— Iertați-mă, dragele mele, am întîrziat la coafor.

— Da ce, necoafată și cu unghiile nevopsite nu puteai să vii ?

— Mă duc deseară la Operă și vreau să fiu gata.

Madam general Istrățescu își compune o figură nevinovată de inger la pensie și, începînd să împartă cărțile, uitată de adineauri în mînă, zice cu ochii în fundul scrumierii de pe masă :

— Te duci „solo“ ?

Fără să știe de ce, Caliopi nu se simte în largul ei.

— Nu ! Mă duc cu Sergiu...

Altă dată răspunsul lui Caliopi ar fi trecut nebăgat în seamă, ca orice vorbă cu viață de o clipă. Acum însă are darul să aprindă în ochii prietenelor ei o lumină ciudată, rea, prelinsă complice pe sub genele absente.

— Apropos ! Ce-ți mai face junele ?

În așteptarea răspunsului, Sophie Cornescu aprinde cu gesturi sacerdotale o țigară.

Sub simplitatea întrebării, Caliopi simte veninul acului de albină. Își privește rînd pe rînd prietenele și își dă seama că dedesubtul surisurilor lor, amabile și stereotipe, se ascund limbi agere de viperă. O vede pe Sophie Cornescu în fața ei, înaltă, uscată, fără sînge, cu umerii aduși, ghemuiți într-un „jerseu“ lucrat de mînă și îmbrăcat medicinal peste rochia neagră de mătase veștedă. Alături de ea, madam Tatu, ca să-și dea o contenență,

își scoase din geantă „capitalul“ și îl pune „pe categorii“ lîngă pachetul de țigări. Între ele madam Pruncu întinde cărțile într-o variantă românească a faimoasei pasențe a lui Napoleon. Dincolo, la masa „constituită“, madam Gherman dă cărțile, două cite două, cu mîinile ei uscate ca frunzele palmate de arțar tomnatic. Numai madam general Istrățescu îi înfruntă privirea. Și ochii îi sînt sticloși ca ai pisicilor bătrîne cînd aud, primăvara, în nopțile cu lună, pași elastici și vătuiți lunecînd liric pe acoperișuri.

— E ! Te-am întrebat ce-ți face junele ! Ce ? E de rușine să ne răspunzi ?

Ah, cum le-ar mai răspunde Caliopi ! Cum le-ar țipa în față adevărul pe care simte că-l dibuie întrebările lor grele de subînțelesuri ! Cum și-ar înfige unghiile manichiurate în gîtul lui madam Istrățescu, în gîtul acela ca de vioară, lung și cu omușorul răsucit sub gușă, să-l strîngă, să-l strîngă, să-l strîngă pînă l-o simți, între degete, moale și rece ca de gumă.

Și astea sînt prietenele ei ! Prietenele în mijlocul cărora, de ani de zile, cu regularitate, a venit să-și treacă ceasurile libere, ghemuită la masa de cărți, fericită după un cîștig neînsemnat și dezolată după o pierdere de cîțiva poli. Prietenele alături de care a privit viața, a ei, a altora, a tuturor trecîndu-i pe sub ochi, ca un cortegiu festiv. Viața pe care atîta timp gîndurile ei nu și-au dat osteneală s-o cerceteze, ochii s-o vadă, simțurile s-o pipăie. Viața pe care acum, după un an de văduvie, o înțelege mai tare ca judecata, mai tare ca timpul, mai tare ca prejudiciile, mai tare ca voința. Și pentru prima dată „prietenele ei“ îi apar ca niște ființe desperecheate de lume, maniace, cu creierii roși de molii, cu sufletele degerate, cu trupurile mucegăite sub farduri și corsete. Le vede și nu-și dă seama cum a putut trăi atîta timp între ele, numai cu ele. E adevărat, ea totdeauna își simțise o superioritate asupra cercului ei de prietene. Dar o superioritate pe care i-o da, pe de o parte situația ei materială și pe de altă parte, faptul că pînă acum un an ea era singura dintre ele al cărui bărbat era în viață. O superioritate care n-avea nimic comun cu cea pe care

și-o simte acum, când le ascultă, când le privește, când le înțelege.

— Da ce-ai rămas soro, așa? Joci ori nu joci? Că n-o să te așteptăm cu „documentele“ în mână până mâine!

— Se gîndește probabil la „nepoțel“, dragele mele. Așa e cine are copil mic acasă. Trebuie să fie mereu cu gîndul la el.

Provocarea lui madam Istrățescu e de data asta prea directă și prea străvezie ca să mai poată rămîne fără răspuns.

— Ce vrei să zici cu asta, Adelaido?

— Ce să vreau? Nimic. Mai bine spune tu ce-ai crezut c-am vrut să zic?

— Sînt întrebări pe care nu le permit nimănui.

— Depinde cum le iei.

— Cum să le iau astfel decît ca pe niște obrăznicii ordinare.

„Fetelor“ nu le vine să creadă c-au auzit bine. Se privesc una pe alta cu figuri întrebătoare, lungite de mirare. Caliopi le înfruntă, dreaptă, dîrză, uluită de propria ei îndrăzneală. Dar madam Istrățescu nu se dă bătută. Își ținește buzele cît poate mai bine și se adresează celorlalte încercînd să surîdă superior și indulgent:

— E, ce vreți, cucoanelor? Probabil c-așa se vorbește pe la conferințe. Noi, care nu frecventăm asemenea instituții de cultură, n-avem un langaj atît de academic. Avem însă cei șapte ani de acasă și nu insultăm pe nimeni, fiindcă ne-am smintit la bătrînețe și avem nervi ziua în amiaza mare. Dacă ar fi trăit generalul, nu și-ar fi permis dumneaei, oleacă de nevastă de maior de ată, să mă ia pe mine de sus și să-mi adreseze asemenea cuvinte. Dar se vede c-așa e pe lumea asta. Unii, de pe urma morților, rămîn săraci și modești, și alții, bogați și impertinenți. De! Așa se întîmplă dacă la Mărășești unii s-au bătut cu tunurile și alții cu lăzile de zahăr și cu cutiile de conserve...

Ghemuită în fundul taximetrului, Caliopi nu-și mai poate stăpîni lacrimile. Abia poate, printre suspine, să indice adresa șoferului.

În oglinjoara dreptunghiulară de deasupra lui, șoferul își vede „pasagera“ plîngînd. Și fiindcă bulevardul e gol și în plus mai e și sens unic, omul își lasă mîinile moi pe volan și se gîndește, în lipsă de altă ocupație momentană: I-o fi murit cineva?... O fi lăsat-o bărbatul și se duce la rude? O fi avînd vreun copil bolnav?

În mintea șoferului dramele obișnuite ale vieții, moartea, dragostea, căsnicia și boala se perindă simplu, fără interes deosebit. Numai fiindcă e sens unic și drumul e gol și mașina merge singură aproape.

Pe marginile bulevardului, sub castani, în fiecare colivie de sticlă agățată de vîrfurile felinarelor, încep să se aprindă — captivi în site albe — licuricii municipiului.

În ușa unei spălătorii chimice, cu oblonul tras, patronul își vîră teancul de chei în buzunarul de la spate.

A apărut și un birjar de noapte, cu țigara după ureche, în coada unei stații de taximetre.

Într-o poartă, o unguroaică, durdă și roză ca un de-breținer fiert, s-a întors cu jurnalele de seară și se desparte, cu degetul cel mic, asudat, tandru, în palma lui imensă, de ordonanța locotenentului de vizavi, care o privește „la oție“, cu cizma superiorului încremenită în mîna liberă...

Încet, încet, Caliopi se liniștește.

Discuția de-adîneauri s-a încheiat simplu și firesc: o ușă trîntită violent și pentru totdeauna „în nasul“ celor care îndrăzniseră să atingă indiscret o taină atît de gingașe ca a ei. O ușă trîntită, în definitiv, peste ceva mai mult decît atît. Peste o parte din viața ei, care rămăsese închisă pentru totdeauna acolo, în salonul lui madam Pruncu. În salonul acela roșu, cu cadre, cu mobile și cu bibelouri demodate, între „fetele“ aceleași totdeauna, rele, eterne, cu degetele leșinate veșnic pe chenarele cărților de joc. Nu! Nu trebuie să-i pară rău de ce-a făcut. Nu trebuie să-i pară rău că s-a eliberat...

În oglinjoara dreptunghiulară șoferul vede acum un puf mic și roz care sugerează lacrimile pasagerei și le netezește dîra. Vede apoi un bastonaș de roșu care se topește

ca o marmeladă pe buzele ei decolorate. Și mai vede încă ieșind din poșeta fără fund o fotografie mică pe care „pasagera“ o privește lung, o mângâie ușor și o duce apoi cucernic spre buze, murmurînd numai pentru ea :

— Numai pentru tine am făcut toate astea...

V. MAJORITATEA DICTEAZĂ

În încăperea plină de fum de țigară ca o sală de așteptare dintr-o gară cu încrucișări de linii, cei nouă viitori redactori ai ultimei reviste literare care se pune la cale în București, au discutat trei ceasuri — de la cinci după-amiază, pînă acum — tot ce se poate discuta, pe nouă voci, cu privire la apariția unei reviste literare ai căror redactori constituiți în „comitet“ n-au în total mai mult de o sută optzeci de ani.

De la început, s-a luat în discuție chestiunea cea mai importantă, aceea a fondurilor.

— Să dăm cîte cinci sute de lei fiecare, lunar, a propus cel dintîi Mirea, în dubla lui calitate de gazdă și de președinte de vîrstă, aproape major.

— Nouă ori cinci patruzeci și cinci, prin urmare patru mii cinci sute de lei pe lună. Exact ceea ce ne trebuie pentru un număr tras într-o singură mie de exemplare.

— Nu ne ajunge, dragă. Ne trebuie cel puțin zece mii lei pentru fiecare număr. Și am să-ți fac imediat socoteala băbește. Pune întîi și întîi tiparul...

Și Vasilescu (student la Academia Comercială, destinat dintru început pentru calitatea de administrator al revistei), înarmat cu un creion roșu și albastru, a demonstrat „cu cifre“ comitetului întreg necesitatea sumei

propuse de el pentru ca apariția revistei să fie cu certitudine asigurată.

Comitetul a aprobat imediat punctul de vedere al lui Vasilescu și după o tăcere complice s-a hotărît „în unanimitate” ca fiecare redactor să dea o mie de lei lunar. În aplauzele tuturor, pentru completarea sumei de zece mii lei, Sergiu s-a oferit să dea două mii de lei. Odată terminată „partea bănească”, s-a stabilit formatul revistei, numărul paginilor, coperta, s-a ales hîrtia și tipografia și s-au distribuit „rubricile fixe”, precum și atribuțiunile fiecăruia în gospodăria revistei. Astfel: „Cronica literară” și „Revista revistelor” au fost încredințate lui Sergiu; „Cronica dramatică și cinematografică” lui Văraru, supranumit *Șecspir*, autor al mai multor piese neterminate și al cîtorva reviste jucate de „domni și domnișoare din societate” în orașul lui natal de provincie; „Cronica plastică” a revenit de drept lui Antim, pseudonim sub care se ascundea Mișu Ionescu, unul din cei mai bețivi și talentați elevi ai Academiei de Belle-Arte, iar „Cronica sporturilor” lui Stupcaru, fost hal-centru în echipa națională de fotbal și actualmente bec șomer. (În urma unui conflict urmat de bătaie și ultragiu, fusese eliminat din federație și nu aștepta decît căderea „bestiilor astea de la putere” ca să vie „oamenii lui” și să-i facă dreptate.) Partea științifică a fost încredințată lui Plătăreanu de la Politehnică, iar „Cronica ideilor” tînărului filozof — în curs de licențiere la facultatea respectivă — Mircea Vlad, supranumit și Confucius. Administrația (anunțuri, abonamente, subvenții, tot) s-a dat prin aclamații lui Vasilescu. Secretariatul de redacție l-a luat Panait Fulga și poșta redacției i-a rămas lui Titu Mirea.

În afară de aceste atribuțiuni fixe, fiecare redactor s-a obligat să dea „regulat” cîte o „chestie” în legătură cu specialitatea lui: Fulga și cu Sergiu, versuri. Văraru, fragmente din piesele lui și, în foileton, o istorie a teatrului românesc contemporan. Vlad, Plătăreanu și Stupcaru, schițe, eseuri și nuvele și, poate, în colaborare, un roman (filozofic-științifico-sportist, cum îl botezase Mircea „neserios” ca totdeauna). Cît despre Mirea se obligase să dea, în fiecare număr, o cronică rimată, gen în care era

„rege”, iar Antim, lipsit complectamente de înclinațiuni literare, urma să illustreze „aiurelile” confrăților săi de redacție, să facă vinete, caricaturi, titluri și afișe.

Singurul lucru care în aceste trei ceasuri a rămas nerezolvat este titlul revistei. De aceea cei nouă redactori, tolăniți în atitudini reflexive, pe divanul unic, pe scaune și chiar pe scînduri, caută să găsească pe cel mai potrivit. Văraru, pe care de mult îl pasiona un titlu pentru o piesă de teatru și care i se păru potrivit și pentru o revistă literară de factură și ideologie modernă, sări cel dintîi:

— Am găsit: *Broasca țestoasă*.

— Vax! i-o reteză Stupcaru. Ce-are a face o revistă și cu o broască?

— Cum ce-are-a face? Are. Adică, revista noastră e ca o carapace sub care ni se ascund ideile.

— Păi interesul nostru e să ne promovăm ideile, nu să ni le ascundem.

— Fugi, domnule, că ne facem de rîs și în cazul ăsta, mai bine i-am zice *Oul de struț*, că e mai original...

— Uite *Oul lui Columb*, cred că n-ar fi rău, își dă părerea Plătăreanu.

— Bravo! *Oul lui Columb*, revistă pentru jumări literare, omletă filozofică și ochiuri dramatice. Bună idee, n-am ce zice!

— Lăsați spiritele, băieți. Să ne gîndim serios. De cele mai multe ori soarta unei reviste depinde de titlul ei. Ne trebuie un titlu care să surprindă, să atragă...

— Să-i punem *Cumpără-mă*! propuse Vasilescu.

— De ce nu *Fură-mă*! E și mai atrăgător.

Văzînd tonul pe care îl ia discuția, Mirea găsește momentul potrivit să plaseze o săgeată.

— Ce dracu, fraților. Nu sînteți în stare să găsiți un titlu cumsecade? Opt oameni?

— Găsește tu.

— Stai jos, umoristule!

Mirea se așează și continuă să-și golească paharul lăsat o clipă pe colțul etajerei. Se face iarăși tăcere, fiecare cufundîndu-se în gîndurile lui.

— *Gînd și Forță*, zise Stupcaru, proiectîndu-se în mijlocul odăii. Ce ziceți? Cred că merge...

— Nu e bine să avem un titlu compus din mai multe idei...

— Atunci *Forța*... pur și simplu.

— Care forță, mă, ce forță? Forța armată, forța motrice, forța majoră, cămașa de forță?

— „Forța mușchilor săi“, că el e sportist, intervine Mirea.

Stupcaru, blesat, îl privește de sus pînă jos și răspunde disprețuitor:

— Ia taci, mă, Mitică, că n-ai nici un haz cu calambururile.

Mirea prinde cuvîntul din zbor.

— Bravo, șefule. Mi-ai dat o idee fără să vrei. De altminteri, voi aștia cu sportul emiteți totdeauna ideile din eroare. Cînd o să scot o revistă umoristică, o să-i pui titlul *Mitică* și, fiindcă ideea mi-ai dat-o tu, am să-ți trimit un abonament gratuit.

Vasilescu găsește momentul potrivit să tragă un folos din discuția celor doi. Se încordează pe picioarele-lungi și zice:

— Uite, băieți. Tot așa ceva ne-ar trebui și nouă pentru revistă. Un titlu sugestiv, ca *Mitică*, însă, în serios, ca pentru o revistă literară.

— *Paraschiv*, îl servește prompt Mirea.

Ceasul e nouă jumătate și titlul revistei nu e încă găsit. Se fac fel de fel de propuneri. Vlad e de părere să se suspende ședința și fiecare să plece acasă unde, în liniștea odăiței lui, să reflecteze asupra unui titlu. Fulga se opune:

— Nu se poate, nu pleacă nimeni de aci pînă nu găsim titlul.

— Să punem la vot, propune Vasilescu. Mirea, dă-mi o coală de hîrtie și fac buletinele.

— Fără bilete, neică. Pe față. Cine vrea să stăm astăseară, să ridice mîna sus. Una, două, trei, patru, cinci, nu ridică două mîini, Mirea, că iese alegerea măsluită...

Singurul care a votat contra e Sergiu. El știe că acasă îl așteaptă tanti Caliopei. O și vede singură în sufragerie, întrebînd servitorii, neliniștindu-se, și asta pentru că, de cînd locuiește la ea, niciodată nu și-a îngăduit să întîrzie seara de la masă.

— Pe mine vă rog să mă iertați. Eu trebuie să plec. Să mă credeți că nu vreau să fac o notă discordantă, dar...

— Dar ce? îl bravează Vasilescu cu miinile vîrite apășește în străfundurile buzunarelor.

— Mă așteaptă acasă...

Stupcaru sare:

— Da ce, pe noi nu ne așteaptă? Dar cînd „majoritatea“ e de părere să stăm, eu cred că trebuie să treci peste orice considerație și să te conformi.

La care Mirea adaugă schițînd un gest ironic:

— Majoritatea dictează.

Și majoritatea, într-un vacarm ușor de închipuit și greu de descris, e de părere că ședința trebuie cu orice preț continuată. Mirea e de părere că și lipsa de băutură (și într-adevăr sticlele sînt „cadavre“ și paharele goale) e un motiv puternic al lipsei de inspirație. Se pune la vot cumpărarea a patru sticle de vin și patru sifoane, misiune care este încredințată lui Stupcaru, ca cel mai voinic din asistență.

— Știți ce? Atunci să ne ia și niște mezeluri. Să fie aperitivul complet.

— Și o franzelă de lux.

— Arde și o litră de măsline Volo.

— Și doi gogoșari iuți.

— Niște icre de crap ar fi teribile.

— Mie să-mi aduci brînză albă.

— Ai parale la tine?

— Dați toți cîte o sută de lei.

— Păi atunci să ne ia și nouă perechi de crenvurști.

— Și muștar, mă.

— Nu ne ajunge numai o pîine.

— Să nu uiți de sare, șefule...

Asaltat din toate părțile, tras de mînci, înghioldit în coaste, ciupit de peste tot, Stupcaru, cu pălăria pusă de-a-ndaratelea pe cap, își vîri degetele în urechi și zbieră:

— Ho! Ho! Stați că nu pricep nimic.

Într-o clipă, Mirea e în picioare pe divan.

— Fraților, începe el, dați-mi voie să spun două vorbe. Întîi trebuie să recunoaștem că Stupcaru are și el dreptate odată în viața lui cînd spune că nu pricepe nimic. Al doilea, văd că în loc de un păhărel de vin, cum a fost vorba,

v-ați întins și vreți să cumpărați o băcănie întreagă. Asta înseamnă că vă e foame. Ei bine, și mie mi-e foame. În consecință, propun ca în loc să mîncăm îngrămădiți aci în grajdul subsemnatului, fără furculițe, fără șervete, fără nimic, să mergem mai bine cu toții la o grădină de vară și să mîncăm cumsecade două-trei sute de mititei. Am zis !...

Aplauze entuziaste subliniază ultimele cuvinte ale oratorului. Mirea, în calitatea lui de gazdă, a și apărut, de pe coridor, ducînd un teanc de pălării puse una peste alta ca un teanc de castroane gata să-și piardă echilibrul.

— Ne sosesc capetele, băieți.

După pălării, vine rîndul oglinzii. Un pieptene știrb ca un cofetar e pus la dispoziția musafirilor. Urmează apoi o perie de haine rămasă dintr-o trusă desperecheată. Apoi comitetul se năpustește pe scări.

Rămas singur în urmă, Mirea deschide fereastra larg, lăsînd să pătrundă în odaie, înfiorînd manuscrisele împrăstiate pe masă, un val de aer proaspăt, curat și înviorător.

Dincolo de fereastră, drapat în ceața albastră a nopții, orașul nesfîrșit clipește din mii de ochi de foc galben. S-ar zice că e însăși bolta cerului căzută pe pămînt, ca să-și încarce, ca de la o uzină imensă, acumulatorii stelelor electrificate.

Castanii din grădina restaurantului „La Roata vieții” își tremură, înfiorați de o adiere nevăzută, creștetele de frunze ca niște bucle răzvrătite din freza unor singuratici, surprinși fără pălărie, pe un colț de faleză, la ora brizei maritime.

Undeva, într-un fund din zarea care nu se vede, dincolo de case și străzi, dincolo de bariera orașului cenușiu cu construcții livide și fabrici adormite cu coșul lipit pe buzele nopții, ca un deget implorînd tăcere, zorile și-au desfășurat ghirlandele de lumină ca niște florărese matinale coșurile de trandafiri proaspeți muiați în rouă. În aceeași clipă faetonul unui lăptar, cu bidoanele de tinichea ascunse în fin, a călcat sub roți primii bolovani de piatră pavată. Un tramvai, ieșind de la depou, a oftat adînc, aspirînd răcoarea periferiei în plămîni lui electricei, iar pe ușa unei

bucătăriei de om cu dare de mină, un vardist de noapte a ieșit din post, încheindu-și sumar, peste pîntecul oficial, centironul cu revolver la șold.

O midinetă a aprins mașina de spirt pe un colț de dulap dintr-o odaie umedă și întunecoasă. Apoi a așteptat să-și facă loc flacăra prin găurile mici ale lămpii și abia cînd a văzut pîlpîind, sub ibricul cu apă pentru ceai, flacăra rotundă și albastră, și-a strîns peste sîinii somnoroși marginea capotului, rămasă desfăcută pînă la pîntecul brun, ostent și cald. Apoi a plecat la cișmeaua din curte să se spele.

În grilajul unei porți boierești, un ciîne-lup și-a răsucit gîtul gros și viril între zăbrele, pînă ce a putut scoate capul afară în stradă. Apoi a rămas așa, neclintit ca o fiară împăiată, privind cu ochi lascivi și injectați drumul în zigzag al unei cățelușe proletare, întorcîndu-se, cu mers de răufăcătoare, cu urechile blegi și șoldurile ostentate de pe cine știe ce maidane pasionale.

La Palatul Poștelor, cel dintîi factor „de jurnă” a ieșit pe poarta de serviciu, cu geanta de piele plină de scrisori, ca o dropie moartă pe brațe. Și-a îndesat șapca pe ochi și respirînd fără interes aerul dimineții spălăcite, și-a suflat nasul cu mîna pe asfalt și a pornit apoi — trist și încovoiat ca într-un amurg — drept înainte, pe linia de tramvai.

În Gara de Nord, trecînd printre macagii nedormiți și impiegați cu gulerul vestonului ridicat peste cămașa de noapte, primul tren dinspre Constanța a intrat la peron, contractîndu-și trupul ca o omidă de fontă, cu miros de Bărăgan în nări.

Titu Mirea a turnat pe gît cu hotărîre (ca și cum ar fi luat un purgativ) ultimul pahar de vin, apoi s-a ridicat de la masă nesigur, a trîntit paharul țandări în pietriș și a anunțat cu vorbe cleioase :

— Un pahar spart la subsemnatul.

Ca o fantomă întîrziată după ora oficială a miezului nopții, un chelner (ochi de crupier, haină albă de explorator ecuatorial) răsări de după trunchiul unui pom.

— Douăzeci de lei, coane.

Sergiu își simte capul vîjiînd, deși vinul băut cu generozitate și fără sifon n-a izbutit să-l îmbete deplin.

În gura acră, arsă de tutun, are un gust ciudat de cenușe. Își privește tovarășii și-abia poate să-i deslușească și să-i identifice sub trăsăturile îmbătrânite de veghe, de oste-neală și de alcool. Îi vede căzuți pe masă și răsturnați pe speteaza scaunelor, descompuși, dezumanizați, ca niște clienți, imobilizați de aceeași durere, în atitudini diferite, în sala de așteptare a unui dentist. Numai Mirea și-a păstrat nealterată figura lui imberbă și jovială de piccolo deștept.

Dincolo de ulucile verzi ale grădinii de vară, orașul se deșteaptă în țipetele oltenilor, în pasul animalelor de tracțiune, în clopotul tramvaielor, în ritmul ghetelor de funcționari.

Rumoarea străzii pătrunde pînă în grădină ca un bîzîit înfundat de albine trezite de auroră. Sergiu se simte rușinat în fața luminii care se face din ce în ce mai lămurită, mai strălucitoare. Mirea izbutește să se urce pe un scaun, își face din pumni trompetă și începe să cînte dogit „Deș-teptarea“.

— Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta...

Apoi, improvizînd o sabie dintr-un cuțit rămas lîngă un maldăr de coji de mere îngălbenite, comandă scurt :

— Drepti !

Nici unul din băieți nu se supune comenzii. Plătăreanu și Vasilescu se mulțumesc să surîdă o înțelegere ducînd o mină moale, în chip de salut, către un chipiu imaginar. Ceilalți îl privesc cu ochii lor de noapte, nedumeriți și profetici. Sergiu singur se supune, cu seriozitate, acestui capriciu milităresc și încremenește într-o penibilă poziție de drepti, așa cum și-o închipuiesc de obicei tinerii care n-au făcut armata. Mirea, infuriat, repetă comanda, de data asta, zbierînd-o lung ca un derviş urlător :

— Dreeeepti !

— Ce te rățoiești, mă, așa ! se supără Stupcaru, dibuind o țigară problematică pe masă.

— Poți să strigi tu cît vrei, poți să-mi dai și un pre-miu, tot nu pot sta drepti la ora asta. Hai mai bine să-i luăm pe betivii ăștia și să plecăm de aici.

Dezmeticit pe jumătate, Fulga cascade doi ochi mari de hipnotizator și urlă bătînd cu pumnul în masă :

— Nu pleacă nimeni de aici pînă nu găsim titlul revis-tei...

— Să luăm cîte o cafea mai întii.

Sus pe scaun Mirea se forțează, cu gesturi incoerente, să capteze atenția :

— Nici vin, nici cafea. Cea mai mare sursă de inspi-rație de pe lume este femeia, sau mai pe scurt „dama“. Prin urmare să mergem să căutăm titlul la dame. Intere-sul revistei e în joc.

Aclamații, urlete, aplauze subliniază propunerea lui Mirea, luat pe sus de Stupcaru care, uitînd pentru moment toate tachinăriile, îl ia de gît și-l pupă pe amîndoi obraji, zicîndu-i :

— Deși te dai la mine mereu, eu te iubesc, mă, fir-ai al dracului să fii de calamburgiu...

Mircea Vlad se apropie de Sergiu și, luîndu-i brațul, îi spune pe un ton de confidență :

— Știam c-o să ne încheiem noaptea la femei.

Apoi, cu o mare tristețe în ochii lui filozofici, adaugă resemnat :

— Majoritatea dictează, n-ai ce-i face...

Sergiu simte dintr-o dată toată beția în cap.

— Orice, dar asta nu. Eu nu merg.

— Lasă, mă, că nu te mănîncă, îl consolează Stupcaru. Sînt fete bune...

Mirea se supără.

— Sigur, tu totdeauna mai cu moț.

— Am spus că nu merg, nu merg.

— Hai, bă, în interesul revistei.

— Nu văd nici un raport între dame și revistă.

— Eu unul, cum văd damă înaintea ochilor, mă inspir.

— Eu sînt om „normal“, nu ca domnu care face nazuri.

— Hai, Sergiule, ca să nu stricăm cheful, intervine Fulga prietenos.

— Nu. Nu merg...

— Nu vă spuneam eu că ăsta nu e dus la biserică?... Înainte să-l primim în cenacul, trebuia să-i cerem actul de naștere. Te pomenesti că nu e bărbat...

— De fete n-avem nevoie. Ori sîntem bărbați, ori o dăm dracului de afacere cu revistă cu tot.

Mirea își aprinde o țigară și insinuează :

— Să nu mai stăruim degeaba. Eu înțeleg de ce nu merge. Are omul obligații... i-a promis mătuși-sei să-i fie credincios.

Un filfiit de aripi negre trece deasupra ochilor lui Sergiu. Fără să aibă timpul să judece, se repede cu pumnii strinși. Încăierarea e scurtă ca un fulger. Mirea, cu gura însingerată, se prăbușește peste masă. Inima lui Sergiu e goală de sânge. În schimb vinele mâinilor i s-au umflat ca pîrîiașele, primăvara. Pe ochi, aceeași ceață turbure, rea. Face un gest de silă, cutremurîndu-se întreg. Își ridică pălăria din nisip și, fără un cuvînt, fără o privire aruncată celorlalți strinși cu toții în jurul lui Mirea, pornește clătîindu-se spre poartă.

Abia cînd ieși în stradă, singur, deplasat și fără țintă, printre trecătorii sculați de dimineață, — trecători diversi, smulși din toate ungherele orașului de puterea formidabilă a muncii, ca niște grăunțe de pilitură de fier atrase spre centru de un imens și nevăzut magnet — Sergiu își simte, topite la un loc, într-o lacrimă sălcie și grotească, toată revolta, rușinea și mai ales beția.

Își dă seama că se clatină pe picioarele cu mușchi de gelatină și cu cît vrea să-și facă mersul mai sigur, cu atît zigzagul invizibil, pe liniile căruia i se îndreaptă pașii, își lungeste unghiurile, și le strînge, și le lăbărțează.

Un liceean cu obraji odihniți și cu servieta plină de cărți îl privește amuzat. Rîde de el, apoi, sărînd pe scara unei remorci de tramvai, îi strigă în argoul lui liceenesc, făcîndu-și mîna liberă *haut-parleur* :

— Ține-te bine, șefule, că te pupă trotuarul !

Sergiu îl aprobă cu toată convingerea și ca să-i dovedească aceasta, în loc să-l înjure, îi trimite o bezea. O bezea cleioasă și un surîs vînat de om care se forțează să nu arate că are greață. Liceeanul îi mai spune ceva. Cuvintele lui se pierd însă afone în zgomotul străzii și Sergiu nu le mai distinge. Nu mai poate distinge decît dinții albi și compleți ai adolescentului care se depărtează rîzînd, ca o reclamă vie de apă de gură expusă pe platforma dinapoi a remorcii de tramvai.

„Un coniac. Da, un coniac. Iată ce-mi trebuie. Coniacul reface forțele. Consumat după beție, anulează efectele alcoolului. Și asta cu atît mai sigur cu cît e mai prost.

Da, un coniac prost.“ Și Sergiu, gîndind cele de mai sus, se hotărăște să intre în prima cîrciumă „care îi va ieși în drum“. Dar prima cîrciumă care îi va ieși în drum a rămas cu cîțiva pași în urmă. N-are nici o importanță. Și asta pentru că drumul lui Sergiu nu e nici înainte, nici înapoi, nici la dreapta, nici la stînga. „La ora asta“ drumul lui e în toate direcțiile. Și oricare din ele tot îl va duce într-o cîrciumă.

În fundul cîrciumii unde a intrat (restaurant și bodegă „La Verdun“), ferită de soare și strînsă din lipsă de spațiu, într-un colț ros de igrasie și de chițorani, e o masă mică, cît să-ți încapă coatele și paharul pe ea. Sergiu se așază. Din primul moment întunericul și umezeala îi fac bine. Un băiețuș nespălat pe ochi, mirosînd a pivniță și a saltea de paie, se înfățișează deîndată, anexat unui șorț de postav verde și înarmat chelnereste cu o otreapă răsucită pe braț cu veleități de șervet.

— Domno ?

Sergiu îl privește cu amabilitate, fără să-și dea seama imediat cine e și mai ales ce vrea. Observă numai că-n lobul uneia din urechile băiețușului licăre o capsă de alamă, ca un cercel uitat pe marginea unei scrumiere necurățite. Băiețușul insistă.

— Cu ce servim pe domno ?

Și ca să-și dea importanța necesară își suflă violent nasul pe podele, apoi își șterge cele două degete întrebuințate în poiana verde a șorțului înnodat peste brîu.

— Un coniac.

Băiețușul dispare spre tejghea și deși nu mai e nimeni în prăvălie, urlă important și cu vocea în schimbare :

— Un coniac la domno !

Apoi trece în spatele tejghelei de zinc și, cocoțîndu-se pe o scăriță cu trei trepte, ia din raft o sticlă de „Cognac Naville“ și se servește singur cu gesturi sigure, afectate, și totuși copilărești.

— A sosit !

Dintr-o singură înghițitură Sergiu golește conținutul păhărelului cu gambă de cocostîrc.

— Încă unul.

— Gata ! Vine imediat.

Băiețașul privește cu admirație cum gilgie și-al doilea coniac pe gîtul clientului.

— Mai doriți unul ? E fain ! Naville.

— Adu-mi !

— Să vă servim unul dublu.

— Duplu, nu dublu... incultule. Vine din latinește, de la „duplex-duplicis“...

După coniacurile astea, Sergiu se simte, vorba lui Stupcaru, parcă „mai luminat“. Își dă totuși seama că e beat. Pentru prima dată în viața lui, beat ! Da, beat. Dar ce beție ciudată ! Ca religia primilor credincioși : dualistă. De o parte capul, aproape treaz, abia voalat, ca un nobil grizat la o recepție. De cealaltă parte, trupul. Beat ca un lucrător simbătă seara. Și totuși același alcool și în unul și în altul. Da, da, ciudat dualism. În timp ce picioarele îi zac leșinate sub masă și mâinile cu degetele oarbe nu mai pot găsi paharul de-alături, creierul lucrează totuși, cugetă, emițind din antena lui de fosfor unde clare de gânduri. Numai că gândurile acestea merg în sens unic. Da, da, mereu acolo, numai acolo : la incidentul cu Mirea.

„Prin urmare «comitetul» va avea să aleagă imediat între mine și Mirea. După cele petrecute e cu neputință să mai putem lupta amîndoi, cot la cot, în aceeași redacție și pentru aceeași idee. Cu siguranță toți băieții vor fi contra mea. Vor spune că Mirea a făcut o glumă, că, într-o noapte de chef se pot spune orice fel de glume, fără ca nimeni să aibă dreptul să se supere. Desigur, mă vor acuza pe mine că am fost brutal, c-am fost poate chiar laș pentru c-am lovit un om fără putință de apărare față de forța mea. Dar dacă nu m-am putut stăpîni ! Dacă vorbele pe care mi le-a aruncat m-au ars cu vitriolul lor zvirlit în obraz... Să-și închipuie el că...“

Sergiu strînge pumnii sub masă. Ar vrea să rupă ceva, să izbească, să frămînte. În clipa asta gîtul lui Mirea n-ar mai fi în mâinile lui decît un baton de *chewingum* moale, rece și elastic.

— A sosit al treilea... „duplu“, coane, cum ați vrut dumneavoastră.

„Și dacă ei n-au să-mi dea dreptate, am să-i părăsesc pe toți. O să apară revista fără colaborarea mea. Ei și ?

Am s-o scot singur. Am să-i găsesc eu titlu. Bani ? Am bani. Are să-mi dea tanti. Tanti... tan-ti... tan-ti...“

Băiețașul din spatele tejghelei a isprăvit de spălat cîteva pahare. Își viră degetele în ele și le ridică, pe toate dintr-o dată, ca să le clătească sub robinetul desfăcut. Cînd le pune pe raft, la locul lor, paharele se ciocnesc și sună la fel cu gândurile lui Sergiu : tanti... tan-ti... tan-ti...

Sergiu își culcă mîinile pe masă, încrucișate ca picioarele unui scăunel portativ de pictor și capul îi ia loc, ostenit, deasupra. Niciodată capetele nu gîndesc atît de bine ca atunci cînd stau culcate pe mîini. Cînd stau pe umeri, gîndesc banal, mecanic, așa cum își fac funcționarii slujba. Strînse la pieptul unei femei, capetele nu mai gîndesc : ascultă. Tolănite pe o pernă, visează. Pe umărul unui vecin de compartiment cîntă potrivit melodiile în ritmul roților pe buloane (și toate melodiile se potrivesc pe ritmul roților de tren, în mers) rezemate de sticla rece a unui geam de apartament sau de expres, reflectează. În poala caldă a unei femei surîd.

Capul lui Sergiu gîndește... Sunetul paharelor a vibrat pînă în creierul lui și a rămas aci : tan-ti... tan-ti...

În culcușul prieten al mîinilor e întuneric. Un întuneric greu, ostil, pe care ochii nu-l mai pot lumina și în care numai gândurile scapără, rachete albastre.

Tanti... Mirea... Tanti... Mirea... Tanti... Mirea...

Una cîte una, insulta își aprinde literele de foc ca o reclamă luminoasă a memoriei : „I-a p-r-o-m-i-s m-ă-t-uș-i-s-e-i-s-ă-i-f-i-e-c-r-e-d-i-n-c-i-o-s“.

Și cînd Mirea a spus cuvintele astea, toți ceilalți au tăcut. Nici unul dintre ei n-a îndrăznit să spuie un cuvînt, să protesteze, să spulbere o insinuaare. Așadar, convinși cu toții. Complici cu toții. Și încă vechi complici, de vreme ce nici unul dintre ei nu s-a arătat surprins cînd a auzit. Nici chiar Vlad care, în calitatea lui de filozof, se găsește permanent pe un plan superior „murdăriilor omenești“.

Prin urmare, pentru ei, pentru prietenii lui, calitatea de nepot, aceea în virtutea căreia locuia de un an la mătușa sa, nu era decît un pseudonim sub care el își ascundea adevăratul său nume, acela de amant. De amant al unei bătrîne.

Și dacă ei, care îi sînt mai aproape, ei „tovarășii de vîrstă și de idei“, ei, care îl cunosc și-l apreciază, îl judecă astfel, ce trebuie să creadă și cum trebuie să-l judece lumea cealaltă? Lumea ei, a lui tanti, lumea aceea rea, roasă de prejudecii, pe care le numește experiențe, plină de viții pe care le intitulează ticuri, plină de bănuieli sub care s-ascunde totdeauna nu ceea ce ar putea fi, ci ceea ce ar vrea ea să fie.

Dar el, el, cum nu și-a dat seama? Cum n-a înțeles că nepoții de douăzeci de ani nu mai pot locui în casa tantilor văduve și semicentenare, fără să fie bănuîți că-și plătesc mîncarea și așternutul, schimbat de două ori pe lună, cu moneda scumpă a tinereții lor. Și cum să nu creadă lumea ceea ce crede și cum să nu spuie Mirea ceea ce a spus, cînd — într-un an de zile de cînd stă la tanti — în existența lui, acolo, s-au petrecut atîtea schimbări? Odăița lui de pe sală s-a mutat lîngă dormitorul ei, la stradă; patul de fier s-a schimbat în divan cu perne croșetate de tanti, pe vremuri, în ceasurile ei de singurătate, cînd răposatul întîrzia la aperitive; lavoarul, cu ibric de smalt albastru, s-a transformat în chiuvetă de porțelan cu cristal deasupra; cămășile de americană, cu inițialele internatului ștampilate cu tuș, s-au prefăcut în cămăși de poplin cu monogramă brodată în mătase la culoare.

Și tot așa, rînd pe rînd, s-au schimbat hainele de camgarn în costume fresco, săpunul de Marsilia cu cap de pisică în Palmolive verde și parfumat, cămașa de noapte cu rîuri în pijama de *crêpe de Chine*, briciul cu prăsele de os de cal în mașină de argint Gilette, tabacherea de mucava cu „luarea redutei Grivița nr. 1“, lipită în culori deasupra, într-un porttigaret de aur cu inițialele gravate pe capac, și-așa mai departe.

În definitiv, un nepot — care nu e decît un nepot din partea bărbatului și pe care l-ai primit în casă numai ca să respecti una din dorințele defunctului — nu poate primi atîtea atenții, fără să se întrebe „pentru ce i se fac?“

În cuibarul mîinilor ochii lui Sergiu se deschid mari și cuprinși de panică. Abia acum, abia aci, deslușite ca într-o ceață (o ceață ciudată, cu miros de coniac Naville) ochii aceștia văd lucruri pe care le-au privit mai de mult, imagini peste care au stat deschiși, fără să le înregistreze,

gesturi pe care le-au urmărit fără să le observe și să le priceapă înțelesul.

După-amiaza aceea, cînd întorcîndu-se de la Universitate, a găsit odaia lui de pe sală goală, cu patul de campanie strîns, cu lampa de plafon fără bec și cu aceeași păianjeni constructiviști aninați în colțuri. Era toamnă și ploua. Și-a lăsat umbrela, galoșii și impermeabilul (o manta de ploaie rămasă de la răposatul și confecționată, la croitoria regimentului, din foi de cort) și, cutremurat de o presimțire rea, a intrat în bucătărie ca să întrebe slugile dacă nu cumva a fost dat afară din casă.

În bucătărie mirosea a tort de nucă și a bezele arse. Madam Iuli, bucătăreasa, „facea prăjituri“. Era plină de făină pe tîmple, pe mîini și pe bărbie. Nici nu i-a dat timp să intre bine și l-a luat în primire:

— Eh! Ți-ai văzut odaia, domnu Sergi...

— Care?

— Aia unde te-a mutat.

— Cine?

— Coconiț.

— Mi-a mutat odaia?

— Da, la strade, linghe al dumneaei. Ca să fie mai aproape une de alte...

Sergiu nu și-a dat seama atunci decît că madam Iuli mirosea frumos a vanilie și a aluat și în ochii ei n-a văzut altceva decît o lumină mică care i se părea un zîmbet bun. A alergat repede în casă. A bătut la ușa lui tanti. Nu i-a răspuns nimeni. A auzit, în schimb, din odaia alăturată o melodie lirică. O romanță veche ca un galben de doisprezece lei și cincizeci. O ține minte și acum. Și cuvintele de-asemenea.

Cînd eram copii odată
Mii de sărutări mi-ai dat,
Dar acum nu-mi dai nici una
Sînt femeie, ești bărbat.

A bătut la ușa de unde se auzea cîntecul. Fără să știe de ce, inima îi bătea repede ca la pasări și simțea cum i se roșesc obraji. Cînd a intrat, a trebuit să-și astupe ochii cu mîna. Vedea roșu... totul roșu. Divanul, perdelele, abajurul, ca și cum un incendiu și-ar fi proiectat, de afară,

lumina violetă în încăpere. Numai Caliopi era roz. Roz ca un calup de candel, sau ca o surpriză de cofetărie confecționată din șerbet de zmeură.

Sergiu a rămas în prag uluit.

Caliopi și-a lungit, într-un suris prelung, buzele ei de marmeladă și deschizând în lături, ca niște draperii de scenă, minecile capotului roz, și-a făcut glasul dulce ca al intrigantelor de foileton.

— Poftiți, vă rog, domnule conte, în noile dumneavoastră apartamente. Îndrăzniți, vă rog. Nu stați ca vitelul la poarta nouă. Sinteți la dumneavoastră acasă. V-am mutat toate lucrurile dumneavoastră aici. Poftiți... Hainele... rufele... cărțile... mă rog, tot.

Pe masa din mijlocul odăii, așezate cu grație în vasul japonez mutat din salon, se fanau romanțios patru crizanteme de seră cu peruci pudrate de marchize.

Sergiu a privit în jurul lui. A vrut să spună ceva, dar vorbele i s-au oprit în gât emoționate. N-a putut decât să se repeadă stângaci și, apucând mina parfumată cu Mitsouko a lui tanti Caliopi, să-și lipească buzele pe ea, într-un sărut, timid și umed, de recunoștință.

Bucuria lui era atât de mare și gândul lui atât de curat, că n-a observat atunci că sub reverurile de mătase ale capotului roz sîinii lui tanti Caliopi se mișcă ritmic, ca doi iepuri de casă sufocați, respirînd adînc cu boturile arse și ridicate și că sub pleoapele fardate, ochii ei se închid suspect, leșinați de presimțiri numai de ea știute.

Dar plimbarea cu sania în ziua de Sfîntul Ion, afară din București, prin ninsoarea deasă și poetică ?

Sub cuvertura îmblănită, în spatele birjarului de catifea, încins peste brîu cu un chimir cu zale, ca voievozii de altădată, pulpa lui tanti, planturoasă ca o șuncă de Praga, lipită de a lui într-o atitudine limpede de abandon. Umărul ei de astrahan vîrit într-al lui... Mîna ei — zbîrcită de inele, sub mînușă — uitată pe piciorul lui, sus ca o cataplasma de mămăliguță caldă înfășurată în „peau de Suède“. Și ceaiul, acasă, cu rom mult și cele trei păhărele de vișină și apoi lectura pe divan, unul lîngă altul, pînă cînd ochii lui tanti s-au închis și capul i s-a lăsat greu, rezemat de coapsele lui încordate. Și seara, fricțiunea cu Diana, pe spatele ei presupus răcit, spatele acela imens,

gras și cu broboane mici pe pielea înfiorată. Spatele acela alb și totuși călduț, parfumat la subțiori, adîncit în așternut peste sîinii striviți, la început arcuit, apoi crescînd și frămîntîndu-se — ca o apă în măruntaiele căreia sună ora fluxului — sub mîinile lui jenate, neîndemînatice și virile.

Sergiu nu și-a dat seama „atunci“ decît că Diana îi răcește mîinile cînd se evaporează și că tanti Caliopi are un neg cu păr, ca o gînganie cu antene, lipită de movila umărului drept.

Dar duminica aceea dimineața, cînd tanti a intrat „din greșeală“ în baie și l-a găsit gol, întins sub apă, ca un pește la ora siestei ?

Sergiu nu și-a dat seama „atunci“ decît că tanti Caliopi se poate supăra pe el fiindcă n-a avut „bunul simț“ să-și încuie ușa atunci cînd face baie.

— Coneacul, coane. Ați adormit ?

Sergiu tresare. O clipă, rafturile, mesele, colivia cu sticleți de lîngă ușă, tejgheaua, băiețașul cu păhărelul de coniac în mînă, el însuși, toți, toate, se învîrtesc, se cufundă în pămînt ca să iasă la suprafață, în altă parte, în atitudini comice și linii de pictură cubistă.

Coniacul e cald și are un gust pronunțat de săpun de rufe.

Acum cîrciuma e umedă și tristă. Băiețașul are unghiile murdare (cîte degete o fi avînd la o mînă ?) și parcă nu și-a suflat nasul niciodată. Cum de n-a observat toate astea pînă acum ?

Sergiu se miră și reflectează.

„Ca și cu tanti de-alminteri. Abia acum văd. Văd tot. A trebuit să fiu beat. A trebuit să-mi deschidă ochii Mirea. Mirea... Mirea... El e prietenul meu cel mai bun. Singurul meu prieten. Să trăiască Mirea. Auzi, puștiule ? Zi și tu să trăiască Mirea, că dacă nu, te bat pe tine în locul lui. Fă-mi plata și taie-ți nasul, că e murdar. Să nu mă mai servești pe mine cu el. Ce, ăla e nas ? Ai auzit de Spătarul Milescu-Cîrnu ? N-ai auzit ? E ! Tu ești, Spătarul Milescu-Cîrnu. Tu, după ce îți tai eu nasul cu fărăstrăul. Înțelegi ? Nu plătesc pînă nu-ți tai nasul. Adu-mi un topor. Am mai tăiat eu odată coada unui cîine cu toporul, cînd eram eu nu aici și nici la tanti, cînd eram

eu liber, eu, al meu, liber. Eu însumi. Înțelegi? Când nu eram al lui tanti! Tu știi cine e tanti? Știi? Știi? De ce nu știi cine e tanti? Vrei să știi cine e tanti? E dama mea, mă, auzi? Dama mea. Trăiesc cu ea. Poți să întrebi și pe Mirea, că el știe... și pe Vlad, că e filozof și pe ăilalți, că sînt prietenii mei, pe toată lumea poți s-o întrebi... Toată lumea știe... și eu am aflat acum de la tine și de la coniac. Unde e nasul care ți l-ai tăiat? Adu-mi un nas și un coniac... Da repede, că plec în provincie... în lume... N-am nevoie!... N-am nevoie, înțelegi? N-am nevoie de nimeni și nimic... N-am nevoie de ea, n-am nevoie de ei... Nici de tine n-am nevoie."

— Cine ești tu, mă, în definitiv?

— Garsonul.

— Da?

— Da, coane...

— Nu te cunosc. Nici tu, mă, nu mă cunoști. Nici eu nu mă cunosc, nimenea nu mă cunoaște... Plata și nasul, hai...

Sergiu vrea să se ridice de la masă. Face un efort. Un altul. Păhărelul cu coniac se răstoarnă sunînd scurt pe podele: Tan-ti... Tan-ti...

— Auzi? Și ăsta știe de tanti... Și paharele au aflat.

Obişnuit cu efectele „coneacelor” băiețașul suride. În clipa asta nu mai e „garson” și cu tot șorțul lui verde și comercial, cu tot creionul chimic și bont, înșurubat matur după ureche, nu mai e decît un copil care ride din toată inima privind un om beat. Un om pe care nu-l mai țin picioarele și care, renunțînd să mai facă apel la serviciile lor, se prăbușește resemnat, cu capul pe masă și rămîne așa, trist, căzut, privind cu ochii halucinați cum picură pe dușumeaua putredă din păhărelul rostogolit lacrimi galbene și rare de coniac Naville.

VI. SUSPINE CRUDE PIEPTU-MI ZDROBEȘTE...

„Dragă tanti,

Astă-seară, cînd te vei întoarce acasă, vei vedea din cuprinsul acestei scrisori că, în viața mea, s-a produs un fapt important care mă determină să părăsesc pentru totdeauna casa dumitale.

În cele două zile de cînd n-am venit acasă, m-am gîndit mult și pe toate fețele, la problema în fața căreia mă găseam. Rezultatul, iată: rîndurile acestea.

Socotesc inutil să te lămuresc asupra stării sufletești în care mă aflu, cît și asupra «motivelor» care mi-au provocat această stare și mi-au dictat atitudinea pe care o iau.

Te rog să fii convinsă că nu voi uita niciodată tot binele pe care mi l-ai făcut și toată grija pe care mi-ai arătat-o. Îți mulțumesc din suflet pentru tot și toate și asigurîndu-te de întreaga mea recunoștință, îți cer iertare că împrejurările mă silesc să plec din casa dumitale, pe furiș, ca un hoț. Ca un hoț, însă, care n-a furat altceva, din această casă, decît ceea ce era strict al lui: libertatea și lucrurile cu care a venit.

Sergiu"

Cînd a desfăcut scrisoarea pe care Erji i-a dat-o, deîndată ce a intrat pe ușă, Caliopi nu și-a dat seama bine

dacă era prea cald în dormitor sau dacă căldura aceea nesănătoasă care i-a năvălit deodată în tot trupul, a făcut-o să-și simtă picioarele moi, ochii împăienjeniți și să se prăbușească pe covor cu scrisoarea ghemuită, în mîna asudată, ca o telegramă de noapte care a adus vestea unei morți subite.

Cînd s-a deșteptat, la căpătîiul ei era un medic din apropiere, pe care îl chemaseră servitoarele cuprinse de panică. Medicul i-a recomandat liniște desăvîrșită cîteva zile, o cură în străinătate pentru îngrijirea inimii, i-a făcut o injecție în fesă și apoi i-a sărutat mîna, spunîndu-i pe tonul unei urări de grabnică însănătoșire :

— Onorariul meu este cinci sute lei.

Caliopi a rămas în pat o săptămînă întreagă. Nu că se simțea bolnavă. Se simțea însă inutilă, fără rost, pierdută în nesfîrșitul zilelor care i se păreau fără culoare, fără temperatură, fără interes.

Plecarea neașteptată și definitivă a nepotului, îi anula complet orice rezistență. Era ca o coardă întinsă pe care ai tăiat-o brusc cu lama de ras.

O dată cu scrisoarea lui de despărțire, laconică și hotărîtă, visul ei de viață, alături de el, de prezența lui, căzuse inert, ca un fluture izbit de o piatră rătăcită, în plin zbor.

Visul ei !

În definitiv ce visase ea ? Ce însemnase Sergiu pentru ea ? De ce plecarea lui o aruncase într-o deznădejde atît de mare ?

Iată atîtea întrebări cărora, în zilele lungi de singurătate, stînd nehrănită și încercănată, în patul dublu din dormitorul cu storurile trase ostentativ, între ea și lumea de dincolo de ferestre. Caliopi avusese să le răspundă.

După moartea lui Titică știa că rămăsese o văduvă banală și resemnată cu anticipație. Golul lăsat de dispariția tovarășului de viață avea să se restrîngă pe nesimțite, să se umple încet, încet. Durerea primelor ceasuri avea să se resoarbă firească, ca răul dintr-o rană, vindecîndu-se progresiv. Chiar din primele clipe de veghe, lîngă catafalcul defunctului, Caliopi, în virtutea unui proces sufletesc natural, cu tot paradoxul lui aparent, începuse

să se gîndească „la ea“. Totdeauna în preajma unui mort, cei care îl plîng sincer sau nu, se gîndesc în primul rînd la ei. „Ce mă fac eu fără tine ? Cui mă lași tu pe mine ?“ sînt expresii tipice care traduc exact această ciudată stare sufletească. Mortul nu e decît un pretext pentru ca vitalitatea celor rămași, excitată de prezența morții în imediata lor apropiere, să se încordeze rebarbativ.

Consecvență acestui principiu subconștient, Caliopi, privind nările subțiri ale dispărutului și mîngîindu-i mîna vinăta între narcise, își proiecta, în viitor, propria ei formulă de viață. Această viață avea să continue așa cum fusese și pînă atunci. Cu aceleași ocupații mărunte și cotidiene, cu aceleași broderii pe etamină, cu aceleași prietene, cu același ceas de somn după-masă, cu aceleași prăjituri de casă și „scuturături mari“ de patru ori pe an. Ceasurile, foste ale defunctului, aveau să fie înlocuite, treptat, cu filme de cinematograf peste numărul obișnuit, cu sindrofii suplimentare și întîrzieri peste ora reglementară, în fața vitrinelor de pe Lipscani sau a cofetăriilor cu prăjituri renumite. Cu nimic absența definitivă a lui Titică n-avea să turbure activitatea obișnuită a unei zile. Ba poate, eliberată de cătușele orelor fixe, de masă, de somn și de distracție, această activitate avea să capete un ritm mai vioi, mai nou, mai liber, ca o permanentă vilegiatură.

Dar dacă în ceea ce privea desfășurarea unei zile dispariția soțului reprezenta pentru văduva sinceră cu ea însăși, aproape un avantaj, aceeași dispariție devenea o importantă pierdere, o precisă lipsă, un regret, pentru trăirea unei nopți. Noaptea are darul să reducă dimensiunile vieții. Totul se face mai mic, mai strict, mai personal. Omul se strînge melc în el însuși, deopotrivă în patul propriu sau în odaia cu chirie. O dată cu hainele așezate grijuliu pe umerii unui scaun, sau trîntite indolent în brațele unui valet, insul se dezbracă fără să știe și de domeniul invizibil în care a circulat în balul mascat al zilei colective.

Poate de aceea numai în ceasurile adînci de noapte se săvîrșesc toate marile taine în care individul se mărturisește pe el însuși.

Se mărturisește poetul, care își smulge din pletele asudate, rimele și imaginile; se mărturisește liceanul, care visează liniile primului trup de femeie; se mărturisește apașul, care își face graficul vieții cu muchia cuțitului alunecând pe marginea mesei de mansardă murdară; se mărturisește, prăbușit pe o broșură subversivă, tânărul care fabrică din miez de pâine, în mîna înfrigurată, bombe sub trăsnetul cărora ar vrea să sară, sfirticate, măruntăiele popoarelor și continentelor, reintegrat în adevărata lui personalitate, sub protecția acidă și imensă a nopții universale.

Caliopi avea pentru noapte o considerație specială. O dată cu cămașa de *crêpe de Chine* îmbrăcată și „odicolonată”, o dată cu căldura familiară și pufoasă a patului îmbibat de propria ei odoare, o dată cu pușorul de pernă ghemuit sub ceafa tunsă, o dată cu lampa de pe măsuța de noapte stinsă cu un gest totdeauna egal, în tainele trupului ei se deschideau automat supapele dorinței.

Și-atunci prezența lui Titică, alături, se dovedea imperioasă.

Îmbrățișarea lor conjugală, metodică, uniformă, făcea parte din confortul lor nocturn nu ca ceva totdeauna necesar, dar ca ceva totdeauna posibil, la îndemînă, asemenea borcanului cu muștar totdeauna prezent — între scobitori și sare — la fiecare masă a lor, nu pentru că la fiecare masă ar fi mîncat muștar, dar pentru ca să nu lipsească cumva, în cazul cînd o mîncare mai succulentă ar fi cerut ca o completare, intervenția lui picantă.

Și-apoi Caliopi socotea noaptea ca unicul timp îngăduit expansiunilor erotice. Ea era adeptă a acelei mari și durabile categorii de oameni care își închipuie că dragostea nu se poate face ziua, că smuls din cadrul nopții și consumat înainte de asfințitul soarelui, misterul dragostei își pierde eticheta lui legală.

Iată de ce gîndul văduviei ei lua, în ceea ce privea nopțile, proporțiile unei catastrofe. Și-atunci, chiar lingă catafalcul pe care Titică, răcit complet, se descompunea progresiv între flori, gîndul unui amant îi venise pentru prima dată în minte.

Cuprinsă de silă față de ea însăși și animată de o onestă panică interioară, Caliopi se cutremurase la gîndul acesta și cu toată revolta ei cinstită, nu-l putuse totuși opri să se înfiripeze, să se materializeze, fixîndu-se, ca un junghi, undeva, între mușchii încordați ai voinței ei.

Apoi, o dată cu doliul scos de la poartă și cu flacoanele de medicamente evacuate din odăi, apăruse în locul lui Titică, la ora de masă, nepotul. Așezat pe locul pe care-l ocupase el, cu șervetul răsucit în inelul de argint cu inițiala lui...

La început, Sergiu nu fusese pentru ea decît un strein... un indezirabil... Totuși o prezență în primele momente grele. O prezență care știuse să se facă — imediat — nu numai suportabilă, dar agreabilă. Și, după primele luni de trai în comun, Caliopi își dăduse seama că această prezență a căpătat, în ochii ei, o patină de virilitate. A devenit prezența unui bărbat. În casa ei, alături de ea.

Afară de ceasurile rezervate cursurilor, Sergiu își petrecea tot timpul acasă. Îl avea dar permanent sub ochii ei. Îl privea trăind. Își făcuse o adevărată plăcere din a-i urmări, clipă cu clipă, toată activitatea risipită în casă, în lucruri banale, mărunte, în ocupațiunile egale și obișnuite ale fiecărei zile. Noaptea însă, întrerupea farmecul acestui joc, copilăros aproape, ca să înceapă un altul cu mult mai primejdios.

Noaptea Caliopi se regăsea singură.

Sergiu își trăia noaptea lui. Îl pierdea de sub raza ei vizuală. Îl știa totuși acolo, la cîțiva pași de ea. Dar, din acest moment Sergiu nu mai avea o identitate precisă în gîndurile ei. El nu mai era Sergiu. Era un bărbat pur și simplu. Un trup masculin care se închidea, în fiecare seară, gol și singur, în dosul unei uși, în speță, cu perdelele roz la geamuri.

Din patul ei, într-o atitudine de pîndă lascivă, Caliopi și-l imagina. Un trup tînr cu mușchi duri, cu linii perfecte, apărînd ca un miez, din crusta hainelor căzute. Îl bănuia înfiorat, lucitor, sub perlele apei pe care o auzea șiruind pe el de la chiuveță. Îl auzea parcă în liniștea casei adormite, mișcîndu-se răzvrătit și cald în așternuturi.

Noapte de noapte, luni după luni, prezența acestui trup în preajma ei a ajuns în cele din urmă o chinuitoare obsesie. O obsesie care în mod firesc a depășit cadrul strict al orelor de noapte și s-a revărsat ca o apă peste zăgazarile prăvălite, inundând viața ei întreagă. Și-atunci, uluită în fața ei însăși, Caliopi și-a descoperit — scoasă la suprafață, din cămăruțele uitate ale ființei ei întregi — o senzualitate aprigă, încăpăținată, persistentă, trezită din somnul ei letargic de prezența bărbătească a nepotului de nouăsprezece ani.

Niciodată Caliopi nu se știuse femeia care se descoperea și mai ales niciodată nu crezuse în minunea botezată obișnuit „a doua tinerețe”. Totuși această „a doua tinerețe” o simțea pulsînd în toate fibrele ființei ei, din ce în ce mai precisă, din ce în ce mai exigentă.

Nu-și mai petrecea timpul decît cu Sergiu. Nu se simțea liniștită — liniștea aparentă a apelor în măruntaiele căroră fierb bulboane — decît lîngă el.

Încet, încet, toate vechile ei deprinderi, obiceiuri, gusturi, preferințe, se anulau, înlocuite cu altele izvorîte direct din craterul deschis al senzualității ei tardive. Începuse să înțeleagă chiar că misterul dragostei nu e numai o prerogativă a nopții și a bărbatului cu cununie. În permanent neastîmpăr umbra încilcită în pașii nepotului începuse să circule în propria ei existență, ca o prelungire fizică a acestuia.

Înțelegea cît de departe e Sergiu de zbuciumul ei permanent, de dorința ei nemărturisită și mereu mai vie. Își da seama că toată afecțiunea ei, exprimată material prin cadouri, mîncăruri și atențiuni vestimentare, nu trezea în sufletul lui altceva decît un sentiment jignitor de recunoștință. Pricepea că mîngîierile ei, provocările ei, uneori riscate, cu toată rezerva pe care i-o impunea substanța ei, în fond cumsecade, nu însemna altceva pentru el decît exteriorizarea unui sentiment matern pe care el, orfanul de totdeauna, n-avea de unde să-l cunoască altfel. Și gîndul că Sergiu o substituie permanent unei mame o făcea să aibă crize de nervi și ceasuri de totală dezolare.

Cum nu înțelegea el că, deși cu vîrsta unei mame, ea are totuși simțurile unei amante, biciuite de tinerețea lui prezentă, imediată și provocatoare ?

Se hotărîse de multe ori în singurătatea nopților ei de tortură, să facă gestul cel mare al mărturisirii. Să-l execute fără preliminarii, brutal, așa cum îl simțea plămădit în ea.

Era calculat ca un atentat.

Un braț aruncat violent peste grumajii nepotului. O mușcătură de foc pe gura lui adolescentă. Apoi căderea fulgerătoare, pe covor, sau pe divan, cu trupul lui încordat și dezorientat, în brațe.

Ce-avea să fie pe urmă n-o mai interesa. Totuși în zilele care urmau nopților acestora de zbatere erotică și elanuri, Caliopi amîna. Dorința în ea era aceeași, la fel de ucigătoare. Îi lipsea însă, în fața lui, curajul pe care i-l da singurătatea. Și chiar dacă, uneori, după cîteva pătărele de lichior băute într-adins, și-l regăsea întreg, o dezarma, iremediabil, privirea aceea „filială” a nepotului. Privirea aceea supusă, de copil cu trup de om, privirea aceea pe care ar fi dat orice s-o vadă ștersă din ochii lui mari, limpezi și cu gene răsfrînte.

În cercul ei de cunoștințe știa că începuseră clevetirile. Știa exact ce gîndește „lumea” și mai ales ce gîndesc „fetele”. Și dacă suferea din cauza lor, suferea numai pentru că nu era adevărat ce gîndeau ele. Și ar fi vrut să fie așa, pentru ca să le-o poată striga în față, să le umilească cu replica crudă a adevărului.

Dar așa trebuise să suporte, dezarmată, discuția de la madam Pruncu și pînă la urmă să se vadă silită, ca unică ieșire onorabilă, să plece pentru totdeauna dintre ele, să le piardă pentru totdeauna.

După Titică... prietenele. O dată cu ele, ștersă și ultima urmă a trecutului.

Nu-i mai rămînea decît Sergiu și, ca un reflex al lui „tinerețea ei de-a doua”. Nu-i părea rău că rămăsese singură. În ziua aceea, după ruptura cu fetele, după lacrimile firești și expeditiv, îi părea chiar bine că nu mai avea nimic care s-o depărteze de Sergiu. Știa că seara, avea să meargă cu el la operă. Îi spuse la dejun că la opt să fie acasă, gata, cu smochingul cel nou îmbrăcat. Primul lui smoching. Abia aștepta să-l vadă cum îi vine. Se bu-

cura dinainte la gândul că, alături de el, avea să asculte din loja capitonată cu întunecată povestea minunată a doamnei Butterfly. Se și închipuia cu scaunul lângă al lui, lipită de el, rezemându-și de umărul lui, ca un porumbel dolofan cu egreta crispată sînul, proaspăt înviorat în cel mai renumit institut de frumusețe din București.

Pentru seara aceea, o dată mai mult, hotărîse atacul. Și fără să știe de ce, de data asta, simțea că nimic nu va mai putea s-o împiedice, ca să-l ducă la bun sfîrșit. După spectacol aveau să meargă într-un local de noapte. Aveau să bea șampanie multă. Caliopi era hotărîită să bea pînă cînd nu va mai simți rămas în minte decît un singur gând : Sergiu.

Pentru acasă, restul ar fi urmat simplu. Caliopi avea să-l cheme în odaia ei ca să-i ajute să se dezbrace. Știa că odaia va fi în penumbră și patul pregătit. Și mai știa că dacă mîinile lui Sergiu nu vor înțelege că trebuie să se înfigă, în sfîrșit, lacome și neîndemîinatece, în carnea care de atîta timp le aștepta, cu nervii — sfori întinse sub epidermă — ale ei se vor înfige sigur, în beregata lui. Cel puțin, să simtă murind — în mîinile ei — trupul acela care o exasperase refuzîndu-i-se, să simtă ca o supremă voluptate, căldura lui turburătoare, răcindu-se, picurînd ca un singe printre degetele ei îngherate.

Cînd coborîse din mașină, la odaia lui Sergiu lumina era stinsă. „Să știi că e gata de mult și mă așteaptă în salon. Se privește în smoching, în oglinda mare“, se gîndise Caliopi.

Sergiu nu era însă, nici în salon, nici în odaia lui. Nu venise încă. Nici măcar nu telefonase ca să-și justifice întîrzierea. Caliopi știa vag că în după-amiaza aceea se dusesse la un prieten unde avea să se hotărască apariția unei reviste. Atîta tot. Nu știa numele, nici adresa prietenului.

Alarmată, nedumerită, începuse să se îmbrace sperînd că Sergiu va pica dintr-o clipă în alta. Smochingul cel nou îl aștepta culcat frumos pe divan lângă cămașa tare. Pantofii de lac luceau cu boturile spre lampă.

Dar Sergiu n-a venit nici la opt jumătate, nici la douăsprezece, nici la unu, nici la cinci dimineața cînd, răvășită de presimțiri, descompusă de veghe și de plîns, Ca-

liopi ațipise pe un fotoliu — manechin în rochie de seară, înțepenit alături de paharul de apă cu zahăr și de cutiuța cu tablete de veronal.

Abia după două zile, în locul lui, a venit scrisoarea. Deși în rîndurile ei Sergiu nu spunea nimic cu privire la motivele care îl determinaseră să evadeze din casa și din viața ei, Caliopi a înțeles din prima clipă totul.

Sergiu își dăduse seama că un an de zile, lângă ea, trăise într-o eroare. Crezuse probabil, că în tanti Caliopi a găsit o mamă tîrzie și binevenită și descoperise că în locul acesteia, găsise o bătrînă stricată, o bătrînă dezecilibrată care, asemeni unui păianjen cu firele țesute măiestru peste tinerețea lui, n-aștepta decît clipa potrivită ca să-și sfîșie prada momită, cu toate tentațiile, pînă sub gheara lui încordată de așteptare.

Dezmeticit, Sergiu rupsesse firele. Scîrbit, plecase pentru totdeauna.

De aceea Caliopi nici n-a mai încercat să-l caute și să-l readucă. La rîndul ei, a înțeles că plecarea lui e fără întoarcere și că firele păianjenului, odată rupte, nici odată nimeni nu le mai poate reînnoda. Și-a mai înțeles că, dacă el plecase, moștenirea lui îi rămăsese însă întreagă. I-o dăduse ca să nu i-o mai reia niciodată. Era „a doua tinerețe“ trezită impetuos în ea. Era, poate, pedeapsa lui. Era poate răzbunarea tinereții lui ultragiata. Și totodată era moartea unei iluzii. O iluzie care murise subit, ca un bolnav de cord în plin mers, pe stradă.

PARTEA A II-A

Deși situată într-un cartier destul de central al Capitalei, stradela Umbrei a păstrat totuși un aspect de ulicioară provincială cu căsuțe vechi și gospodărești, cu copii care își înalță, alergînd de-a lungul caldarîmului zmeiele turcalețe, legate cu ață de cusut furată din mosorele materne, cu orătării ieșite să ciugulească în libertate iarba crescută abundant prin spărturile trotuarelor municipale, sub paza somnoroasă a cățeilor de rase nedefinite tolăniți în porți ca niște praguri vii.

Zgomotul cartierului nu pătrunde pînă aci, clopotul tramvaielor nu se aude, iar automobilele trec rar și parcă numai atunci cînd rătăcesc drumul.

Fiecare casă are grădinița ei de flori și fiecare proprietar papucii lui de casă. În fiecare grădină e un pom cu o masă sub umbra lui. O liniște dulce de fermă plutește în toate curțile și un ceas bun de somn se consumă după-masă în toate locuințele.

Pe stradela Umbrei toți locatarii din cele patruzeci și opt de gospodării care o încadrează — cîte douăzeci și patru pe fiecare parte — se cunosc între ei, își știu obiceiurile, ocupațiile și legendele. Își cunosc pe nume copiii, ciinii, rudele moarte și canarii din colivii. Își știu pe degete veniturile, bolile interne, proiectele.

Sînt ca membrii unei familii mari, nedespărțiți între ei decît prin gardurile cu viță americană și cu zorele, ale proprietăților respective.

Viața tuturor se desfășoară uniform ca după o lege proprie, adoptată tacit de toți deopotrivă.

Pe stradela Umbrei toată lumea se scoală dimineața la șase, mîncîcă la prînz la unu și un sfert fix (din cauza soților funcționari) și seara se culcă la nouă, adică exact un ceas după cină.

Asemeni României care, de îndată ce a intrat în rîndul statelor civilizate, a fost decretată drept o țară eminemamente agricolă, madam Săraru, acum cincisprezece ani, cînd a devenit proprietară pe stradela Umbrei, a fost decretată, din prima clipă, drept o persoană eminemamente corpulentă. De atunci greutatea ei a oscilat între 85 și 90 de kilograme. O singură dată, în urma unei gripe care a ținut-o două săptămîni în pat, greutatea ei și-a pierdut echilibrul normal. S-a ridicat pînă la 95 de kilograme, avînd în vedere că șederea în pat priise grozav făturii dumisale, obișnuită să se agite de dimineață pînă seara. Odată însă însănoșită, madam Săraru, în cîteva zile numai, a revenit la media obișnuită și a rămas pînă astăzi.

Cînd se stabilise pe stradela Umbrei, în calitate de stăpînă a imobilului de la numărul 8, nimeni nu știa cine e și de unde vine madam Săraru. Se știa numai că a cumpărat de la Credit imobilul cu pricina și că avea o fetiță care îi purta numele. O fetiță de cîțiva anișori, blondă ca un cocon de borangic și așezată cu grije, ca cel mai prețios obiect al gospodăriei, în brațele servitoarei, cocoțată pe capra camionului care se oprise la poartă aducînd averea noii proprietare.

În scurt timp madam Săraru, datorită firii ei comunicative și vesele, datorită poate grăsimii ei simpatice și bonomiei incomparabile, izbutise să cîștige bunăvoința stradelei întregi și să se încadreze în felul de viață a acesteia, ca și cum de cînd lumea s-ar fi pomenit acolo.

Dar trecutul ei rămînea totuși o taină de nepătruns.

Unii aflaseră că înainte de a veni pe stradelă, fusese „madamă” la un hotel rău famat și că fetița o luase de

suflet de la una din pensionarele hotelului, moartă într-o zi de tuberculoză. Alții știau sigur că fusese măritată cu un tînăr fără ocupație care îi mîncase o bună parte din zestrea ei de fată de negustor înstărit, lăsîndu-i ca despăgubire, alături de polițele semnate în fals, copilul cu nume de floare.

Margareta, e adevărat, nu semăna de loc cu mama ei. Era o făptură ciudată, fină, cu gesturi și gusturi de copil aristocrat. De aceea cei mai mulți inclinau să creadă a treia versiune, aceea că madam Săraru fusese servitoare în casa unui burlac — vlăstar în ultima generație al unui neam de spiță domnească — și că Margareta n-ar fi altceva decît rezultatul unei partide de vînătoare de la care stăpînul se întorsese acasă beat și încărcat de iepuri.

Madam Săraru știa de cîte se vorbesc pe socoteala ei și se făcea că n-aude. Își creștea fata, într-adevăr ca pe o prințesă, și-și dezarma răuvoitorii cu surîsuri și sarmale, știut fiind că nimeni nu suridea mai captivant și nu făcea sarmale mai bune decît ea.

Ani după ani, cu cît Margareta creștea în înălțime, cu atît scădea în stima stradelei.

De loc comunicativă, foarte puțin copil pentru copilăria ei, cu un fel de a privi lucrurile și oamenii de sus, pe deasupra lor, fără pic de tandrețe față de o mamă prea tandră, — rece și distantă, își petrecea tot timpul închisă în casă devorînd caramelle de ciocolată și cărți de toate felurile.

La paisprezece ani, după cunoscuta ei fugă de la călugărițe, începuse să fumeze și să bea cafea neagră după fiecare masă. La cincisprezece se ducea singură la teatru, și la cinematograful. La șaisprezece, nu lipsea de la nici o conferință, era abonată la concertele simfonice și vizita toate expozițiile de artă. La șaptesprezece ani începuse sporturile: Vara tenis, iarna patinaj.

Toate acestea le făcea cu bani puțini și aplicație multă. Mamă-sa nu-i refuza niciodată nimic. Și Margareta nu profita. Niciodată n-o însoțea nimeni acasă sau în plimbările ei. Scrisori nu primea și nici nu scria. Prieten sau prietene nu i se cunoșteau. Deși fată mare, „mondenă”,

cum îi zicea în ironie stradela, Margareta nu se farda niciodată. Pielea ei arsă de vînt și de soare, sub casca părului de aur vechi, tăiat scurt, avea o strălucire vegetală, de fruct copt. Toată înfățișarea ei avea, de altminteri, ceva de plantă. Cu aerul ei de sănătate biruitoare, cu trupul plin de grația naturală a unei mlădițe, cu culorile ei necontrafăcute, părea că nu se hrănește decît cu aer, cu ploaie, cu arșiță și cu sucurile anonime și dumezeiești ale pămîntului.

Pe mamă-sa o trata ca pe o servitoare. Fără aroganța stăpînului parvenit. Cu arta stăpînului înăscut, învățat să comande fără să jignească, să pretindă fără să umilească, să se facă ascultat, fără să insulte. Și madam Săraru se supunea fără să crîcnească. Acceptase situația asta de subaltern ca pe una din cele mai mari bucurii pe care putuse să i le dea viața. Era atît de mîndră, pentru ea însăși, pentru substanța ei inferioară, că Margareta era a ei, că putuse să scoată din carnea ei multă, mediocră și nefasonată, din sîngele ei gros de femeie de treabă, făptura aceasta superbă, fină și inteligentă c-ar fi fost în stare să se înhame ca un japonez la trăsuri și s-o poarte ca pe un trofeu, de-a lungul lumii întregi.

Stradela nu pricepea lucrul acesta. Pasiunea lui madam Săraru pentru Margareta rămînea dincolo de înțelegerea ei comună. Stradela își da seama numai, instinctiv, că madam Săraru e sinceră în dragostea ei oarbă și că a-i critica copilul, însemna a-i sfîșia inima. Și pentru dragostea pe care o avea pentru mamă stradela suporta pe Margareta fără comentarii. Adică, fără comentarii în fața ei.

Și anii trecuseră, egali, așa cum trec anii pe stradele. Muriseră cîțiva, se născuseră alții. Copiii începuseră să miroasă a tutun și fetele de școală a *Eau de Cologne*. În locul bătrînilor dispăruți din porți, se instalaseră alți bătrîni care aduceau la trăsături cu ei. Căței stradelei începuseră să semene toți între ei. Fetele de vîrsta Margaretei se măritaseră toate. Acum unele erau mame, altele numai însărcinate.

Margareta aștepta. Ce ? Nimeni n-ar fi știut să spună.

„Partidele“ pe care i le-ar fi putut oferi stradela, rămăseseră simple prezumții. Nici unul din viitorii proprietari a uneia din cele patruzeci și opt de case nu îndrăznea să-și închipuie c-ar putea deveni soțul „prințesei de la numărul opt“. Iar din altă parte, din lumea de dincolo de stradelă, nu se vedea iarăși nici un indiciu, nu se făcea nici un gest.

Margareta împlinise nouăsprezece ani.

Madam Săraru era nedumerită. Ea știa că timp de nouăsprezece ani, nu văzuse niciodată pe Margareta în tovărășia unui bărbat. N-o auzise niciodată pomenind de numele vreunuia, cu intonația specială pe care glasul unei fete o dă oricărui nume care a început să însemne ceva pentru ea.

Și în inima ei, dacă nu de „mamă care o făcuse“, dar cel puțin de slugă care o crescuse, își făcea loc, ca cernută dintr-o clepsidră, o amărăciune discretă, ponderată. Uneori, în singurătatea odăii ei de pe sală (în cele trei camere „din față“ locuia Margareta), cînd zorile o apucau cu ochii lipiți de tavan, parcă regreta că Margareta ieșise un copil atît de deosebit. Își zicea că poate ar fi fost mai bine să nu fie nici atît de frumoasă, nici atît de deșteaptă, nici atît de distinsă. Să fie ca toate celelalte fete de pe stradelă. Să aibă aceleași gînduri ca și ele. Să se mărite ca și ele și să-și poarte, surizătoare, sub ochii ei de mamă, pîntecul diform și nasul turtit de maternitate.

Dimineața însă, cînd intra în vîrfurile picioarelor să ducă cafeaua cu lapte la patul Margaretei și cînd o vedea atît de frumoasă, atît de pură, culcată în așternuturi, îi părea rău și se certa cu ea însăși că se putuse gîndi o clipă măcar ca Margareta să semene celorlalte. Și-atunci, urma lacrimilor plinse peste noapte se schimba într-o bucurie ciudată, ca o lumină sleită pe față.

Într-o după-amiază, pe la cinci, o mașină superbă cu eșapamentul deschis arogant intră, biziind ca un bondar imens, pe stradela Umbrei. Copiii domnului Nedelcu de la Cadastru, care legau o tinichea de conserve de coada unui câine pripășit în mijlocul drumului, abia putură să scape nestriviți și să se refugieze, urlînd de spaimă, pe marginea trotuarului.

În schimb, în urma mașinii, câinele de pripas rămase mototol pe caldarîm, cu sîngele ca o panglică încîlcită în gură și cu cutia de conserve intactă, agățată tragic de coada moale.

Mașina stopă în fața casei cu numărul opt.

Madam Săraru era în curte. Sta pe „fotelul” de paie, sub dud, cu ceașca goală de cafea alături și citea cu ochelarii ridicați, ca niște faruri, în păr, o carte luată la întîmplare de pe etajera Margaretei : *O viață*.

Cînd văzu mașina oprindu-se în dreptul casei, se uită mai întîi bine să vadă dacă era particulară sau taximetru. Dar n-avu timp să se lumineze, că un tînăr coborî, aruncă o privire atentă la poartă, ca să verifice numărul de pe tăblița albastră, apoi deschise poarta și, zărind pe madam Săraru, se descoperi exagerat de ceremonios :

— Vă rog, doamnă, aici stă domnișoara Marga Săraru ?

Madam Săraru puse cartea pe măsută, cu scoarțele în sus ca să nu se închidă „unde rămăsese”, își readuse ochelarii pe nas și răspunse sculîndu-se în picioare :

— Da.

— E acasă ?

— E acasă. Nu știu însă dacă s-o fi sculat. S-a culcat puțin după-masă.

— Dacă nu doarme, v-aș ruga să fiți bună să-i spuneți că o caută un domn.

— Cine să-i spui că e, dacă mă-ntreabă ?

— Titu Mirea.

— Luați loc, vă rog, un moment.

Și madam Săraru, jenată că pentru a intra în casă, trebuia să întoarcă spatele unui tînăr care are un automobil atît de mare, se depărtă repede-repede cu mersul ei de pelican încălțat cu papuci de meșină.

Titu Mirea se instalează pe fotoliu. Ochiul lui ager făcu într-o clipă inventarul întregii proprietăți. „Așadar aici stă Marga. În fond, o casă destul de drăguță, o grădină delicioasă, deși puțin rurală... Totul foarte, foarte îngrijit. Și batoza care se dusesse s-o cheme nu putea fi altcineva decît mamă-sa. Poate ar fi trebuit să se prezinte. În definitiv, judecînd după mamă, Marga se dovedea a fi, cum se zice obișnuit, de neam prost”.

Și totuși, rar întîlnise „în viața lui” o „femeie” care să-l facă să simtă de la început în ea „rasă”. Natura are însă ciudățeniile ei. De altminteri, observase că Marga vorbise de mama ei numai în treacăt și parcă în silă. Îi spusese, atunci cînd o întrebasese unde stă, că locuiește la mama ei, pe o stradelă pe care, dacă i-ar spune-o, n-ar putea s-o găsească niciodată.

Și cu toate astea, fără ca măcar să i-o spună, i-o descoperise. Cum ? Cu „șmecheria” lui innăscută. O acompaniasse întîmplător la un birou de poștă unde ea avea să-și achite abonamentul pentru aparatul de radio. Întrebată de funcționar unde stă, răspunsese scurt :

— Stradela Umbrei, opt.

Titu Mirea surise superior spre firmament.

Pe Marga o cunoscuse acum zece zile, într-un cerc de sportivi. De la început „fata” îl atrăsese cu alura ei de-

gajată, cu formele ei admirabile, cu seriozitatea cu care își susținea adversarul de tenis. Căutase să-i fie prezentat și, această formalitate îndeplinită mai mult de el însuși, începuse și izbutise, după interminabile manevre, să-i dea o durere de cap pe care tot el propusese să i-o anuleze printr-o plimbare cu mașina. Făcuseră un tur la Șosea pînă la Minovici, unde se opriseră „ca să asculte clopoței de vînt”. Acolo, unul lîngă altul, fumaseră o țigară. Marga nu spunea nimic. Răspundea întrebărilor lui, distrată, fără interes. Din cînd în cînd, îl privea plin în ochi și tăcea. Pe la opt seara l-a rugat s-o conducă îndărăt spre centru. Spunea că-i e frig în rochia albă și cu brațele goale. Cu toate insistențele lui, cu toate rugămințile, cu toți „ochii dați peste cap”, cu toate țigările aprinse și aruncate nervos, nu acceptase să se lase condusă pînă acasă. Se dăduse jos la capul podului și, întinzîndu-i mîna, sprijinită de rachetă, îi spusese simplu :

— Conduci foarte prost. Probabil că e prima duminică mașină.

— Dumneata conduci ? o întrebă el.

— Nu, n-am automobil.

— Îți pot pune oricînd la dispoziție mașina mea ca să înveți. Și îți pot recomanda un profesor mult mai priceput decît mine. Un șofer de meserie.

— Mulțumesc. Nu-mi place să conduc automobilele altora.

Apoi se despărțiră.

Titu căutase s-o urmărească discret, „în relenti” de la distanță. Margareta însă se urcase imediat într-o mașină care trecea din direcție opusă și pînă ce el să se întoarcă după ea, respectînd prescripțiile circulației în sens unic, dispăruse. După aceea cîteva zile în șir a căutat-o zadarnic la tenis. Marga lipsea. A încercat să se informeze în privința ei. Nimeni dintre cei care o cunoșteau n-a putut să-i dea informațiunile pe care le dorea. Toată lumea o cunoștea de pe teren. Fetele spuneau cu un aer de totală dezinteresare :

— Nebuna aia ? Face pe originala. Cu siguranță că trebuie să aibe un amant bătrîn și bogat care o spionează și o împiedică să-și facă de cap.

Bărbații răspundeau la fel :

— O descreierată. Face pe fata, numai fiindcă vrea să se vîndă scump. N-ai văzut ? Cum ți-a „ginit” mașina, cum s-a și lăsat plimbată la Șosea.

Nici unii nici alții însă nu știau cine e și ce face în realitate. Își plătea cotizațiile regulat și juca numai cu antrenorul. Nici acesta, descusut cu abilitate de Mirea, nu-i putuse spune altceva decît că era o jucătoare pasionată care făcea progrese uimitoare :

— Creď că din fata asta am să scot repede de tot o campioană, spunea el.

Așadar în jurul ființei acesteia deosebite și turburătoare plutea un mister care îi mărea și mai mult farmecul. Mirea se hotărîse cu orice preț să-l pătrundă, în primul rînd, fiindcă „fata îi plăcea enorm” și apoi fiindcă „nu se născuse încă femeia care să-l ducă pe el”.

Se gîndise dar, că cel mai bun mijloc de a pătrunde în taina vieții ei era acela de a o surprinde la domiciliu în sînul familiei. Nicăieri omul nu e mai descoperit decît la el acasă, acolo unde se simte pus la adăpost de indiscreția tuturor.

Și întîmplarea îi venise în ajutor. O zărise pe Marga alaltăieri într-o fructărie cumpărînd căpșuni. Le alegea cu degetele ei fine, din coșul îmbrăcat în frunze verzi.

Cînd l-a văzut surizător și politicoș în fața ei, a avut o tresărire ușoară. Apoi i-a întins mîna.

— Eram sigură că am să te întîlnesc azi.

— Sigură ? De ce ?

— Te-am visat azi-noapte.

— Îmi pare rău c-ai avut coșmaruri...

Marga nu agreea spiritele și frazele complicate. Ei îi plăceau lucrurile spuse limpede, pe numele lor de botez, fără întorsături savante și întortocheri obositoare. La Mirea observase din primul moment, oarecare prețiozitate verbală, o tendință continuă de a înnobila expresiile, de a îmbrăca cuvintele în poleieli colorate ca bomboanele „specialități” de la cofetării și lucrul acesta îi displăcea. Și mai ales îi displăceau eforturile pe care el le făcea permanent pentru ca să scoată din orice, cu orice preț, un spirit mai mult sau mai puțin reușit.

— Spune drept, domnule Mirea, dumneata te crezi spiritual ?

Mirea tăcuse. Au ieșit din fructărie cu un gol între ei. Marga avea de plătit abonamentul la radio. Mirea s-a oferit s-o conducă. Nu l-a refuzat. I-a refuzat numai gestul cu care voise să-i ia pachetele ca să le ducă el, argumentînd că :

— Cea mai mare plăcere a unui lucru cumpărat e să-l duci pînă acasă.

La poștă norocul îl ajutase o dată mai mult și izbutise să-i afle adresa. Lăsase să treacă o zi și acum se afla aci... acasă la ea... în curtea ei.

Madam Săraru coborî treptele în fugă. Își schimbase papucii cu niște pantofi albi de dril, se pudrase puțin și își colorase ușor buzele cu roșu. Semăna acum a patroană de bordel retrasă la țară.

— Margareta vă roagă să așteptați cîteva minute.

— Dumneavoastră sînteți mama domnișoarei Săraru, mi se pare !

Madam Săraru avu o clipă de ezitare. Nu știa dacă e bine să confirme sau să nege. Îi era teamă să nu supere pe Margareta.

— Duduia Marga mi-a vorbit mult de dumneavoastră.

Madam Săraru simți că i se moaie picioarele de la genunchi. Se așează pe scaun. Inima i se umplu dintr-o dată de o simpatie subită pentru tînărul care, fără să știe, îi ștergea de pe suflet una din cele mai groaznice bănuiri care o rodeau. Acea că Margaretei îi e rușine de ea... că ascunde existența ei străinilor.

— Vă cunoașteți mai de mult ?

— Din păcate, de puțin timp, doamnă. Îmi dați voie... Titu Mirea.

Și Mirea se plecă să sărute mîna grasă ca o craflă pe care madam Săraru i-o întinse jenată, spunîndu-i pentru orice eventualitate „mersi“.

— Sînteți avocat, nu ?

Mirea minți.

— Exact, doamnă. Sînt avocat și publicist. Articolele pe care le scriu îmi aduc însă procese, iar procesele pe care le pledez, articole de gazetă. De aceea mă ocup mai mult cu literatura pură. Sînt directorul unei reviste literare. *Muza*, dacă ați auzit de ea.

Drept orice răspuns madam Săraru, care pricepuse din toate astea numai că Mirea era ceva neprecis în legătură cu scrisul, îi arătă cartea lăsată pe masă.

— Și eu citesc acum o carte foarte frumoasă. Îi zice *O viață*.

Mirea își aruncă rapid ochii asupra cărții.

— De Maupassant ?

Madam Săraru nu știa de cine e cartea. Se uită la rîndul ei grabnic pe copertă și răspunse citind numele editorului.

— Nu ! De Alcalay.

Margareta apăru în capul scării. Era îmbrăcată în costumul ei preferat. Rochie albă de sport, pantofi cu tocuri joase, brațele și picioarele goale. Fuma. Mirea se ridică și făcu cîțiva pași spre ea. Madam Săraru dispăru strategic, pentru ca să nu mai reapară decît un sfert de ceas după aceea, în capul scării, ghiontind servitoarea care, ca hipnotizată, la aducea cafelele, cu ochii țintă la tava de argint așternută cu un șervețel scrobit de olandă.

La poartă copiii stradelei se adunaseră în jurul automobilului neîndrăznind încă să-l pipăie. Numai unul, mai îndrăzneț, vîrît pe trei sferturi în niște eterni nădragi largi — lucru care o făcuse pe Marga să-l boteze „Olandezul“ — puse mîna pe una din roțile din față și încîntat de descoperirea făcută, dădu alarmă :

— Flătilol ! Uită, mă, sînge de cîine molt, pă cauțuc !...

Primele momente în doi fură penibile. Marga era contrariată. Mirea dezorientat. Fumau și unul și altul, spionîndu-se discret și reciproc.

— E ! rupse ea tăcerea. Cred că n-ai venit să-mi arăți că știi să calci cîinii din cartier. Cum ai putut să faci asta ?

— Am vrut să-l feresc... am virat scurt la dreapta... n-a mai fost timp... l-a prins roata din față și...

— Cred că era mai bine dac-ai fi vrut să-l omori. Poate scăpa. În sfîrșit ! Ia spune-mi, ce cauți aici ?

— Am venit să-ți dovedesc că știu unde stai.

— Fiindcă am vrut eu să te las să auzi. La poștă.

— Ai vrut dumneata ? Și cu ce scop ?

— Ca să văd dacă știi să profiți de situații.

— Și ?

— Am văzut.

Copiii din stradă începuseră să prindă curaj. Olandezul era sus pe scara automobilului. Ezita cu mâna întinsă hoștește între claxon și trompetă. Un altul rămase în extaz în fața bușonului pe care fetișul mașinei, un Budha de argint, sta pe vine, crispat de parcă în același timp îl durea burta și-l bătea soarele în ochi.

— Bă, Nae. Ia te uită... un turc pă dop... Orăt e mă ! Seamănă cu nea Dumitru.

— Ce te legi de tata, c-acum mă duc să te spun mămi-chii.

Marga și Mirea ascultau fără să vrea discuția copiilor. Mirea nu știa ce să spună. Tot aplombul, toată verva lui reputată, dispăruseră ca prin farmec. Marga încerca să scoată prin buzele rotunjite ca un inel de coral viu, colaci de fum, care se topeau inconsistent în aer.

— Ce bine e să fii copil ! Încercă Mirea un divertisment.

— De unde știi ?

— Văd ! și se uită spre poartă.

— În dumneata ?

— Și la urma urmei, de ce nu ?

— Mă întreb și eu.

— Crezi într-adevăr că sînt atît de copil ?

— Cred c-ai vrea să nu mai fii.

— La douăzeci și trei de ani aș avea și dreptul...

— Eu zic c-ai fi chiar obligat.

— Și de ce îți par atît de copil ?

— Tocmai fiindcă nu vrei.

— Te contrariază c-am venit ? Că te-am surprins ?

— Te așteptam.

— Astăzi ?

— De ieri. De-ai aia nici n-am ieșit. N-aș fi vrut să iei drumul degeaba.

— Și de ce crezi c-am ținut atît de mult să aflu unde stai și să viu la dumneata ?

— Fiindcă îți plac.

— Ești sigură ?

— Da...

— Și ce-ai de spus contra ?

— De ce numaidecît „contra“ ?

— Fiindcă nu îndrăznesc să sper într-un „pentru“.

— Minți. E tot ceea ce sperî. Ești bărbat.

— Rețiu că m-ai făcut bărbat.

— Am exagerat. Dumneata nu-mi plăci.

— Sigur ?

— Pînă acuma, nu.

— Bagă de seamă, e o promisiune.

— O bunăvoință cel mult.

— Mă dezarmezi.

— Cu ce-ai venit înarmat ?

— Cu un curaj pe care nu-l mai am.

— La ce-ar fi trebuit să-ți servească ?

— Ca să-ți pot spune adevărul. Ca să-ți pot spune că ceea ce simt pentru dumneata, deși nu te-am văzut decît de două ori, în fugă, este mai mult decît o simpatie obișnuită, firească, este mai mult decît o dorință explicabilă, este un sentiment...

— Vezi că mi-ai spus și fără curaj ce vroiai să-mi spui ?

— E inadmisibil, duduie, la vîrsta dumitale să ai atîta sînge rece ! Vorbeai de copii... Dar dumneata ce ești altceva decît un copil trucat ? Un copil care vrea să se vîre cu orice preț într-un mulaj de indiferență care nu i se lipește de piele, care vrea să poarte o mască gravă în dosul căreia scot limba cei nouăsprezece ani ai lui. Ți-am spus că mi-ai inspirat un sentiment. Am înțeles să fiu sincer, să mă mărturisesc camaradereste. Oricare altă femeie în locul dumitale, oricît de indiferent i-aș fi fost, ar fi găsit totuși altceva de răspuns decît o punere la punct rece, malițioasă și studiată, fiindcă, în definitiv, un om care se mărturisește, nu poate decît să omagieze o femeie, prin ceea ce scoate din inima lui ca să-i aștearnă la picioare.

Marga îl asculta surîzînd. Îl vedea autovaccinîndu-se cu propria-i vervă. Dedesubtul acesteia vedea clar însă că Mirea urmărea s-o uluiască cu ploaia de aur a vorbelor șlefuite. Îi plăcea totuși secătura asta vioaie, cu aere de bărbat consumat și cu ochi de ștras verde ca ai pisoilor de Angora. O amuza „tactica“ lui de cuceritor sigur de rezultat. La urma urmei, băiatul avea tot dreptul

să se creadă. Avea douăzeci și trei de ani, un Lincoln propriu, era bine făcut, știa să vorbească și să se parfumeze, era spiritual, informat și îndrăzneț. Nu era însă patinat. Totul în el părea crud, recent, fără coajă. N-avea prestața liniilor definitiv trase. Îi lipsea lumina de ansamblu a tabloului isprăvit. Era o eboșă, delicioasă, e adevărat, dar o eboșă. Era o rachetă perfectă, dar o rachetă. Îl studiasse bine de la prima lor întâlnire. Își dăduse seama imediat că din toți cei care încercaseră pînă acum să i se apropie, el era cel care avea să cîștige cursa. Știa că într-o zi, pe care o simțea nu prea depărtată, îl va auzi debitîndu-și „declarația de dragoste“. Era totuși sigură că Mirea n-o va iubi niciodată, după cum era sigură că o va dori, că o va vrea cu încăpăținare, cu obsesie. Și încă mai era sigură că niciodată, alături de el, nu va fi sigură pe ea. Jocul nu-i plăcea și-l începuse.

În seara aceea au plecat să cineze împreună. Stradela — cu delegațiile ei de copii, înșirate pe trotuare, ca școlile primare la sărbători naționale, cu invidioasele prelinse după perdeaua cu colțul ridicat discret, cu vecinele oprite în porți — a răsuflat ușurată: Prințesa de la numărul opt pleca, în sfîrșit, cu „cineva în oraș“. Madam Săraru nu îndrăznise să-și conducă fata pînă la poartă. Din fundul curții, ascunsă ca struțul după stîlpul cerdacului de la bucătărie, o privise plecînd și în momentul cînd mașina demarase, fără să-și dea seama de ce, simțise două lacrimi groase inundîndu-i ochii ei buni, mari și ușurați.

Mirea insistase să se ducă într-un restaurant din centru (ar fi fost încîntat să fie văzut în compania unei „femei“ atît de frumoasă și de inedită pentru publicul obișnuit al marilor restaurante). Marga însă nu voise să meargă decît într-o grădină de periferie, cu grătarul fumegînd la intrare, sub cleștele agitat al eternului băieț transpirat.

Aproape un ceas au colindat toate grădinile de vară, toate „parcurile“ restaurantelor în aer liber și în cele din urmă s-au oprit „La băieții veseli“. La ceasul ăsta grădina era aproape goală. Ici, colo, întîrziate, cîteva perechi (în majoritate compuse din bărbați cu nevestele plecate

la băi, veniți să mănînce în tovărășia femeilor de contrabandă). În centru, o masă familiară venită în corpore (cu bărbați, dame și copii) să devoreze mititei. În colț, lângă toaletele mascate printr-un paravan de scînduri văruițe, un plutonier de jandarmi pedestri privea languros o femeie cu dinți de aur, culeasă din cine știe ce cinematograf de cartier, iar în fund, la o masă, retras cu distincție, un domn singur, cu manșete tari, cu ac de cravată și cu umbrela de ploaie agățată de capătul scaunului (desigur, un funcționar celibatar locuind prin apropiere) se scobește delicat și grav în măsele.

Lăutarii urcați pe estrada vopsită cu verde, urlau. Guristul, în picioare, cu mîinile răsucite pe un sul de note la care nu se uita niciodată, plimba ochi inspirați și țigănești de la o masă la alta, ridicîndu-se pe vîrfuri ori de cîte ori lua, cu capul dat pe spate și cu sulul de note ridicat tenorește în dreptul burții, o notă de sus sau un falset.

Marga era încîntată de tot ce vedea. Se așezase în fața lui Mirea, la o masă de unde putea privi toată grădina.

Li se serviră pe talgere de lemn fripturi gustoase frecate cu cimbru. Vinul părea bun, fiindcă era rece. O țigăncușă anemică le vîndu flori. Cîteva boboci de trandafiri întîrziați, fanați prematur ca și ea. Pe lîngă polul aruncat ostentativ în mînuța ei nedumerită, Marga îi dădu toate resturile de la fripturi și bucățelele de pîine adunate de pe masă. Țigăncușa se trase deoparte și, așezată pe un bolovan, cu florile culcate la picioare, începu să mănînce, încet, grav, trist, ca și cum ar fi făcut o rugăciune.

Mirea se „pilise“ puțin. Își simțea verva revenindu-i întregă. Vorbea de toate laolaltă: de politică și de rapită, de literatură și de sport, de aeroplane și femei. Își critica prietenii, divorța menajuri, combina drame, răsturna guverne, crea industrii, umplea pușcăriile cu hoți naționali, totul cu o competență care nu suferea contradicție, cu gesturi definitive și argumente fără replică. Marga îl lăsa să vorbească. N-o interesa nimic din tot ce spunea. Îi plăcea însă exuberanța cu care se cheltuia și

mai ales jocul luminilor, niciodată același, în ochii lui verzi, excitați de alcool. Îl simțea sigur pe el și sigur de ea. N-o leza gândul. De vreme ce îl însoțise aici, pentru el partida era câștigată. La plecare îi va propune, desigur, o plimbare la Șosea, codoașa eternă și pitorească a Bucureștiului, o va opri la unul din barurile de noapte, aprinse ca niște oaze electrice și muzicale pe parcursul ei, și la sfârșit, spre zori, când iaurgioaicele din Otopeni își încarcă cobilițele pe umeri, îi va propune — tandru și cavaleresc — să-l însoțească acasă.

Având aerul că nu pierde nici un cuvânt din „șueta” lui Mirea, Marga observase că, de câteva minute, la o masă, în rînd cu a lor, se așezase un client nou. Un tînăr cu aparență modestă, cu figură muncită, îngîndurată. Cerase un antricot și un șpriț. Mîncea încet, distrat, cu atenția dusă dincolo de grădina înecată în fum de mititei, dincolo parcă de lumea întreagă. Deși așezat în fața ei, privirea lui o atinsese indiferentă doar o clipă și-apoi se concentrase undeva, într-un punct invizibil, în spațiu.

Pe Marga o enerva indiferența tînărului. Ea era obișnuită să atragă întotdeauna atenția și frumusețea ei frapantă să fie privită cu desfătare, cu indiscreție chiar. De aceea poate, cu dorința inconștientă a femeilor frumoase de a-și semna, cu orice chip, prezența — atunci cînd nu sînt băgate în seamă — Marga risese de câteva ori tare la glumele lui Mirea, deși în fond nu le savurase; își pieptănase, cu gesturi într-adins marcate, părul de mătase de porumb, ba chiar — văzînd că manevrele ei rămîn infructuoase — începuse, la un moment dat, să fredoneze romanța lăutarilor. Știa că are o voce caldă și atrăgătoare ca a sirenelor.

Dar nici cîntecul n-avu darul să atragă privirea vecinului de masă. Atrase în schimb atenția lui Mirea care, așezat în fața Margaretei și cu spatele în fața tînărului, băgă de seamă că ea privește mereu, undeva, în spatele lui. Intrigat, întoarse capul și recunoscînd pe Sergiu, sări la masa lui într-o explozie de bucurie.

— Aăăăă! Sergiule! Ce faci, mă tată, mă? Nu te-am mai văzut dinainte de Cristos!

Surprins, Sergiu se ridică în picioare. Simpatia care se citea pe fața lui Mirea, bucuria pe care o manifesta văzîndu-l, îl făcură să uite că ultima lor întîlnire, acum doi ani, se sfîrșise cu o bătaie. Îi strînse dar mîna și-l invită să ia loc.

— Stai, Titule. Îmi face plăcere că te întîlnesc.

— Ba, ia fă bunătate, umflă-ți antricotul în mînă și demarează imediat la masa noastră. Nu vezi că nu sînt singur?

Privirile lui Sergiu se încrucișară, de data aceasta clare, cu ale Margaretei.

— N-aș vrea să te deranjez.

— Haide, hai! Să nu mai zic o dată. Am de vorbit o mulțime de „chestii” cu tine. Nu știam de unde să te iau. De-acasă de la tine mi s-a răspuns că nu mai ești în București. Știi c-am scos revista?

— Știu, am citit cîteșitrele numerele.

— Ce-ai zis de titlu, mă? *Muza!* Tot Manda, săracu, l-a găsit. Și știi cînd? Chiar în dimineața aceea, după ce m-ai mardit tu. Ce beți eram, mă! Știi că p-ormă am fost și la Mesalina. Vlad s-a și amoretat de una și de atunci nu mai iese de acolo. Face filozofie aplicată. „*Sur de vif*”, *mon cher!*

Și vorbind mereu, Mirea luă cu o mînă talerul cu friptura lui Sergiu, cu cealaltă îi luă brațul și se apropie de masa unde Marga îi aștepta surîzînd.

— Marga, îmi dai voie să-ți prezint un prieten și un antricot. Antricotul e al prietenului și prietenul e al meu. Domnul Sergiu Zaharescu, licențiat în diferite chestii și poet decadent. Cred că ți-ai luat licența, nu? Domnișoara Margareta Săraru... logodnica mea.

Sergiu tresări. Făcu un gest spre Mirea ca și cum ar fi vrut să se scuze că nu știa că s-a logodit, apoi strînse mîna pe care Marga i-o întindea.

— Dumneata nu săruiți mîna la cucoane?

— La cucoane, da.

— Aaa, faci o deosebire între cucoane și domnișoare?...

— N-o face el, dragă, se amestecă Mirea. O face respectivul de la caz la caz..

Sergiu se așează în capul mesei, între ei. Mîrea ceru șampanie și, negăsindu-se în local, se mulțumi, înjurînd în limba franceză, cu vin infundat. Marga, care nu băuse pînă acum decît un singur pahar, goli cîteva, unul după altul.

Într-un ceas Mîrea se „făcuse” bine. Sergiu era puțin amețit. Marga la fel. Pentru prima dată în viața ei, băuse fără control, cu voința fermă de a se îmbăta. Își simțea gîndurile încîlcite, gesturile nesigure și trupul arzînd independent sub rochie. Ar fi vrut să și-o scoată de pe ea și ca un bulgăre alb, să se tăvălească în răcoarea nopții, ca pe o pajiște nesfîrșită de iarbă neagră.

Mîrea vorbise atîta că puterile îi erau sleite. De-abia mai putea trage, cu buze ostenite, din țigara de foi care îi atirna grea, ca un morcov uitat în gură. Prezența lui Sergiu îi excitase și mai mult debitul verbal. Îi povestise, intrerupîndu-se ca să-i spună o anecdotă, sau să facă un compliment Margaretei, incoerent, tot ce-a făcut în doi anii ăștia de cînd nu se văzuseră.

— Știi, mă, că după chestia cu tine, eram desperați. Nu mai aveam cu ce scoate revista. Ne lipseau cele două mii de lei ale tale și tu intraseși în pămînt. Noroc că la cîteva luni după aia, a murit babacu. Noroc, vorba vine, că era încă tînăr, săracu! Toată averea mi-a rămas mie și soră-mi. Ce era să fac? Eu n-am timp să mă ocup de vii, de moșii și de chiriașii din provincie. Mi-am vîndut imediat partea. Am umflat șase-șapte milioane, bani sunători. Mi-am luat o casă în Parcul Filipescu, o mașinuță de un milion... aia pe care o vezi, colo, la poartă, am închiriat o redacție, am convocat frații și în două săptămîni am scos revista. Se vinde, mă, ca pîinea caldă. Hîrtie velină, copertă în culori, nuduri, tot. Acuma vreau să introduc o rubrică de jocuri și să fac un concurs de frumusețe. Nu era o idee, mă frate-meu, s-o scoatem cum vream noi atunci. Literatură pură, Nae, nu se citește. Trebuie chestii picante, anchete tîmpite, reportaje aiurea. Știi că la numărul doi chiar am și cîștigat vreo cîteva mii de bălani. Vasilescu credeam că innebunește de bucurie. Pe băieți îi plătesc pe toți, cu luna... ca în străinătate. La toamnă măresc formatul și numărul pa-

ginilor. Schimb complet rubricile. Nu mai public poezii, decît umoristice și literatură numai senzațională. Crime, violuri, gangsterlicuri, înțelegi... Ce, o să reformez eu lumea? Dacă cititorul e tîmpit și se mulțumește cu asemenea marfă de ce să-l silesc eu, pe banii mei, să se intelectualizeze? Tu nu vezi că versuri nu mai apar din lipsă de cititori? În schimb, Pitigrili se vinde pe capete. Băă, așa sîntem noi românii. Ne „pamăm” după tot ce vine din străinătate. Spune-mi dumneata mie, e admisibil ca, într-o țară de șaptesprezece milioane, cartea cea mai bine cotate, cea mai de succes, să nu atingă mai mult de zece mii de exemplare tiraj? Ia împarte șaptesprezece milioane la zece mii și vezi cît vine? Păi să nu innebunești? La ce să mai scrii? Ca să dai ocazie tuturor mucoșilor să-și umple rubricile de la revistă cu „criticile” lor? Care critică? Ce e aia critică? Cu ce drept vii dumneata și în zece rînduri, îți permiți să clasezi, să judeci și să apreciezi opera mea, la care am muncit, uneori, o viață întreagă? Ce moaș-ta ai învățat dumneata ca să îndrăznești și să dai sentințe? După care criteriu? Cu ce drept îți permiți dumneata să vii și să-mi arăți, mie, cititor, că cutare lucru e prost și cutare bun? Ce, eu nu pot să pricep singur? Să judec singur? Te-am rugat eu să-mi deschizi capul dumneata? Nu. Atunci vezi-ți de treabă. Singura critică valabilă, domnule, o face consumatorul, singurul în drept s-o facă. Îi place sau nu-i place. Ești sau nu pe gustul lui. Te laudă sau te înjură. Atîta tot. Restul? Căpuși care trăiesc din sîngele nostru, al creatorilor. Face unul un tablou. Muncește de-l ia mama dracului, își dă banii pe pîine ca să-și cumpere vopsele. Omul are la bază o intenție bună, poate un crez artistic. În orice caz, s-a aprins în el un licurici care l-a făcut să ia pensula în mînă și să fure pe pinza lui culorile naturii. Cum le fură, e o altă chestie, de detalii. Poate că opera lui nu e una din acelea care se pot încadra în pinacotecile eternității. Treaba ei. Las-o să se năruie prin ea însăși. Dar nu veni dumneata, care n-ai pus mîna pe pensulă de cînd mamă-ta te-a făcut, să te zgîiești cinci minute la tabloul omului și să decretezi pe urmă că ceea ce ai văzut e o porcărie care trebuie arsă în piețele publice.

De ce să fie arsă? Fiindcă așa crezi dumneata, fiindcă nu-ți place? Dar nu toți oamenii văd la fel pe lumea asta. Poate se găsește, cineva care să tresară în fața porcăriei. Și atunci de ce să „împietezi“ asupra puținței acesteia de tresărare, care este singura și cea mai de preț răsplătă a creatorului? Spune tu, n-am dreptate? E ca și cum ți-ar vorbi de război ăia care nu l-au făcut. Critica, domnule, ține minte vorba mea, nu e decît partea sedentară a creației. D-aia tot ce facem noi, în toate domeniile, iese anapoda. Prea sîntem toți critici, dragă. Ne criticăm țara, neamul, guvernele, ne criticăm damele, nevestele, ba chiar și pe noi înșine. Nu facem nimic. Nu producem nici a suta parte din ceea ce am putea, fiindcă ne pierdem prea mult timp vorbind despre ce fac, sau nu fac, alții. Vorbim, măă, de parcă am avea motor la gură. Ori, creația, de orice fel ar fi ea, se săvîrșește, băiete, pe tăcute. D-aia eu tac și fac. Asta e. La revistă nu prea mă înțeleg pe chestia asta cu băieții. Au cam început și ei cu criticile. Nimic! La mine nu se înghite. Ai văzut că în revista mea nu există nici o rubrică de critică. Eu vînd ce produc eu și cine mă cumpără să mă judece. D-aia ne înjură toți confrății. Fiindcă nu înjurăm și noi, nu ne coborîm la același nivel artistic. Apropo de artă, tu ce mai scrii? N-am mai văzut pe nicăieri nimic. Și ce talent ai, mă! Acuma, fiindcă am pus mîna pe tine, nu mai scapi. Te iau la revistă... S-o reorganizăm, s-o facem un „magazin“ pe cînte, ilustrat, informat și lansat.

Sergiu îl ascultase sorbindu-și încet vinul. Cu fiecare vorbă a lui Mirea vedea adîncindu-se un gol între ei. Știuse de moștenirea care i-a rămas, aflate că și-a schimbat complect felul de viață, că deși „avocat“ pentru toată lumea, se poticnise în sîrma ghimpată a examenelor de anul al treilea, citise revista și văzuse că în locul celei visate de ei apăruse o publicație comună, cu tendințe spre mare tiraj, oferind cititorului picioare goale de artiste celebre, alături de versuri de Fulga și fotografii de la parada de 10 Mai ilustrînd un articol filozofic al lui Vlad. Aflase că Mirea are automobil și vrea să-și cumpere cai de curse, dar nu se așteptase cu

toate astea să-l găsească atît de transformat. Aproape nu-l mai recunoștea. Verva lui colorată, plastică, savuroasă, se rezuma acum la o serie de șuete sclipitoare și false ca mărgelile de bilci, cu care putea să-și menție reputația de băiat inteligent. Spiritul lui vioi, imediat, caustic, se exprima acum doar printr-o serie de anecdote cu „doi ovrei“, cu „greci“ cu „Mariuși“ sau cu pornografii, pe care le debita savant și pînă la urmă plictisitor.

În două ceasuri numai, Mirea se cheltuisese. Dăduse tot ce putea să dea. Nu mai avea nimic din ceea ce Sergiu îi știuse altădată, decît capul lui de piccolo deștept. Dar și ăsta transformat într-un cap de piccolo încercănat și îmbătrînit prematur.

Cît despre el, Sergiu vorbise puțin. Îi spusese doar că se pregătea să-și dea licența, că era singur și că trăia cît mai departe de viltoarea Capitalei. I-ar fi spus poate mai mult, dar prezența Margaretei îl stînjenea. Simțea continuu, pironită asupra lui, privirea fetei acesteia, spre care, fără să știe de ce, se simțea atras. Cînd se uita la ea, avea impresia că ceva bun, sănătos și curat pătrunde în el. Îl invidia pe Mirea că e iubit de o femeie atît de perfectă, atît de atrăgătoare. Era convins că Marga trebuie să-l iubească de vreme ce consimte să-l ia de bărbat. Nu-i făcea deloc impresia unei femei care a căutat și-a găsit în Mirea „un băiat bine și cu franci“.

Era sigur că, în alegerea ei, luase parte întreagă, cu mintea, cu sufletul, cu carnea. Sub impresia alcoolului căuta să și-o imagineze în brațele lui Mirea. Imaginea asta îl durea. Îi părea rău că Marga e a lui Mirea. Îi părea rău, mai ales că, în alegerea ei, vedea o scădere pentru ea. Pe bărbatul care s-o merite, s-o aibă, Sergiu și-l închipuia altfel.

— Sînteți logodiți de mult? întrebă el într-un tîrziu.

Mirea uitase de „logodnă“. Acum era ocupat să privească, sub masa vecină, mîna plutonierului de jandarmi pedestri, pipăind gamba revărsată a femeii de stradă.

— Cine?

— Tu. Cu duduia Marga...

— A! Noi? Astă-seară ne-am logodit.

— În onoarea ta, răspunse Mirea interesându-se mai departe de „manevra plutonierului“.

Marga surise.

— Dumneata ai crezut că sintem logodiți? A fost o glumă a prietenului dumitale.

— O amabilitate, complectă Mirea, fără să întoarcă capul. Am spus că e logodnica mea ca să n-o iei tu drept altceva. *Il faut être toujours poli avec les femmes...*

Ochii Margaretei se făcură dintr-o dată triști. O umbră se prelinse parcă din ei pe făptura sa întreagă. Se uită bine la Mirea. Îl văzu preocupat și văzu și de ce. Se ridică de la masă, dreaptă și adresându-se lui Sergiu, zise cu vocea alterată de o emoție continuă:

— Domnule Zaharescu, vrei să fii bun să mă conduci pînă la un taximetru?

— S-a făcut! izbucni Mirea, ridicîndu-se de la masă.

— Ce? se miră Sergiu.

— Craiul... colo!... și mîna lui indică direcția mesei plutonierului.

— Asta e viața, păpușo! se porni Mirea exuberant, clătîndu-se inegal pe picioare. Uite-o la doi pași de tine. Se produce. Fără artificii... Simplă... Așa cum a lăsat-o Dumnezeu.

— Ești prea beat ca să fii sincer.

— Nu e adevărat. Sint amorezat de viață. Îmi place s-o văd liberă de prejudecăți, sub toate aspectele ei. De ce să-mi placă mai mult luna asta de pe cer, decît mîna ăluia de sub masă?

Într-adevăr, descoperită de gestul șerpuitor al lui Mirea, luna se dovedea prezentă deasupra grădinii, rotundă și metalică, ca un talger de pendulă incremenit în spațiu. În grădină nu mai rămăseseră decît ei și plutonierul cu dama. Mesele se goliseră, între timp, una după alta. Grătarul de la poartă își mocnea, răcit, jarul din măruntaie. Neapreciați de nimeni, lăutarii se transformaseră în clienți cu pălărie tare, bind „de-a-npicerili“ în interiorul restaurantului. Se făcuse răcoare.

— Aș vrea să fac cîțiva pași pe jos, se adresă Marga lui Sergiu. Mi-e frig.

— Facem puțină mișcare cu mașina, își dădu părerea Mirea. Mergem la Băneasa să ne dregem și să ne cînte broaștele de inimă albastră...

— Eu mă duc acasă.

— Acasă? La cine te duci acasă, păpușo?

— La mine acasă, domnule Mirea...

— La tine acasă? Păi ce, aia e casă? Tu ești fată să stai într-o casă ca aia, cu o mamă ca aia?! Tu mergi acasă la mine. Să vezi casă. Făcută parcă pentru tine...

Mirea vru să-i ia brațul. Fără să se smucească, Marga îl îndepărtă scurt. Ochii lui Sergiu ardeau. Nu știa ce să facă. Îi era teamă să intervie. Se gîndea la bătaia de la „Roata Vieții“.

— Dacă vreți să mergem, duduie, sint la dispoziția dumneavoastră.

— Unde să meargă? De ce să meargă? Ce? A venit cu tine? Ce? Ai agățat-o tu? Ea merge cu mine... acasă la mine... să facem nani amîndoi... să ne iubim pînă... Așa e, Marga? Nu e așa că tu vrei să mergi la mine? Nu e așa că tu mă iubești?...

Drept orice răspuns Marga îi astupă gura cu palma. Presimțirile ei se adevăreau: masă în doi... beție... apoi invitația la iubire. Cine era de vină? În definitiv, cînd vii cu un bărbat, noaptea, într-o circiumă, cînd te îmbeți cu el, poate să creadă orice. E în dreptul lui. Necuviința e aproape obligatorie. N-avea de ce să fie surprinsă, n-avea de ce să se supere pe Mirea. Trebuia să se aștepte la asta... Se așteptase chiar... Voise să vadă... A văzut. O jena însă prezența lui Sergiu și mai ales privirea lui jignită și jignitoare. Îl înțelegea plămădit din altă pastă decît Mirea. Îi vedea pumnii strînși, gata să lovească cavaleriește pentru ea. Cavaleriește? Nu... Ce prostie să bați un om beat, un om care își cere dreptul lui! Mirea nu trebuia bătut. Nu era vinovat. Ce făcuse altceva decît să procedeze așa cum se obișnuiește? Expeditiv... direct la țintă. O luase de acasă... o îmbătase... Vinovată era ea, care primise să-l însoțească, care îl lăsase să creadă că „tactica“ lui a prins. Ah, cît ar fi vrut să simtă pumnii lui Sergiu lovindu-l, nu pe Mirea,

ci carnea ei pe care o simțea dintr-o dată rea, dușmană, vinovată !

Mirea îi apucă mîna și își infundă adînc buzele în palma ei. Marga simți sărutarea umedă și se cutremură. I se părea că un melc gol i s-a stors în mînă.

— Te iubesc, Marga. Te iubesc, îngăimă Mirea, încercînd s-o prindă în brațe. Tu n-ai înțeles că te iubesc ? N-ai înțeles că mă obsedezi ? N-ai înțeles că mi-ai intrat în piele, în sînge, că nu pot fără tine, că trebuie să fii a mea ?

Brațele lui o încercuiau. Mîinile îi căutau trupul sub rochia subțire, alunecînd pe ea, oarbe, lacome, apăsate. Cu un gest scurt, Marga se desprinsese. Vru să fugă. Mirea o urmări cîțiva pași. N-avu timp decît să se reazeme de zidul casei. Ghearele lui se încheștară pe ea, imobilizînd-o. Gura lui o adulmeca, caldă, crispată, năucă. Trupul lui se apropia de al ei. Îl simțea zvîrcolindu-se pe loc, încordat, hotărît. O clipă gura lui i se apropie de buze și atunci, înnebunită de spaimă și de dezgust, dincolo de lășitatea trupului ei, oricum înfiorat de cea dintîi atingere bărbătească, Marga își înfipse dinții, din toate puterile, cu ură, cu scîrbă, cu desperare, în gura aceea dogoritoare, întredeschisă, puțînd a vin ca o cramă deschisă.

Mirea scoase un urlat și se dădu în lături. Un strop de sînge i se prelingea pe bărbie. Scăpată, Marga căută pe Sergiu din ochi. Dispăruse. Grădina era goală. Interesat la rîndul lui, plutonierul de jandarmi privea scena. Și Marga recunoscuse, în ochii jandarmului, privirea cu care, adineauri, Mirea urmărise mîna lui sub masă. Aceeași ! Nici o deosebire. Se cutremură. Ar fi vrut, în clipa asta, să vadă ochii lui Sergiu.

Ieși pe poartă în fugă. La capătul străzii, o siluetă ca o umbră cotea colțul la dreapta. Îl recunoscuse. Și fără să mai stea pe gînduri, Marga porni în goană după el.

A doua zi după-masă, mașina lui Mirea, spălată și lustruită proaspăt, stopă în fața casei lui madam Săraru.

Odihnit, „dușuit“, ras și elegant, Mirea venea „să-și ceară scuze“ pentru cele întîmplate. Își pregătise o mică

pledoarie în care arunca totul pe seama vinului prost. Vinul prost — susținea el — pe lingă că îmbată mai repede decît alte băuturi bune, are și calitatea de a animaliza pe oameni, de a trezi în ei instinctele epocii cuaternare (Mirea nu știa exact care erau instinctele epocii cuaternare, dar i se păruse că expresia va suna bine pentru Margareta), de a-i face grosolani și inconștienți. Era sigur că după această pledoarie și exagerînd de aci încolo politetea și „platonismul“, va reintra în bunele grații ale domnișoarei Săraru.

Margareta însăși veni să-i deschidă ușa. Ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, îi întinse mîna și-l întrebă cu tonul ei de totdeauna :

— E, ai dormit bine ? și observîndu-i buza umflată care îi accentua și mai mult aerul de copil bine hrănit, adăugă : Știi că nu-ți stă rău cu buzele umflate.

Îl pofti apoi în apartamentul ei.

— Aici, după cum vezi, am un mic hol... aici e dormitorul și aici era, pînă azi, ca să zic așa, studioul meu...

— Era ? Ai de gînd să-l transformi ?

— Nu, l-am închiriat, începînd chiar de azi. Unui cunoscut comun. De altminteri, chiriașul s-a și instalat. Cînd ai sunat, îi ajutam tocmai să-și desfacă bagajele...

Sergiu se prezentase la noua locuință, la două după-masă așa cum fusese înțelegerea în ajun. Madam Săraru, prevenită de Marga, nu găsisese nici un fel de obiecțiune de făcut. Era hotărîtă de mult să închirieze o odaie ca să-și mai mărească veniturile nițel zdruncinate de falimentul uneia din băncile unde își avea depusă o parte din capital și dacă n-o făcuse pînă acum, era tocmai din cauza Margaretei, care se opunea categoric. Ceea ce i se părea curios, pe lingă faptul că fata îi aducea — din propria ei inițiativă — un chiriaș, era hotărîrea surprinzătoare de a ceda chiriașului una din odăile apartamentului ei. Madam Săraru crezuse la început că e vorba de „tînărul de ieri“. Bănuia chiar că Mirea se muta la ea numai așa „de plan“, ca să fie cît mai aproape de Margareta. Și cum în mintea lui madam Săraru, care își cunoștea fata, nu încăpeau supoziții de natură s-o îngrijoreze, se înfiorase agreabil la gîndul că poate, cu

timpul, și cu ajutorul lui Dumnezeu, va putea zice într-o zi, privind mașina de la poartă : „Ce frumos e automobilul nostru !“

Marga o decepționase însă imediat. Chiriașul era un tânăr sărac, care vrea să-și prepare examenele de licență, în liniște. Marga îi fixase chiria la cinci sute de lei pe lună, preț despre care madam Săraru — în cazul când ar fi fost întrebată — avea să spună că fusese cel de totdeauna al odăii. Sergiu nici nu se gândise să discute prețul. Pe cel mai comercial ton din lume, Marga i-l adusese la cunoștință și el, fericit de ocazia care se iveaua, îl acceptase cu recunoștință.

De Marga se despărțise la trei dimineața. Plecase de la „Băieții Veseli“ amărît. Îl scîrbise atîta Mirea, îi făcuse atîta rău fata aceea cu aparență atît de pură, care se preta la toate măgăriile lui, care asculta vrăjită toate prostiile lui și care, în cele din urmă, îl lăsase să-i sărute mîna și să-i atingă trupul în loc să-l cîrpească ultragiată, încît socotise orice intervenție cavaleriească de prisos. Se convinsese că Marga n-are nevoie să fie apărată. Că dacă i se întîmplă ceea ce i se întîmplă, era pentru că așa vrea ea. Își zisese că desigur e obișnuită cu asemenea atitudini. Că e, poate, o profesionistă a lor și că, cu toată grația și distincția ei naturală, nu e altceva decît una din acele numeroase fetișcane care înțeleg să-și răzbune o existență de trudă și de lipsuri, profitînd de orice ocazie care le poate smulge din viața lor, cu riscul chiar de a-și plăti gustul, terfelindu-și unica lor armă de a lupta în viață : frumusețea.

Și cînd o văzuse îmbujorată, în brațele lui Mirea, pradă dorinței lui, nu mai putuse să suporte priveliștea și plecase scîrbit, fără să-și ia rămas bun. Ieșise în strada pustie, uluit. Îl durea puțin capul, deși nu se mai simțea amețit de loc. Avea o poftă grozavă să meargă, să meargă fără țintă pe străzi, pînă ce va trece de barieră și va găsi un drum gol de țară cu praf potolit și iarbă umedă de rouă pe de margini. Simțea nevoia să-și umple plămîinii cu alt aer decît cel al Bucureștiului cu canalurile toate deschise, să-și simtă picioarele călcînd pe pămînt viu, neasfaltat și nebătut în zale cubice de granit. Își da seama că în sufletul lui se petrecea ceva

neobișnuit. Întîlnirea cu Mirea îi reîmprospătase dintr-o dată atîtea lucruri la care, în doi ani de zile de cînd plecase de la Caliori, nu mai voise să gîndească. Și apoi Marga, fata asta în rochie albă, înflorită în apele nopții, ca un nufăr superb, îl făcuse să se vadă atît de singur, atît de puțin al tinereții lui, atît de departe de clocotul vieții al cărui vuiet îi revenise în urechi adus de vorbele ei, a cărei căldură o resimțise înviorîndu-se în trup sub privirile ei răscolitoare. Prezența Margaretei fusese pentru el ca un duș moral și sub ploaia lui curată sufletul i se dezmoțise.

Și apoi, deodată, brutală, decepția. Mirea... sărutară... puah !

Se gîndea, mergînd, la viața lui, la greutățile cu care de atîta timp lupta, la mizeria care, o dată cu economiile sfîrșite, începea să-și ascută caninii. De nicăieri, nici un sprijin. De nicăieri, nici o nădejde. Încercase totul, peste tot. Autoritățile nu angajau funcționari neînscriși în cluburile politice și neaduși în serviete de persoane influente. Întreprinderile particulare făceau economii de personal. Examenale se apropiau. Trebuiau bani pentru taxe și pentru cursuri. Chiar astăzi dăduse încă un anunț, ultimul, la „Mica Publicitate“.

Absolvent în litere predă lecțiuni toate materiile. Curs primar sau secundar. A se adresa la ziar pentru S. Z.

În rezultatul anunțului acestuia era ultima lui nădejde. Dacă nici de data asta norocul nu i se va arăta de nicăieri... atunci... Sergiu era hotărît : cureaua de la pantaloni agățată de cîrligul lămpii din plafon își va face datoria, scăzînd cu unul numărul șomerilor intelectuali.

Și deodată își simțise brațul apucat din spate. Marga era lîngă el, cu sufletul pe buze. Alergase o bucată bună și acum respira adînc, des, fără să-i poată spune un cuvînt. Suridea numai și-i făcea semne amuzante care trebuiau să însemne „așteaptă-mă puțin să-mi treacă și am să-ți spui tot“.

Au plecat împreună. Marga îi lăsase brațul. Au mers un timp unul lîngă altul, fără să spună nimic, deși

amindoi știau că se gîndesc la același lucru. Marga îl privea cu coada ochiului și-l vedea încruntat. Îi plăcea că-l vede suferind și în același timp îi era teamă că sub tăcerea lui să nu se ascundă o indiferență care ar fi durut-o. Avea impresia că-l cunoaște de cînd lumea și i se părea firesc, că, la două noptea, se plimbă alături de el pe străzile goale, mînjite de lună. Lîngă el se simțea iarăși cea adevărată. Căci Marga știa mai bine ca oricine, sau poate știa numai ea singură, că în ea sînt două Margarete, în permanentă ceartă, în permanentă luptă, în permanentă dușmănie. Două Margarete siameze. Una era cea care primise invitația lui Mirea, care ar fi fost în stare, fără să stea mult pe gînduri, să primească toate invitațiile tuturor Mirilor din lumea asta. O Margaretă căreia îi plăcea să vadă în fiecare bărbat un amant posibil. O Margaretă pe care dorințele bărbaților o omagiau, complimentele o încîntau, necuviințele o amuzau. O Margaretă frivolă, ahtiată după jocul primejdios al dragostei fără gir moral, de oriunde, de al oricui, o Margaretă inconștientă, risipită, sclavă a puterii de atracție fizică a frumuseții ei în care credea dincolo de orice.

Și-apoi mai era cealaltă Margaretă. Cea care mușcase pînă la sînge gura care voise s-o pingărească. Cea care mergea acum, suplă și tăcută, alături de Sergiu, căutînd să-și potrivească pașii în ritmul pașilor lui. Și dacă cea dintîi știuse din clipa cînd l-a văzut pe Mirea venind acasă la ea că va răspunde chemării lui, și cea de a doua știuse, tot atît de bine, din clipa cînd l-a văzut pe Sergiu, așezat la masa de alături, că acum avea să fie lîngă el.

- Pe unde sîntem ? rupse ea tăcerea.
- Aproape de bariera Moșilor.
- N-am fost niciodată pe aici.
- Eu trec zilnic. Locuiesc pe aproape.
- Cu familia ?
- Singur. N-am nici un fel de rude.

Tăcuseră iarăși. Noaptea de septembrie era rece, cu toată căldura de peste zi. Marga, numai în rochie, tremura.

— Dacă vrei, pot să-ți aduc un pardesiu. Sîntem la cîțiva pași de odaia mea. Într-o clipă sînt îndărăt.

— Merg și eu cu dumneata. Dacă mă primești.

— Nu te supăra, duduie Marga, dacă am să te rog să nu vii. Odaia mea e deranjată. Mă jenez să te primesc înăuntru.

— Îți fac eu ordine, nu e nimic...

— Și-apoi, la mine, n-a intrat niciodată nimeni. Mi-e teamă să nu creadă cine știe ce proprietăreasa. Locuiesc pe același coridor cu ea și nu doarme niciodată noaptea din cauza reumatismelor.

— O să mergem în vîrfurile picioarelor, să nu ne simtă...

În cele din urmă Sergiu a cedat. A deschis binișor porțile și luînd-o pe Marga de mîină, a dus-o după el, ca pe o umbră albă, pînă la ușă. Curtea plină de case, grămadite unele peste altele, era lungă ca un gang. Au intrat pe coridor în vîrfurile picioarelor. La fereastra proprietăresei era lumină. Sergiu a deschis ușa lui cu precauțiune și a răsucit comutatorul.

În odaie era o ordine perfectă. Cărțile, lucrurile toate erau aranjate fiecare frumos, la locul lor. Pe masa din mijloc, lîngă caietele de cursuri deschise, un mănunchi de tufănele își pleca cu grație talgerele colorate, peste marginile unei căni de apă.

Marga se așeză cuminte pe patul încă nefăcut.

— Ziceai că e deranj la dumneata ? Și e atîta ordine !... Ca într-o cameră de domnișoară bătrînă.

— Știi că domnișoara bătrînă sînt eu ? Îmi fac gospodăria singur. N-am servitoare și proprietăreasa mi-a închiriat odaia „fără menaj“. Crezi c-o să-ți vie bine pardesiul meu ?

— N-are nici o importanță. Totul e să-mi ție cald.

Sergiu îi ajută să se îmbrace. Cu rochia ei albă, înfășurată în pardesiul prea larg pentru ea, Marga părea un copil scăpat dintr-o cameră incendiată, numai în cămașe de noapte și învelit cu pătura de pe pat, în grabă, ca să nu răcească.

— Îmi place foarte mult odăița dumitale. Și-ai atîtea cărți ! Vrei să-mi împrumuți și mie ?

— La dispoziție.

— Nu acuma. Am să-mi aleg altă dată. Ce lucru curios ! N-ai nici o fotografie nicăieri !

— N-am pe nimeni care să-mi dea.

— Ei, atunci am să-ți dau una de a mea. În amintirea cunoștinței noastre.

— Am s-o pun pe masa de lucru. O să am impresia că am întotdeauna flori pe masă.

— Poetule !

O ușă scirții pe coridor și rămase parcă deschisă.

— Să mergem, propuse Marga. E o noapte atât de frumoasă. Dacă nu ți-e somn, ne mai plimbăm puțin pe străzi. Îmi dai voie să-ți fur o floare ?

Sergiu voi să dea mănunchiul întreg.

— Nu, numai una singură. Așa. Gata. Mersi. Am s-o păstrez în schimbul fotografiei. O tufănică de la un poet decadent...

Ieșiră. Sergiu era fericit. Și Marga. Gheața se topise între ei. Și lui i se părea acum că o cunoaște de când lumea și găsea firesc s-o vadă alături de el pe coridorul acela îngust, înecat în beznă și în miresme tari de lucruri vechi și gândaci defuncți.

În ușă îl aștepta proprietăreasa cu un tartan înfășurat prudent pe umeri.

— I-ascultă, domnule, începu ea buhavă de indignare. Așa ne-a fost vorba ? Când te-am primit în casa mea, ne-am înțeles că n-ai voie să aduci femei.

— Dar, madam Sfetcu... încercă să protesteze Sergiu.

— Nici un madam. La mine nu e traftir, așa să știi, ca să-ți aduci dumneata toate madamezele de pe stradă. Chiria nu știi s-o plătești, dar banii la mulieri știi să-i dai. Să faci bine, mâine dimineață, să-ți iei catrafusele și s-o ștergi.

Și fără să mai aștepte vreun răspuns, trânti ușa de perete și intră în casă bombănind :

— Fir-a-ți ai dracului de stricați !

Livid ca o fantomă, Sergiu se rezimase de zid. Nu știa ce să spună. Știa că madam Sfetcu e cam nebună și că avea o ură neîmpăcată pe toate femeile în general și pe cele de stradă în special, fiindcă una dintre acestea îi stricase cândva casa, fugind cu răposatul Sfetcu „în lume“ (în realitate, la Giurgiu, unde el avea niște afaceri de

cherestea), dar n-ar fi crezut-o în stare să-i facă una ca asta. Tremura de indignare. Marga îi mîngîia încet mina încheștată pe clanța ușii.

— Iartă-mă. Eu sînt de vină.

— Eu te rog să mă ierți...

— N-ai de ce. Îmi pare bine că s-a găsit cineva care să-mi spuie astă-seară un cuvînt pe care simțeam că trebuie să-l aud... că merit să-l aud...

După o jumătate de ceas, incidentul părea aproape uitat. Numai o cută rămăsese pe fruntea lui Sergiu. Se gîndea că a doua zi trebuie să se mute. Unde ? Cu ce ? Cele două mii de lei pe care le mai avea trebuiau păstrate pentru altele. La madam Sfetcu avea credit. La o gazdă nouă chiria trebuia plătită înainte.

Marga îi ghicea parcă gîndurile.

— Cred că mâine n-o să te muți. O să-i treacă su-părarea...

— Mă mut. N-aș mai putea intra în casa unde ai fost insultată dumneata.

O idee trecu ca o rachetă prin mintea Margaretei.

— Știi ce ? Avem la noi o cameră de închiriat. Mama ar fi încîntată să-i aduc un client...

La început Sergiu se lăsase greu. Deși gîndul că avea să locuiască atât de aproape de Marga îi umpluse inima de o bucurie copilărească, i se părea că ea îi oferă găzduire, ca un fel de compensație, pentru că din cauza ei își stricase rostul. Dar Marga știu atât de bine să-i menajeze susceptibilitatea încît, la trei din noapte, cînd se despărțiseră în pragul casei ei, mutatul pentru a doua zi era fixat.

Cînd intrară în studioul Margaretei, Sergiu, cu minile suflecate, așezat pe un scăunel în fața etajerei, rînduia cărțile, împrăștiate laolaltă cu teancurile de rufe, cu costumele, cu calapodele de pantofi, cu obiectele de toaletă, pe scaune, pe mese, pe divan și chiar pe covor. Nu păru surprins de loc de venirea lui Mirea. Era sigur c-o să-l vadă.

— Ce zici, Titule ? îl întîmpină el. Nu te-ai așteptai să mă găsești aici. Nu e așa ?

— Mărturisesc. Și încruntat dintr-o dată, Mirea adăugă cu o vizibilă intenție de a „mușca” pe Marga: Ei, ce vrei? Trăim în secolul vitezei. În câteva ceasuri se poate ajunge de la București pînă la Paris. Darmită din bariera Moșilor pînă în stradela Umbrei...

— Nu e totul să mergi repede. Totul e să mergi sigur. Unii, de exemplu, ajung în același loc pe jos, mai repede decît alții cu mașina, îi replică Margareta invitîndu-l totodată cu un gest să ia loc pe unicul scaun liber.

Mirea refuză invitația, luîndu-și un aer degajat de om de lume stăpîn pe el și pe uzanțe.

— A, nu! Dacă vrei să mă inviți să iau loc cinci minute, invită-mă te rog în casa dumitale. Eu n-am venit la Sergiu. De altminteri, vizita mea de azi are întîmplător un scop precis. Aș vrea să-ți spun ceva între patru ochi.

Marga ezită o clipă. Privirea ei se plimbă de la unul la celălalt, nehotărîtă. Cele două Margarete din ea erau față în față. „După cele petrecute aseară, nu trebuie să mai rămii aici nici chiar cinci minute singură cu Mirea. Ce-ar putea să-ți mai spună? Ți-a spus azi-noapte totul, limpede. Cred c-ai înțeles ce vrea!” zicea una. „Ce știi tu? răspundea cealaltă. Dacă are să-mi spuie ceva, de ce să nu-l ascult? Un om găsește totdeauna de spus ceva unei femei frumoase.” Și argumentul celei de a doua Margarete se dovedi mai tare. Mirea își luă rămas bun de la Sergiu.

— Sper că acum, de vreme ce te-ai mutat aici, o să ne vedem mai des. Și gîndește-te, dacă vrei să intri în redacția mea. Trei mii de lei pe lună și nu ești obligat să scrii. Faci bucatăria revistei, că pe Fulga vreau să-l dau afară. Mîine îmi dai răspunsul. Pa.

Cele cinci minute se prelungesc... Un sfert de ceas... o jumătate... o oră întreagă. Sergiu auzi de cîteva ori risul Margaretei izbucnind clar ca o gargară de soare. Se așeză în fotoliu cu urechea ațintită spre odaia ei. Un vierme începu să-i roadă sufletul. Ce îi spunea iarăși Mirea? De ce rîdea? Uitase oare atît de repede jîgnirea pe care i-o adusese? Unde erau regretele ei de azi-noapte, revolta ei, făgăduielile pe care i le făcuse fără să

i le ceară? Ce dar avea oare omul acela de a se insinua, de a se reconstitui, biruitor, din propria lui înfrîngere? Sau poate Margareta îi ascunsese adevărul? Nu-i spusese că, între ea și Mirea sînt legături mult mai vechi și mai trainice decît o cunoștință de cîteva săptămîni cum îi mărturisise?

Abia după un ceas și jumătate Mirea plecă! Sergiu îl urmări, de la geam, urcîndu-se la volan, vesel, mulțumit de el însuși, punîndu-și mînușile fluierînd...

După plecarea lui, Sergiu așteptă ca Margareta să vie și să-i ajute mai departe. Așteptare zadarnică. Încă un ceas pierdut. Începu să asculte toate zgomotele casei toropite în liniștea după-amiezii de toamnă, doar va auzi pașii ei apropiindu-se. Fuma țigară după țigară, fără să se poată apuca de nimic. Aerul în odaie se făcuse turbure. Deschise puțin fereastra și privi pe stradelă. Acum o vedea pentru prima oară, pe lumină... Leneșă, coaptă de soare. În curtea de peste drum, două vecine, într-o orgie de pătlăgele roșii spintecate, făceau bulion. Alături, în altă curte, butuci de fag plesneau sub toporul unui tăietor de lemne, în gemete scurte, uscate.

Pregătiri de toamnă! Jumătatea lui septembrie. Cîteva frunze galbene strînse pe marginea trotuarului. Sub o streășină un cuib gol de rîndunele. Sub fereastra lui Olandezul se opri aferat. O castană sălbatecă îi picase la picioare, dezgghiocîndu-se singură din ariciul crustei verzi. O culese de pe jos, o șterse de praf pe turul nădrăgeilor și atent la ce face, își infipse dinții în ea. O vecină, sau poate maică-sa, îl văzu de undeva, din umbră. Nu i se auzi decît vocea de dojană binevoitoare:

— Arunc-o, Țică, n-o mîncă, dragă, că nu e bună. Te otrăvești.

Nedumerit și cuminte, Olandezul privi cu regret fructul cu miez alb și cîrnos și-i dădu drumul jos. Apoi plecă mai departe, în căutarea altor aventuri, sugîndu-și mucii, grav și important.

Sergiu închise fereastra. Toată tristețea toamnei în-sorite, unsă ca o miere pe stradelă, îi pătrunse în suflet. Se gîdea la alte toamne care au fost, care vor mai veni. Se gîdea la toamna pe care o simțea în el. I se părea că din fiecare gînd se scutură frunze moarte pe pajiștea

goală a sufletului lui. Se apucă de lucru fără poftă. Într-un ceas, totuși, totul fu în ordine, așezat în sertare, rafturi și pe etajere. Fără să fie elegantă și cu lucruri scumpe, odaia lui era foarte frumoasă. Mare, luminoasă, caldă, mobilată cu gust. Avea un divan larg, îmbrăcat în pînă de sac de culoarea soarelui. O masă de lucru, nedată, între rafturile de lemn lustruit. Un fotoliu bun. Cîteva cadre, un mănunchi de ochiul-boului pus de Marga în colțul etajerei. Singurul lucru care distona cu ansamblul era un garderob vechi cu oglindă, mutat din odaia lui madam Săraru, special pentru el. Marga promisese un paravan sub care să-l ascundă.

Așezat la masa de lucru, Sergiu se apucă să-și facă socotelile. Din cele două mii de lei pe care le avea, cinci sute trebuiau plătiți lui madam Săraru imediat. Restul rămânea pentru întreținere. Pînă cînd? Și iarăși gîndul anunțului de la „Mica Publicitate“ îi reveni în minte. Unica scăpare era în rezultatele acestui anunț. De el atîrna viața lui toată. Propunerea lui Mirea n-o putea accepta, deși trei mii de lei pe lună ar fi însemnat pentru el acum, liniștea, scăparea. Își aminti cuvintele lui Mirea :

— Nu ești obligat să scrii, faci bucătăria revistei.

Prin urmare, pur și simplu, salariatul lui Mirea... sau, cum spusese chiar el, o bucătăreasă în subsolul revistei, de veghe lîngă mașina pe care ceilalți aveau să-și fiarbă sosurile literare. Și dacă slujba asta ar fi consimțit, fără cîrtire, s-o facă în oricare altă redacție, niciodată n-ar putea-o face în redacția lui Mirea. Revista lui Mirea era puțin și a lui. Fusesse gîndul lui cel mai drag. Fapta lui cea mai dorită. Lîngă leagănul revistei acesteia, el singur dintre cei nouă — adunați în jurul lui ca ursitoarele — lăsase ceva din sufletul lui, din visurile lui. Din leagănul acesta el voise să ridice pe piciorușe un copil minunat pe care să-l înfățișeze lumii hrănit cu toate poamele minții și sufletului său. Și-acum, în locul acestuia, i se înfățișa un copil oarecare de burghez bogat, pe care era invitat — în schimbul cîtorva mii de lei — să-l șteargă la popo, să-i curețe negrul de sub unghii și cleiul din urechi. Asta nu, niciodată. Orice altceva, dar asta nu.

Ieși din casă abătut... Avea să treacă un minut la madam Săraru să-i dea chiria și apoi trebuia să se ducă în oraș să mănînce. De obicei, mîncă numai seara și numai în restaurante mici, uneori și în cîrciumi periferice, unde putea găsi totdeauna o friptură la grătar bună și un spriț rece.

Cu toată răcoarea serilor de toamnă Margareta se încăpățîna să mănînce încă în grădină. Madam Săraru pune, ajutată de Veta, masa sub dud, își mai trîntea un șal gros peste jerseu și se supunea — deși nu putea să sufere — să mănînce în frig.

Marga era la masă. Fuma. În urma vizitei lui Mirea, Sergiu se simțea îndepărtat de ea. Vru să iasă din curte făcîndu-se că n-o vede. Ea îl strigă însă și, neavînd încotro, se întoarse din drum.

— Mama te-a rugat să iei astă-seară masa cu noi.

— Dar...

— Uite, ți-a pus și tacim.

Într-adevăr pe masă erau trei tacîmuri. Madam Săraru pusese față de masă și șervete curate. Cumpărase, deși nu era obiceiul casei, și o sticlă de vin infundat. Tocmai sosea de altminteri și dumneaei venind de la bucătărie, c-o farfurie de salată de vinete într-o mină și cu una de ardei copti în cealaltă. În cinstea lui Sergiu, renunțase la șalul suplimentar și dîrdîia de frig, între farfurii, ca o axă groasă de balanță între două talgere fine.

— Domnule Sergiu, ne faci plăcerea să mănînci cu noi. Dar știi, fără pretenții „ca la mama acasă“. Păi, zău, nu e așa? Aș putea să fiu mama dumitale. Șezi, te rog. Uite, coala e locul dumitale, în capul mesei. Între noi, să nu zicem că n-avem și noi cavalier la masă.

Se așezară citeșitrei. În jurul becului aprins deasupra mesei, la capătul unei sirme agățate de dud, se învîrteau o mulțime de gînganii aiurite de lumină. Marga privea tăcută hora lor înaripată și neobosită. Părea tristă. Trăgea fumul din țigară, adînc, în piept, ca o cărtură-reasă rămasă în dubiu în fața unor cărți invizibile, în înșirarea căroră ochii ei nu puteau să dezlege un mister pe care totuși îl simțeau prezent. Madam Săraru bătea

vinetele, cu farfuria în poală. Le mai puneă sare, le mai puneă untdelemn, avînd grijă să le guste mereu cu coada lingurii.

— Ceapă vrei, maică ?

— Cum obișnuieți dumneavoastră ! Mie mi-e egal...

— Păi de ce să-ți fie egal, dacă avem ? Numai să nu-ți faci arsuri. Noi punem de obicei să le dea oleacă de gust, mai ales acuma, toamna, cînd sînt sămîntoase de bătrînețe.

Madam Săraru vorbea despre vinete. Sergiu se uita la Marga. Marga se uita la jocul gîngăniilor. Pe stradelă un vînt ca un frison vîntura primele frunze galbene. Și deodată, un urlet ascuțit spintecă liniștea.

Tîrît de mină de mamă-sa, Olandezul consimțea, în sfîrșit, să se întoarcă acasă.

După cafeaua pregătită de madam Săraru la spirt „ca să vadă omul ce bea“, Sergiu ceru voie să se retragă, pretextînd că trebuie să găsească o tutungerie încă deschisă ca să cumpere țigări și ziare. Bănuia că Marga se va oferi să-l însoțească. Dar Marga tăcu. De altminteri, tot timpul mesei abia spusese cîteva cuvinte. Doar o singură dată, ca și cum ar fi voit să verifice un gînd numai de ea știut, se uitase la Sergiu fixîndu-l lung cu ochii ei sumbri și catifelăți. În schimb, lui madam Săraru nu-i tăcuse gura tot timpul. Găsise, în sfîrșit, pe cineva cu care să poată vorbi în timpul mesei, știut fiind că, una din marile ei plăceri era să vorbească cu gura plină. Într-un ceas Sergiu făcuse cunoștință cu toate cele patruzeci și opt de familii de pe stradelă. Le aflase felul de viață, intrînd ca o veche cunoștință, în intimitatea fiecăreia. Obișnuită cu tăcerile Margaretei și cu neatenția ei de totdeauna, madam Săraru se răzbunase. Sergiu o ascultase prefăcut, binevoitor și interesat. O întrerupsese din cînd în cînd, ca să-i puie o întrebare al cărei răspuns îl bănuia, sau să facă un comentariu gratuit. Încercase chiar să glumească și madam Săraru se dovedise foarte amatoare de glume. Pentru un mofft de anecdotă risese cu hohote cinci minute pînă cînd se înecase (era, firește,

cu gura plină) și se văzuse obligată să facă apel la serviciile Margaretei.

— Bate-mă nițel pe spate, mamă, că mor. Nu acolo. Mai sus nițel. Așa. Mersi mamă, să trăiești.

Pînă la urmă, prins în virtejul amabilității ei, Sergiu consimțise să intre chiar de a doua zi și „în pensiune“.

— Ce să mai umbli, maică, prin birturi și restaurante, să măninci toate porcăriile și să cheltuiești o mulțime de parale ? La noi tot se gătește ca pentru patru. Nu că mîncăm cît patru, dar să fie, că dacă mai rămîne, uite, îți mai intră un sărac ori un șomer în curte și-ți faci pomană. De preț, ne înțelegem noi. Îmi dai acolo ce poți, că știi dumneata să socotești mai bine decît mine.

Era așa de bine dispusă, că Sergiu trebuise să insiste ca s-o decidă să-i primească chiria înainte.

— De ce să mi-o plătești înainte ? Ce ? Nu sîntem între oameni ? Ce-ai să pleci de la mine cu chiria neplătită ? Eu vreau să pleci de la mine, cînd ai pleca, cu cupeul de ginere de la poartă. Și să mă poftești și pe mine la nuntă. Îmi fac o rochie, să mă bată Dumnezeu, de pui Bucureștiul jos !

Și madam Săraru continuase să vorbească, să povestească, pînă cînd băgase de seamă că Sergiu n-o mai ascultă. Atunci se ridicase de la masă, spusese „să ne fie de bine“, însoțindu-și urarea de trei cruci morfolite pe piept, deasupra broșei și începuse să strîngă ceștile de cafea.

Cînd se întoarse după un ceas din oraș, Marga nu mai era în grădină. La fereastra ei era lumină. În hol, Sergiu ezită o clipă înainte de a intra în odaia lui. Să bată sau nu la ușa Margaretei ? Se stăpîni însă și intră la el, lăsînd totuși ușa crăpată, ca să-i poată auzi mișcările. Încercă să citească. Zadarnic. Vru să scrie. Avea un poem început. Renunță înainte de a începe. Nu-și putea aduna gîndurile la un loc. Nu se putea concentra. Își aduse aminte de jurnalul cumpărat. Își aruncă ochii în primul rînd la „Mica Publicitate“. Voia să vadă dacă a

apărut anunțul. Îl găsi prezent, într-un colț, între anunțul unui contabil autorizat care căuta de lucru și între proza unui burlac care căuta „o femeie la toate, tinăra, fără bărbat“. Și — inconștient — începu să citească la întâmplare anunțurile celorlalți tovarăși de rubrică.

III. „MICA PUBLICITATE“

Ce lucru interesant pagina de „Mica Publicitate“ a unei gazete! Dacă cineva ar putea, prin absurd, să fotografieze o zi din viața colectivă a lumii, clișeul dezvoltat n-ar fi altceva decât o imensă pagină de „Mică Publicitate“. În fiecare casetă se găsește, rezumată brutal, o existență. Cîte visuri, cîte nădejdi, cîte lacrimi, cîte ambiții, cîte taine, cîte dezastre, cîte drame nu se ascund sub cele cîteva rinduri banale, plate și cu număr de ordine dedesubt?

Da, da, „Mica Publicitate“ e viața însăși. Simplificată, rezumată zilnic, pe înțelesul tuturor. Și ce bine se vede, printre anunțuri!

Băiat deștept, de la țară, treisprezece-cincisprezece ani, angajează contra întreținere bodega și berăria „La Tăticu“ Șoseaua Colentina 146.

Poate că, în clipa asta chiar, un neică oarecare, împovărat de munci și de copii, a rămas pe gînduri cu cinzeaca de țuică în mîină, citind anunțul de mai sus în gazeta uitată pe tejgheaua cîrciumarului. Și cine știe dacă, mîine de dimineață, cel mai deștept dintre copiii lui, Petre, Dumitru sau Ion, nu va pleca — dezorientat și golănaș — alături de tată-său, pe șoseaua națională, spre bodega și

berăria „La Tăticu“, ca să îmbrace de a doua zi șorțul verde de slugă peste cioriceii lui natali, ca să înlocuiască de aci înainte murmurul girlei lui rurale, pe malurile căreia a crescut ca o bălărie, cu șipotul apei de la cișmeaua din curte, cu ghiventul stricat, ca să nu mai poată privi de acum înainte, soarele care l-a hrănit ca o pîine și l-a rumenit ca pe o poamă, decît printre sticlele de „lichioruri“ colorate din fereastra jupînului!

Nu e aci drama umilă a lui Petre, Dumitru sau Ion, fecior de neică cu prea mulți copii și cu prea puține brațe care să-i hrănească?

Fete tinere, frumoase, găsesc imediat cîștig sigur. A se adresa în persoană strada Armoniei 11.

În seara asta se vor deschide, pe nesimțite și pentru totdeauna, porțile șleampăte, la cîteva case de mahala necanalizată. În pragul lor vor ezita o clipă, cu emoția primului fard aplicat pe figură cîteva „fete tinere, frumoase“ și vor porni apoi „în persoană“ spre strada Armoniei 11, unde se vor întîlni mîine cu alte fete, tot tinere și tot frumoase, care, plecate din funduri de țirgușoare provinciale, călătoresc acum spre aceeași țintă, ghemuite în vagoane de clasa a treia, pline de țărani cu procese, de orătânii cu zilele numărate și de recruți cu inima încuiată alături de cămașa cu rîuri în lădițele de tablă nouă.

Și în așteptarea lor, în salonul cu perdele trase, din strada Armoniei 11, codoașa bolnavă de elefantiazis, sufocată de propriile-i cărnuri, va juca tabinet pe o cafea cu un individ ros de sifilis și de carii dentare, sub protecția ciurului cu pitpalac agățat în tavan în chip de emblemă și de porte-bonheur.

De vînzare landou în bună stare și două perechi hamuri englezești. Moșia Hobăia, jud. Teleorman.

A sărăcit prin urmare Grigore Străjescu, om de treabă și de neam bun, proprietar din tată în fiu al

moșiei din Hobăia. L-au încolțit datoriile și nevoile. Și-a vîndut întîi casa din București, pentru ca zidurile odăilor ei, grave și demne, să se dărîme cu tapetele sfîșiate făcînd loc vitrinelor mari în care să se lăfăiască, de aci încolo, automobilele americane. Din grădina plină de tufe de flori, îngrijite de mîini cu sînge albastru, pomii istorici au fost smulși din rădăcini ca niște măsele din alveolele pămîntului. Peste aleile cu nisip galben și fin, s-a așternut, ca o lavă, asfaltul civilizației și în locul cotețului de porumbei, aduși din Veneția, s-a instalat, mîndră, între racorduri, pompa de benzină albastră. Și-a vîndut apoi mobilele de preț, pe care cumpărătorii de azi n-ar fi îndrăznit să stea altădată decît într-o muchie și covoarele, pe care pașii lor ar fi evitat să le calce, preferînd, discreți, parchetul. Și-a vîndut, în urmă, tablourile de preț, bijuteriile de familie și monezile de aur. De cînd s-a mutat la țară, a tot vîndut mereu, în ani de secetă și de lipsă de credit. Și acum, iată. A ieșit la mezat ultimul vestigiu al luxului de altădată. Landoul lui Grigore Străjescu, cunoscut în tot Bucureștiul. Landoul de lac albastru comandat special la Viena și hamurile englezești care își străluceau paftalele în trapul cailor rusești cu cozile pînă la pămînt ca niște trene de mătase neagră.

Și oare în gestul cu care Grigore Străjescu a pus, în clipa vînzării, un om din curte să răzuie cu vîrfurile bri-ceagului, blazonul de pe portiera landoului, nu e drama unei întregi clase sociale, prinsă într-un simplu instantaneu la „Mica Publicitate“?

Tînăr israelit, 28 ani, ceva numerar afacere rentabilă provincie, dorește căsătorie, cu doamnă sau domnișoară — indiferent etatea — 1 000 000 numerar sau echivalent imobil — pentru continuarea comerțului în Capitală. A se adresa la ziar sub «Visător». Intermediari excluși.

D-1 Sami Schwarz s-a plictisit în provincie, măcinat de gînduri, între prăvălia sa de mărunțișuri de pe Strada Mare, cinematograful „Splendid“ de vizavi și ca-

feneaua „Bristol“ din colț. S-a plictisit mai ales de cînd Medy — croitoreasa cu care trăia în „secret“ de doi ani de zile de cînd „preluase“ conducerea magazinului patern — s-a măritat cu un angrosist de dulceturi, marmelade și compoturi preparate din fructele minunate ale districtului și expediate la București în donicioare albe de brad. Abia după căsătoria lui Medy a băgat de seamă că legătura lui „secretă“ era cunoscută de toată lumea... Se știa totul: zilele cînd se ducea la ea, leafa pe care i-o servea lunar, cadourile pe care i le făcuse (în cea mai mare parte „articole de lux“ din magazinul propriu), în sfîrșit, se știau pînă și expresiile pe care el nu le întrebuința decît de două ori pe săptămînă în ceasurile de strictă intimitate.

Prin urmare „așa o falsitate ca Medy“ mai rar... Și domnul Sami, dezgustat, a tratat vînzarea magazinului de pe Strada Mare pe un preț convenabil și iată-l la „Mica Publicitate“, visînd Capitala și milionul doamnei sau domnișoarei israelite cu etate indiferentă și intermediari excluși...

Și cine știe dacă, în scurt timp, de după geamurile minjite cu săpun, într-un parter de *blokhouse*, nu va apărea într-o luni de dimineată surîsul domnului Sami, fericit, în pragul noului său magazin de la „cassa“ căruia madam Schwarz îl va privi fericită, cu capul căzut galeș pe piept ca o a treia mamelă!

Vechi contabil, practică 30 de ani, bancă. Referințe excelente. Caut orice post, pretențiuni foarte modeste... La ziar sub „contabil“.

Uite-l... Între muchiile gulerului, fost pe vremuri „tare“, gîtul i-a rămas subțire ca o mină într-o manșetă scrobîtă. De cînd banca la care a lucrat 30 de ani (de la înființare și pînă la faliment) și-a închis ghișeele în nasul deponenților și rezervele directorilor și Consiliului de administrație, în seifurile băncilor din străinătate — a rămas pe drumuri, fantomă în redingota de la nuntă, cu amprente mizeriei pe față și cu referințele excelente în buzunar... Cînd a întins prima dată mîna ca să cerșească, i s-a părut că totul se scufundă înaintea lui ca într-o

clipă de cutremur. Dar îi era prea foame în ziua aceea. Fără practica cerșitului n-a știut cum să întindă mîna... A atins haina unui burtos, nu își aduce aminte, poate în dreptul portofelului... A simțit doar în față un val de fum acru de țigară de foi și-apoi un pumn înmănușat i s-a repezit — ca un bolovan — în gură... Într-o clipă de revoltă a vrut să muște mîna care îl lovea. Dar gura lui cu dinți puțini n-a putut să-și muște decît propriul ei sînge... S-a strîns lumea... Burtosul vocifera, învinețit de indignare:

— Să-mi bage mîna în buzunar, ziua în amiaza mare, pe Calea Victoriei! Ar trebui împușcați bandiții ăștia!

A venit apoi un sergent de stradă. A comparat blana domnului și redingota răpănoasă a bătrînului. A înțeles cine trebuia să aibă dreptate și l-a lovit cu bastonul de cauciuc peste ochi, pînă cînd bătrînul s-a prăvălit moale pe trotuar, ca o haină fără trup în ea...

Cînd i-au dat drumul de la poliție, innopta... Ar fi vrut o țigară... Știa că avusese una singură, chircită, într-un fund de buzunar... Dispăruse însă în timpul percheziției...

De atunci n-a mai cerșit... Dumnezeu a avut milă de el și i-a dat un ulcer la stomac care l-a dezvățat de a-i mai fi foame... A muncit pe unde a putut și pe cît i s-a dat... A strîns leu peste leu ca să poată plăti anunțuri la „Mica Publicitate“.

Doamne! Ai milă de el! Ajută-i ca anunțul de azi să-i aducă piinea de mîine, sau dacă nu — în bunătața ta fără margini — transformă-i ulcerul în cancer... și lasă-l să se ducă — Doamne — în redingota lui de ginere, îndărăt, în țărîna din care degeaba a ieșit.

Doamnă în etate, conduce gospodărie contra întrețineri. Merge și provincie. A se adresa str. Rumeoară 19 bis, pentru m-me Stephanie.

A avut și *madame Stephanie*, odată, gospodăria ei. A avut case, a avut bărbat, a avut o fată. S-au dus toate pe rînd. Casa în mîinile creditorilor, bărbatul în fundul pămîntului și fata în lumea mare. Casa era liniștită, curată, cu grădiniță de flori în față, cu grădină de pomi

roditori în fund. Avea și un coteț mare de sîrmă în care își desfăcea evantaiul colorat de atlas viu un păun îngîmfat și superb, ori de cîte ori copiii ieșeau de la școala primară de peste drum și se opreau în poartă, strigîndu-l pe nume, pînă la exasperare :

— Piky, Piky, Piky !

Bărbatul era bețiv și cartofor. Cînd l-a dat afară din învățămînt (era profesor de zoologie) fiindcă făcuse o fraudă cu taxele școlare, n-a dat trei zile pe acasă și, cînd a venit, a intrat binișor în casă, a desfăcut dulapul din dormitor și a plecat îndărăt de unde venise, cu bijuteriile nevestei legate într-o batistă. S-a întors a doua zi treaz și curățat. Madame Stephanie nu i-a spus nici un cuvînt. Poate de aceea remușcările l-au trîntit la pat. Sta singur ca un cîine bolnav de jigodie, în odăița de pe sală. Aproape nu atingea mîncarea. Cereea numai cafea și tutun... și dădea pasențe... Noaptea dormea cu geamul deschis, deși ploile toamnei începuseră să pătrundă în oasele cartierului. În ziua de Sf. Dumitru s-a deșteptat din somn cu temperatură mare... Era vesel cum nu mai fusese de mult... Doctorul a diagnosticat o pneumonie dublă și în trei zile bolnavul a fost gata, în salon, ținînd legată de degetul rece, ultima miză care îi mai rămăsese nepierdută pe pămînt.

Fata semăna cu tată-său și cu păunul... Era stricată și îngîmfată. Era firesc să ajungă așa cum a ajuns... Întîi într-un apartament închiriat pentru ea de un parlamentar (cu nevasta în provincie și copiii la Schewitz), după aceea într-o odaie mobilată, într-o casă cu gang de pe Calea Victoriei, apoi prin garsonierele și odăile altora... și în cele din urmă... într-un hotel cu nume de rîu ardelenesc, plin de igrasie și de păduchi.

Acum *madame Stephanie* nu mai are din tot ce a avut decît două fotografii și cîteva pene de păun păstrate într-o cutie de catifea violetă alături de verigheta defunctului și de acul cu care moașa a găurit, pe vremuri, urechiușele fetei ca să poată prinde, în lobul lor fraged, prima pereche de cerceluși de aur.

Și mai are încă nădejdea că „Mica Publicitate“ îi va deschide ușa unei case de oameni de treabă, cu copii mulți, cu găini în curte, cu cămara plină și cu rufe multe

de cîrpit. O casă căreia să se devoteze ca și cum ar fi a ei, pe care s-o îngrijească, s-o păzească, în schimbul unei mîncări pe care nu și-o mai poate procura și a unei odăi pe care nu o mai poate plăti...

Sergiu citește mereu...

„Mica Publicitate“ e ca o carte vastă în care oamenii apar, dintre rînduri, vii, cu referințele și nădejdiile lor. Îi vede pe toți, ascunși după anunțurile lor, ca după niște paravane.

Oare nu e și el dintre ai lor ? Oare drama lui, viața lui, nu e acolo cot la cot cu ale celorlalți, rezumată în cele cîteva rînduri, pe care ochii i se opresc iarăși ?...

Absolvent în litere predă lecțiuni toate materiile. Curs primar și secundar. A se adresa la ziar pentru S. Z.

În odaia Margaretei e liniște... Parcă nici n-ar fi înăuntru... Doamne ! O bănuială îi îngheață sîngele în vine. Dacă a plecat în oraș să se întâlnească cu Mirea și a lăsat lumina aprinsă ca să-l inducă în eroare ?... Tristețea ei de astă-seară ? Tăcerea ei ? Ochii aceia mari, îngîndurați, urmărind jocul musculițelor în lumina becului de sub dud ?... Ce s-o fi ascuns sub toate acestea ? Ce i-o fi spus Mirea ? Ce s-a petrecut în sufletul ei ? În gîndurile ei ? În sîngele ei ?

Și Sergiu, cuprins de bănuieli, iese binișor în hol și se apropie de ușa ei. Își lipește urechea de lemnul ușii și, ținîndu-și răsufarea, ascultă...

Din odaia Margaretei se aude, întîi, nelămurit, apoi din ce în ce mai clar, un plîns amar, înăbușit în perne.

Cele două Margarete s-au certat iar...

Dacă Sergiu ar fi citit cu atenție în seara aceea toată pagina de „Mica Publicitate“, ar fi putut vedea la rubrica de „Vinzări“ un anunț care, fără îndoială, l-ar fi surprins :

De vânzare imediat, casă mare, boterească, hol, opt camere stăpîn, toate dependențele confort modern, grădînă. A se adresa Caliopi Zaharescu, Sfinților 132.

De altminteri asta nu era primul anunț prin care Caliopi își înscrisa prezența în paginile „Miciei Publicități“. Cu trei luni de zile înainte, apăruse un alt anunț, de data aceea însă la rubrica „Închirieri“.

De inchiriat apartament luxos-mobilat numai la domn singur, serios. Eventual pensune. A se adresa personal, Caliopi Zaharescu, Sfinților 132, între orele 7—9 seara.

Ce se petrecuse în viața lui Caliopi între aceste două anunțuri ? Ce-o hotărîse, mai întîi să-și închirieze casa și numai trei luni după aceea s-o vîndă ?... Și mai ales ce însemna cel de-al treilea anunț care apărea la o

lună după vînzarea casei, în altă rubrică a „Miciei Publicități“ ?

Cumpăr casă patru camere, tot confortul, curte, dependențe, indiferent cartierul. Caliopi Zaharescu, la ziar.

Ce gînduri, ce taine, ce planuri, se ascundeau sub rîndurile banale ale anunțurilor de gazetă ?

Caliopi însăși n-ar fi știut să spuie exact. Ea trăia într-un virtej de întîmplări și de senzații care îi paralizau orice putință de reculegere, de aplecare asupra ei însăși, de control al faptelor ei. Totul fusese atît de neprevăzut, se petrecuse atît de repede...

Cîteva luni după plecarea lui Sergiu, restabilită complet după boala fără diagnostic medical care o ținuse lungită la pat, văzuse cum, încet-încet, o dată cu pofta de mîncare și cu kilogramele pierdute care se puneau la loc, îi revenea și pofta de viață. Dar nu de viața de pînă atunci. De o altfel de viață... nouă, bănuită numai... Fără să-l fi uitat pe Sergiu, amintirea lui n-o mai chinuia, lipsa lui nu i se mai părea ireparabilă. Își da seama că el nu făcuse altceva decît să-i trezească cu prezența lui, în imediata ei apropiere, „posibilitățile“ pe care vîrsta nu-i mai îngăduia să și le bănuiască în ea...

Și atunci gîndul unui bărbat îi venise pentru prima oară în minte. Și-a pus în primul rînd ipoteza unei căsătorii. Dar un soț putea deveni oricînd un al doilea Titică, sau un altfel de Titică. Ori ea nu voia o continuare a unui lucru întrerupt prin decesul soțului. Ea voia ceva nou... ceva care să înceapă, nu să se reediteze... Un amant ? Poate ! Dar cum, dar de unde ? La patruzeci și șapte de ani un amant așa cum îl visa ea, se găsește greu... trebuie căutat...

Și oricît de hotărîtă era Caliopi să-și urmeze imboldul gîndurilor și să-și revendice dincolo de morală „dreptul“ pe care și-l recunoștea „la viață“, aci, se opuneau totdeauna mai tari ca morala prejudiciile. Ce o să zică „lumea“ cînd va înțelege că ea caută un amant, așa cum și-ar căuta o pereche de pantofi pe măsură ?

O noapte de insomnie i-a adus însă soluția salvatoare. Amantul trebuia găsit în propria ei casă, la adăpost de ochii lumii și de clevetirile ei. Și-odată găsit lumea n-avea decât să-l afle, fiindcă pe Caliopi n-o jena că lumea va ști o dată și-o dată că are un amant, ci faptul că ea însăși, cîndva, a trebuit să-l caute...

Iată cum s-a infiripat în mintea ei gândul unui chiriaș „domn singur“, care să locuiască sub același acoperămint cu ea...

Caliopi judecase bine anunțul de la „Mica Publicitate“. Fără să fie străveziu, era clar. Fiecare cuvînt din compunerea lui fusese gîndit și pus cu rost. Invitația de a se prezenta „în persoană“ dacă pentru chiriașul eventual nu însemna altceva decît că doamna proprietară nu vrea să dea procentul convenit intermediarilor, pentru Caliopi, însemna cu totul altceva. Însemna „vederea“. Inventarierea chiriașului, cîntărirea lui din toate punctele de vedere...

De asemenea „eventuala pensiune“ ce însemna altceva decît invitația deghezată de a lua masa împreună, în sufrageria comună? Cine nu știe cît de mult apropie pe doi oameni o mîncare succulentă, tovărășia unui pahar de vin bun și o ceașcă de cafea turcească în zățul căreia o cucoană nițeluș grasă, puțin în vîrstă și oleacă îndemînatcă, poate să „ghicească“ și mai ales să „prevadă“ o mulțime de lucruri?

Pînă și ora „7—9“ la care apartamentul putea fi vizitat fusese aleasă cu tîlcul ei. Cine nu știe cît de mare importanță are în viața omului „prima impresie“ pe care o face? Și la lumina becurilor electrice cu lumină discretă, ridurile obrazelor de văduve își pierd ceva din grandoarea lor imposibil de ascuns la lumina crudă a zilei... Și-apoi, noaptea își are farmecul și puterea ei eternă rezumate în zicala aceea banală și franțuzească: „*La nuit tous les chats sont gris*“.

Din prima zi a publicării anunțului „cu cheie“ amatorii începuseră să se prezinte. A venit întîi un bătrînel ceremonios, cepeleag și celibatar înfocat, vechi prezident de Curte de Apel în provincie care izbutise, în sfîrșit, datorită înrudirii cu nevasta secretarului general de la Justiție (decî tot prin femei) să fie mutat în București. Purta barbișon, mănuși de ață și ghetete cu nasturi. Lui

Caliopi nu i-a plăcut. N-aducea nici pe departe cu chiriașul visat și, ca să curme discuția, a cerut un preț care l-a făcut pe distinsul magistrat să-și ia imediat pălăria tare de pe masă și să se retragă în virful ghetelor și al limbii:

— Sssssssscumpă doamnă... pressul pe care mi-l ceressi... esssste abssssolut nepotrivit cu prevederile mele... Vă rog să mă ssssscuzasssi de deranzzz. Sssssărut mî-nusssșitele... sssî încă o dată vă rog...

După el a venit un funcționar superior de la Curtea de conturi, divorțat recent, după douăzeci și trei de ani de căsnicie. (Își prinsese nevasta făcînd „trafic de influență“ în instituție, ca să-și poată achita conștiincios ceasurile de voluptate pe care i le oferea, o dată pe săptămînă, un tînăr fără profesie.) Era un om scurticel, cu burtă (ca o cobză ascunsă lăutărește să n-o plouă sub haină), cu ochelari de aur cu lînțic și cu dinți noi, impecabili. Caliopi a mărit prețul cerut consilierului de Curte și chiriașul a plecat imediat fără ca măcar să mai dea bună ziua...

A venit și un tînăr cu servietă de piele și cu mustăcioară mică. Cînd a văzut-o pe Caliopi, nici n-a mai vrut să viziteze apartamentul. A întrebat într-o doară de preț și deși Caliopi i l-a redus dintr-o dată la jumătate, l-a găsit „enorm“ și a plecat amenințînd că în condițiunile astea preferă să locuiască mai departe la „Athenée Palace“. (Asta nu l-a împiedicat să aștepte un ceas tramvaiul, în prima stație.)

S-au perindat apoi cîteva zile fel de fel de amatori. Tineri, bătrîni, grași, slabi, transpirați, mojici, afectați, afabili și pentru fiecare din ei Caliopi a găsit pretextul să-l îndepărteze. Chiriașul așteptat întîrzia să se arate. Începuse aproape să-și piardă nădejdea. Cum se făcea șapte, nu mai avea astîmpăr. Se plimba de colo pînă colo prin casa scuturată proaspăt, cu parchetele frecate, cu geamurile spălate cu vitriol, cu covoarele bătute, cu flori în toate vasele și cu perne lascive și croșetate, aruncate în „dezordine estetică“ pe fotolii și divane. Cele cîteva zile de cînd anunțul apăsător regulat în ziare fuseseră pentru ea pline de încordare. În definitiv, văduva lui Titică Zaharescu juca în aceste zile „o carte mare“. În vederea

primirii chiriaşului îşi confecţionase la o mare casă de mode o rochie ocazională, îşi făcuse ondulaţiuni permanente şi de cum se apropia ora fatală, se agita, cu trupul încordat ortopedic în corsetul nou, ca o fantomă supralimentată, între ferestre şi pendulă.

Cînd a intrat colonelul Arvătescu, Caliopi a tresărit cuprinsă de o presimţire ciudată. A avut impresia netă că, acolo la uşa din faţă, a descins, în sfîrşit, cu degetul infipt în tîmburucul soneriei, chiriaşul gîndurilor ei...

Şi Caliopi şi-a simţit inima bătînd dintr-o dată ca ceasul unei catedrale, înţepenit de ani de zile la aceeaşi oră, şi pus subit în mişcare de zguduirea unui cutremur de pămînt cu epicentrul în apropiere.

Cine n-a auzit — măcar sub formă de anecdotă — de colonelul Bebe Arvătescu din Cavalerie? Rar un ofiţer mai cunoscut în toată armata română ca acest Bebe de cincizeci de ani, cu siluetă aristocratică, cu mustaţă à la Bel Ami, cu brăţara de aur la mîna stîngă şi cu monoculul înşurubat în ochiul drept încă de pe băncile şcolii pregătitoare de ofiţeri. Deşi azi camarazii lui de promoţie sînt generali de divizie, sau statui în curţile regimentelor, Bebe s-a încăpăţînat să rămîie colonel. Nu că n-a fost un militar distins, capabil să urce cot la cot cu ceilalţi treptele ierarhiei militare... Dar lui Bebe Arvătescu i-au plăcut toate relele lumii cristalizate de moralişti vulgari în faimoasa treime laică: femeile, chefurile şi cărţile. Din această cauză cariera militară a colonelului Arvătescu a fost o serie nesfîrşită de mutări disciplinare prin toate garnizoanele de provincie. Şi peste tot trecerea lui a lăsat amintiri neşterse: „şuete“, mostre de „écarté“, chefuli terminate în dricul primăriei scos dimineaţa pe străzi cu lăutarii după el, dueluri cu notabilităţile oraşelor şi peste tot presăraţi, ca nişte confetii într-o seară de chermesă, copii din flori, anonimi şi deştepti. Deşi membru al unei familii vechi cu întinse relaţiuni în lumea politică, colonelul Arvătescu n-a putut ajunge niciodată în Bucureşti. Cu toate intervenţiile, cu toate făgăduielile de îndreptare, „mahării“ de la Ministerul de război se încăpăţînaseră să-l ţie permanent departe de oraşul tuturor bucuriilor şi tuturor posibilităţilor...

Şi cu fiecare refuz, cu fiecare mutare în altă garnizoană de provincie, Bebe — rînd pe rînd, sublocotenent vechi, locotenent vechi, căpitan bătrîn şi maior veteran (el fusese totdeauna „vechi“ în grad) — se întărita mai mult şi, dezamăgit, călca toate promisiunile de îndreptare făcute familiei, superiorilor şi lui însuşi.

Nici chiar vitejia de care a dat dovadă în război, înfruntînd moartea cu monoculul în ochi şi cu o anecdotă pe buze, nici rănile şi decoraţiile primite n-au putut să-i înduplece superiorii să-l aducă la Bucureşti. Şi încet-încet chelia afemeiatului a început să nu mai poată fi astupată de firele rare, cărunte şi întinse artistic peste ea, ochii cartoforului au început să se bolboşeze şi pe faţa chefliului au început să se adîncească brazdele nopţilor nedormite...

Elanurile primei tinereţi — prelungită la maximum — au dispărut o dată cu primele semne de anghină pectorală. Bebe s-a simţit dintr-o dată ostenit. A izbutit să obţie un concediu mai lung şi a plecat să se odihnească într-o staţiune climaterică din străinătate.

A fost destul însă să vadă într-o gară un afiş colorat, cu un cazino însořit pe malurile Mediteranei albastre, pentru ca să-şi întrerupă drumul şi să ajungă la Monte Carlo...

A jucat, a pierdut, s-a îndatorat...

Dacă ar fi cîştigat ar fi demisionat din armată, ar fi cumpărat o căsuţă şi s-ar fi mutat rentier în Capitală... Dar așa... s-a întors în garnizoana lui din provincie, dator vîndut şi cu o criză „precisă“ de anghină de piept, notată cu mîna tremurătoare pe una din filele agendei din buzunarul de sus al vestonului.

De-atunci a început goana după bani. Şi-a vîndut tot, pînă şi caii personali — două iepe nobile şi minunate — ca să astupe gura creditorilor.

Făcînd o datorie nouă ca să achite una veche, hărţuit din toate părţile, clevetit de toată lumea, văzut rău de superiori, colonelul Arvătescu se hotărîse să împlinească cincizeci de ani (evenimentul urma să se producă peste cîteva săptămîni) şi cu această ocazie să tragă un chef monstru pe care să-l încheie cu un foc de revolver în timpă.

Cu cîteva zile înainte de aniversarea fatală s-a repezit, pentru o zi, în Bucureşti ca să-şi ia adio de la oraşul pe care-l iubise de departe „ca pe o femeie fără sex“, cum zicea el în clipele de beţie, cînd „damblaua“ lui era să vorbească despre Capitala ţării. Aci — între două aperitive — aflase că la Ministerul de război a fost numit, cu o zi înainte, un nou secretar general, în persoana unui vechi camarad de bancă şi de arme. S-a dus la el şi i-a povestit totul. Prietenul l-a ascultat, nu cu urechile lui oficiale, ci cu cele ale amintirilor comune şi într-un moment de duioşie l-a luat în braţe, l-a pupat frăţeşte şi cu lacrimile în ochi i-a făgăduit :

— Te mut, mă ! Te mut eu la Bucureşti. Să ai numai niţică răbdare şi să fii băiat cuminte.

Şi cum emoţia îl făcuse să-şi piardă complet controlul asupra lui însuşi, secretarul general adăugă :

— Dar să nu te prind că te mai omori, că-ţi dau cuvîntul meu de onoare că nu-ţi mai vorbesc în viaţa mea.

S-au despărţit cu ochii roşii de plîns şi în seara aceea Bebe a tras un chef ca „în vremurile normale“ şi a doua zi — exuberant şi argăsit — s-a întors ca să-şi ia adio de la garnizoana lui de provincie, de la ultima lui garnizoană de provincie.

O dată cu mutarea în Bucureşti, la Cercul de recrutare, Bebe s-a hotărît să-şi schimbe complet viaţa...

Într-o lună Capitala l-a dezamăgit. Nu mai era Bucureştiul lui de altădată, oraşul evocat o viaţă întreagă, în nopţile lui de beţii provinciale. Altă lume, alte localuri, alţi chelneri, alte moravuri ! Se simţea izolat în viermăţul de oameni străini. De aceea, Bebe prefera să umble, în afară de orele de serviciu, îmbrăcat civil. Cel puţin, fără indiscreţia uniformei, putea să se amestece complet în „valurile vulgului“.

Îşi pusese în gînd ca să termine o dată cu vagabondările pe străzi, cu viaţa de hotel şi de popotă, să-şi facă un „interior“. Să găsească un apartament ieftin şi confortabil, să facă „menajul“ în casă — o bună ocazie să poată începe să ţie regimul pe care de mult i-l recomandaseră medicii — să nu mai joace cărţi decît „în familie“ şi la „miză onorabilă“, să nu mai facă chefuri decît la nunţi, onomastice şi sindrofii, şi — eventual — să nu se

mai încurce decît cu femei mai vîrstnicuţe, mai gospodine şi mai grăscene.

Fireşte anunţul lui Caliopi i-a atras imediat atenţia şi chiar în aceeaşi zi s-a prezentat în strada Sfinţii Apostoli, la ora indicată...

Din primul moment, colonelul Arvătescu a înţeles „cum stă chestia“. A acceptat fără discuţie preţul apartamentului şi a doua zi cele două ordonanţe i-au transportat într-o birje întreg bagajul : lada de campanie, două geamantane burduşite pe toată reţeaua Căilor Ferate Române şi cizmele noi de lac întinse frumos pe „şanuri“.

În prima săptămîină relaţiile dintre gazdă şi chiriaş s-au mărginit la confesiuni de ambele părţi, punctate dintr-o parte de ocheade prelungite, berbant, pe sub sprîncenele încordate strategic, şi din alta de oftaturi lirice, extrase artistic din străfundul pieptului de gelatină albă. Colonelul Arvătescu a aflat toată viaţa lui Caliopi. S-a familiarizat cu numele fostelor ei prietene, i-a înţeles gusturile şi i-a compătimit — cu înţelegătoare clătînări din cap — toate etapele existenţei...

La rîndul ei Caliopi s-a familiarizat cu toate numele de generali şi miniştri de război care îi „persecutaseră“ chiriaşul şi a avut ocazia să recapituleze — pe garnizoane — toate oraşele şi ţirgurile ţării prin care trecuse, neînţeles şi jovial, cel mai simpatic colonel de cavalerie din armata română.

Colonelul Arvătescu intrase — bineînţeles — în pensiune. Din prima zi spusese fără ocol care îi sînt mîncările preferate şi gusturile îi fuseseră împlinite întocmai.

După dejun ieşeau amîndoi pe verandă să-şi ia cafelele. Se culcau după-masă un ceas, fiecare în apartamentul lui, apoi Bebe pleca la slujbă, de unde se întorcea seara, la şapte jumătate punct, cu tramvaiul. Seara cafelele se serveau în salon, pe masa unde, între albumul cu scoarţe de catifea roşie şi scrumiera cu pisica apucată de crampe ceramice, reapăruse — scos din fosta odaie a lui Sergiu — vasul japonez.

Colonelul se simţea foarte fericit cu noul lui fel de viaţă. Mîncă bine, dormea „pă cînste“ şi în prima

săptămână de încercare nu simțise nici un moment nevoia unui aperitiv sau a unei întârzieri în oraș. Cum ieșea de la slujbă, venea drept acasă, ca un familist rutinat. De două ori numai s-a abătut la „Dragomir“ să cumpere — ca o atenție — o dată 100 gr. de „icrișoare moi“ și altă dată o felie de șvaițer veritabil...

Ii mai lipsea însă — pentru ca mulțumirea lui să fie completă — tovărășia aia bună a unui trup de femeie la îndemină, în ceasurile de siestă, când — sub protecția stomacului îmbuibat — fumul țigării prelungește în aer linii parcă desprinse voluptuos de pe șerpuitoare rotunjimi feminine și ochii se fac mici, atenți și sticloși în urma lor.

Știa că nu va avea de „luptat“ mult pentru ca pijamaua lui de mătase violetă să fie mutată în patul lui Caliopi. Iși da seama că ea n-așteaptă decît un semn ca să-i cadă în brațe. Ezita însă! Și ezita pentru că știa că după clipa aceea pijamaua de mătase violetă nu se va mai putea muta la locul ei și nici că vreo cămășuță de fetișcană nocturnă nu va putea să atîrne în viitor pe marginea patului său de chiriaș. Ii era teamă cu alte cuvinte de o „legătură“ care să presupună obligații și care să întunece, prin exigențele ei, liniștea atît de bine și de rapid cîștigată.

Nu tot așa judeca și Caliopi. Prevederile ei în privința chirieșului se realizaseră întocmai. Ii avea. În casa ei, la masa ei și alături de ea. Nu-i găsea nici un cusur. Așa îl visase. Nu înțelegea însă de ce, o dată cu venirea nopții, atitudinea lui se schimba complet. De unde peste zi era vizibil curtezan și își îngăduia unele gesturi și mai ales unele priviri foarte explicite, seara devenea foarte rezervat, lucru care o exaspera. Nu mai era doar un copil, ca Sergiu, de gîtul căruia trebuia să sară ea cea dintîi. Ce-aștepta oare colonelul Arvătescu ca să se decidă și să se transforme — așa cum îi era menirea — din chiriaș în amant?

Aștepta pur și simplu sarmalele alea grozave de simbătă seara. Grase, piperate, scăzute bine și pufoase de țî se topeau în gură.

A mîncat unsprezece, cu o jumătate de mămăligă. Și ar mai fi mîncat încă, dacă Caliopi nu l-ar fi rugat să

nu-și strice pofta de mîncare pentru friptura care avea să vie. A băut bine tot timpul mesei, două feluri de vin și după cafea a cerut un păhărel de coniac. Unu... două... trei... În sufragerie se făcuse cald de tot. Pe jumătate beată, Caliopi i se părea mult mai slabă și parcă ridurile îi dispăruseră complet. Și-apoi începea digestia...

A fost numai o deschidere de brațe în cleștele cărora, gazda s-a lăsat deîndată, moale, convinsă și ardentă, și un scrișnet de farfurie, trîntită pe parchet cu cotul. Apoi sticla de coniac s-a golit toată, lămpile s-au stins și tîrziu de tot, clătînîndu-se printre mobile, de-a lungul antreului, colonelul Arvătescu a trecut către singura odaie luminată... cu pijamaua violetă pe braț, aninată trist, ca pînza unui steag închinat.

După prima săptămînă de miere, după primele expansiuni și mărturisiri improvizate pe moment, Caliopi se simțea o altă femeie. Renăscută, întinerită, alertă, plină de viață, de visuri și de dorinți mereu altele, mereu proaspete. Avea impresia că alături de Bebe ea nu e altceva decît o fetiță care începe să trăiască, să deschidă ochii mari asupra vieții, să-i simtă atingerea caldă și insinuantă. Viața cea nouă alături de amantul cărunt și experimentat era pentru ea o ameteală continuă, picantă, uluitoare... Nu știa ce să mai facă, ce să mai inventeze ca să-și arate recunoștința pe care i-o purta colonelului Arvătescu. Pentru renumita lui poftă de mîncare, o bucătăreasă nouă, scump plătită, oficia acum în bucătărie. Pentru „partea poetică“ florile n-aveau timp să se ofilească în vase, mereu schimbate, de toate felurile, de toate culorile, cu toate parfumurile...

Pentru prezența ei lîngă el, modista, croitoreasa și cizmarul n-aveau timp să prididească comenzile, iar pentru ceasurile de intimitate, coaforul, manichiurista și masuza intrau pe rînd, zilnic, în dormitorul lui Caliopi, transformat într-un adevărat laborator de cosmetică...

Și totuși o cută se adîncea din zi în zi mai mult pe fruntea colonelului Arvătescu. La masă rămînea pe gînduri, cu ochii duși în sos. Arunca scrumul de țigară în vasele cu flori și nu observa că în fiecare zi Caliopi schimbă rochia, parfumul și pantofii. Iar seara — spre

marea ei dezolare — singur în odaia lui, se plimba de colo pînă colo, aprinzînd țigară de la țigară, pînă spre zori. Atunci abia venea lîngă ea, abătut, ostenit, cadaveric...

Cuprinsă de presimțiri rele, Caliopi și-a luat într-o zi inima în dinți și l-a întrebat :

— Bebeluș, drag. Ce e cu tine ? Ești foarte schimbat de la o vreme !

Erau la cafea, în salonaș. Bebe a lăsat ceașca pe farfurioară, a tras un fum adînc din țigară și i-a răspuns încrețind fruntea :

— Ce să fie ? Necazuri, draga mea !...

— Și mie nu mi le spui ?...

— La ce bun ? Ție nu vreau să-ți spun decît lucruri frumoase... Mizeriile mele trebuie să rămîie numai ale mele...

Caliopi a insistat. Și-a mutat scaunul lîngă al lui și-a rezemat capul de el și mîngîindu-i mîinile, l-a hotărît să-și „deschidă sufletul“. Bebe s-a lăsat greu, dar s-a lăsat.

Și astfel Caliopi a aflat pricina pentru care se adîncea, din zi în zi mai mult, cîta de pe fruntea colonelului. Bănuia ea, de-altminteri, că el trebuie să aibă datorii. Prea făcuse lucruri mari în viață ca să-i ajungă o soldă atît de mică. Dar n-ar fi crezut niciodată că un om atît de cumpătat să datoreze aproape un milion pe piață. Și ce datorii ? De onoare și de natură să-i distrugă viața și cariera în cazul cînd n-ar fi plătite în maximum o lună de zile.

Și odată scăpat pe panta mărturisirilor, Bebe nu s-a mai oprit. I-a spus tot, tot ce avea pe suflet. A făcut-o să înțeleagă că numai răutatea oamenilor și persecuțiile superiorilor l-au făcut să ajungă aci și că, în situația lui actuală, nu mai exista decît o singură soluție onorabilă : pac-pac ! Două gloanțe, cîte unul în fiecare tîmplă.

În noaptea aceea Caliopi n-a dat geană de geană. Și în timp ce Bebe se prefăcea, alături, că geme în somn și ca într-un coșmar își ducea mîinile crispate pe un trăgaci imaginar, cînd la o tîmplă cînd la alta, în mintea ei încolțea un plan eroic...

Da ! da ! Avea să-și vîndă casa. Să plătească datoriile „puiului“ de-alături și din banii rămași să-și cumpere o casă mai mică în care să trăiască pînă la sfîrșitul vieții alături de el, liniștit, vesel și mulțumit, așa cum îl cunoscuse în primele lor ceasuri de iubire. Firește, un om ca el nu putea rămîne insensibil în fața unui gest atît de mărinimos. Și ce oare i-ar fi putut da Bebeluș în schimbul sacrificiului ei, decît numai ceea ce are. Adică numele lui...

Și în noaptea aceea buzele ei au repetat îndelung, ca un refren : Caliopi colonel Arvătescu... Caliopi colonel Arvătescu...

În sfîrșit ! Coloneleasă plină.

Toată noaptea domnul Pincu — director, agent, casier, dactilografă și proprietar al agenției „Căminul general” — a visat păduchi. Sute și mii, umblindu-i peste tot. În buzunare, în cap, în portofel, pe haină, pînă și pe țigările Carpați din tabacherea de argint c-o femeie goală emailată pe capac. S-a deșteptat buimăcit, și-a sărit în picioare, drept în mijlocul biroului, apărîndu-se comic cu mîinile de invazia insectelor din vis. S-a gîndit în primul moment că visul ăsta era în legătură cu canapeaua pe care se culcase îmbrăcat în ajun. Era o canapea veche de piele roșie pe care o cumpăraseră o dată cu firma agenției în care se instalase numai de cîteva zile.

Deodată însă s-a înseninat. Și-a adus aminte că visul lui însemna „bani”. Bani mulți și imediați.

O bucurie nelămurită l-a cuprins dintr-o dată și fiindcă un ovrei nu poate ține numai pentru el bucuriile mari, nici durerile, a deschis ușa biroului și-a strigat peste drum la domnu Klein, ceasornicarul :

— Domnu Klein... ești bun un moment...

Bătrînul a ieșit imediat în ușa magazinului.

— Ci este ?

— Domnu Klein !... Mă scuzi că te-am deranjat, dar vreau să-mi dai o consultație ! Mata știi ce înseamnă cînd visează cineva păduchi ?

— Ai visat, mata ?

— Toată noaptea ! Și nu unu-doi, așa de gust, un milion cel puțin...

Domnu Klein a suris în barbă, parcă cu puțină invidie.

— Ai să ai un dar de bani, asta înseamnă.

Apoi a vrut să intre în magazin...

— Am visat c-aveam și în portofel.

Domnu Klein s-a întors din drum. Acum nu mai suridea. Era palid. A făcut ochii mari și și-a lipit una de alta palmele albe ca de sfînt.

— Ci, ești nubun ?

— Așa să am eu bine dacă te mint ! Și știi ce păduchi ? Grași, frumoși, mă rog, o plăcere...

Bătrînul s-a gîndit o clipă la ceva și sub impresia conversației s-a scărpinat adînc în cap. Apoi s-a apropiat de domnul Pincu.

— Uite ce, domnu Pincu !... Iu fac u afacere cu mata, că ești băiat tînăr, și-mi plăci... Uite. Eu îți dau u mie de lei cado pentru ziua de azi... în schimb mata îmi dai cinci la sută din ce ai să câștigi azi... Primești ?

Domnul Pincu începu să rîdă cu poftă.

— Mai e vorbă ! Sigur că primesc... Ai cinci la sută... Adu mia de lei încoace...

Ochii bătrînului se făcură mici și lucioși ca de verită.

— Ai u mie de lei la mine... *Ein Mann, ein Wort*, ci dracul... și degetul lui uscat atinse de cîteva ori — semnificativ — pielea obrazului, între maxilare...

De obicei indiferent de „ora oficială” a închiderii, domnul Klein rămînea în prăvălie pînă la nouă jumătate seara. Nu avea mult de lucru. Dar îi plăcea să stea liniștit un ceas, înainte de plecarea la domiciliu. Era pentru el ca un fel de concert pe care și-l oferea gratuit și seral. Își constituise chiar o orchestră proprie, împărțind ceasurile pe „instrumente”. Cele mici, de mină și de buzunar, cu tictacul lor fin și subțire, erau viorile. Ceasurile de masă, violoncele. Pendulele, cu sunetul lor grav, harpe și orgi...

Cînd se făcea liniște în magazin, la adăpostul oblo-nului tras pe jumătate, ceasurile începeau să cînte.

Și domnul Klein, alb ca un profet din cărțile lui sfinte, rămânea între ele să asculte — pînă simțea că i se închid ochii de plăcere — simfonia asta ciudată a timpului fărîmițat între roțițe...

De data asta însă bătrînul a închis prăvălia la opt. Peste drum la domnul Pincu, la „agenție“, era lumină „à giorno“. A intrat cu mersul lui ușurel și, surîzînd din toate cutele feții, a întrebă pe tonul unui om căruia îi arde de glumă :

— E domnu Pincu ? Căt ai să-mi dai ? Am venit să ne sucutim...

Domnul Pincu i-a ieșit înainte afabil, frecîndu-și una de alta palmele grase și pistruiate.

— Ai și aflat ? s-a mirat el.

— Ci să aflu ? N-am aflat nimic... Te-ntreb numai... Ai să-mi dai ceva ? Și mă rog, cît ?

— Cine ți-a spus c-am făcut „afacerea ?“

Domnul Klein și-a împreunat una peste alta mîinile, pe mînerul bastonului.

— Cine vrei să-mi spuie ?... Puduchii ! Iu am mers la sigur... Poftim !

Și domnu Klein scoase din portofel un bilet de o mie de lei și i-l întinse cu un gest larg. Domnul Pincu ezită o clipă, apoi respinse grațios hîrtia.

— Se poate, domnu Klein, să iau eu bani de la mata ?... Aia a fost o glumă...

— Iu nu glumesc niciodată în afaceri... Ți-am zis că-ți dau, puftim. Ai u mie de lei... *Ein Mann, ein Wort...*

Zadarnic a încercat domnul Pincu să-l convingă pe bătrîn să-și bage banii la loc în buzunar și să înțeleagă că „afacerea“ fusese o simplă „plezanterie, apropo de puduchi“. Domnul Klein a rămas neînduplecat, cu mia de lei întinsă, în mînă.

În cele din urmă, domnul Pincu a trebuit să convie că „afacerea“ fusese foarte serioasă, ca orice afacere tratată între doi ovrei, și să spuie totul. Într-adevăr, astăzi a făcut o afacere strălucită. A citit de dimineată în ziar anunțul unei doamne, care avea de vînzare o casă mare. Și cum domnul Pincu știa că Soc. Americană de motoare Packson & Bill caută un imobil pentru instalarea succursalei ei în București, imediat s-a urcat în mașină și

s-a dus să vadă imobilul. Era exact ceea ce trebuia. Asta era pe la unsprezece dimineată. La trei, delegatul Soc. Packson & Bill vizita casa și se declara foarte mulțumit. Oferea două milioane și jumătate. Pînă la cinci seara, domnul Pincu a trebuit să stea de capul cucoanei ca s-o convingă că prețul este excelent pentru timpurile de azi, că numai niște americani ca cei de la Packson & Bill mai pot oferi asemenea sume, cu toți banii dintr-o dată, că etcetera și etcetera și etcetera și etcetera. În sfîrșit, la șapte, afacerea era încheiată la suma de două milioane șapte sute de mii lei, din care agenției „Căminul general“ i se cuvenea 2% adică...

— Cincizeci și patru de mii de lei ! zise domnul Klein.

— Și scăzut cheltuielile, patruzeci de mii în mînă.

— Care cheltuieli ?

— Cum care cheltuieli, domnu Klein ?... Îmi pare rău... Numai mașinile...

— N-ai putut să iei tramvaiul ? Sau autobuzul ?

— Dacă aș fi luat tramvaiul nu mai ajungeam niciodată unde am ajuns.

— Bine ! Ai luat mașină... Să fii sănătos... Și cît a marcat ? Să zicem șazeci de lei, puftim... u sută !... Haide !.. U sută... douăzeci... două sute, dacă vrei pune și cinci... Rămîne în mînă cincizeci și trei de mii cinci sute... la cari, sucutind cinci la sută, partea mea în afacere, înseamnă că am să primesc două mii șase sute șaptezeci și trei lei... din cari u mie am în mînă... și o mie șase sute șaptezeci și cinci am să iau... Da să nu-mi dai te rog hărtii vechi că mi-e frică de microbi... Umblă așa o gripă a dracului, că ce să-ți spui, toată ziua mă gîndesc că ar trebui să-mi dau cu alcool pe mîini.

Domnul Pincu s-a zbătut zadarnic să mai ciupească ceva. Nu că n-ar fi putut să refuze pur și simplu orice fel de plată... Domnul Klein n-avea doar nimic „la mînă“. Dar îi era frică de gura bătrînelului ăsta șiret și jovial. Ce reclamă putea să-i facă el mai ales cum îl avea instalat peste drum ? Și apoi asta era prima afacere pe care o făcea de cînd „preluase“ afacerea lui Haimovici și din simplu misit de case, se făcuse patron de agenție și se mutase aci...

Și la urma urmei, moșul îi purtase noroc...

De aceea, domnul Pincu desfăcu casa de bani (în care pînă azi-dimineață avea rufe murdare) și plăti totul pînă la o centimă. O mie șase sute șaptezeci și cinci de lei...

Domnu Klein socoti încă o dată banii, îi puse cu milă în buzunarul de la spate și se ridică...

— E!... Să fie într-un ceas bun, domnu Pincu și cînt mai visezi ceva, sunt la dispoziție... Da, apropo de vis... Dacă nu vrei să te mănînce puduchii cari i-ai visat, vinde canapeaua... Uite eu am stat un minut pe ea și mă mănîncă de un ceas... La bună vedere...

— La revedere domnu Klein și mersi pentru noroc. Poate cine știe, într-o zi ai să-mi faci cadou un ceas...

Din prag, domnul Klein, se mai întoarse încă o dată.

— Aprupo!... Poți să-mi spui cit e ceasul?...

— Cum? Așa un ceasornicar ca dumneata, umbli fără ceas?

Figura bătrînului se deschise toată într-un suris.

— Ci te miri? Ai văzut tu un nubun să umble cu mințile la el?

— Am văzut! glumi domnul Pincu.

— E! Dacă ai văzut, să-i dai complimente de la mine... Adié!...

Bebeluș a primit vestea vinzării cu răceală. Cînd a auzit însă că o parte din banii încasați erau destinați creditorilor lui, s-a indignat și-a bătut cu pumnul în masă:

— E, cum îți închipui tu că eu o să primesc să-mi plătești datoriile? Ce-o să zică despre mine lumea care mă cunoaște? Că ți-am sucit capul, că te-am fermecat, că te-am constrîns poate! Nu... nu... draga mea... Ține-ți banii și fă ce vrei cu ei. Orice, afară de asta...

Discuțiile au durat două zile. Caliopi n-avea argumente să-l convingă. Ea îl implora să primească. Pentru liniștea ei, pentru fericirea ei. Ce dacă își vinduse casa? Era prea mare pentru o femeie singură. Ei îi trebuie una mai mică, mai intimă, mai ușor de întreținut. Ea vrea un cuib, nu un palat...

Dăduse chiar un anunț la „Mica Publicitate” și în cîteva zile desigur avea să găsească ce căuta. Și cu banii

rămăși ce putea să facă? Să-i depuie la bănci, ca să-i piardă? Să-i ție în casă, ca să ajungă într-o zi victima unui asasinat? Cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să găsească un om serios căruia să-i împrumute.

Și cine altul, mai bine decît el, putea să-i facă acest serviciu? Cu mare greutate Bebeluș s-a lăsat convins să fie împrumutat cu opt sute de mii de lei. Însă — nu e așa? — ca un simplu particular. Cu polițe și cu dobîndă în regulă, plătită înainte pe un an de zile...

Și în seara aceea, pentru prima dată de cînd locuiau împreună, gazda și chiriașul au ieșit în oraș.

Masa de la Enescu a fost pentru Caliopi o încîntare. Nu atît că pentru prima dată de cînd era văduvă ieșea în lume în compania unui bărbat atît de bine și de distins ca Bebeluș... Dar simțea în ființa ei întreagă o căldură bună pe care n-o simțise niciodată. Poate unde, coafată și masată proaspăt, cu trupul ajustat artistic în rochia ei „model”, se simțea la înălțimea partenerului ei care — atent și afabil — se ocupa tot timpul numai și numai de ea...

Și-apoi vinul acela roșu „catifea”, cum îi zicea Bebeluș, era extraordinar. Și Grigoraș Dinicu, cu ochii duși pe coarde, cînta mai frumos ca niciodată. Și parcă numai pentru ea...

Nițel grizat, Bebeluș era încîntător. Îi arăta cunoscute din sală, îi povestea cancanuri despre fiecare, anecdote și amintiri din viața lui.

Cuta de pe frunte îi dispăruse complet. Ochii îi străluceau ciudat și mina lui — pe sub masă — îi căuta coapsele. Caliopi nu mai era pe pămînt. Trupul ei prindea aripi și plutea ușor ca o pană, peste oameni, peste lucruri și peste vorbe...

A doua zi și-aducea aminte numai că, tîrziu, cînd s-a întors acasă, avea brațele pline de flori și că zorile învinețeau strivite între draperii.

Și își mai aducea aminte că o mină puternică i-a prins talia și deasupra ei s-a aplecat din ce în ce mai caldă o răsufare tare, amețitoare, ca un fum de ierburi otrăvite...

La șase, Sergiu era în picioare. Nu putuse dormi toată noaptea. Pindise lumina zilei cu înfrigurarea cu care aștepti un tren de dimineață după o noapte petrecută într-o sală de așteptare într-o gară unde ai pierdut legătura.

Cînd ieși în curte, madam Săraru, c-o broboadă de lină albastră pe spate, își hrănea orătăniile, aruncîndu-le boabe de porumb dintr-un ciur imens, ținut pe braț ca o tamburină de dansatoare spaniolă la chetă.

Soarele răsărise, undeva, departe, într-un loc unde nu sînt case să-l astupe și coșuri de fabrici să-i reteze razele. Era frig și pe stradela amortită un măturător de la primărie grămădea pe marginea trotuarelor, cu măturătoarea lui de nuiele, frunzele scuturate din castani peste noapte...

Departe o sirenă anunța începerea lucrului într-o fabrică...

— De ce te-ai sculat, maică, cu noaptea în cap ?

— Așa mă scol totdeauna, minți Sergiu sărutîndu-i cu silă mina pe care ea și-o trăgea jenată.

— Nu mi-o pupa, maică, că am umblat prin fel de fel de alea cu ea. Ia spune, ce să-ți dau ? Un ceuleț fierbinte, o dulceată de prune, o cafeluță turcească, un păhărel de lapte fier ? Ce obișnuiești să iei dimineața ?

— Mulțumesc ! Nu iau niciodată nimic.

— Cum ? Și pleci la treabă așa, cu burta goală ?

— Dacă mi se face foame, iau ceva mai tîrziu.

— Ehe ! La mine să faci bunătatea și să-ți schimbi tabieturile, că nu merge așa. Creierul nu poate să lucreze bine cînd e stomacul gol. Și dumneata lucrezi cu creierul. La facultate te duci ?

— Da, la facultate. Și cum îmi place să merg pe jos, o să ajung tocmai bine.

O răză de soare, scăpată printre ziduri, se agăță în dud. Cerul era limpede ca un iezer încremenit în vîrfurile pămîntului. O rîndunică întîrziată zburînd din cuibul de sub streășina verandei și porni năucă spre slavă. Sergiu îi urmări zborul și o văzu tăind spațiul spre un stol de puncte călătore.

Plecau rîndunelele. Vîrfuri de sulite infipte în zare... Oare, cea întîrziată le va putea ajunge ? Sau va face drumul lung către soare, singură, numai cu aripile ei ?

— Un' te uiți, maică ? Trece vreun aeroplan ?

— Mă uitam la rîndunelele care pleacă, madam Săraru !

Madam Săraru ridică ochii ei buni spre cer.

— Minca-le-ar mămă să le mănînce ! Numai de-ar ajunge sănătoase !...

Deși nu era nici opt dimineața, biroul funcționarului însărcinat cu răspunsurile pentru anunțurile de la „Mica Publicitate“ era plin. Noroc că treaba mergea repede. Cei mai mulți nu primiseră nimic. Se trăgeau deoparte, cu figuri deprimite, făcînd loc celor din urmă în ochii cărora speranța licărea încă.

— Numele dumitale ?

— S. Z.

— Ai o scrisoare.

Sergiu mulțumi și plecă. Coborî scările în fugă strîngînd cu emoție scrisoarea ascunsă în buzunar. Abia în stradă se opri și rezemat de zidul unei case, rupse plicul și citi :

„Citind anunțul dvs. vă înștiințez că am nevoie de un meditator pentru fiul meu, elev în clasa a treia liceală.

Puteți trece ca să discutăm, zilnic între orele 1—3 a.m. la mine acasă. Cristea Rădulescu, proprietar, strada Armenească 64.“

Pînă la unu Sergiu a cutreierat străzile. Cu toate că era după o noapte albă, se simțea totuși — în dimineața asta clară de toamnă — odihnit, vioi și bine dispus. Speranța că, în sfîrșit, va găsi prin muncă cinstită puțința să trăiască, îi da puteri nebănuite. Era hotărît dinainte să accepte orice condițiuni i-ar pune și orice sumă i-ar oferi proprietarul din strada Armenească. Și, după cum atunci cînd îți pui o picătură de parfum sub nas toată lumea ți se pare parfumată, tot așa, acum, toată lumea — prin vîltoarea căreia se strecura fără țintă precisă — i se părea veselă ca și el.

La unu jumătate sună la poarta casei din strada Armenească. Lăsase într-adins să treacă o jumătate de oră, ca să nu dea impresia că se grăbise prea mult și astfel să-și denunțe nerăbdarea.

Casa domnului Cristea Rădulescu se putea numi, fără prea multă exagerare un palat. Clădire de modă veche, cu balcoane de piatră și terase închise, cu geamuri albastre, se ridica, sigură pe temeliiile ei, în mijlocul unei grădini, desemnată corect în jurul jetului din mijloc. Peronul de bazalt se încovoia ca și cum ar fi făcut un compliment în fața scărilor de marmoră cu lampadare de fier forjat, apoi se îndrepta — lucitor și măturat — spre garajul din fundul curții.

Un servitor deschise ușa și îl pofti să aștepte într-un birou mic, cu rafturi de cărți legate în serie, de-a lungul pereților, cu mobile de piele și cu un tablou de Grigorescu agățat ostentativ deasupra biroului. Nici n-avu bine timp să privească cu atenție încăperea în care se afla, că în ușă apărură domnul Rădulescu. Un om gras cu aspect jovial și cu șervetul de la masă agățat la gît între gușă și gulerul scrobît. Îi întinse mîna prietenos și îl pofti să ia loc. Sergiu încercă să se scuze.

— Mi se pare că v-am deranjat de la masă.

— Nu face nimic, dragă. Pînă aduce mîncarea sper să terminăm. Uite cum stă chestia. Am, după cum ți-am scris, un băiat într-a treia de liceu... O putoare. Nu în-

vață nimic. L-am bătut, l-am pedepsit, l-am sucit, l-am învățat, degeaba. Nu e chip să-i întrec în cap hic-hec-hocurile alea de la școală. Așa că, întîi și întîi, are nevoie de latină. La alelalte limbi, hm! mai merge, că are o scovarză de madamă recomandată de o prietenă a nevesti-mi care a avut-o cincisprezece ani la copii. La matematică, iarăși, e clei. I-am dat să facă într-o zi o înmulțire, tufă de Veneția! Nimic. Ce să-ți mai spun, dragul meu, nici nu știe să citească bine! N-are intonație!... Citește anapoda și mîncă vorbele ca un paralisier. Și dacă ar fi prost, nu m-ar mira. Dar e foc de deștept, pe onoarea mea. I-am luat pînă acum șapte mii de meditari. Profesori cu experiență, pedagogi, mă rog, tot. Bani aruncați de pomană. Înceau oamenii cît înceau și pe urmă renunțau. L-am băgat și intern la Schewitz. A stat două săptămîni și-a fugit. De aceea anul ăsta m-am gîndit să-l țin acasă și să-l prepar în particular. Să-i iau un băiat tînăr că dumneavoastră,ăștia tinerii, aveți poate mai multă răbdare și să i-l dau în primire. Să facă ce-o ști cu el, că dacă și anul ăsta n-o face nimic, îl dau la școala de meserii. Că eu, dragă, am muncit singur și din greu, ca să ajung unde am ajuns. N-am avut toate de-a gata la nas, n-am avut părinți să-mi ia meditari, deși, să-ți spun drept, carte n-am prea învățat nici eu și putea să nu-mi semene tocmai la asta și Dumnezeu știe dacă am avut totdeauna ce mîncă. Cînd am citit anunțul dumitale, mi-am zis: ăsta e băiatul care îmi trebuie. Sărac și dornic de muncă... că eu, să știi, te-am judecat din două vorbe. Prin urmare ne-am înțeles: de mîine dimineață îl iei în primire... Dumneata îi fixezi orele cînd poți să vii, faci ce vrei. Ești stăpîn. Iar ca leafă, ai trei mii de lei pe lună... Uite o mie de lei înainte, că poate ai nevoie.

Sergiu ascultă uluit fără să poată spune un cuvînt. Și tot uluit luă mîna de lei din mîna domnului Rădulescu și mașinal o virî în buzunar, deși intenția lui era să nu primească nici un fel de acout. Da, da! Domnul Rădulescu ăsta știa ce vrea. Tranșa lucrurile repede, direct, fără ocoluri și ornamente...

— Apropo, dumneata ai luat masa?

— Da... am mîncat... mîinți Sergiu.

— Îmi pare rău... c-aveam niște rață pe varză, grozavă ! Dar nu e nimic, tot o să guști un pic, așa, de poftă.

— Vă mulțumesc, domnule Rădulescu, dar...

— Hai... hai... nici un dar. Trebuie să faci cunoștință cu pramatia. Să-l vezi la mîncare cum se pricepe.

Și domnul Rădulescu îl împinse afabil de umeri afară din birou, pe urmă pe scări, vorbind tot timpul, arătîndu-i în mers lucrurile și încăperile.

— Uite, ca să știi... Aicea e salonul ăl mare... pentru recepții. Aia doi de colo sînt Luchieni... Dincolo am dormitorul nostru. Covorul ăsta l-am cumpărat la Constantinopol, acum doi ani. Ce-am pățit la vamă cu contrabanda, oi spune și la morți. Aici e odaia fetii, c-am și o fată de optesprezece ani... Michaela... botezată de Mișu Cantacuzino, Dumnezeu să-l ierte. Așaa !... Și-aici e sufrageria cea mică unde mîncăm noi de obicei... A mare e jos unde e terasa spre grădină.

Și domnul Rădulescu deschise ușa sufrageriei anunțînd celor dinăuntru :

— Vă prezint un musafir... Pe domnul Sergiu Zaharescu, noul profesor al lui Puiu... Soția mea... fata mea... și elevul dumitale. Ia loc, te rog. Uite... stai colo lîngă Puiu ca să faceți cunoștință mai bine. Ioane, repede un tacîm.

Familia domnului Rădulescu avea aspectul obișnuit al familiilor de burghezi cu dare de mîină. Madam Rădulescu, corpolentă, mediocră și rezervată. Michaela, suplă, blondă și degajată, iar Puiu, urecheat, obraznic și mîncăcios.

Bineînțeles, cît a durat masa, a vorbit numai domnul Rădulescu. A început cu varza călită și a isprăvit cu Liga Națiunilor. Toate problemele actuale, din țară și străinătate, au fost tăvălite, o dată cu miezul de piine din vîrfurculiței, prin sosurile mîncărurilor abundente. Sergiu și-a dat seama că orice tentativă de a lua parte la „discuție” era inutilă. Domnul Rădulescu discuta totdeauna de unul singur. Și pro și contra. Era în același timp stat și contribuabil, inculpat și reclamant, guvern și opoziție, republică și monarhie. Rînd pe rînd, membrii familiei de-

veneau state, oameni politici și chiar evenimente. Bineînțeles, mute.

Astfel, în cîteva minute, numai, madam Rădulescu, sub degetul lui amenințător, a fost Franța. („Și atunci, dumneata Franța... sigur că nu poți să stai cu mîinile în sîn..”) A devenit apoi tratat de pace. („A ! Ești tratatul de la Trianon ? Bun ! Să te citim cu atenție..”) S-a schimbat în criză mondială. („Ei, și dacă ești criză mondială, ce ? Trebuie să durezi cît lumea ?”) și-a ajuns, în cele din urmă stat. („Cum îți permiți să vii tu, stat, și să-mi iei mie cetățean..”)

Obișnuită cu tiradele oratorice ale șefului ei, familia nici nu-l băga în seamă. Indiferent dacă era Franța, Anglia sau revoluția spaniolă, madam Rădulescu continua să mestece egal, ocupată de mișcările servitoarei și de defectele mîncărurilor pe care nu le găsea niciodată perfect reușite. Michaela, totdeauna absentă între ai ei, plictisită de actul de prezență pe care trebuia să-l facă „în sînul familiei” la ora mesei, își continua între feluri, alături de farfurie, lectura ultimului roman început. Puiu, cînd înceta să mănince, dispărea sub masă, avînd o vechime și interminabilă răfuială cu Angora, pisica favorită a casei, botezată astfel ca să nu mai încapă nici un fel de îndoială asupra originii sale nobile...

Cît despre Sergiu, ca și cum n-ar fi fost acolo. Nu-l întreba nimeni nici un cuvînt în afară de amabilitățile tipice în legătură cu masa : „Mata nu vrei să guști puțin ? Ia și dumneata numai un pic, de poftă”. O singură dată Michaela își dăduse osteneala să-l privească și cu această ocazie Sergiu observase că are ochi albaștri la fel cu ai domnului Rădulescu. Numai Puiu, aplecat peste farfurie și permanent cu gura plină, îl spiona. Și ori de cîte ori privirile lor se întâlneau, liceanul îi surîdea bleg și complice, ca și cum ar fi vrut să-i spuie, dintr-un început, printr-o tainică semnalizare convențională : „Nici o grije, șefule ! N-o să faci purici mulți aci nici tu !

Niciodată Sergiu nu și-a privit unghiile mai insistent decît în timpul mesei acesteia interminabile. Nu se simțea deloc în largul lui. Își da seama că prezența lui în jurul acestei mese familiare, făcea parte dintr-o tradiție a casei. Acea de a invita pe toți meditorii băiatului la

masă pentru ca totdeauna oamenii săraci să se poată delecta și ei, din cînd în cînd cu delicia unui dejun gratuit și copios. Gîndul acesta îl enerva peste măsură și pentru prima dată în viața lui își da seama că-l jenează sărăcia. De aceea sfîrșitul mesei a fost o ușurare. Cel puțin, scăpat de tirania scaunului de musafir, se putea mișca liber, putea privi un tablou, sau răsfoi o revistă din teancurile răvășite — ca într-o anticameră de doctor — pe toate mesele din salonaș.

După cafea, domnul Rădulescu, care fără o jumătate de ceas de somn după masă „era mort“, l-a mai bătut o dată pe umăr și i-a întins mîna.

— E, dragul meu, te las să te înțelegi cu băiatul în privința orelor și te rog să fii cu el drastic, ca la armată. La nevoie poți să-l și plesnești.

— Ei, aș! Cum o să dea domnul meditator în copil? interveni madam Rădulescu, răsturnîndu-și ceașca de cafea pe farfurioară, deși nimeni, niciodată, nu se găsea la îndemînă să-i ghicească. Bătaia nu se mai întrebuintează astăzi nici la sălbateci.

— Fără îndoială, doamnă! se grăbi s-o liniștească Sergiu. Sînt sigur că fiul dumneavoastră nu-mi va da ocazia să mă supăr niciodată pe el. Așa e, Puiule?

Puiu, luat prin surprindere, rămase cu mărul furat din sufragerie, ca să-l aibă „de rezervă“, înțepenit la jumătatea drumului spre gură și, după o clipă de gîndire, răspunse surîzînd cu subînțeles:

— Nici cu ăilalți nu m-am bătut, dacă au știut cum să mă ia.

Domnul Rădulescu începu să ridă. Madam Rădulescu la fel. Încurajat de succesul neașteptat, începu să ridă și Puiu. Sergiu surise complezent. Și atunci pentru prima dată de cînd erau împreună, glasul Michaeliei se făcu auzit.

— Vă rog nu mai faceți haz, papa, de toate prostiile. Voi îl încurajați.

Se făcu imediat tăcere. O tăcere respectuoasă, surprinzătoare, mai ales în ceea ce îl privea pe domnul Rădulescu care nu tăcea niciodată. Nici prin gînd nu i-ar fi trecut lui Sergiu că fetița asta de optsprezece ani poate avea atîta autoritate față de ai ei. O privi mirat

și atent. Michaela îi surprinse privirea și o înțelese. Se ridică de la locul ei și fără cuvînt ieși imediat. Domnul Rădulescu găsi nimerit să dea o explicație acestei atitudini ciudate.

— Ea a fost întîia în toate clasele. Și la bacalaureat, anul trecut, a ieșit cu media nouă...

Și madam Rădulescu adăugă:

— Ar fi vrut să urmeze mai departe la facultate, dar n-am lăsat-o. La facultate să se ducă cele sărace, care trebuie să-și facă un rost în viață singure. Fetele bogate trebuie să stea acasă la părinți pînă se mărită. După aia, le privește.

— Nevastă-mea a rămas în urmă cu civilizația, glumi domnul Rădulescu, acompaniindu-se cu un căscat amplu și concludent.

— Tu du-te mai bine și fă-ți somnul. Să-l lăsăm pe domnu să stea de vorbă liniștit cu băiatul... Puiule! Să fii cuminte și ascultător cu domnul profesor, dacă vrei să-ți cumpăr bicicletă la sfîrșitul anului. Îmi făgăduiești?

Puiu închise ochii. Se și vedea alunecînd pe un Diamant-prim „fără mîini“ pe aleea velocipediștilor de la Șosea. Răspunse dar cu vocea alterată de emoție:

— Da, mamă.

Madam Rădulescu întinse mîna lui Sergiu.

— La revedere, domnule profesor și nu te lua după ce spune tată-său. Copilul e foarte cuminte și foarte inteligent. Totul e să-i capeți puțin simpatia. Și să știi de la mine: numai cu vorba bună poți face ceva din el. În privința asta îmi seamănă mie.

Singur în fața elevului său, „primului său elev“, Sergiu se simți stînjinit. Nu știa cum să înceapă, ce să spuie. Vru să aprindă o țigară, dar își dădu seama că „nu face“ să fumeze într-un moment important ca ăsta. Făcu cîțiva pași ca să-și adune puțin gîndurile, să-și fixeze punctele principale ale celor „cîteva cuvinte“ pe care se simțea dator să le spuie. Puiu, liniștit, rodea coceanul de măr și aștepta.

Michaela apăru în ușă. Suplă, calmă și surîzătoare. Surprins, Sergiu făcu un pas către ea.

— Vă deranjez?

— Nu, domnișoară. Vreau să stau puțin de vorbă cu noul meu amic, să ne cunoaștem mai bine.

— Dacă prezența mea vă stînjenește...

— Deloc!

Cuprins de o inspirație subită, regăsindu-și deodată toată stăpînirea asupra lui însuși, Sergiu începu să vorbească. Nu despre datoriile elevului față de părinți și de școală. Nu despre manualele de latină și de matematici. Nu despre importanța culturii și despre necesitatea examenelor. Ci despre biciclete în general și despre „Diamant-prim” în special. Despre diferența dintre „roata fixă” și „roata liberă”, despre circuitul Munteniei și încet-încet, despre toate științele care au colaborat, pentru ca, datorită lor, să putem avea astăzi, la îndemînă, instrumentul perfect, util și recreativ care este bicicleta. Cauciucul din care se fabrică camerele și anvelopele i-a dat ocazia lui Sergiu să vorbească despre arborele care îl produce, despre locurile unde crește arborele ăsta, despre oamenii care trăiesc în aceste regiuni, despre moravurile și originile lor, să facă, într-un cuvînt, pe nebăgate de seamă, o lecție amuzantă de geografie. Și tot așa, roțile pe care se pun cauciucurile, pompa cu care le umfli și aerul pe care îl bagi în ele, i-au înlesnit să stabilească importanța fizicii și a legilor ei, să vorbească despre rezistența aerului și despre puterea centrifugă și pînă la urmă, discutînd și comparînd diferite mărci de biciclete, să facă oarecari considerații de istorie, asupra statelor respective.

Puiu îl ascultase la început surprins și apoi captivat. Îl întrerupsese chiar de cîteva ori ca să-și dea o părere personală — firește — nu cu privire la părțile geografice, fizice sau istorice ale discuțiunii, ci cu privire la unele amănunte tehnice pe care în materie de bicicletă Sergiu le ignora.

În fotoliul ei de lîngă fereastră, cu cartea deschisă, uitată pe genunchi, Michaela se amuza. Urmărea dibăcia cu care Sergiu voia să capteze atenția și încrederea hai-manalei pe care trebuia s-o învețe carte și mai ales căldura și sinceritatea pe care Sergiu le punea în fiecare cuvînt. Înțelegea că tînărul acesta simpatic și sărac juca

sub ochii ei o carte mare, poate capitală pentru el, vrînd cu orice preț să-și facă un aliat din elevul a cărui meditație însemna, desigur, pentru el existența asigurată.

Nemulțumită cu situația ei de „fată bogată”, răzvrătită împotriva privilegiului ei de a nu fi obligată să facă nimic, iubind dincolo de orice activitatea, munca și oamenii care trăiesc din aceasta, Michaela se bucura sincer de primul succes al lui Sergiu. Știa că nici unul din numeroșii martiri care se perindaseră în casa lor nu izbutise să facă nimic cu fratele ei și că, dezarmați — sub nările lui etern scobite în timpul lecțiilor — renunțaseră, rînd pe rînd, la chinul de a vîrî în capul unui astfel de elev buchiile manualelor școlare aprobate de minister. Nu era pentru prima dată cînd asista la „lecțiile lui Puiu.” Știînd că are un mare ascendent asupra lui, de multe ori încercase prin prezența ei să vie în ajutor profesorului respectiv. Pînă azi însă, încercările ei se dovediseră zadarnice.

Și-acum, dintr-o dată, singur, Sergiu triumfa... Își cîștigase elevul de partea lui. Izbutise să-l ție o oră întreagă atent, interesat, cu ochii pironiți asupra lui, fără ca măcar o singură dată să simtă nevoia de a-și vîrî degetele în nas, sau de aș cere voie pînă afară. Și cum își cunoștea bine fratele, Michaela era convinsă că de aci încolo Sergiu va putea face tot ce vrea din el. Și asta însemna recunoștința nebănuită a întregii familii, însemna leafa mărită, invitațiile la masă mai dese, poate chiar — cu timpul — o odaie gratuită la etajul palatului din strada Armenească și-un scaun permanent la masa comună din sufrageria cea mică.

De mult Michaela visase să aibă „un prieten”. Un om cu care să poată discuta o carte, lîngă care să poată asista la o conferință, în tovărășia căruia să poată vizita o expoziție sau asculta un concert. Un om care să fie pentru ea numai un tovarăș strict de intelectualitate și care, sub nici un motiv, să nu-i amintească, cu nimic, pe ceilalți „prieteni” care roiau în jurul ei. Pe cei care îi strîngeau talia cu impertinență sub protecția unui dans oarecare, pe cei care îi scriau pagini timpite și înflăcărate, pe cei care — profitînd de prima clipă de singurătate — îi

cădeau la picioare ca să i le pipăie, pe cei care îi întâlneau peste tot — toți la fel unul cu altul — cinici din prostie, îndrăzneți din lipsă de educație, prezenți oriunde din abundență de timp, trăind între bar și dăncing, din gloria unei cravate, a unei anecdote sau a unei aventuri cu rezonanță în articolele Codului penal. Pe cei care „condiția ei socială” și „mediul pe care îl frecventa” o obligau să-i întâlnească peste tot, să-i primească în casă, să-i suporte, ținându-i totuși la o distanță pe care ei n-o remarcă pentru că nu le convenea.

Ah ! Cât îi ura Michaela pe acești „prieteni” ai ei, cu cultura făcută la film sonor, cu cancanul întotdeauna prezent pe buze, băieți „de familie” sau numai preținși așa, consumind între maxilarele pudrate, fălcile moșilor paterne, papă-lapte muceziți în cataloagele primilor ani de facultate, sportivi născuți o dată cu prima mașină proprie, fanfaroni, stilcind permanent semințe de limbi streine între dinți, imberbi cu nasuri dospite de droguri și cu trupuri dezaxate de vicii, campioni ai porcării, ai intrigii și ai clevetirii, devastatori ai bufeturilor de recepții, cu sau fără meserii dubioase, titulari de sinecure cerșite de părinți, sau numai de femeile familiei, la ușa tuturor potențailor zilei.

Și o dată cu ei, alături de ei, Michaela se ura și pe ea. Pentru că n-avea niciodată, până la urmă, curajul să le trîntească ușa în nas, să nu le mai răspundă la salut, să zgîrie o dată una din mâinile acelea care, în timpul unui dans, luneca indiscretă pe ea, să plesnească cu dosul palmei una din gurile obișnuite să-i spuie porcării la ureche.

De multe ori se hotărîse să isprăvească cu ei. Refuza cîteva zile orice invitație, nu mai ieșea nicăieri, nu mai răspundea la telefon, nu mai primea pe nimeni. Dar izolată între pereții somptuoși ai casei părintești, singură cu ea însăși, nu-și era suficientă.

Simțea nevoia unei prezențe, a unei tovarășii. Expansivă, îi lipsea confidentul. O prietenă ? Avea destule din aceeași pastă însă ca și ei, „prietenii”. Nici o deosebire între ei și ele. Uneori nici măcar de sex. Și apoi mai era ceva care îi interzicea izolarea definitivă pe care ar fi vrut-o. Intervenția permanentă a părinților care voiau cu orice preț ca fiica lor să fie „în lume”. Să se ducă peste

tot, să primească, să fie văzută, admirată și invidiată. Ea înțelegea că pentru un om ca tatăl ei, ajuns în primii ani după război, din modest arendaș de moșie, mare proprietar, cel mai bun mijloc de a face să-i fie uitată originea obscură și ascensiunea rapidă era o înscrisire cu o familie mare. Copiii Michaeliei ar putea ajunge astfel descendenții unui tată cu trecut și nimeni n-ar mai sta să întrebe atunci, cine a fost și de unde a plecat bunicul lor după mamă.

Fără îndoială, tinerii de familie mare nu întârziaseră să-și ofere serviciile pentru înobilarea nepoților viitori ai domnului Cristache Rădulescu. Michaela însă, fără să se împotrivescă formal, ceruse un răgaz. Era prea tinără ca să se mărite încă de pe băncile pensionatului de călugărițe. I se îngăduise să-și ia bacalaureatul. Când își exprimase însă dorința să se înscrie la facultate, refuzul părinților a fost categoric :

— Toate ca toate, dar asta nu !

Și Michaela, conform tacticii ei de a obține totul prin bună înțelegere, s-a supus. A cerut însă, în schimb, promisiunea ca pînă la douăzeci de ani să nu i se vorbească de mărițiș. Și la rîndul lor, convinși că „numai prin bună înțelegere pot obține totul de la ea”, părinții au făgăduit și s-au ținut de cuvînt.

De un an de cînd „a rămas acasă”, niciodată Michaela nu i-a auzit făcînd vreo propunere, sau măcar o aluzie în privința viitorului ei. S-au mulțumit numai să-i facă și mai departe toate gusturile, să-i satisfacă toate capriciile și simțînd că în fetița asta blondă cu cap de păpușe scumpă se ascunde o minte ageră și o voință care nu suportă contradicție, au lăsat-o în „apele ei”. I s-au supus din ce în ce mai mult pînă au ajuns în mâinile ei mici și manichiurate, ei însăși două păpuși, obeze și docile.

De ce oare, acum, prezența lui Sergiu alături de ea o face să se gîndească la atît de multe lucruri dintr-o dată ? De ce din clipa cînd l-a văzut intrînd în sufragerie, surprins de gestul bonom al tatălui ei, Michaela a avut impresia că tînărul acesta stîngaci și străin, care nu știa să stea bine la masă și își privea mereu unghiile, va aduce o schimbare în viața ei de clișee identice și fade ? Ce-a în-

demnat-o să renunțe la plimbarea de după masă și să intre aci ca să asiste la prima întâlnire dintre meditator și elev? De ce simte în clipa aceasta bucuria succesului lui? De ce în urma lui Puiu, care este fericit totuși că s-a isprăvit lecția, suride lui Sergiu binevoitoare și complice?

— Te felicit, domnule Zaharescu...

— Pentru ce, domnișoară?

— Pentru debut. A fost magistral. Nu l-am văzut nici-odată pe frate-meu atât de captivat.

— Am vrut să-l fac să înțeleagă că nu sînt pentru el altceva decît un prieten mai mare, cu care poate sta de vorbă despre orice, chiar și despre biciclete.

— Dar de unde știi pasiunea lui pentru bicicletă?

— Am aflat-o întîmplător.

— Și ca un bun predicator i-ai vorbit negrului despre Dumnezeu, dîndu-i să se joace cu mărele.

Sergiu ezita. Nu știa dacă trebuie să prelungească discuția aceasta pe care o socotea o simplă amabilitate, sau să se retragă pînă nu i se va da să înțeleagă că e timpul. În definitiv rolul lui era terminat pentru azi. Sfîrșise lecția, deci trebuia să plece. Michaela îi suridea mereu, urmărindu-i toate mișcările.

— Dacă vrei să mai aștepți cinci minute, ieșim împreună. Bineînțeles, dacă tovărășia mea nu te stingherește. Te duc cu mașina pînă unde vrei să te las. *A toute à l'heure.*

Cînd se întoarse acasă, pe stradela Umbrei se aprinseseră de mult felinarele cu gaz aerian. Vecinii se întorceau spre case cu gulerele pardesiurilor ridicate. Cu tot cerul frumos de dimineață, o burniță de ploaie începuse să cadă, fină, rece, cenușie, mărind tristețea ulicioarei și a caselor cu luminițe aprinse calm după perdele. Pînă și cîinii, totdeauna pe stradă, se retraseră sub scări, în bucătării sau în cotețe, ca să moțăie, încolăciți în propria lor căldură. Nicăieri nici o mișcare. Seara asta de toamnă umedă și ternă strînsese tot ce era viu în jurul celui dinții foc în sobă. Numai Olandezul era prezent — înfășurat cu un șal de lînă roșie la gît — lîngă mașina lui Mirea, oprită la poarta casei lui madam Săraru. Sergiu îl mîngîie pe basca udă, infundată pe urechi și îl trimise acasă.

— Hai! Nu mai sta pe drum, că e tirziu și e frig. Du-te acasă...

La care Olandezul îi răspunse prompt și înfipt, cum îi era felul:

— Da ce, o păzești tu în locul meu?

— Ce să păzesc?

— Mașina. M-a lăsat domnu să-i păzesc otomobilu și-ă zis că-mi dă cinci lei cînd pleacă.

Sergiu îi dădu o piesă de cinci lei și numai așa îl convinse să părăsească postul. Și de îndată ce se văzu cu

banii în mină Olandezul o luă la goană de-a lungul străzii, strigînd cu glăsciorul lui înțăglat către toți tovarășii lui nevăzuți dar bănuți undeva în taina caselor vestea cea mare :

— Băăăăă, flațilol. Veniți, băăăă... că am cinci lei... am cinci lei... am cinci lei...

Sergiu rămase neclintit în poartă.

Lîngă mașina lui Mirea, oprită acolo, toată buna dispoziție cu care se întorsese acasă îi pieri ca prin farmec. Așadar, în timp ce el nu știa cum să facă să ajungă mai repede acasă pentru a împărtăși Margaretei bucuria zilei de azi, Mirea era la ea. Îl primise iarăși. Era acolo, în odaia ei, alături de ea, la gura sobei.

Sergiu privi cu tristețe crizantemele care-i dormeau în brațe, în foița lor udă și subțire. Le cumpărase de la o florărie de pe Calea Victoriei să i le aducă Margaretei. Margaretei pe care o auzise plîngînd azi-noapte. Nu știuse cum să scape mai repede de Michaela, care se oferise să-l conducă oriunde. Stătuse tot timpul lîngă ea, în mașină, neatent, preocupat de propria lui bucurie, și la prima încrucișare a bulevardului cu Calea Victoriei, coborîse, uitînd că spusese cu cîteva clipe mai înainte că are treabă în altă parte. Michaela îl privise în ciudată. Își dăduse seama c-o mințise, că, în definitiv, nu voia să meargă mai multă vreme cu ea. Și fără să respecte semnalul agentului de circulație, Michaela demarase brusc și dispăruse în fluierăturile vardistilor intrați în panică. Numai o minune — sau poate marea ei dibăcie de conducătoare — o scăpaseră de la un accident sigur.

Sergiu privise scena încremenit și numai cînd văzu mașina scăpată teafără din învălmășeala produsă, gonind nebunește înainte, răsuflase ușurat. Toată întîmplarea se reducea numai la o simplă amendă pe care, desigur, domnul Rădulescu o va plăti, fericit că s-a ales numai cu atît.

Pentru ziua asta mare, în care problema existenței lui se rezolvase atît de fericit, Sergiu își îngăduise toate libertățile. Nemîncat din ajun, își potolise foamea cu cîteva sandvișuri într-un bar automat și apoi cumpărase flori pentru Margareta. Cele mai frumoase și mai scumpe crizanteme galbene din toată florăria.

Și acum, iată...

Mașina lui Mirea la poartă, și la ferestrele de la odaia Margaretei lumină mică sub storurile trase. De altminteri și la el în odaie e lumină. Desigur, a intrat madam Săraru să vadă dacă duduie focul pe care — în marea ei cumsecădenie — l-a aprins și în soba chiriașului plecat după treburi.

Sergiu nu știe ce să facă. Să intre și să-i găsească împreună, sau să aștepte pînă pleacă Mirea și să se facă că nu știe nimic de vizita lui ? Dacă intră ce face cu florile ? Cum să i le mai ofere acum, cînd gîndul cu care i le-a cumpărat suferă în el ! Să-i dea ocazia lui Mirea să-l ia peste picior din înălțimea situației lui, evident privilegiate ? Să se ducă drept în odaia lui și să se închidă acolo ? Îi vor auzi pașii și își vor închipui că a văzut mașina lui Mirea la poartă. Și-atunci de ce îl evită ?

Dacă așteaptă pînă pleacă Mirea, Margareta nu va bănuî nimic. Îi va oferi florile pe urmă și va avea ocazia să se convingă dacă îi spune sau nu ceva despre vizita lui Mirea. O foarte bună ocazie ca să verifice dacă ea „îi ascunde“ această vizită. Și dacă i-o ascunde, atunci se pot înțelege multe, se pot lămurii multe...

Sergiu a rămas la cea de a doua soluție. Va aștepta. Oricît. Un ceas, două chiar. Pînă îl va vedea plecînd.

Și ploaia asta care se întetește ! De-ar avea măcar un pardesiu. Nu atît pentru el, cît pentru biete crizanteme pe care le simte ude sub foița muțată, lipită de ele, ca o haină prea subțire.

Ușa de la intrare se deschide. Sergiu abia are timp să se ascundă după primul stîlp de telegraf, în întuneric. În poartă apare Mirea. Poate sînt împreună. Nu, e singur. Îl vede înfundîndu-și pălăria pe ochi și ridicîndu-și cu un gest înfrigurat gulerul trencicotului. Într-o clipă sare în mașină. Farurile se aprind și se înfig în beznă. În bătaia lor, picurii de ploaie par fulgi mărunți de zăpadă. Motorul hîrîie scurt și mașina virează la capătul stradei ca o ginganie imensă cu antene de lumină.

În odaia lui Sergiu e cald. O căldură tandră, agreabilă, poetică. Căldura primului foc în sobă. Peste tot, or-

dine, curat. Se cunoaște c-a trecut pe aici mina groasă și bună a lui madam Săraru.

În scrumiera de pe masă fumegă încă o țigară aruncată înainte de timp. O țigară fină, o țigară din cele pe care le fumează Mirea. Alături câteva rânduri scrise pe o foaie de hirtie cu creionul.

„Sergiu,

Te-am așteptat până la șapte. Aveam să-ți vorbesc în chestia revistei. Vino mine de dimineață (nu mai devreme de douăsprezece) să mă vezi, sau telefonează 2.91.58. Nu neglija, e în interesul tău. Pa! Titu.

P.S. Multe salutări și amicitii sălbaticiei tale vecine care n-a «deniat» să mă primească”.

O bucurie copilărească, sinceră, spontană, umplu sufletul lui Sergiu. Prin urmare Mirea fusese la el. Desigur o vizită cu subînțeles, dar o vizită eșuată de vreme ce Margareta nu voise să-l primească. Ah! Dac-ar putea acum, în clipa asta, să-l înțeleagă Margareta și să-l lase să-i sărute mâinile mult, mult, nesfârșit de mult, fără să se mire, fără să-l întrebe de ce!

Într-o clipă fu la ușa ei și bătu. Cu florile în mină se simți dintr-o dată stingaci. Nu oferise niciodată, nimănui, flori. Ce să-i spuie? Cum să i le ofere? Inima îi bătea tare, de parcă ar fi avut două. După o clipă de așteptare, Margareta veni singură să-i deschidă. Ușa era încuiată pe dinăuntru. În odaie era întuneric. Numai focul din sobă își împrăstia inegal — ici-colo — lumina lui nestatornică și bună. În aerul cald se destrămau pale albastre de fum de țigară.

Margareta avea ochii plinși. Sergiu îi întinse florile.

— O! Ce frumoase sînt! Și ude... parcă au plins.

— Ca și dumneata, duduie Marga.

— Nu. Ți se pare. Eu n-am plins. M-am uitat mult în flăcări și poate de-aia am ochii roșii.

Își ascunse capul în flori. Și așa cum îl ținea — înclinat ușor între crizantemele galbene — căpșorul ei blond părea, în bătaia focului, o crizantemă de aur în plus.

— De ce ai plins, duduie Margareto? stărui. Sergiu, așezîndu-se la gura sobei.

Nu-i răspunse. Așeză florile într-un vas mare, cu gesturi moi, delicate, ca niște mîngîieri. Apoi veni să se așeze lângă el, în fotoliul de alături. Își întinse picioarele goale, în papucei albastri de molton, pe un taburet, și aprinse o țigară. Îi dădu și lui una. Tăceau. Între ei, focul. Și luminile țigărilor aprinse, ca doi licurici suspendați în aer.

— Ce-ai făcut toată ziua? începu ea după un timp.

Sergiu îi povesti totul. Anunțul de la „Mica Publicitate”, familia Rădulescu, avansul. Despre Michaela pomeni numai în treacăt, și fără să-și dea seama ce-l oprește, nu spuse nimic despre plimbarea lor cu automobilul. Îi mărturisi simplu și copilărește mulțumirea de a-și fi găsit un rost și mai ales bucuria de a se găsi acum, aci, lângă ea, în colțul ăsta cald, plin de pace și de intimitate dulce.

— Numai dumneata îmi porți noroc, duduie Margareto. Iată, în două zile astea de cînd te-am cunoscut, toată viața mea s-a schimbat. Și s-a schimbat în bine. Nu mă mai simt singur și încrederea în mine mi-a revenit întreagă.

Margareta îl asculta mulțumită. Îl simțea sincer și-i făcea plăcere să-l audă destăinuindu-i-se. Bucuria lui, izbînda zilei de azi erau într-o mare măsură și ale ei. Oare pentru cine plînsese ea azi-noapte? Pe cine așteptase toată ziua cu o înfrigurare și cu un neastîmpăr pe care niciodată pînă acum nu și-l cunoscuse? Pentru cine refuzase să-l primească pe Mirea și se încuiase în odaie ca să plîngă iarăși?

Cum nu pricepea Sergiu că — din chiar seara cînd l-a cunoscut — mina lui trăsese pentru cea dintîia dată zăvorul acela unic și fragil care închide tănița sufletelor de fată? Cum nu-și da seama că, de atunci, sufletul ăsta al ei îl aștepta crud și nedumerit încă de ce se petrece cu el? De ce nu-i veneau pe buze cuvintele bune care să-l mîngîie, să-l lumineze, să-l împace? Doamne; de ce s-or fi pricepînd atît de greu lucrurile cele mai simple?

Într-adevăr Sergiu era departe de zbuciumul Margaretei. El abia putea înțelege propriul lui zbucium. Și-n el se petrecea de două zile ceva. Parcă un boboc de trandafir i se deschisese în suflet. Și-acum se desfăcea din ce

în ce mai mare, mai luminos. Un boboc de floare parfumată tare și ciudat.

Prins în vârtejul evenimentelor care se precipitaseră atât de neașteptat, nu avusese răgazul să stea de vorbă cu el însuși, mult, intim. Să se întrebe, să-și răspundă, să se explice și să se înțeleagă. Ceea ce știa sigur era că în el se agita un sentiment nou. Neetichetat încă, e adevărat, dar prezent, acid, exprimat printr-o neliniștită dorință de a fi permanent lângă Margareta, de a-i auzi glasul, orice ar spune, de a o privi într-una, de a o simți nepreocupată de nimic în afară de el. De nici un gând, de nici un fapt, de nici un om. Așa cum o simte acum.

— La ce te gîndești, Sergiule ?

Sergiu tresare. Margareta l-a tutuit pentru prima dată. Ea singură, de la ea. Fără s-o roage. I-a spus numele încet, ușor, ca și cum l-ar fi mîngîiat cu buzele. Și ochii ei îl privesc acum îngrijorați, pîndindu-l ca doi păianjeni de catifea albastră, atenți, pe firele genelor răsfrînte...

E o clipă mare. O clipă în cuprinsul căreia două inimi își ascultă bătăile, și le întretaie, și le amestecă, și le contopesc apoi într-o singură bătaie care scandează, în urechea fină și imensă a tăcerii, ca un metronom, ritmul melodiilor lor interioare.

— Marga !

Mîna ei se lasă albă în mîna lui. E caldă de dogoarea focului. Are degete lungi și netede. Are prelungit, în strîngerea ei ușoară, fiorul pe care Marga îl simte în ființa ei întreagă. Fiorul celei dintîi atingeri cu consimțămîntul sufletului. Fiorul celei dintîi mărturisiri, celei dintîi recunoașteri celei dintîi făgăduieli. Sergiu îl mîngîie încetîșor sub pielea tandră și prin porii ei invizibili buzele lui îl sorb încet, lung, adînc. Cu un gest pueril ingenunche apoi alături, pe covor, la picioarele ei. Mîna ei cealaltă i se încîlcește ca un liliac alb în părul lui și buzele ei se pleacă simplu, calde și naive, spre gura care le așteaptă.

Madam Săraru i-a găsit așa, îmbrățișați, pierduți în vraja fără de pereche a celei dintîi sărutări, descărnați de realitate, tineri dincolo de orice, în atitudinea lor stîngace, comică și dumnezeiască.

Și madam Săraru, ca să poată duce mîna făcută sul la gură, a lăsat să-i scape pe pardoseală tăvița cu țuică și farfurioara cu măsline. S-a uitat lung la ei și n-a știut ce să facă. Nu-i venea în minte nici un gând și pe buze nici o vorbă. A rămas așa în ușă, încremenită, pînă cînd a simțit că ochii i se împăienjesc de lacrimi. Atunci abia, s-a așezat — numai cu o muchie din ea însăși — pe marginea unui scaun și a așteptat.

Sergiu s-a ridicat de pe covor și, decis într-o clipă asupra atitudinii pe care avea s-o ia, s-a apropiat de ea.

— Doamnă Săraru, îmi pare bine că s-a întîmplat așa, pentru că mîine tot voiam să viu la dumneavoastră și să...

Vocea începu să-i tremure, deși făcea eforturi de voință, să și-o păstreze nealterată.

Madam Săraru îl opri cu un gest.

— Nu m-așteptam, maică, taman din partea dumitale...

Margareta, neclintită, îl privea pe amîndoi. În ochii ei juca acum o lumină nouă, vioaie și pe buzele ei umede încă, abia se stăpînea — gata să izbucnească ca un fluture captiv — un hohot sprinten de ris.

Sergiu își căuta cuvintele potrivite, în gând. Ar fi vrut să le găsească repede, repede, ca să curme scena asta care i se părea penibilă și ridiculă. Nu-i venea însă nimic. Formula, mintal, o frază și pînă să se hotărască s-o rostească, își pierdea încrederea în ea.

— Voiam să spun că...

— Ce să-mi mai spui, maică, c-am văzut cu ochii mei... Nu m-așteptam...

— Tocmai. Voiam să vă spun că eu, deși timpul de cînd o cunosc pe domnișoara Margareta o să vi se pară probabil cam scurt, am totuși pentru dînsa un sentiment foarte puternic și — nu e așa — dacă dumneavoastră n-aveți nimic împotrivă, de îndată ce-o să am o situație făcută, v-aș ruga să-mi acordați...

Se opri. „Să-mi acordați mîna fiicei dumneavoastră” i se părea o expresie de o banalitate revoltătoare și pentru a cere mîna Margaretei trebuia o formulă nouă, deosebită, inventată anume pentru ea. Ascultîndu-l, surisul se stînspe pe buzele Margaretei. Intervenii tăios.

— Ce să-ți acorde mama ? Mina mea, dacă despre ea e vorba, n-o acord decât eu. Te rog lasă-mă cu mama și du-te în odaia ta...

Discuția între mamă și fată a fost scurtă, ca o ploaie de vară. Numai că, la sfârșitul ei, rolurile erau inversate. Madam Săraru a ieșit din odaie veselă și mulțumită, alergând repede spre bucătăria unde își lăsase crățițele singure și Margaretă a rămas în fotoliu cu ochii plini de lacrimi. Ce se petrecuse între ele, în cele câteva minute cât stătuseră împreună ? Ce-i spusese mamei sale, Margaretă ? Iată ceea ce Sergiu — ingenuncheat din nou la picioarele ei — voia cu orice preț să afle.

Margaretă refuză însă să-i dea vreo explicație. Se mulțumi să-i mângâie părul și să-i spuie că mama ei era „un copil“ pe care îl împaci cu o caramă sau cu o păpușă de cîrpă.

— Bine, dar de ce plîngi, Marga ?

— Sint nițel enervată. Nu-mi place să fiu turburată în momentele mele mari...

Mîntea. Tot așa cum o mințise adineauri și pe mama ei cînd îi spusese că între ea și Sergiu era o dragoste veche care avea să se sfîrșească printr-o căsătorie, de îndată ce el își va lua licența. Pentru liniștea lui madam Săraru explicația asta era mai mult decât suficientă. De vreme ce totul avea să se termine printr-o căsătorie, putea să-și vadă mai departe de treburile ei casnice, mai ales că ora mesei trecuse de mult și mămăliguța prăjită se răcocea uitată pe foc.

Mai rămînea Sergiu. Lui ce să-i spuie ? Cum să-i explice zbuciumul ei sufletesc din care își aveau izvorul lacrimile ei de totdeauna ? Cum să-l facă să înțeleagă că o fată atît de „evoluată“ ca ea avea totuși prejudiciul originii ei incomplete, rezumată în termeni de cancelarie, pe actul ei de naștere, în două vorbe simple și brutale : tată natural.

Tatăl ei ! Un om fără nume, care, într-un moment de beție, îi dăduse întîmplător viață. A auzit de atîtea ori povestea venirii ei pe lume c-a învățat-o pe dinafară, în termenii jenați, pitorești și simpli ai lui madam Săraru.

— Rămăsesem, măică, singură la prăvălie. Taica, Dumnezeu să-l ierte plecase cu mama la București, la

operație, cînd cu peritonita din care a murit. Și tocmai în ziua aceea, pe la cinci după prînz, cum ședeam amărîtă, cu lucrul în poală, la teighea, mă trezesc în prăvălie cu o droaie de ofițeri plini de praf, nebărbierii, ca vai de capul lor. Cu boala mamei și cu gîndul la operație și uitasem că armata făcea de două zile manevre în jurul orașului nostru, că eram la Zimnicea, unde tata era negustor de frunte, cu două perechi de case, în centru, cu patruzeci de pogoane spre Dunăre, plus casa mamei de zestre din București și banii depuși la bănci. Dar așa era taica. Nu vrea cu nici un chip să se lase de meseria lui. Parcă-l auz, cum vorbea el gros și vesel de parcă glumea întotdeauna : „Ai dă cîrciumari, cîrciumari, c-așa scrie la Constituție.“ Eeeee ! Și cum îți spusei, mă pomenesc cu ofițerii în prăvălie. Vreo cinci, șase, cu toții. Așa dă-mi o țuică, alalalt un șpriț, unu cerea de mîncare, altul țigări, de-abia puteam să prididesc, că nici nu mă pricepeam bine și băieții din prăvălie nu erau acolo, că le dădusem drumul să se scalde. Ca să-mi fie mai ușor cu servitul, i-am rugat să ia loc la mese fie înăuntru, fie, dacă doreau să stea mai în largul lor, în odăița din fund, unde le puteam servi mai bine tot ce le poftea inima. În sfîrșit, după ce au stat de vorbă între ei, nehotărîți unde să se așeze, a răzbit propunerea unuia dintre ei, de care ascultau, se vede, toți. Ce grad avea, nu știu. Știu numai că avea monoclu în ochi și bea țoiul de țuică cu mânușile în mîini. El era de părere să intre cu toții în odăița din fundul prăvăliei și să bea acolo un kilogram de vin pe îndelete, stînd, ca oamenii, la masă. Și-au băut, măică, un chil, două, șapte. Cînd s-au întors băieții de la scăldat, pe la șapte, ofițerii erau făcuți bine. Începuseră să vorbească porcării și să cînte. De cîte ori intram să le aduc ceva, se uitau la mine cu ochi sticloși și-mi spuneau fel de fel de vorbe cu înțelesuri. Ba așa cu monoclu, cînd le-am adus ceapa verde și brînză albă, a pus mîna pe mine, m-a luat în brațe, m-a tras pe genunchii lui și a început să mă pupe pe unde nemerea o bucățică de piele goală. Ce era să fac ? Mi-am înfipt și eu unghiile în obrazul lui pînă mi-a dat drumul. Ceilalți făceau haz și rîdeau de el. Nici nu știu cum am fugit de acolo și m-am dus la mine sus. Noroc că veniseră băieții

și le-am spus lor să-i servească, că eu nu mai pui picioarele jos. Sus, m-am trântit pe pat și am început să plîng. Niciodată pînă atunci nu mă atinsese gură de bărbat, că ce eram? O fetișcană acolo, de nouăsprezece ani, crescută cu frica lui Dumnezeu și a părinților. Mă apucase, așa, un parapon pe mine, că nu m-am preceput să mă apăr sau să mă păzesc din vreme, că-i văzusem că erau beți și știam eu că omul la beție nu mai știe de rușine și de nimic. Și-am plîns așa, maică, poate un ceas, poate două, nu știu. Afară se întunecase bine de tot și de jos, din prăvălie, auzeam tropăit de joc, țipete și cîntec de lăutari. Am ieșit binișor în capul scării, și l-am strigat pe Costică. Bietul copil, curgea apa de pe el, de alergătură! Mi-a spus că ofițerii se pusesea pe chef mare. Mîncaseră pastramă, aduseseră lăutari și acum umblau să trimeată băieții să le aducă „toate damele” de la Nae Fanfon, țiganul de ținea trafirul tîrgului. Ba pe asta micul îl și bătuse unul dintre ei cînd le-a spus că nu se poate să aducă în prăvălie așa ceva, că jupînul nu e acasă și nu poate pleca să lase prăvălia singură. Cînd am auzit eu una ca asta, mi-am făcut socoteala că lucrurile n-au să se oprească aci. Că dacă de-acuma se îmbătaseră în așa hal, trebuia să mă aștept la orice. Și ce puteam face eu, o fată singură în toată casa, doar cu băieții — doi copilandri, acolo — față de o ceată de oameni în toată firea, înfierbîntați de băutură? Și-atunci m-am gîndit să dau fuga pînă la nea Mitu — fratele tatei — și să-l rog să vie dumnealui să stea în prăvălie pînă or isprăvi cheflii petrecerea. Mi-am luat fuga un șal pe mine, am coborît scara binișor și, ca nu cumva să mă simtă ei, am luat-o prin cîrțica de din dos, unde aveam grajdurile și odăile băieților. Și cum bîjbîiam eu pe întuneric, deodată — că uite, și acuma cînd mi-aduc aminte, îngheț toată — am simțit o umbră că se împleticește în urma mea, venind de după colțul casei. Într-o clipă m-am dat după ușa grajdului și m-am pitit acolo, cu inima cît un purice. Umbra s-a oprit la doi pași de mine. Parcă mă căuta. A scos o țigară și a scăpărat un chibrit să și-o aprindă. Și-atunci, la lumina chibritului, am văzut că umbra era a ofițerului cu monoclu. Și nu știu — poate oi fi făcut eu vreo mișcare de frică, ori poate el m-o fi

văzut cum l-am văzut și eu — că deodată îl văd că se apropie de mine căutînd să mă cuprindă în mîinile lui întinse. Am vrut să țip, dar pumnul lui mi-a astupat gura, în timp ce cu mîna cealaltă îmi sfîșia bluza la piept. De spaimă, am leșinat. N-am mai știut nimic. N-am simțit cînd m-a luat în brațe și m-a dus în grajd, nici cînd ghearele lui mi-au sfîșiat fusta. Cînd mi-am dat seama ce se petrece cu mine, m-a cuprins atîta silă, atîta ură, că am leșinat iarăși. M-am dezmeticit într-un tirziu, sleită de puteri, pe finul murdar, în grajdul de vite, aruncată ca o otreapă. Mă durea tot trupul de parcă mă bătuse și tremuram toată ca o vargă. Ca să ajung pînă la nea Mitu, a trebuit să mă reazim de garduri, să mă împiedic de oameni, ca o bețivă, ori ca o nălucă și nea Mitu, cînd m-a văzut intrînd în casă, a sărit de pe scaun, ca de o spaimă. N-am avut puterea să-i spun tot adevărul. I-am spus numai că ofițerii se legaseră de mine și că de frică am fugit. De-atunci, maică, au început zile amare pentru mine, mai ales că două zile după întîmplarea asta a murit și mama în sanatoriu la București. Am rămas singură, eu și cu tata. Moartea mamei îl prăpădise de tot și pe el. Cum era să mă lase inima și să-i mai spui și eu suferința mea? Tăceam și plîngeam toată noptica în odaia mea. Și cum niciodată un necaz nu vine singur, într-o zi am înțeles că soarta mea era pecetluită. Rămăsesem însărcinată. Poți să-ți închipui și tu ce-a fost pe mine cînd mi-am dat seama că tilharul — într-o clipă — își bătuse joc de viața mea întreagă, de tinerețea și de sufletul meu curat. Cînd a aflat, taica de la nea Mitu — că tot lui nea Mitu i-am spus întîi — a căzut fulgerat de dambla pe dușumele și după două luni de chinuri, cu toți doctorii pe care i-am adus, cu toate îngrijirile pe care i le-am dat, a închis ochii și s-a dus și el după mama. Lacrimile mele nu s-au mai zvîntat de-atunci, pînă cînd n-au venit mînușitele tale pe lume, ca să mi le șteargă...

Aci, de obicei, madam Săraru începea să plîngă, Margareta, înduișată, dincolo de voința ei, ori de cîte ori își auzea povestea, o săruta pe obraji. Și asta erau poate singurile ei sărutări pentru femeia aceea pe care o știa mama ei și de care totuși n-o lega decît un sentiment de

mare recunoștință. Poate unde în vinele ei își simțise întotdeauna singele tatălui acela anonim, bețiv și monoclat, de la care trebuia să fi moștenit tot ce nu-i putuse da mama pe care și-o simțea străină. Mai străină decât străinul care îi fusese tată.

Madam Săraru își ștergea ochii cu șorțul și continua :

— După ce te-am născut pe tine, am vîndut lui nea Mitu tot ce aveam la Zimnicea și-am plecat în București, c-aveam casele de la mama și voiam să-mi pierd urma dintre oamenii care mă cunoșteau. Trei ani de zile n-am călcat pragul porții. N-am primit un om în casă afară de nea Mitu, cînd venea să-mi aducă dobinda la banii pe care rămăsese să mi dea. Nu m-am ocupat de nimic decît de tine. Și erai așa de frumoasă, așa de vioaie, așa de deșteaptă, că-mi treceau zilele cu tine fără să le bag de seamă și încet-încet, din cauza ta, amintirea lui tată-tău a-nceput să nu-mi mai fie atît de urîtă. Văzîndu-te pe tine, am început să fiu sigură că ofițerul cu monoclu trebuie să fi fost de neam bun și că numai beția îl îndemnase să facă o faptă atît de josnică ca cea pe care o făcuse cu mine. Am încercat să aflu cine a fost. Am cheltuit o mulțime de bani și-am pierdut o groază de timp. Regimente trecuseră multe prin Zimnicea cînd cu manevrile de atunci. Chefuri făcuseră ofițerii peste tot, iar în toată armata erau mai mulți cei cu monoclu decît cei fără. Și altceva nu știam nimic despre tatăl tău. Nu-mi aduceam aminte nici o trăsătură, nici un semn, nimic, nimic. Și nu vream, maică, să-l găsesc pentru mine. Dar se apropia timpul să te dau la școală, la călugărițe și mă gindeam că altfel vine să aibă copilul părinți știuți, și-aș fi vrut — dacă-l găseam — să-i spui să te recunoască pe hîrtie, că bani aveam eu destui să te cresc și fără ajutorul lui.

De-acî, încolo, de la intrarea ei la Nôtre-Dame, în clasa I primară, Margareta nu mai avea nevoie de informațiile lui madam Săraru. Își amintea singură totul. Primii ani de internat, cu vacanțele lor de răsfăț, cu maldărele lor de jucării scumpe și indiferente, maicile, colegele, pătucurile albe și identice, ca pentru îngeri și apoi — o dată cu cele dintîi prietenii și cele dintîi pe-

tregeri de copii, în casele colegelor cu mame elegante și părinți distinși — jena față de femeia simplă și grosolană care era mama ei. Cele dintîi întrebări pline de presimțiri și răspunsuri pline de șovăială. La început :

— Mamă, unde e tata ?

— A murit cînd erai tu mică de tot, draga mamei.

Apoi :

— Mamă, ce-a fost tata ?

— A fost ofițer, puiule.

Și în cele din urmă :

— Am să-ți spui altădată cînd o să te faci mai mare !

La treisprezece ani, fuga de la pension și apoi viața liberă și tristă alături de mama ei. Viața cu cărți, cu neliniști, cu întrebări mari, cu experiențe mici, viața cu deschideri de obloane, cu bariere ridicate peste toate drumurile și, peste tot, adunată din toate, drojdia elanurilor puține, depusă pe fundul sufletului, hotărît să nu se mai agite ca să nu-i răscolească și să-i amestece iarăși, în apele lui, praful fin și turbure.

Și-acum, dintr-o dată, un luminîș. Un lăstar crud, dintre vreascuri, Sergiu. Va putea înțelege el vreodată, el singur, de ce în clipele cele mai bune ochii ei se umplu de lacrimi ? Va înțelege el vreodată groaznica teamă că în vine îi curge singele tatălui fără nume ? Singele acela pe care îl bănuiește stricat, plin de toate răutățile și de toate păcatele ? Și va pricepe el de ce în fața gîndului acestuia, voința ei se clatină și orice gînd bun se întunecă ?

Își va da el seama de ce, acum — cînd mîinile lor s-au strîns, împreunate de același fior și sufletele lor se alătură chemate de aceeași tresărire — gîndul ei s-a dus încăpățînat spre amintirea grajdului din curtea caselor părintești ?

— De ce ai rămas așa, Margareta ? La ce te gîndești ?

— Nu știu... vag.

— Îți pare rău de ce-ai făcut ?

— Nu, Sergiule, nu. Tu mi-ești drag mie. Mi-ești drag. Mi-ești atît de drag !

Brațele ei îi cuprind grumajii și gura ei îi caută buzele în căldura cărora sărutarea ei aprinsă și neliniștită

se topește, toată, pînă la ultimul pic, ca un fulg proaspăt de zăpadă. O îmbrățișare lungă, strînsă, din care nu-i mai desparte decît apariția lui madam Săraru care vine să-i poftască la masă.

Dar de data asta, intrarea bătrînei n-a mai fost o surpriză pentru nimeni.

VIII. „NEF”

Domnul Paveliu e un om de aproape cincizeci de ani. Are ochi albaștri de suedez, fumează pipă ca marinarii, este avocat în contenciosul Băncii Industriale și are două mari pasiuni : jocul de cărți și violoncelul. A fost înșurat pe vremuri și numai după un an de căsnicie, într-o luni dimineată, fusese pus într-o mare dilemă : sau renunță la cărți și sparge violoncelul, sau divorțează.

Domnul Paveliu n-a stat mult pe gînduri. A ales soluția a doua și pentru că locuia în casele de zestre ale soției sale, a chemat o trăsură și-a încărcat cufărul și geamantanul pe capră, s-a așezat în fund, cu servieta la subțioară, cu violoncelul rezemat de genunchi și „mîna birjar”.

De-atunci a rămas chiriaș al tuturor odăilor mobilate din București. Și nu era un chiriaș incomod. Dimineata era la bancă, după-amiaza dormea un ceas și-apoi cînta la violoncel pînă la șapte. Apoi pornea la club și se întorcea, în vîrfurile picioarelor, la ora cînd somnul celorlalți era greu. Numai că nu toată lumea putea să sufere violoncelul în orele de după-masă. Și cel puțin dacă ar fi cîntat și el ca lumea. Dar nu făcea altceva decît să exerseze toată săptămîna și numai duminica de dimineată, cînd serviciul la bancă era suspendat, se-ndura să cînte propriu-zis. Atunci da! Cînta frumos, domnul Paveliu. Foarte

frumos, că toate bucățile lui preferate erau lucruri grele și mai ales nemelodioase pentru urechile profanilor. Dar se simțea că omul ăsta are ceva de spus pe coardele groase ale violoncelului. Știa să scoată din atingerea lor cu arcușul sunete atât de dulci uneori, atât de triste, de grave și de ciudate alteori, că nu se putea să nu ațintești urechea și să nu le asculți.

Dar ceasurile astea de duminica dimineața nu puteau răscumpăra celelalte ceasuri de muzică din timpul săptămânii. Și-atunci gazdele, uneori cu regret, alteori cu ciudă, își invitau chiriașul să plece. Și iarăși „mînă birjar“ cu cufărul și geamantanul pe capră, cu servieta la subțioară și violoncelul rezemat de genunchi, în fund.

Nu era cartier și aproape nu era stradă în București pe care în douăzeci de ani de zile de pribegie să nu fi locuit domnul Paveliu.

Mulți din cei care îl cunoșteau se-ntrebau din ce trăiește și, mai ales, de unde are să piardă la cărți. În afară de leafa lui de la bancă, nimenea nu-i știa vreun alt venit și din jocul de cărți — e lucru știut — nimenea nu poate să se pricopsească. Domnul Paveliu, însă, cîștiga. Nu cîștiga mult. Exact cît să aibă să piardă a doua zi. Era cunoscut în toate „cluburile“ Capitalei. Nu în cluburile mari, cu numărul membrilor reglementat, cu statute austere și maniere englezești. Domnul Paveliu frecventa cluburile mai mult sau mai puțin clandestine, „cercurile“ mai mult sau mai puțin onorabile și chiar tripourile pur și simplu. Le prefera celorlalte. Pentru că aici nu interesa decît un singur lucru: jocul. Și asta iubea domnul Paveliu. Jocul pentru el însuși, patima cărților, vițliul liberat de orice ținută și de orice restricție. La masa verde, amestecat între jucători de toate felurile, decavați, delapidatori de bani publici, foști și viitori pensionari ai penitenciarelor, oameni fără căpătii și fără meserie, femei de toate vîrstele trăind din și pentru o miză, sau simpli oameni de treabă atrași de mirajul cîștigurilor repezi, domnul Paveliu se simțea fericit. Fericit pentru că vedea „jocul“ în toată splendoarea lui, cu toate toanele lui, ridicînd pe unii, prăvălind pe alții, ținîndu-i

pe toți sclavi în mrejele lui otrăvite. E drept că el se socotea deosebit de majoritatea celorlalți. El nu juca să cîștige. Juca pentru ca să joace. Niciodată nu rîvnea să ceară jocului bogății. Îi cerea numai satisfacții. Morale aproape. Să „bată“ din cînd în cînd cîteva „puncte“ la „mîna“ lui, chit că după aia cîștigul avea să se ducă de unde venise. Să-i iasă la ruletă un număr „în plin“, indiferent dacă suma cîștigată era mai mică decît cea mizată pe tablou.

Cînd cîștiga, nu-și urmărea șansa ca să-și dubleze ori să-și înzecească cîștigul. Se ridica de la joc și păstra banii ca să-i piardă a doua zi. De aceea, probabil, putuse să reziste o viață întreagă la toate mesele de joc ale tuturor cluburilor pe care le frecventase fără să ceară o singură dată o sută de lei împrumut. Cînd avea ghinion mare mai multe zile la rînd și pierdea tot, venea la club și se mulțumea să privească pînă la leafă. Și totuși dac-ar fi stat într-o zi să adune, nu ceea ce a cîștigat și a dat îndărăt o viață întreagă, ci numai ce-a pierdut din propriul lui capital, domnul Paveliu și-ar fi dat seama c-a aruncat o avere în apa verde a meselor de joc. O avere pe care n-o regreta de vreme ce pierduse cu voință, cu luciditate, cu premeditare chiar. Leafa de la Bancă — douăzeci de mii de lei pe lună, în afară de oarecare tantieme și indemnizații — îi ajungea totdeauna, pentru că niciodată nu pierdea mai mult decît avea. Bugetul lui era de o extremă simplitate: o parte întreținerea și trei părți clubul. Niciodată nici o abatere, pînă la scandalul cu ultima gazdă cînd, găsindu-și în mijlocul nopții violoncelul scos în curte, s-a gîndit că peregrinările prin camere mobilate trebuie să înceteze. Într-un apartament mic omul putea fi la el acasă. Putea exersa cît vrea, fără să riște să indispuie pe nimeni, mai ales că orele lui de studiu erau din cele mai convenabile. Și-atunci domnul Paveliu a operat o importantă schimbare în bugetul său. A împărțit suma totală în trei părți și, lăsînd numai două pentru club, a alocat pe cea de a treia pentru „întreținere“ și cu această împrejurare — acum trei luni — i-a căzut

sub ochi „anunțul” de la „Mica Publicitate”, care l-a adus în casa lui Caliopi.

Doamnă singură, închiriază apartament mic, convenabil, numai la domn singur. A se adresa personal, Lucaci 236, între 7—9 p.m.

De îndată domnul Paveliu s-a prezentat „personal” și apartamentul i-a plăcut din toate punctele de vedere. Ca să nu mai aibă neplăceri, s-a înțeles dintr-un început cu proprietărea că are voie să exerseze la violoncel, zilnic între orele patru-șapte după-amiază, și în aceeași zi trăsura s-a oprit la poartă, cu cufărul și geamantanul pe capră și cu domnul Paveliu în fund, cu servieta la subțioară și cu violoncelul rezemat de genunchi.

În scurt timp între proprietărea și chiriaș s-a stabilit o prietenie, plină de avantaje pentru cel din urmă. Domnul Paveliu a început să ia dejunul în pensiune la Caliopi și duminica dimineața — ca o dovadă de simpatie — Caliopi a fost admisă să asiste la ședințele lui muzicale.

Soarta lui Caliopi de la aventura ei cu colonelul Arvătescu era definitiv pecetluită. Cine nu știa că, după ce își vînduse casa pentru el, ca să-i plătească datoriile, că după ce îi făgăduise c-o s-o ia de nevastă, într-o bună zi colonelul n-a mai dat pe acasă.

Îngrijorată, Caliopi s-a interesat și a aflat că de la serviciu își luase concediu de boală și plecase din București. Trei săptămîni l-a așteptat zadarnic. Nici un semn de viață, nici un rînd de nicăieri. Parcă intrase în pămînt. Apoi, într-o dimineață a venit. Nu să se explice și să ceară scuze cum s-ar fi așteptat. Ci, pur și simplu, ca să-și ia lucrurile, fiindcă în două zile casa trebuia evacuată ca să intre în stăpînirea noului proprietar și „nu vrea s-o mai deranjeze cu lucrurile lui” în viitoarea ei locuință. Părea tot el jignit, de „situația” în care îl pusese.

— În ce „situație” te-am pus, pentru Dumnezeu? Ce-am făcut altceva, decît că te-am iubit ca o nebună, că ți-am dat tot ce aveam și am făcut tot ceea ce mi-a fost cu putință pentru tine? a răcnit Caliopi, smulgîndu-și

ondulațiile permanente, devenite în mîinile ei simple lațe, puține, arse și decolorate.

— Ce-ai făcut? M-ai compromis, doamnă! M-ai atras în casa dumitale și profitînd de un moment de slăbiciune omenească m-ai făcut să primesc bani de la dumneata. M-am lăsat cumpărat, m-am făcut de rîs, mă arată lumea cu degetul pe stradă. Nu mai pot scoate capul nicăieri, nu mai pot intra într-o casă fără să aud în urma mea, refrenul care mă înnebunește: „Trăiește cu o babă, ca să-i mănînce banii!” Asta mi-ai făcut, doamnă!

Sub biciul vorbelor lui, Caliopi a leșinat. Bebe a profitat de ocazie ca să-și strîngă lucrurile și după plecarea lui — cînd s-a dezmeticit în fine, a observat că dispăruse și sabia răposatului. Sabia de Toledo din salon. Revolta și indignarea i-au fost atît de mari, că a doua zi nu s-a mai putut stăpîni și i-a scris o scrisoare pe care i-a trimis-o „la birou”.

„Domnule,

Nu-ți scriu ca să-ți calific purtarea. La «judecata de apoi» Dumnezeu o să aibă grijă de asta. Te rog însă să-mi trimiți imediat sabia soțului meu pe care — probabil — din repezeala cu care ai plecat, în timp ce eram leșinată, ai luat-o. Contrariu, mă voi plînge la Ministerul de Război.”

Fără semnătură.

După masă, ordonanța i-a adus sabia și un bilet:

„Doamnă,

Ieri, din nebagare de seamă, ordonanța mea mi-a pus în bagaje un lucru care nu-mi aparține. Vi-l trimit o dată cu respectuoasele mele sărutări de mîini.

Colonel Arvătescu din Cavalerie.”

De atunci nu l-a mai văzut. A aflat pe urmă că în „concediul de boală” fusese însoțit de o tină dactilografă, că se mutaseră după aceea împreună și că era amoretat de ea ca un recrut. Îi făcea toate gusturile și o ținea ca pe o prințesă. Și toate astea pe banii ei.

Noroc că avusese prevederea să-și cumpere casa asta pe Lucaci și să puie cîteva sute de mii de lei deoparte. Altminteri lecția ar fi fost prea aspră.

„Lecția“ Caliopi nu și-o socotea, de-altminteri, meritată. Ce făcuse ea în definitiv ca să merite „o lecție“ ? Făcuse un gest frumos pentru omul care însemna, la un moment dat, totul pentru ea și atîta tot. Crezuse în sentimentele lui pe care imaginația ei i le atribuisese, și se înșelase. Ei și ? S-a isprăvit lumea pentru un singur om ? Nu mai sînt și alți chiriași pe lumea asta ? Uite, ăsta de acum, de exemplu, domnul Paveliu. Un om de o rară delicateță sufletească, un neînțeles, un artist naufragiat într-o meserie întîmplătoare, o fire bună, aleasă, sentimentală, într-un cuvînt, un om ieșit din ritmul obișnuit al vieții, rătăcit și izolat pe marginile ei, ca un călător din greșeală pe peronul unei gări din care nici nu vrea să plece și în care nici n-așteaptă pe nimeni. Așa se explică și patima lui pentru joc. O contrabalansare, un antidot.

Deși de-obicei tăcut, îi spusese uneori cîte ceva din viața lui. Și Caliopi — drept orice concluzie — înțelesese că viața omului acesta bizar, tocmai prin simplitatea lui, a rămas goală și rece, pentru că înăuntrul ei nu s-a risipit căldura unei prezențe feminine. Un vas în care nu s-a pus niciodată o floare. A ajuns la cincizeci de ani (deși nu-i arată) singur. Cu gîndurile în servietă, cu sufletul în coardele violoncelului, cu simțurile în saboul de la masa verde.

Domnul Paveliu, deși niciodată n-avea aerul, observa totul. Vedea din ce în ce mai mare interesul pe care i-l purta proprietăreasa. Surprindea uneori priviri pe care se făcea că nu le bagă în seamă și cuvinte pe care se prefăcea că nu le aude. Înțelegea, așa cum înțelesese și colonelul Arvătescu și așa cum ar fi înțeles oricare bărbat în locul lui, că ar fi fost destul să facă un gest pentru ca gazda să-i cadă în brațe, învinsă și înflăcărată. Și numai la gîndul ăsta domnul Paveliu, cuprins de un nemărginit dezgust, se cutremura ca o frunză de plop înfiorată de propria ei substanță.

Poate e un ceas de cînd domnul Paveliu umblă fără țintă pe străzi. Vorbește singur și gesticulează. Trecătorii puțini la ora asta tîrzie întorc capetele după el și-l privesc cum dispare neatenți la ce se petrece în urma lui.

Și asta pentru că domnul Paveliu e prea atent la propriile lui gînduri pe care le repetă, le inventariază, le clasează, ca să ajungă la același rezultat sterp : nu știe ce s-a petrecut cu el.

La zece fix s-a dus ca de obicei la club. Și-a luat locul obișnuit și-a comandat ceaiul pe care îl lua în fiecare seară în loc de masă. Și-a înfundat pipa cu tutun, a cerut „de o mie de lei fise“ și a început să joace. Jocul lui obișnuit. A cîștigat într-o jumătate de ceas patru mii de lei. Mulțumit și-a schimbat fisele la loc în bani, și-a rămas mai departe să privească. Cît a privit nu știe. Știe că venise mîna lui Roșeanu și bătuse trei puncte. Avea trei mii și ceva de lei „în bancă“.

— Banco !

Cînd a rostit formula sacramentală toată lumea s-a uitat la el. Domnul Mișu, crupierul, a făcut și o glumă.

— Ce, coane, Paveliule, ai schimbat „sistemul“ ?

Într-adevăr niciodată n-avea obiceiul să mai joace după ce își schimba fisele. Dar parcă o putere străină de voința lui pusese stăpînire pe el și cuvintele îi ieșeau din gură rostite parcă de altul :

— Banco ! Banco ! Banco !

Roșeanu îl privea hain și surîzător. Cîștiga.

Se făcuseră în „bancă“ aproape cincizeci de mii de lei.

— Banco !

Și-aduce aminte exact cînd domnul Mișu i-a atras atenția.

— Știi, coane Paveliule, că „ai să vii“ cu patruzeci și șase de mii de lei. Și dacă mergi mai departe, trebuie să mai pui încă cincizeci...

Roșeanu nu mai surîdea. Trăgea fum după fum din țigară, cu mîna înăbușită pe sabou. Privi pe domnul Mișu și zise :

— Banii pe masă !

Domnul Paveliu ar putea să jure că pînă în clipa aceea nu și-a adus aminte că are în buzunarul de la spate, trei sute de mii de lei, pe care îi luase la douăsprezece de la Bancă ca să efectueze o plată la Societatea „Mateiașul“, plată pe care n-o făcuse pentru că ajunsese tîrziu și ghișeele erau închise. Dar cînd a auzit invitația lui Roșeanu și-a înțeles că omul îl crede insolubil,

teancul de bilete de o mie înghesuite în buzunarul de la spate i s-a deslușit limpede și salvator în minte.

Cînd a scos banii și-aduce aminte că mîna îi tremura și că pe frunte simțea închegîndu-se broboane mici de sudoare. A plătit și a tras cartea. Nici nu știe exact dacă „la punctul ăla” a cîștigat sau a pierdut. Știa c-a intrat ca într-o ceață turbure din care nu s-a mai dezmeticit — e un fel de a vorbi — fiindcă nici acum nu-și dă seama ce s-a petrecut cu el. Cum a jucat? De ce a jucat? Cum a putut să se atingă de banii Băncii și să-i piardă? Ce demon l-a îndemnat să-și iasă din rezerva lui de o viață întreagă și să comită cea mai ticăloasă faptă care îi năruie viața?

Viața? Care viață? Mai poate trăi un om care a „furat” banii instituției unde trecea drept cel mai de încredere funcționar, ca să-i piardă la joc într-o clipă de nebunie? Fără îndoială, nu. Un astfel de om nu mai are de făcut decît un singur lucru. Să se ducă drept acasă, să ia cheia de la intrare, de sub ștergătoare, să treacă binișor prin antreu, ca să nu deștepte proprietăreasa, să intre în odaia lui, să tragă sertarul de la măsua de noapte, să ia de acolo revolverul, să iasă apoi în stradă și la Șosea detunătura nu poate să sperie sau să deranjeze pe nimeni, să-și tragă un glonț în timplă. Atît și nimic mai mult.

Și domnul Paveliu, mulțumit dintr-o dată că în felul ăsta și-a pus ordine în gânduri și parcă și o amăgitoare umbră de pace în suflet, se oprește brusc din cursa lui fără destinație. Prin urmare se află acum da, exact, aproape de statuia lui Rosetti. În douăzeci de minute prin urmare, poate ajunge acasă și în alte douăzeci de minute poate fi îndărăt aci — cu revolverul în buzunar — pregătit pentru drumul din urmă: Batiște-bulevardul Brătianu... Capul Podului-Rondul I.

Pe străzi nu mai e nimeni. Trebuie să fie aproape două. Cîte un taximetru trece ducînd spre localurile de noapte întîrziată. Un albanez își răsuțește mustața în gangul unui imobil.

La casa asta servitoarea a uitat să lase „transparentul” la fereastra dinspre stradă.

Domnul Paveliu privește fără să vrea. În fața oglinzii de la toaletă o femeie tină, în capot de finetă, își șterge fardul de pe față. Liniile trupului i se desemnează libere sub stofă, ori de cîte ori mișcă brațul. Prin oglindă se vede și bărbatul. E în pat, în pijama vărgată și citește un ziar. Desigur s-au întors de curînd din oraș. De la un spectacol, sau de la o berărie. Se vor culca acum unul lingă altul și peste o jumătate de ceas, cînd glonțul va detuna în timpla lui căruntă, ziarul va fi căzut de mult, cu paginile încurcate, pe covor.

Eeee! Uite și colțul străzii. Ultimul colț pînă acasă, împeștriat de afișe. Miroase a pap crud și a urină... Mai sînt nouă case... 220... 222... 224... mai sînt șase... 228... 230... mai sînt două... 234... 236...

Gata!

Domnul Paveliu intră binișor pe poartă. La fereastra lui Caliopi ca întotdeauna se vede lumină. Cînd a întreat-o odată ce face pînă noaptea tîrziu, ea i-a spus că doarme totdeauna cu lumina aprinsă. Mintise. Caliopi nu dormea. Veghea. Noapte cu noapte îl aștepta să se întoarcă de la club. Îi pîndea pașii de după ușă, crispată și nudă, sub apele unui capot vaporos, sperînd că poate — cine știe — odată și odată, chiriașul va greși ușa — intenționat sau nu — că va face poate un zgomot care să-i dea dreptul să-i iasă înainte, încercînd ultima tentativă: aceea a unui trup aproape gol, protejat de misterul nopții, de senzualitatea ei brutală, fascinată și imediată.

Domnul Paveliu intră în antreu și lăsă ușa întredeschisă, ca să nu mai scîrție încă o dată cînd va ieși. Vîntul de afară o împinse la loc și ușa se trînti cu putere zornăindu-și toate geamurile.

Caliopi apărură în prag, ca la o comandă.

— A, dumneata ești domnule Paveliu?... Vai, cum m-am speriat! Abia ațipisem... Mi se părea c-au intrat hoții...

— Nu erai prea departe de adevăr, madam Zaharescu, glumi domnul Paveliu. Numai că nu sîntem la plural... E un singur hoț. Eu!

— Nu înțeleg ce vrei să spui, domnule Paveliu.

— E și lung de spus, madam Zaharescu.

— E, de ce vrei să mă faci curioasă? Și mi-e frig să mor, că nu vezi, sînt goală aproape?! Dacă nu ți-e somn, vino la mine să-mi spui.

— Somn? O să dorm să mă satur. O săptămînă-două, la rînd. De astă-seară intru în concediu nelimitat.

— Zău, domnule Paveliu, nu știu ce e cu dumneata astă-seară.

— Dacă m-ai trata cu o cafea neagră, madam Zaharescu, ți-aș rămîne etern îndatorat... Și să știi să nu exagerez: etern îndatorat... Nu știu de ce am atîta poftă de o cafea neagră.

— Mi se pare că vii de la vreun chef... Să ți-o fac mai amară?

— Din contră, madam Zaharescu... Dulce... Dulce și, dacă se poate, subțire și cu caimac...

Lîngă ceașca de cafea făcută de Caliopi „la spirt“, domnul Paveliu s-a gîndit să-și mai acorde un ceas de viață. Și fiindcă își trăia ultimele clipe, a înțeles să fie galant cu femeia de lîngă el, în ochii căreia licăreau toate nădejdiile și tremurau toate făgăduielile. A glumit cu ea. I-a făcut complimente asupra felului cum „arată“ și în cele din urmă, hărțuit de întrebările ei, i-a mărturisit totul, senin, aproape bine dispus ca și cum ar fi vorbit de altul.

Caliopi a înghețat... Nu... nu!.. Ochii aceia nu erau ochii unui om care minte! Gesturile acelea neobișnuite, verva lui surprinzătoare, veselia asta nocturnă, intimitatea asta, cafeaua neagră, totul trăda pe omul care nu se mai interesează de el însuși, care a renunțat la el. Realmente, ea avea în față un client care își aștepta rîndul în anticamera morții.

Ce putea ea face în fața acestui om, vizibil hotărît să-și zboare creierii? Să-i dea sfaturi? Ar fi ris de ea și de el. Să trezească vecinii? L-ar fi scăpat pentru un ceas, sau pentru o zi. Omului ăstuia nu-i trebuiau nici vorbe, nici constrîngerii. Îi trebuiau trei sute de mii de lei. Pur și simplu, trei sute de mii de lei pe care să-i bage la loc în buzunarul de la spate și mîine să se ducă și să-i plătească la ghișeu Societății „Mateiașul“.

Și Caliopi avea acești bani. Exact trei sute de mii de lei. Ultimii bani rămași de pe urma colonelului Arvătescu, ascunși în garderob într-o casetă de nichel, în spațiile teancului de cearceafuri.

Propunerea a fost simplă și repede.

— Îți dau eu trei sute de mii de lei împrumut, domnule Paveliu. Ai să mi-i plătești treptat, din leafă...

Domnul Paveliu a privit-o îndobitocit deodată. Sub cămașa subțire se vedea sînul, ca o chitră putredă în vîrf. Jos, de sub pulpană, un picior gras și buhăit bătea cu vîrfurile papucului de atlas ritmul unui neastîmpăr explicit. Mîinile ei se așezară calde pe genunchii lui.

Domnul Paveliu a înțeles. Socoteala era simplă. Gazda sau Moartea. Avea de ales între amîndouă. Una prea grasă, alta schelet. Una mirosind banal a „odicolon“, cealaltă — impresionist — a infinit. Una întindea caseta, cealaltă coasa.

Desigur nu toți oamenii puși în această dilemă ar fi rezolvat-o la fel. Dar domnul Paveliu n-a vrut să-l găsească zorile prăbușit în propriul lui sînge, în cel dintîi boschet de la Rondul I. A preferat, să se deștepte din somn într-un pat mare, moale și străin, înzorzonat cu dantele și fundulițe, lîngă o femeie revărsată pasional lîngă el ca o ursoaică gata să-și înăbușe puilul.

Și pentru prima dată în viața lui, în dimineața aceea, domnul Paveliu a suris amical și aproape șmecher destinului...

Ca de obicei la nouă și jumătate a fost la Bancă. S-a închis în birou și liniștit a început să cerceteze dosarele puse din ajun „în evidență“. Nimeni n-ar fi putut bănuia că numai cu puține ceasuri în urmă omul acesta meticolos și egal, fusese pe punctul de a-și ridica viața. Cînd directorul Băncii l-a întrebat, în treacăt: „Domnule Paveliu, s-au plătit cei trei sute de mii de lei la «Mateiașul»?“, a răspuns senin, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat: „Nu, îi am încă la mine. Ieri am ajuns prea tîrziu. O să mă duc azi la unsprezece, după ce termin ce am de făcut aci.“

În realitate nu avea banii la el. Plecase de acasă fără s-o deștepte din somn pe Caliopi și aștepta să mai treacă

un ceas-două, ca să se întoarcă, să-i ceară banii. Nu simțea nici un fel de stinjenire la gândul că va cere banii care i se făgăduiseră. După cele întâmplate, i se părea aproape un drept al lui, căci pentru conștiința lui domnul Paveliu nu făcuse altceva decât un târg. Și nu-i părea rău.

Caliori era o femeie aproape de vîrsta lui, care avea nevoie de un bărbat căruia să i se devoteze, care să-i dea iluzia unei fericiri la care ea credea că mai are dreptul. El era un om singur, care n-avea de dat socoteală nimănui de felul cum înțelege să-și trăiască viața și care n-avea de ce să fie nemulțumit că își găsisese în persoana ei un asociat animat de cele mai bune intenții.

Banii pe care urma să-i primească nu constituiau altceva decât un împrumut firesc în condițiile actuale ale raporturilor dintre ei. Același lucru dacă un bărbat într-un moment dificil ar fi fost ajutat cu trei sute de mii de lei de soția lui. Fără îndoială, acești bani îi va restitui, încet, încet. Își va căuta încă o ocupație pentru a-și mări veniturile și atîta tot.

Caliori îl aștepta. Pregătise banii într-un plic galben și nu știa ce să facă. Să-i ducă ea la Bancă? Să aștepte să vie el să-i ia? Era nemulțumită că nu se deșteptase înainte de plecarea lui și îi era teamă ca Paveliu să nu fi înțeles cumva că are de gând să-și ia vorba înapoi, că făgăduiala ei fusese numai un truc ca să-l liniștească momentan sau o momeală ca să-l atragă în patul ei pustiu.

Cînd îl văzu intrînd pe poartă, toate bănuielile i se risipiseră. Îi ieși înainte cu brațele deschise și îi aduse ea însăși plicul.

— Nu! Nu intra în casă, că te întorci din drum și nu e bine!

Domnul Paveliu a luat banii, i-a mulțumit, a sărutat-o pe ochi conjugal și-a plecat.

A luat-o încet pe jos, fiindcă avea timp destul pînă la douăsprezece. Mergea vesel ca un om căruia în ziua asta toate îi merg în plin. La o florărie s-a oprit și a trimis lui Caliori zece garoafe roșii. De douăzeci de ani nu mai cumpărase flori și poate de aceea s-a surprins surîzînd în oglinda magazinului.

A ieșit mulțumit și a luat-o pe Calea Victoriei. Se oprea la vitrine, se uita la femei, se saluta cu oameni pe care de ani de zile nu-i mai văzuse.

În dreptul lui Dragomir s-a întîlnit nas în nas cu Roșeanu.

— Eeee! Bună dimineța, nene Paveliule! Dar cum se face că te plimbi la ora asta?

— Am plecat mai devreme de la Bancă c-am avut nițică treabă în oraș.

— Iei o țuiculiță?

S-au așezat amîndoi la o masă, în fund. Roșeanu era cam „asupra chefului“. După succesul de azi-noapte, plecase de la club cu cîțiva prieteni „și-o ținuse“ din cîrciumă în cîrciumă, pînă dimineța. La opt „arse“ o baie de aburi, nu dormise nici o secundă și acum vrea „să se dreagă“. Vorbea mult, comanda mereu și nici una dintre gustări nu i se părea destul de sărată.

— Hai să te duc eu într-un loc, nene Paveliule, să-ți dau niște potroace, „ceva care nu se mai află“.

Domnul Paveliu nu s-a lăsat rugat prea mult.

S-au urcat amîndoi într-o birjă, fiindcă Roșeanu „avea evlavie să-i sufle nițel aer curat pe portret“ și s-au dus la „Bucureștii de altădată“, cîrciuma vestită a lui Sotîr, unde bea pe vremuri Caragiale și prietenii lui. Au mîncat, au băut „inimă de vin“ și tocmai la cafea, cînd limbile începuseră să li se descurce puțin, Roșeanu a adus vorba despre întîmplarea de noaptea trecută.

— Nene Paveliule, îmi pare rău că tocmai dumneata ai intrat „messa“ azi-noapte. Eu ți-am făcut semn „să nu te bagi contra mea“. Ce să-ți fac dacă te-ai încăpățînat? Eu la joc nu iert. Cînd îmi vine „bafta“ curăț și pe tata dacă îndrăznește... Cred c-ai dat ceva, cu totul. Mișu zicea c-ai pierdut două sute de mii...

— Trei sute și patru mii am pierdut.

— Ce, ești copil? E, nu? Pe onoarea dumatăle?

— Pe onoarea mea. Nici un leu mai puțin...

— Atunci trebuie să mai fi cîștigat și alții. Eu, să nu mă mișc de aci, dacă am cîștigat mai mult de o sută cincizeci de mii de lei.

— Cine a cîștigat, să fie sănătos. Așa e jocul...

— Dar, să-ți spui drept — nu te supăra că sînt sincer, la un pahar de vin — parcă înnebuniseși, nene. Jucai anapoda... Nu te-am pomenit de cînd te cunosc. Ai mers la pierdere sigură...

La șapte seara au ieșit de la Sotir și s-au despărțit. Roșeanu abia se mai ținea pe picioare. Îl răzbise oboseala și băutura, iar verva îi dispăruse complect. Acuma nu se mai exprima decît prin gesturi și interjecții. Domnul Paveliu nu era beat propriu-zis. Îl durea nițel capul și avea o poftă grozavă de somn. Dacă n-ar fi fost Caliopei s-ar fi dus acasă să se culce. Dar așa, în halul ăsta, se jena să se arate în fața ei. „Ce dracu ! Din prima zi !“

Porni spre Cișmigiu cu nădejdea că aerul curat de acolo o să-l dezmeticească. Și deodată, își aduse aminte că banii erau tot la el. Se uită la ceas. Șapte jumătate. La „Mateiașul“ birourile sînt închise. În schimb la club jocul trebuia să fie în toi. „Dac-aș încerca ! Poate mă refac. Plătesc banii femeii îndărăt, plătesc și Banca și nu mai joc. Mă las definitiv. Mă ocup numai de violoncel. Tot mi-a propus mie să intru în orchestra Filarmonicii. Intru și gata. O să fiu ocupat în fiecare seară. Cu repetiții, cu concerte...“

Într-adevăr, la club jocul e în toi.

Pispiris, marele „țerealist și armator din Vraila“, a sosit azi-dimineață în București „după afaceri“ și ca de obicei, la cinci „s-a înființat“ la club. Totdeauna venirea lui în Capitală constituie un eveniment important pentru obișnuința „Cercului Angroșiștilor“.

Pispiris e un om care nu se uită la bani și care, de cînd s-a pomenit, pierde. Simpla lui prezență la masa verde constituie, îndeobște, un fel de gratificație care se împarte — după noroc — tuturor jucătorilor.

Și într-adevăr, în jurul mesei de *chemin-de-fer* e o affluentă deosebită. Domnul Paveliu abia își poate face loc ca să-și poată rezema o mîină de muchia mesei de joc. O mîină rece, lividă, ca de mort. Pentru prima dată în viața lui Pispiris cîștigă. În fața lui adună mereu, cu amîndouă mîinile, maldăre de fise colorate și de hîrtii ghemotocite. E asudat tot și în gură ține uitat un muc puturos de țigară de foi.

A bătut al șaptelea punct „la bancă“. Buza de jos, vinătă și plesnită iepurește, a început să-i tremure.

Crupierul anunță trei sute de mii la Bancă. Jucătorii cîntăresc între degete nedumerite grămăjoarele de fise. Pispiris îi privește pe rînd cu o bunăvoință ademenitoare. „Haide, haide, parcă le-ar zice. Puneți tot ce aveți. Trei sute de mii în Bancă, n-ați auzit ? Cea mai bună ocazie să vă refaceți.“

Domnul Paveliu a înghețat. Trei sute de mii de lei ! Exact cît îi trebuie lui ca să scape din cel mai mare impas în care l-a pus viața vreodată. Banii la „Mateiașul“ plătiți, datoria lui Caliopei, achitată. Și de ce tocmai trei sute de mii de lei în Bancă în clipa cînd s-a apropiat el de masă ? Oare nu e ăsta un semn că nu trebuie să lase norocul să-i treacă pe dinainte ? Într-o clipă îi poate avea. Își poate umple cu ei buzunarele.

Pispiris e learcă de așteptare ! Socotește cît s-a „acoperit“ pe masă. Nici o sută de mii de lei. Împarte cărțile, într-o tăcere apăsătoare. Una, două... una, două...

— Banco !

Domnul Paveliu a rostit cuvîntul magic cu putere. Toate capetele se întorc spre el. Pispiris îl privește cu ochi mari, ficși și bulbucăți de moluscă.

În vîrfurile lopățichii de lemn elastic crupierul servește cărțile domnului Paveliu. Sînt două cărți albastre, cu colțurile aurite și așa cum stau alăturate în fața lui, par scoarțele unei cărți fatidice pe reversul cărora se ascunde, decretată în semne cabalistice, sentința unei vieți. Domnul Paveliu le ia în mîină încet, încet, încet.

Jucătorii îi urmăresc mișcările cu ochi scurși de așteptare. Pispiris și-a încrucișat mîinile pe piept, placid.

— Rest !...

Pispiris a plătit. Tot sîngele i s-a strîns în degetele groase cu care își apropie de ochi cele două cărți ale lui. Are o privire de ucigaș în clipa premeditării.

— Nef !

Vocea lui e un răcnet înfundat de triumf. Sîngele îi revine tot în obrajii buhăiți și sudoarea bucuriei îl inundă.

Domnul Paveliu nu mai aude, nu mai vede, nu mai simte nimic. Cu o mîină care acționează independent de

voința lui, scoate teancul de bani din buzunar și îl aruncă pe masă.

Jucătorii îl privesc cu compătimire și se dau la o parte, aproape respectuoși, din calea lui.

Domnul Paveliu iese în stradă. Ploaia a început să răpăie în stropi bășicați și grei.

Zgribulit de un fior, domnul Paveliu își ridică gulerul pardesiului. Ploaia îl izbește în față, cravașindu-l cu bice răsucite de apă.

Acum nici măcar gândul morții nu-l mai liniștește. Ii e egal ca toate celelalte gânduri. Onoare, datorie, viață?... Mofturi! Caliopi? I se pare că-și aduce vag aminte de ea. Banca? Să-l urmărească și să-l închidă. N-are moștenitori să le lase un nume înscris în registrele penitenciarului. Atunci ce? Nimic! Nu-l interesează nimic. Nu mai vrea nimic. Nimic altceva decât ca ploaia asta bună, răcoritoare, să nu mai înceteze niciodată. Niciodată.

Și mai vrea ceva. Violoncelul. Violoncelul lui, singura lui familie, singurul lui prieten. Violoncelul din odaia de pe strada Lucaci, care îl așteaptă ca un copil părăsit, privind în calea lui cu fruntea rezemată de fereastră.

În jurul felinarelor de gaz aerian și oriunde e lumină roiesc, în bătaia ei, molii mari de acid boric.

Ninge.

O dată cu ajunul Crăciunului, ca o vestire a lui, cei dintii fulgi cad deasupra Capitalei. Într-un ceas numai au acoperit-o sub năvala lor albă și fluturătoare.

Întii ochii înghețați ai lacurilor din grădini și din parcuri au făcut albeață. Apoi mustățile birjarilor cu capetele înfundate în glugi de ku-kux-klani au încărunțit subit. Crengile copacilor din curți, de pe bulevarde și de pretutindeni, s-au glasat cu zahăr tos, grilajurile și-au agățat ghirlande de hermină, acoperișurile caselor s-au transformat în cataifuri enorme și de-a lungul străzilor înghețate s-au întins pajiști albe de vatălină.

Calea Victoriei sub ploaia de confetii albe are un aspect vesel de carnaval. Lumea forfotește pe trotuare alunecând pe șosonii noi, șirurile de mașini trec încet, în scîrțîit de frîne reci, vitrinele își sclipesc culorile în fulgere orbitoare de lumină și la întretăieri agenții de circulație — sub pelerinele lor ninse — par Moș Crăciuni legați de stopuri.

În magazine toată lumea cumpără. În mîinile îndeminate ale vinzătorilor maldăre de pachete se grămădesc pe tejghele, crucificate sub legătura lor de sfoară aurită.

Și fiecare trecător, pe strada asta a tuturor bucuriilor, are un pachet nins, agățat de degetul mânușii.

Din băcănii băiețașii de prăvălie, cu șorturile albe peste paltoane, ies ducând spre mașinile care așteaptă cu portierele deschise coșuri mari înțesate de pungi și pachete. Coșuri din care sticlele de șampanie scot capetele în afară ca niște giște cu gîtul poleit din desagii țaranilor veniți la oraș cu procese.

În aer miroase a șuncă fiartă și a mandarine.

O sanie — cea dintîi în anul ăsta — trece pitorească și mititică sunîndu-și clopoțelii de alamă. Și sunetul clopoțelilor se strecoară în triluri evocatoare prin urletul claxoanelor și trompetelor și se pierde ca un cîntec dulce în văzduhul comercializat de reclame luminoase, transformat într-o pagină de ziar electric, cu litere roșii, albastre și intermitente de neon.

Cum de a ajuns Olandezul tocmai din fundul străduței lui de cartier, la ora asta tîrzie, ghemuit în colțul vitrinei de jucării de la „Cartea Românească”? Ce putere magică l-a făcut să-și îndese căciulița pe urechi, să-și ridice gulerul paltonașului și s-o pornească razna prin ninsoare, pe străzi multe și întortocheate, ca să ajungă aici, în fața geamului ăstuia luminat, sub care strălucesc toate minunile copilăriei?

Un Moș Crăciun mic cît un pitic adult, cu scurteică de catifea roșie, cu guler și mîneci îmblănite, cu mustățile stufoase și barba pînă la brîu — ninse cu naftalină — cu cizme mari de mușama lăcuită și cu doi ochi mici, negri și sticloși ca două boabe de cafea prăjită. Un pui de urs — sau poate un urs bătrîn — cu blană de lînă, cu ochi de sticlă gălbuie și cu roțițe la cîteșipatru labele. Un cal de lemn cu hamuri lucitoare și cu șa de postav roșu ca un călușel de circ, un elefant de gumă, cu muzicuță în vîrfurile trompei, maimuțoi cu obraji de lemn fardat, cu clopoțelii la picioare și colerete plisate la gît, păpuși în rochii scumpe, cu bucle de borangic și priviri fixe de porțelanuri hipnotizate, cutii cu vase de bucătărie și cu mobile gingașe, ferme complete cu oi de cotton perlé și vaci de pîslă, un cinematograf „mișcător” cu filmul agățat pe mosorele, gata de proiecție, un tren

pornit pe șinele lui de tinichea să străbată tuneluri, păduri și gări de carton presat, sub conducerea unui mecanic de cositor, cutii cu soldați disciplinați de plumb, cuburi cu surprize, aeroplan și zepelinuri cu motor gata să se învîrtească în jurul lămpii de care vor fi agățate, harapi cu buze de lac alb și frăculețe de împrumut, măgari de pluș, iepurași cu urechi de măgar și atîtea alte lucrătoare gingașe, ingenioase și colorate pe care oamenii le inventează mereu noi, mereu altele și totuși, totdeauna aceleași, jucării și atîta tot ca să aprindă o clipă luminile bucuriei în ochii tuturor copiilor din lume și apoi să se transforme în cîrpe, în tîrîțe, în tinichele și în bețișoare.

Olandezul a pus ochii pe tren. Încă de ieri, de cînd a fost cu mama lui pînă aici ca să-i cumpere căciulița asta de „carachiul”, sufletul lui a rămas aici ca un abur înghețat pe vitrină, în dreptul trenului. De aceea a fugit de-acasă și a venit. Să-l mai vadă. El știe că niciodată trenul ăsta nu va fi al lui, că niciodată locomotiva asta, cu roțițele ei lucitoare, nu va alerga de-a lungul dușumelelor de acasă, ca să treacă sub ochii lui podurile și tunelurile. El știe că niciodată nu va putea fi „șeful” gărișoarei ăsteia de tablă roșie, cu peron de lemn și semafor de celuloid, verde.

Da, poate, va ajunge el odată, cînd se va face mare, „șef” adevărat, într-o stație adevărată, unde să se oprească trenuri adevărate. Trenuri care au trecut peste poduri și prin tuneluri adevărate, trenuri în care vor fi oameni adevărați. Și totuși... totuși... „Șeful” gărișoarei din vitrină tot nu va fi niciodată. Și mai știe că dacă nu chiar azi — sub ochii lui — o mînă se va apleca să-l ia din vitrină, mîna se va apleca mîine și trenul se va duce pe șinele lui de cositor ca să nu se mai întoarcă niciodată. Și la gîndul ăsta simte cum se deschide un gol în el — sub vestulița de lînă croșetată de mama, sus, în dreptul buzunarului din stînga.

I-a fost atît de frică că nu-l mai găsește cînd va ajunge aici! Nu de altceva, dar să-l mai vadă încă o dată, să se uite bine la el — nu grăbit de mîna nerăbdătoare a mamei — să și-l întipărească în minte, pentru ca în nopțile de iarnă, în visele din pătucul lui sărman, în

visele lui pe care „știe sigur c-o să le viseze“, trenul să circule, cu toate detaliile, așa cum este într-adevăr.

În fața vitrinei se oprește lume multă, mereu.

Olandezului nu i se pare deloc curios că oamenii mari se uită la jucării. El înțelege că și ei au fost odată mici și își aduc aminte de ei înșiși privindu-le.

Ce? Parcă domnul ăsta cu barbă și cu căciuliță de biber nu s-a jucat și el odată cu un măgar ca ăla de colo? Și ofițerul bătrîn care stă lîngă el cu steaua aia de argint la șapcă n-a călărit pe un cal de lemn și nu i-a scos coada de sîrmă ca să vadă ce e înăuntru? Și cucoana asta cu părul alb pe care o ține de braț ca să n-alunece, un domn mai nalt decît ea, care-i seamănă bine, n-a adormit pe brațe o păpușă cu rochie bleu, ca aia de lîngă cutia cu pompieri? Și parcă el însuși, cînd o să fie mare ca ei, n-o să se oprească în fața unei vitrine cu jucării, într-un ajun de Crăciun, nu ca să se uite la ele, ci ca să-și aducă aminte de ele... de celelalte... de trenul ăsta mai ales... de trenul de care, băiețelul care a coborît acum din mașină, agățat de brațul unei cucoane, îl arată dintr-o dată cu mîna voluntară și înmănușată!

— Mamă, vreau să-mi cumperi trenul...

Cucoana îl strînge lîngă ea și îl alintă.

— Da, Puiule. Dacă-ai să fii cuminte, Moș Crăciun o să-ți aducă trenul.

Olandezul înțelege. Mîine seară trenul nu va mai fi aici. Mîine seară va fi așezat la picioarele unui pom de Crăciun plin de beteală, de globulețe de sticlă argintată, de fructe poleite și lumînările colorate, așa cum a văzut el, odată, un pom de Crăciun la „unu bogat“ unde spăla mămica, după ce tata nu s-a mai întors de la spital.

Băiețelul nu vrea însă să aștepte pe Moș Crăciun. El vrea trenul. Acuma. Imediat. Se roagă, și după cum a lăsat buza, se vede că se pregătește să plîngă. Și cucoana nu vrea cu nici un chip să-și supere băiatul. Îl ia de mîină și pornește cu el spre intrare...

— Nu plînge, Puiule. Haide cu mama să-ți ia trenul...

Olandezul s-a făcut mic în colțul zidului. Prin urmare, mîna, mîna de care îi fusese atîta teamă se va coborî în sfîrșit în vitrină... Acuma... Sub ochii lui. A! Nu! Asta

nu. Ochii lui nu trebuie s-o vadă. Mîna poate să ia din vitrină ce vrea, dar ochii lui nu trebuie s-o vadă. Pentru el trenul trebuie să rămîie acolo, între jucăriile care nu sînt încă ale nimănui... care sînt numai ale ochilor, ale tuturor ochilor...

Așadar, el n-are de ce să mai stea acolo. El și-a luat trenul în el. Mai bine se duce acasă, că e tîrziu, și e departe, și mama trebuie să-l caute speriată prin toate curțile de pe stradă.

Și consecvent cu el însuși, Olandezul se desprinde din colțul lui de vrajă. Își face loc printre oameni și fără să privească îndărăt pornește la drum — mogîldeată cu căciuliță de carachiul, pierdută printre oameni și fulgi de zăpadă.

Și fiindcă drumul e lung și inimioara e mică și un lucru grav s-a petrecut în el — ca în toate momentele lui importante — Olandezul oftează adînc și își sughe mucusii.

Dar de data asta sînt amestecați cu lacrimi.

O clipă dacă s-ar fi oprit mai înainte în fața vitrinei, Sergiu l-ar fi găsit acolo, ghemuit la postul lui de observație și poate — fiindcă Sergiu e vesel ca toată lumea de astă-seară și în buzunar are leafa întregă, plus o gratificație de 5 000 de lei, acordată cu ocazia sfintelor sărbători de domnul Rădulescu — Olandezul n-ar fi plecat acasă cu mîinile goale. N-ar fi dus desigur în ele trenul care era o jucărie prea scumpă pentru punga lui Sergiu. Dar ar fi dus totuși o jucărie...

Michaela îi strînge brațul cu putere.

— Ah! Era să cad!

Sergiu o sprijini tardiv, așa cum se sprijină totdeauna cineva după ce era să cadă. Michaela ride cu toți dinții.

— Îmi pare rău că n-am căzut.

— De ce?

— Pentru părinții mei. Se zice că te măriți cînd cazi...

Intrară în magazin.

De la patru după-amiază cutreierau prăvăliile în vederea cumpărăturilor pentru pomul de Crăciun pe care familia Rădulescu „îl organiza“ în fiecare an, ca un pretext de petrecere în plus. Sergiu deși dăduse vacanță de

o săptămână elevului său care în trei luni de zile de când îl medita făcuse progrese uimitoare spre satisfacția familiei întregi (izbutise chiar să ia un „bine“ la latină și un „binișor“ la română, la restul materiilor, mărginindu-se, pentru moment, numai la „suficient“), se dusesse astăzi să-și prezinte felicitările. Fusesse oprit la dejun și după masă nu putuse refuza invitația Michaeliei de a o însoți în oraș, prin magazine.

În cele trei luni de zile de când zilnic se ducea la familia Rădulescu, între Sergiu și Michaela se legase treptat o foarte strînsă prietenie.

De altminteri în scurt timp Sergiu cucerise pe toți din casă, cu firea lui dreaptă și blîndă, cu modestia lui nedezmințită, cu întreg felul lui de a fi. Puiu îl adora. Făcea toate eforturile ca să învețe și să iasă bine la școală, nu pentru că între timp fusese convins de utilitatea învățaturii și de importanța ei în viață, ci numai ca să nu-l piardă pe Sergiu, știut fiind că domnul Rădulescu prețuia și păstra pe meditatorul fiului său după notele pe care acesta le obținea la școală. Și Puiu fusese înscris din nou la liceu, după sfatul lui Sergiu.

Cît despre domnul Rădulescu, cu bonomia lui înnăscută, era de-a dreptul încîntător. Nu-l mai scotea din „Sergiulică tată“ și nu se sfia să-și traducă satisfacția de a-l avea „la copil“ prin dese măriri de leafă și fel de fel de alte atenții concrete: țigări, cravate, cărți, precum și prin gratificații cu ocazia diferitelor evenimente școlare sau religioase.

Chiar madam Rădulescu, atît de rezervată și de măsurată în toate, nu se putea abține să nu-i arate simpatia ei, invitîndu-l la masă „ea“, cerîndu-i sfaturi și păreri în privința lecturilor și tratîndu-l ca pe un intim al casei ori de cîte ori avea recepții și sindrofii de la care era nelipsit.

Michaela își găsisse în el „prietenul“ visat. Prietenul de discuții, de plimbări, de conferințe, prietenul ceasurilor de singurătate, de deprimare și de șovăială. În scurt timp începuse să-i spuie pe nume și să-l socotească un bun al ei de care putea să dispună în voie. Nu făcea decît să-i comunice „programul“: „astăzi mergem la expoziția de pictură“, sau: „deseară să fii liber c-am luat bilete la

concert“, sau: „la șapte jumătate vii să mă iei de la Lilianna să facem o plimbare pe jos pînă acasă“ și el se executa.

Ajunsesese o mică tirană și dacă Sergiu n-ar fi refuzat politicos dar categoric, ar fi fost fericită să-l știe mutat la ei, într-una din odăile de musafiri de la etaj, ca să-l aibă la îndemînă în orice moment.

Viața lui cealaltă — din afară de ceasurile rezervate ei — părea că n-o interesează. În gîndurile ei întime se întreba totuși de foarte multe ori ce face Sergiu în timpul lui „liber“? Era curioasă să știe cum și-l petrece, să știe ce alți prieteni are, ce preocupări, ce treburi.

Și ori de cîte ori aducea pe departe vorba despre asta, Sergiu schimba imediat conversația. Parcă se păzea.

De cîteva ori îl însoțise la facultate. Observase însă că tovărășia ei în băncile de curs nu-i făcea plăcere, tot așa cum nu-i făcea plăcere ori de cîte ori îl întreba despre familia și despre copilăria lui.

Odată „îl amenințase“ că într-o zi o să-i facă o surpriză în „flagrant delict de intimitate“. Sergiu o rugase insistent să renunțe la un astfel de proiect. Nu că s-ar fi jenat în ochii Michaeliei de interiorul lui modest. Dar nu voia cu nici un chip ca Margareta să înțeleagă că între el și sora elevului său sînt altfel de relațiuni decît cele pe care i le semnalase el. Aci era marea taină a lui Sergiu.

De ce nu-i spusese Margaretei de la început nimic despre Michaela? De ce ori de cîte ori vorbea despre familia Rădulescu numele ei îl trecea sub tăcere ca și cum nici n-ar fi existat? De ce nu-i spusese nimic despre prietenia lor din ce în ce mai strînsă, despre discuțiile și plimbările lor în oraș? N-ar fi avut nimic de ascuns, nu se simțea vinovat cu nimic. Îi era teamă totuși ca Margareta să nu-l bănuiască. Să nu-și închipuie că între ei doi ar fi fost altceva decît era în realitate. Și bănuiala asta l-ar fi durut.

Pentru el totul în lume era Margareta. Toate gîndurile, toate visurile lui de viitor erau numai și numai pentru ea, alături de ea. Era unica lui preocupare sinceră, unica lui bucurie întreagă. O iubea cu toată puterea celei dintîi dragoste, cu toate elanurile și neliniștile ei.

Dragostea lor, mărturisită într-o seară de toamnă sub lumina celui dintîi foc în sobă, crescuse din zi în zi mai mare, mai luminoasă, mai lăuntrică. Acum erau ca și logodiți. Nu cu inele petrecute — între pișcoturi și rude — pe degete. Cu sufletele, cu gîndurile, cu tot ce are omul mai de preț în el.

Sergiu își trecuse licența „magna cum laude” în toamnă. I se aprobase să se prezinte la examenul de capacitate în februarie și după aceea avea toate motivele să nădăjduiască să fie numit în învățămînt. Și-atunci Margareta putea fi a lui. A căminului pe care, alături de ea, avea să-l întemeieze, a cuibului în care dragostea lor avea să-și deschidă aripile pentru zborul cel mare, deasupra unei vieți întregi.

E adevărat că ori de cîte ori îi vorbea despre asta, Margareta se întrista. Ei nu-i plăcea să facă planuri de viitor, pentru că viitorul o îngîndura întotdeauna. Ea vrea să fie toată a clipei prezente. S-o trăiască în cuprinsul ei, fără să se gîndească la ce va fi pe urmă. Îl iubea mult pe Sergiu. Lui și numai lui îi dăruise ceea ce numai ea avusese pînă acum. Sufletul ei întreg. Și i-ar fi dat totul, oricum, dragostea ei întreagă, oricînd, fără sancționarea legală a căsătoriei, fără recunoașterea societății, numai și numai cu binecuvîntarea dragostei care depășește toate legile oamenilor și toate restricțiile lor. Și nu-i plăcea să facă planuri de viitor, pentru că ea nu uita niciodată pe cea de-a doua Margaretă, pe cea în care simțea pulsînd din ce în ce mai voluntar și mai încăpățînat sîngele ofițerului din grajdul de la Zimnicea, sîngele anonim de care îi era frică, sîngele de teama căruia nu îndrăznea să se gîndească niciodată mai departe, la zilele ce vor veni.

Despre prietenia lui Sergiu cu Michaela nu bănuia nimic. Îl auzise vorbind de cîteva ori despre ea, așa cum se vorbește de o cunoștință oarecare pe care o uiți după ce ai văzut-o și îți aduci aminte de ea numai cînd o reîntîlnești. Nu l-ar fi crezut capabil niciodată să sacrifice altcuiva decît ei o cît de mică pîrticică din timpul lui liber. N-ar fi crezut niciodată că desele întîrzieri ale lui Sergiu — peste orele în care îl știa ocupat — nu erau, în realitate, ceasuri petrecute în bibliotecă, ci cea-

suri petrecute cu Michaela, pe străzi. Că ieșirile lui seara în oraș nu erau vizite la colegi, ci seri petrecute cu ea la concerte și spectacole. Nu și-ar fi închipuit că el poate s-o mintă și să se ascundă într-atît. Credea în dragostea lui orbește și asta o împiedica să-l suspecteze. Îl aștepta seara — uneori pînă tîrziu de tot — închisă în odăița ei, c-o carte sau o broderie în mînă. Nu mai ieșea aproape nicăieri fără el, deși uneori simțea o poftă nebună să iasă iarăși pe străzi, să vadă iarăși lume, s-audă iarăși complimente și să simtă învăluind-o priviri impertinente și înfocate. Și în clipele astea cu greu își putea stăpîni pornirile. Avea nevoie de prezența lui Sergiu lîngă ea, de mîngîierile lui, de cuvintele lui calde și dragi. Numai așa se putea liniști cea de a doua Margaretă, care — închisă de atîtea luni de zile — se revolta în ea și își cerea dreptul la libertate, gata să dărîme totul, în dorința ei de evadare.

Sergiu înțelegea perfect starea ei sufletească. Făcea tot ce putea ca s-o distreze, să-i ocupe timpul, să-i coloreze ceasurile astea de spleen cenușiu. Și nu era liniștit și mulțumit decît cînd izbutea să alunge ceața turbure din ochii ei nedumeriți și zîmbetul acela rău, lipit parcă, pe gura ei copilăroasă.

Deși curată în fond, redusă numai la proporțiile unei camaraderii, legătura lui cu Michaela îl făcea să se simtă cu conștiința neîmpăcată. Îi părea rău că nu avusese curajul să i-o mărturisească Margaretei, mai de mult, de la început și nu-și da seama de ce, contra voinței lui, se lăsase prins de amabilitatea și prietenia Michaeliei.

Nu-i dispăcea tovarășia ei, dar nici nu-l încînta. O acompania peste tot, incapabil să refuze o invitație, permanent obsedat totuși de gîndul că făcea ceva rău și de panica că, poate, o dată, Margareta avea să-l întîlnească.

Dar era laș în fața Michaeliei, n-avea curajul să-i mărturisească o dată că e îndrăgostit nebun de Margareta, că timpul pe care i-l sacrifică ei îl fură celeilalte, că din cauza ei o minte, o părăsește, mereu mai mult, mereu mai lipsit de voință. Și era laș, pentru că fata asta îl intimidă. Era sigur c-ar fi ris de el și că dintr-o dată toată simpatia ei atît de fără rezerve afirmată avea să se schimbe într-un ironic și usturător dispreț.

O femeie nu iartă niciodată unui bărbat să iubească pe alta. Poate cel mult suportă să nu iubească pe nimeni. Și Michaela credea în intimitatea gândurilor ei că Sergiu nu iubește încă pe nimeni, iar timiditatea lui, din ce în ce mai accentuată și rezerva lui, din ce în ce mai vizibilă, erau, pentru ea, primii soli ai unui sentiment încă nedefinit, încă neînchegat, care o privea de aproape.

Ea însăși simțea pentru el „un început“.

Îi era necesar, îi era agreabil și tovarășia lui îi da clipe de adevărată și deplină mulțumire, pe care nici o altă tovarășie nu i le dăduse niciodată. Găsise — credea ea — în sufletul ăsta leal și fără complicații, în băiatul ăsta instruit și muncitor, în modestia lui demnă și în dorința lui de a birui în viață pe drumuri drepte, ceea ce de atîta timp aștepta : omul care s-o intereseze.

Și pentru Michaela, pentru vocabularul ei intim, cuvîntul ăsta însemna foarte mult. Avea un înțeles special, plin la rîndul lui de alte foarte multe înțelesuri...

Nimic nu e mai amuzant, mai colorat și mai atrăgător, decît un mare magazin în ajunul Crăciunului, mai ales cînd, dincolo de vitrinele lui imense, fulgii de zăpadă cad în figuri grațioase de balet înaripat. Pînă și mărfurile etalate sub privirile nedecise ale cumpărătorilor au parcă un aspect sărbătoresc.

Michaela ar vrea să le cumpere pe toate. S-a oprit pînă acum în toate „raioanele“ și de peste tot degetele ei subțiri au ales ceva. De colo un portofel pentru domnul Rădulescu, de dincolo un colier pentru mama, un aparat fotografic pentru Puiu, o sticlă de parfum pentru Liliana, o trusă de voiaj pentru Dodo, un stilou pentru Sergiu (dar asta nu trebuie s-o știe el) și o mulțime de nimicuri delicioase pentru ea.

Acum mai are de cumpărat articolele pentru împodobirea pomului de Crăciun. Sergiu o urmează peste tot, supus, gata să-i răspundă la toate întrebările și să-și dea părerea — mai mult sau mai puțin precisă — pentru fiecare lucru care trece în grămada celor cumpărate.

El știa că și Margareta pregătește „în secret“ un pomuleț de Crăciun în odăița ei. Un pomuleț de Crăciun

pentru ei doi și pentru copiii din cartier. De ieri ușile acestei odăițe i-au fost închise pe motiv că se face înăuntru „curățenie mare“. Dar Sergiu a observat pachetele care soseau din oraș, dosite neîndemînatec sub șorțul lui madam Săraru, sau sub paltonul Margaretei.

S-a gîndit mult, la rîndul lui, ce daruri să le cumpere ? A avut un moment intenția să ceară un sfat Michaeliei. Dar s-a răzgîndit. A intrat la un bijutier și a cumpărat un inel pentru Margareta și o pereche de ochelari cu ramă de aur pentru madam Săraru. Are pachetele în buzunar. Le simte foița moale, fină și mîinile lui le acoperă cu drag ca și cum ar vrea să le-ncălzească.

Michaela a isprăvit de cumpărat. Mai are de ales numai o mască pentru Moș Crăciun. Din maldărul pe care vînzătorul i-l pune alături alege una de Moș Crăciun comic, cu mustața răsucită și barba țuguiată și i-o pune lui Sergiu pe figură.

— Las-o, las-o, să vedem cum îți vine... Vai, ce caraghios ești !...

Sergiu se simte jenat sub mască. Michaela rîde de se prăpădește.

— Asta ți-o iau... O să faci un efect teribil cu ea... Mai ține-o nițel să te mai văd. Știi că tu o să faci pe Moș Crăciun la noi...

Cîțiva curioși se opresc și privesc amuzați. Un copil agățat de paltonul guvernantei întinde mîna și țipă :

— *Fraulein... Fraulein. Schau der Mos Cățun... Schau der Mos Cățun.*

Sergiu își scoate masca. În fața lui, Mirea, cu pălăria tare pe o sprînceană, îi întinde mîna înmănușată.

— Tu erai, *mon cher* ? E nu, că asta e bună ! Mă miram eu de ce nu te văd de atîta timp ! Umbli mascat...

Sergiu face prezentările.

Mirea e încîntat că, în sfîrșit, are ocazia să fie prezentat domnișoarei Michaela Rădulescu. O cunoaște — firește — de multă vreme „din vedere“ și „din auzite“. Au o mulțime de prieteni comuni... Fetele Moraru... Gigi Marian... Toto Baldovin... Liliana Caranfil... E curios cum nu s-au cunoscut pînă acum.

Și Mirea vorbește, vorbește, vorbește.

Sergiu își dă seama că prezența Michaeliei îi excită verva lui faimoasă, că vrea să facă impresie, să placă, să se claseze din primul moment în categoria „inteligentilor“.

Michaela îl ascultă indiferentă. Răspunde laconic, fără să-l încurajeze. Dar pe Mirea îl interesează numai ce spune el, nu ce spun alții. Îi dă zor înainte și în câteva minute, până ies în stradă — deși întrerupt din „șuetă“ de încrucișările și ciocnirile cu lumea din magazin — are timpul să etaleze o vastă cronică mondenă a Bucureștiului de zi și de noapte.

La ieșire, Michaela îi întinse mîna.

— Mi se pare, duduie, că locuiți pe strada Armenească. Cum avem același drum, îmi permiteți să vă conduc cu mașina mea ?

— Mulțumesc, domnule, sînt cu mașina mea.

— Cu Overlandul ?

— Și asta o știi ?

Mirea se descoperi cu galanterie.

— Dar cine nu cunoaște în Capitală mașina verde a domnișoarei Rădulescu ! Sărut mîinile, duduie, și sper că-mi veți îngădui într-una din zilele astea să vă fac o vizită...

— Nu știu dac-am să fiu în București și n-aș vrea să iei drumul degeaba.

— Nu face nimic. Telefoniez înainte... Și dacă vreodată v-duceți aminte de mine și aveți să-mi spuneți ceva, mă găsiți în cartea de telefon : 2.91.58.

Apoi se întoarse către Sergiu.

— Pe tine cînd te mai văd ? Ce dracu, mă ! De cînd te-ai logodit cu „gazda“ parc-ai intrat în pămînt. Telefonază-mi într-o zi să ieșim împreună : 2.91.58.

Și Mirea se depărtă, ridicîndu-și cu un gest afectat, gulerul de astrahan.

Michaela, fără să spună un cuvînt, îi întinse mîna :

— Te așteaptă, desigur, logodnica... Nu vreau să te mai rețin...

Aștepta din partea lui Sergiu un gest, o explicație, un cuvînt. Poate Mirea făcuse o glumă, care trebuia pusă la punct. Poate „logodnica“ despre care pomenise ei era un lucru vechi, trecut. În orice caz Sergiu era dator s-o

lămurească fără să-l întrebe ea. Dacă lucrul era adevărat, i se părea de neînțeles toată atitudinea lui de pînă acum. De ce să-i ascundă că e logodit ? De ce s-o lase atîta timp să creadă că e un om liber ?

Simțea că în clipa asta îl urăște. Cel puțin dacă n-ar mai sta așa inert cu ochii în pămînt !

— Nu e frumos ce-ai făcut ! Nu trebuia să-mi ascunzi un lucru atît de important !

— Am vrut de multe ori să-ți spun. Am ezitat însă...

— De ce ?

— Nu știu. Nu-mi dau seama nici eu...

Michaela îl privi nedumerită.

— O iubești ?

— Da.

Și adăugă, ca pentru el :

— Enorm !

Michaela începu să ridă. Un ris voit fals, care-i crispa figura în loc să i-o înveselească.

— Acuma înțeleg eu de ce nu voiai să mă lași să viu la tine. Ți-era frică să nu mă vadă logodnica. Dar bine, Sergiule, cum se poate să fii atît de copil ? Logodnica ta trebuie să fie o fată deșteaptă care ar fi înțeles imediat că eu nu puteam fi decît o camaradă pentru tine. Și nici tu nu cred că ți-ai fi închipuit vreodată altceva !

— Te asigur că nu...

— Atunci ? Unei camarade, unei prietene bune ca mine, nu i se ascunde un lucru atît de grav ca ăsta. De ce să nu mă bucur și eu, alături de tine, de ce să n-o cunosc și eu pe logodnica ta, să devenim poate prietene, să facem în trei ceea ce făceam noi doi ? Sau poate e geloasă ?

— Nu știu. De altminteri, ea nu știe nimic... Nici ei nu i-am spus nimic despre tine.

Michaela deveni gravă.

— Așa ? Ei bine, poți fi liniștit, Sergiule. Cu atît mai mult de acum încolo n-o să mai afle. Eu știu să dispar la timp... Îmi pare rău că n-am înțeles mai de mult că amiciția mea era inoportună. La revedere ! Am să te scuz eu acasă că mîine nu poți veni să faci pe Moș Crăciun la pomul nostru.

Sergiu îi sărută mîna tăcut. Sprintenă, Michaela se sui în mașină și trecu pe lingă el fără să-l privească.

Așadar, se isprăvisе. Părere de rău? Nu, nu. Nici un pic...

Dar de ce or fi așa de triști fulgii de zăpadă cînd cad în urma unei mașini care se pierde, din ce în ce mai mică, cu ochiul de foc al stopului din ce în ce mai stîns?

X. CALENDAR

25 Decembrie

N-aș fi crezut niciodată să simt nevoia de a împărtăși cuiva toate gîndurile care îmi macină mintea. Am nevoie de un prieten care să tacă și să m-asculte. Am nevoie să smulg din mine neliniștea asta grozavă care și-a încheștat gheara pe ființa mea întreagă, am nevoie să-mi adun gîndurile la un loc, să-mi alung presimțirile. De aceea scriu foile astea. Poate așa — prăbușit în fața caietului — să pot să mă reculeg, să caut să-nțeleg ce se petrece cu mine în noaptea asta hotărîtoare.

Margareta nu s-a întors încă acasă. E șapte dimineța.

Aseară, după întîlnirea cu Mirea, după explicația copilăroasă și crud definitivă cu Michaela, mă simțeam ușurat. Mi se luase o greutate de pe suflet. Nu mai aveam nevoie să mint de aci înainte. Recunosc, am fost slab. Dar am fost totdeauna atît de sigur de dragostea mea pentru Margareta, că nici un moment gîndul celeilalte nu m-a turburat. Michaela a fost un divertisment și poate nici măcar atît. Niciodată n-am văzut în ea altceva decît o soră răsfățată și capricioasă, căreia am înțeles să-i fac toate gusturile, numai și numai dintr-un sentiment de recunoștință.

Am avut totdeauna impresia că numai datorită ei am ajuns la situația pe care o am astăzi în casa lor și că

numai prin ea am izbutit să mă fac agreeat și simpatizat în familia ei.

Mărturisesc, îmi pare rău că lucrurile fuseseră date pe față atât de brutal, dintr-o vorbă aruncată de Mirea. Aș fi încercat să o fac să priceapă mecanismul interior al atitudinii mele față de ea și poate ne-am fi despărțit altfel. Dar așa, luată prin surprindere, am avut impresia că, în clipa când mi-a întins mâna, mă detesta. Și asta însemna că ea credea că se petrece în mine altceva decât ceea ce era în realitate.

Și atunci vanitatea ei s-a simțit ultragiată și a reacționat. Cu atât mai bine. Sarcina mea era ușurată. Mă hotărisem de îndată ce ajung acasă să-i mărturisesc Margaretei totul și s-o las pe ea să mă judece. Știam că pedeapsa mea nu va fi prea aspră și mă bucuram la gândul că totul se va sfârși cu bine, lângă pomul de Crăciun pe care îl știam ascuns și pregătit în odăița ei, în odăița noastră. Și pentru pacea care avea să se semneze definitiv între noi, am intrat într-o florărie și am cumpărat o crenguță fragedă de liliac alb.

Marga nu era acasă. Mi-am închipuit că a ieșit și ea, ca toată lumea, după cumpărături, în oraș.

La mine era cald și bine. Focul duduia în soba de cărămidă cu olane și în plîpîrea lui, umbre chinezești, alergau prin odaie. Am pus crenguța de liliac într-un vas cu apă rece și proaspătă și-apoi m-am dus să dau bună-seara lui madam Săraru.

Firește, am găsit-o în bucătărie. Cu mînele suflecate, roșie de dogoarea focului, ungea formele de cozonaci c-o pană de gîscă muiată în unt topit. În bucătărie mirosea bine a aluat copt, a nucă și a mere cu scorțișoară. Când m-a văzut intrînd, a țipat la mine :

— Repede, repede, maică, închide ușa, că-mi „răcește” cozonacii.

Nu mi s-a părut de loc curios că nu știe unde și cînd a plecat Marga de acasă. Am bănuir că erau înțelese amîndouă și m-am întors în odaia mea. Am luat o carte și am început să citesc. O pagină... două... douăzeci...

Ora mesei trecuse de mult. Începusem să fiu îngrijorat. Unde putea să stea Marga pînă acum ?

La zece m-am dus iarăși în bucătărie. Madam Săraru, aferată, nu mai avea noțiunea timpului. S-a mirat și ea cînd a auzit că Marga nu s-a întors încă acasă. Și de data asta sincer...

La unsprezece jumătate, m-am îmbrăcat și am ieșit în întîmpinarea ei. Nîgea ca și acum, frumos, din plin. Stradela troienită toată își clipea felinarele rare. Mă durea puțin capul și aerul înghețat de afară îmi făcea bine. Fel de fel de bănuiri și de presupuneri mi se învîrteau în minte. Poate i s-a întîmplat ceva ? ! Poate vrea să ne facă o farsă, poate s-a întîlnit cu cineva ? !

De pe străduțele cartierului se auzeau corurile copiilor porniți să colinde. Fără țintă precisă, nădăjduind că-o voi întîlni, am umblat pe străzi pînă la unu.

Cînd m-am întors acasă, madam Săraru m-a întîmpinat în poartă.

— N-a venit, Doamne, Doamne ! De nu i s-ar fi întîmplat ceva !

Mi-a luat mîna și a început să plîngă rezemată de stîlpul porții.

— Du-te, maică, la poliție și întreabă. Unde poate să stea ea pînă la ceasul ăsta ? Rude n-avem, cunoștințe n-avem...

M-am dus. Am cercetat, am întrebat, nicăieri nimic. Pînă la trei am colindat pe străzi, prin localuri, ca un ieșit din minți. Mai aveam o singură nădejde. S-o găsesc acasă, întoarsă între timp.

Am găsit pe madam Săraru ingenuncheată sub candelă.

De-atunci plînge într-una. Adineauri abia am hotărît-o să se ducă în odaia ei și să se lungească puțin...

În noaptea asta pe care am petrecut-o de veghe amîndoi cu urechea ațintită la orice zgomot, incapabili să putem face altceva decât să așteptăm, fumînd țigări, cred că-am îmbătrînit cu zece ani.

Acum s-a luminat bine de ziuă. Nîge mereu. Mă doare capul și mi-l simt ca o povară pe umeri. Nu mai am nici un fir de tutun și mîna îmi cade moartă pe hirtie.

Nu știu ce să cred, nu știu ce să-mi închipui, nu știu unde să mă duc, nu știu ce să fac. Voi pleca iarăși pe străzi... iarăși prin vecini... iarăși la poliție...

Doamne ! Ce-mi va aduce oare Moș Crăciun ?...

Am scrisoarea ei alături. O voi transcrie fără s-o comentez în caietul ăsta care, simt, va deveni de acum încolo confidentul meu de ceasuri grele, cartea tuturor sincerităților și durerilor unui suflet lovit în plin. Iat-o :

„Sergiule,

Nu-ți scriu să-ți cer iertare, nici să-ți explic. Sint lucruri pe care niciodată un bărbat n-o să le înțeleagă și explicații pe care niciodată o femeie n-o să știe să le dea. Îți scriu ca să-ți povestesc. Fapte. Tot ce s-a întâmplat de alaltăieri și pînă acum. Nu-ți voi ascunde nimic, nu mă voi menaja și nu te voi menaja. Aș vrea să întrerupi lectura scrisorii mele aici. Să te duci în odaia mea și s-o citești acolo pînă la urmă, lîngă pomul nostru de Crăciun. Nu știu de ce am impresia c-o vei pricepe mai bine acolo, în odaia aceea unde a rămas pentru totdeauna ceva din mine și totul din noi.

Știi, nu se poate să nu știi, că pentru ajunul Crăciunului, sub ușile închise ale odăii mele, pregăteam ceva. Lucram cu atîta drag la lucrurile acelea mici și poezice ! Te-așteptam cu atîta nerăbdare să intri pe ușă, nins tot, cu obraji roșii și miinile înghețate ! Niciodată nu mă simțeam mai a ta, mai întreagă a ta, ca în seara aceea minunată, plină cu farmecul misterios al iernii și al sărbătorii de a doua zi.

Cînd am auzit o mașină oprindu-se la poartă, am tresărit. Am stîns repede lumina și m-am așezat la gura sobei. Lumînările pomului erau toate aprinse. Clipeau frumos ca niște stele vii aninate de ramuri în cîntecul tău. Și Moș Crăciunul cumpărat pentru tine își clătina capul mobil, de la stînga spre dreapta, ca și cum ar fi vrut să te dojenească c-ai întîrziat atît.

Atunci a intrat pe ușă, în locul tău, Mirea.

Tot farmecul s-a rupt dintr-o dată. Am făcut iarăși lumină și l-am primit cu ostilitate. Cu ce drept intra el aci ca să-mi aducă aminte, prin simpla lui prezență, de seara aceea groaznică cînd, sub ochii tăi, gura lui m-a pîngărit. Și de ce amintirea asta mi-a venit dintr-o dată clară și vie în minte ?

L-am întrebat ce vrea. Mi-a spus că s-a înțeles cu tine să te aștepte acasă pînă te întorci din oraș... că aveți de aranjat lucruri importante împreună și mi-a cerut voie să stea cu mine pînă vii tu. Era politicoș și aproape timid cum nu l-am văzut niciodată. L-am poftit să ia loc în odaia ta. Îmi era necaz pe tine că l-ai invitat tocmai în seara asta pe care o vream numai pentru noi, că n-ai înțeles că te vream nepreocupat de nimeni și nimic. Îmi venea să plîng de ciudă. Mirea mă studia. Îi simțeam iarăși umblîndu-i pe mine privirea aceea indiscretă și enervantă pe care i-o cunoșteam. Ca să zic ceva, l-am întrebat unde te-ntîlnise.

Mi-a răspuns surîzînd.

— L-am întîlnit acum un ceas, într-un magazin. Și, închipuiește-ți, era mascat...

— Mascat ?

— Da. Făcea pe manechinul Michaeliei.

N-am înțeles bine ce vrea să zică. El surîdea mai departe. Oh ! surîsul acela rău, batjocoritor, pe gura aceea subțire, mereu umedă ! Îmi venea să i-l sfîșii cu unghiile de pe buze. Și-apoi cuvintele lui, subliniate ironic, șuierate în urechea mea :

— Era în compania Michaeliei, făceau cumpărături împreună pentru pomul ei de Crăciun. Și cum Sergiu — știu cu toți care sîntem invitați — face pe Moș Crăciun la pomul ei, îi alegea o mască... una așa cu mustăți răsucite și cu barbă ascuțită de țap. Cînd l-am văzut încercînd-o, am rîs de m-am prăpădit...

Tremuram toată și simțeam că mă prăbușesc. Abia am putut să-l întreb :

— Cine e Michaela ?

— Ce ? N-o cunoști ? Sora elevului pe care îl meditează. Domnișoara Rădulescu. Credeam că vă cunoașteți. Sergiu și cu ea sînt totdeauna împreună, peste tot, la expoziții... la conferințe... la spectacole... la concerte.

— I-ai văzut dumneata ?

— Dar cine nu i-a văzut ? Michaela e la ordinea zilei în Capitală. Bogată, frumoasă, modernă. Lumea care o cunoștea credea chiar că între ea și Sergiu e vorba de

o căsătorie. Bineînțeles, eu care știam că e ca și logodit cu dumneata, am dezmințit cât am putut...

N-am mai putut suporta. Am trântit ușa și m-am dus în odaia mea. Te uram în clipa aceea cum n-aș fi crezut să pot urî vreodată pe cineva. Nu pentru că m-ai mințit și mi-ai ascuns adevărul în privința legăturilor tale cu domnișoara Rădulescu. Nu pentru că de luni de zile ieșai cu ea peste tot, în timp ce eu te așteptam singură și tristă în odăita mea. Nu pentru că lumea vorbea de tine ca de logodnicul ei, când tu erai al meu și numai al meu. Nu pentru că eram geloasă pe ea. Dar pentru că trebuia să faci pe Moș Crăciun la „pomul ei” în timp ce pomișorul meu te aștepta cu luminările aprinse și cu crenguțele întinse către tine. Vezi tu, Sergiule, și-acum când toate au trecut, când s-au întâmplat lucruri capitale pentru o viață și mai ales pentru o viață ca a mea, când judec cu mintea limpede în fața foilor astea de hîrtie, nu știu ce m-a împiedicat să nu smulg beteala, să nu rup luminările, să nu sparg globulețele de sticlă și să nu arunc în foc pomul nostru de Crăciun.

Intr-o clipă m-am îmbrăcat să plec. Unde? Nu mă interesa. Numai să ies din odăita unde totul mi se părea străin, fals, mincinos. Cea de a doua Margaretă se trezise în mine. O știi tu care. Cea din noaptea cu Mirea, cea de dinainte de tine...

Am ieșit în stradă. Singură, prin zăpada care mă troienea. Mergeam cu capul gol de gînduri, cu lacrimile înghețate pe față, cu sufletul ca o aripă frîntă în mine.

Mirea m-a ajuns din urmă. S-a dat jos din mașină și a început să se scuze. Că-i pare rău c-a făcut o gafă, că nu și-ar fi închipuit că nu știam nimic de relațiunile tale cu Michaela, că e dezolat, că e surprins. Prostii. Apoi a schimbat tactica. Și-a regăsit tonul lui adevărat, cel care îi venea atât de bine. La urma urmei de ce să-i pară rău că printr-o întîmplare mi-a dezvăluit adevărul în privința ta? Era dator s-o facă. Dator, pentru că de cînd mă cunoscuse, nu încetase o clipă să mă iubească. Și dacă se dăduse la o parte cu discreție și înțelesese să nu mai insiste, o făcuse numai din prietenie pentru tine crezînd că mă iubești și că astfel o să mă meriți. Dar acum, cînd înțelesese că tu mă mințai ca o „canalie”,

că nu făceai altceva decît să „lucrezi pe două tablouri”, nu mai are nici un motiv să se sacrifice.

Mă uluia cu argumentele, cu deducțiile, cu concluziile și cu logica lui de circumstanță.

Acum îi înțelegeam jocul. Tot ceea ce făcuse era intenționat, fusese calculat punct cu punct. Și planul îi reușise. Mă avea lîngă el în seara cînd mai mult ca niciodată aș fi vrut să fiu lîngă tine.

Să nu crezi c-am avut o clipă intenția să mă răzbun atunci cînd am primit să-l însoțesc la el acasă unde avea invitați. M-am dus pur și simplu ca să nu rămîn în stradă și ca nu cumva — biruită de frig și de neliniște pentru tine și pentru mama — să mă întorc.

Pentru a mă putea smulge definitiv de lîngă voi, trebuia să treacă momentul critic în care încă șovăiam, în care Margaretă ta încă mai lupta cu cea trecută definitiv de partea lui Mirea.

Aveam nevoie de zgomot, de mișcare, de lumină, de muzică, de lume, de alcooluri țări. Și astea mi le-a dat din plin petrecerea de la Mirea.

M-am grizat de la primul pahar de șampanie. Erau acolo o mulțime de tineri, bărbați și femei de petrecere. Pe mulți îi știam după nume sau din vedere. Alții dintre ei îmi făcuseră curte „pe vremuri”. Am dansat cu toții, am cîntat, am băut, m-am lăsat strînsă în brațe, sărutată prin colțuri, ciupită pe sub masă, tratată la fel cu celelalte care erau de meserie. Poate mai rău decît ele, pentru că eu nu eram încă. Debutam. N-aveam tactica și prudența experienței lor.

În zori eram beți toți. Cineva a propus să ne îmbrăcăm în pijamale. Propunerea a fost primită cu urale, cu pahare sparte și cu mandarine aruncate în lămpi. Mirea și-a desfăcut dulapurile. Am luat cea dintîi pijama care mi-a căzut în mîină și tot cea dintîi am fost gata. Apoi s-a nceput orgia. Luminile s-au stins prin odăi și în jurul mesei din sufragerie rămîneau din ce în ce mai puțini. Mirea era lîngă mine. Mă aștepta. Mîinile lui mă mîngîiau. Le simteam grele, calde, insinuante.

Cînd am rămas numai noi doi, a-nngenuncheat la picioarele mele. Nu știu ce mi-a spus. Nu mai înțelegeam

nimic. Eram beată. Nu-ți spun asta ca să mă scuz, sau să mă justific. Nu, pentru că numai câteva clipe mai târziu, când m-am văzut pe un divan și când l-am văzut pe Mirea lângă mine, am știut tot ce se petrece. Mi-am dat seama de tot și am vrut să merg pînă la capăt, conștientă, cu ochii deschiși. Am vrut.

M-am deșteptat târziu, după-amiază. Fără nici un regret, fără nici o remușcare.

Mai bine că s-a întîmplat așa. Viața mea — simțeam eu de mult — nu era făcută ca să completeze un cămin, ca să fie închinată unui singur om, oricît l-aș fi iubit. Viața mea mi-a fost dată într-o clipă de risipă, ca să fie risipită.

Dacă nu s-ar fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat, n-aș fi avut poate puterea să mă rup de tine. M-aș fi lăsat chemată de o fericire la care — înțeleg așa de bine acum — nu aveam dreptul. Ți-aș fi adus, e adevărat, o dragoste mare, curată, întreagă, dar nesigură, Sergiule. Ți-aș fi adus două Margarete și tu nu iubeai sau nu puteai să iubești decît una. Fiindcă pe cealaltă n-o poate iubi numai un singur om. Ea s-a născut să fie a tuturor.

Uite, acum, cînd mîna mi-a oboșit scriind, cînd pata asta care mi-a întins cerneala e o lacrimă care a picurat fără voia mea, cînd gîndurile sînt goale și adevărate, îmi dau seama că ți-aș fi zdrobit viața. Ține minte, vrînd totuși să te fac fericit. Și asta pentru că între noi, orice am fi făcut și oricît ne-am fi iubit, ar fi rămas totdeauna o mare deosebire. Tu ești un om făcut de oameni cumsecade, culcați alături prin bună înțelegere, într-o seară de pace burgheză. Eu sînt făcută într-un staul de vite, cu forța, într-o noapte de beție și numai de un singur om. Să nu rîzi ! De un singur om ! Tata.

Cînd vei primi rîndurile astea, nu voi mai fi în București. Mirea mi-a vorbit de un voiaj în străinătate. Probabil că îl voi urma. Pînă atunci voi pleca undeva, în țară, cu sau fără el. Să nu mă cauți. Să mă lași să mă duc înainte pe drumul pe care mi l-am ales. Să nu mă forțezi să privesc în urmă. Nu va fi bine nici pentru unul, nici pentru celălalt. Noi nu trebuie să ne mai întîlnim nici-

odată. Nu ne-am mai recunoaște și ar fi păcat pentru amintirea care — dincolo de voința noastră — va rămîne ca o comoară îngropată în noi. O comoară în care eu am închis pentru totdeauna tot ce-am avut mai drag și mai de preț.

Margareta

P.S. Nu încerca s-o consolezi pe mama. I-am scris și ei totul. Va înțelege, desigur, mai puțin decît tine, dar va înțelege totuși destul."

31 Decembrie

De două zile m-am mutat aci. Din cauza sărbătorilor a trebuit să stau câteva zile la hotel. Chiar în ziua cînd am primit scrisoarea Margaretei, m-am mutat de la madam Săraru. Biata femeie ! Cît a insistat să rămîn, să n-o las singură, să stau cu ea ca „să ne aducem aminte de Margareta“. Plecarea fetei de acasă a fost o mare lovitură pentru ea, lovitură pe care a atenuat-o totuși scrisoarea lăsată. Pentru madam Săraru, un voiaj în străinătate va însemna întotdeauna un lucru distins, chiar dacă e făcut în tovărășia unui amant. De altminteri Margareta a avut grijă să-i mai scrie că de-acolo se va întoarce măritată... cu „un conte sau un marchiz“ cel puțin.

Madam Săraru n-a priceput ironia și foarte bine a făcut. S-a mulțumit să ofteze și să încheie.

— Să dea Dumnezeu să fie, maică ! Ce-o fi, numai să fie cu cununie în regulă.

Cînd am ieșit pe poartă, plîngea cu colțul broboadei strîns la gură, ca o batistă. Mi-a dat — într-un pachet pe care n-am putut să-l refuz — un cozonac cu nuci și o bucată de șuncă fiartă din „porcul ei“ pe care îl tăiasse — după toate regulile calendarului — în ziua de Ignat. I-am mulțumit și i-am făgăduit că o să mai trec s-o văd.

Știu însă că nu mă voi mai întoarce niciodată în căsuța de pe stradela Umbrei. Am plecat prea înfrînt de acolo. Prea sfișiat.

Scrisoarea Margaretei m-a lăsat într-o stare aproape de inconștiență. Gol, uscat dintr-o dată. Dacă n-ar fi fost

șunca și cozonacul lui madam Săraru, să le gălesc seara, pe masă, când mă-ntorceam la hotel, cu siguranță că n-aș fi mâncat nimic. Toată ziua rătăceam pe străzi și prin parcuri, dezorientat, incapabil să vreau ceva, să înțeleg ce se petrece în mine. Am avut un moment gândul crimei. Să mă duc la Mirea, să-i gălesc pe amândoi și să-i împușc. Aveam la mine revolverul de care nu mă despărțeam nici-odată. L-am aruncat în Cișmigiu, în lac, ca nu cumva gândul să prindă rădăcini în mine și să nu se transforme în faptă. În definitiv singurul vinovat dintre noi trei eram eu. Sau poate, dacă mă gândesc mai bine la scrisoarea Margaretei, un al patrulea... Tatăl ei.

Mi-am impus să nu mă mai gândesc la nimic din ce-a fost pînă acuma și în orice caz să nu mai notez aci toate suferințele și gândurile mele de îndrăgostit buimac și părăsit. Mi-am impus, mai ales, să nu mă mai gândesc la Margareta, să caut s-o șterg din preocupările mele. Am aflat însă — fără să vreau — că aseară a plecat cu Mirea la Paris. L-am întâlnit pe Mircea Vlad. Venea tocmai de la gară, unde cu ceilalți colegi de redacție se dusesse să-și conducă... directorul. Firește, el nu știa nimic. Mi-a spus simplu, ca o noutate.

— Știi că l-am condus pe Mirea la gară? A plecat la Paris în „voiaj de nuntă“.

— S-a-nsurat? m-am mirat eu.

Vlad a suris.

— Cum se-nsoară el de obicei. Cu prima venită și pentru cîteva săptămîni. Cea de rîndul ăsta — să-ți spun drept — era însă foarte drăguță...

Și Vlad a oftat sincer, cum e el totdeauna.

— Mă, băiete mă! Bani să ai, că toate celelalte se găsesc pe urmă...

Am schimbat vorba. M-am interesat de „băieți“. Nu i-am mai văzut — iată — de doi ani de zile. Mai toți s-au adunat în jurul lui Mirea. Scriu la revista lui care — se pare — a ajuns la un mare tiraj.

Am hotărît cu Vlad să luăm într-o seară, cît mai curînd, masa cu toții. Ca pe vremea cînd voiam să scoatem revista adolescenței noastre.

Ce mult m-am schimbat de atunci! Nu știu, în doi anii ăștia, sau în astea cîteva zile?

În odaia mea s-a făcut frig. Mi-am cumpărat țigări și coniac, o sticlă mare cu coniac vechi. Peste un sfert de ceas o voi desface... Începe un an nou... Un an nou?... Pentru cine?

4 Ianuarie

Azi-noapte, chef mare cu „băieții“, într-o circiumă pe Dudești. De dimineață a trecut Vlad pe la mine și mi-a lăsat un bilet.

„Astă-seară la opt mîncăm cu băieții. Vin să te iau.“

Am ezitat mult înainte să mă hotărăsc. M-am întrebat dacă, sincer, voiam să-i revăd, să mă regăsesc cu ei la un loc și mi-am mărturisit adevărul. Nu mă interesau nici toți la un loc, nici unul dintre ei, deosebit. Poate într-o măsură oarecare, Vlad. De ceilalți toți nu mă leagă nimic.

M-am gândit apoi că, desigur, subiectul principal de conversație va fi Mirea. La început gândul acesta m-a îngrozit. Apoi mi-am zis că va fi o încercare pentru mine și m-am decis. Am fost.

Cînd am intrat, la brațul lui Vlad, m-au primit cu urale. La fel ca altădată. Erau toți acolo, neschimbați, aceiași. Mai lipsea Mirea să se urce pe masă ca să improvizeze eternul lui discurs umoristic. Ne-am strîns mîna și m-am lăsat pupat de fiecare pe rînd.

Îi regăseam...

Văraru, cu pletele nițel mai mari, cu vocea puțin mai dogită de băutură și, desigur, cu nițel mai multe piese ne jucate în sertarul de acasă. Știam că în toate „cronicile lui dramatice“ nu face altceva decît să-și verse — în epitete grosolane și aprecieri nedrepte — toată ura lui contra acelor care răzbat. Succesele altora îl scoteau din minți, îl îmbolnăveau. Deși băiat de general, trăia ca o ordonanță din chiftelele tuturor bucătărilor literare. Îl știam miluit în redacții, schimbîndu-și părerile mai des decît gulerul, buhăit de beție, leneș, ratat înainte de a se fi manifestat.

Antim, cu aceleași creioane în buzunarul de sus al hainei.

Lui Stupcaru — fostul half centru și bec șomer — „oamenii lui“ veniți între timp la „putere“ i-au făcut, în sfârșit, dreptate. E arbitru oficial și consumator discret de fonduri pe la diferite federații și comitete. Face și cronica sportivă la revista lui Mirea sub un pseudonim pe care îl cunoaște toată lumea.

Plătăreanu s-a poticnit în poarta de ieșire a Școlii Politehnice. Lucrează — ca și acum doi ani — la același proiect, ale cărui linii definitive nu le va trage desigur niciodată. Acuma conduce pagina de „jocuri“ și „cuvinte încrucișate“ și e „specialist“ în învîrtirea unui mic beneficiu de la „premiile“ acordate lunar cititorilor.

Vasilescu a terminat Academia Comercială. Administrator-general al revistei, poartă acum ochelari de baga și a făcut puțină burtă. Tîrziu de tot, într-un moment de confidență, mi-a spus că anul ăsta s-a hotărît să se însoare, fiindcă seara s-a plictisit umblînd după „dame“ și „prin birturi“ în oraș și că, în definitiv, are nevoie de o mîncare bună și de o femeie „curată, drăguță, cinstită“, cînd se întoarce obosit de la birou.

— O femeie — îmi spunea el — e, bă, înțelegi, cînd ai lovit-o bine, un capital, domnule. Un capital care produce, care dă dobînzii. Și-am să-ți demonstrez cu „cifre“...

Panait Fulga face „reportagii senzaționale“. A slăbit puțin și poartă acum o mustăcioară, trasă parcă cu cerneală, ca nu știu care artist celebru de cinema.

Firește că am discutat de toate și nimic. Ne-ntrebam și n-așteptam să ne răspundem. Fiecare aveam ceva important de spus și, în fond, nu ne interesa pe nici unul, părerea celuilalt. Ei, ca orice „confrăți“ din aceeași redacție, se invidiau unul pe altul, se „lucrau“ pe dedesubt, se credeau fiecare superior tuturor. Vinul îi făcea acum să-și spuie verde tot ce le sta pe suflete. La un moment dat, Stupcaru era chiar să se încăiere cu Plătăreanu. Au sărit ceilalți și totul s-a terminat printr-un „bruderschaft“ și-o pupătură udă pe gură.

Mi-era necaz că nu pot să mă-mbăt ca și ei. Aș fi vrut să uit că sînt acolo, să uit că sînt eu, să mă integrez

anonim și complect în ritmul lor, să mă prăpădesc de ris cînd Fulga a băut vinul în care Antim îi pusese sare, să joc „sirba pe vine“ cu mîinile după git, ca Stupcaru, să bat în masă ca Văraru, ca să-nțeleagă, în sfârșit, că Shakespeare „n-are nici un pic de talent“, să ciupesc chelnerița ca Vasilescu, să fiu ca ei, să mă amuz ca ei, onest, sincer, banal, așa cum trebuie, cum e firesc și aproape drept să se amuze un om tînar într-o noapte de chef, într-o cîrciumă cu lăutari, cu vin prost și cu „fripturi“ renumite, frăgezite — vorba lui Stupcaru — „la tualetă“.

La cinci de dimineată paharele au început să rămîie pline pe mese. Vinul „nu mai mergea“. Trebuia ceva nou...

Și-atunci Stupcaru a propus :

— Un coniac la „Tanti Mița“, fraților...

Istoria se repeta. Mi-am amintit exact seara de acum doi ani. „Roata Vieții“... dimineata de primăvară... cuvintele lui Mirea.

Și-a adus aminte și Stupcaru. S-a apropiat de mine clătîndu-se și m-a întrebat :

— E! Șefule! Cred că de-acum doi ani și pînă acum te-ai dat pe brazdă! Ori nici de data asta nu vrei să mergi?

M-am uitat lung la el și am suris.

— Ba nu! De data asta merg.

8 Ianuarie

Astăzi am reînceput lecțiile cu elevul meu. Vacanța s-a terminat. În familia Rădulescu, lipsa mea, timp de două săptămîni, a fost remarcată.

— Bine, Sergiulică tată, unde-ai fost pînă acum? Ne-ai dat emoții, puiule. Și să faci bunătate, pe viitor, să-ți lași adresa. Ne-am închipuit că ești bolnav, că ți s-a întîmplat, Doamne ferește, ceva...

— Am lipsit din București, domnule Rădulescu. Am fost să-mi văd niște rude în provincie.

— Puteai măcar să ne trimiți un rînd să știm că mai ești în viață, nene.

M-am prefăcut mirat.

— Cum? N-ați primit cartea mea poștală?

— N-am primit nimic. Absolut nimic...

Și domnul Rădulescu m-a bătut afectuos și paternal pe umăr.

— E! Bine c-ai venit. Du-te să te vadă și nevastă-mea. Michaela te-a văzut?

Michaela tocmai intra. Mi-a întins mîna cu simplitate și mi-a spus cîteva cuvinte amabile și convenționale. Apoi și-a sărutat „papaua”, i-a cerut o mie de lei „schimbat” și-a plecat...

Văzusem de-altfel mașina ei așteptînd-o la poartă.

Întîlnirea cu Michaela mi-a amintit deodată tot. Ajunul Crăciunului... Cea dintîi ninsoare... inelul „ei” din buzunarul meu... masca... Mirea... nopțile groaznice... apoi scrisoarea și golul imens în care de atunci bălăbăie.

Nimeni n-a observat că, de cînd nu mai fusesem pe-acolo, eram schimbat, slăbit, cu amprenta nopților albe pe figură, cu febra durerii în ochi, cu nisipul pustiului în mine, ca o spuzeală de bolnav pe buze.

Numai Puiu a băgat de seamă. S-a uitat lung la mine și m-a întrebat:

— Ați fost bolnav, domnule profesor?

— Nu, Puiu. Dar de ce mă-ntrebi?

— Sînteți foarte schimbat. Parcă sînteți altul...

— Ți se pare ție...

Și-am trecut la lecție. M-a impresionat ochiul atent al copilului. Am înțeles în clipa aceea că în mîncăciosul ăla repetent și prost crescut exista totuși un suflet sensibil pe care îl cîștigasem.

Începînd de azi mă voi sili să-mi fie drag.

După lecție, ca un început, am stat mult de vorbă cu el. Mi-a povestit vacanța lui cu toate peripețiile și întîmplările ei. În fond el s-a plictisit groaznic. Îi lipseau — de necrezut — „lecțiile”. Ceilalți însă au dus-o din petrecere în petrecere. Michaela a avut mereu musafiri și a fost veselă ca niciodată. De „réveillon”, cînd au avut o sută de persoane la masă, „s-a îmbătat turtă” și, cînd s-a stins lumina, la douăsprezece, a spart paharul în dinți. Domnul Rădulescu s-a supărat pe ea „că-l face de rîs în lume”. (Erau și doi miniștri printre invitați.) Și atunci Michaela s-a supărat și-a plecat de acasă la alt „réveillon” unde era invitată. Au adus-o tocmai a doua zi, fiindcă ei i se

făcuse rău din șampanie și nu mai putea veni singură. A fost bolnavă două zile și n-a vrut să mai vorbească cu nimeni pînă cînd domnul Rădulescu nu i-a promis că-i dă voie să plece la Paris pentru o lună de zile. E vorba să plece la 15, însoțită de mama ei.

Așadar pleacă și Michaela. Foarte bine face. O fată bogată ca ea trebuie să-și satisfacă toate capriciile și să-și facă toate gusturile. Nu știu dacă voi mai avea ocazia s-o văd înainte de plecare. Judecînd după atitudinea ei de astăzi, cred c-o să mă evite.

Dac-ar ști!

Dac-ar ști ce s-a întîmplat în seara „rupturii” noastre, ce a urmat după aceea... ce se petrece cu mine acum... mi-ar fi întins poate, astăzi, o mîna mai puțin convențională. Și poate m-ar fi durut și mai mult.

16 Ianuarie

M-am întrebat de multe ori pînă acum, în zilele astea albe, pustii și fără zare ca stepele ninse, de ce nici o clipă gîndul morții nu mi-a venit în minte? De ce nu m-am gîndit să curm, cu un gest, durerea asta pe care o simt vie în mine, rea, întinzîndu-se în jurul ei însăși ca o bubă care obrîntește?

Altă dată moartea fusese pentru mine o soluție. Singura. Judecată „la rece”, calculată matematic din elementele problemei care era existența mea. Și m-aș fi prezentat în fața morții, stăpîn pe mine, pregătit ca la un examen pe care trebuia să-l trec și pe care l-aș fi trecut cu bilă albă ca și pe toate celelalte din viața mea.

Și oare faptul că existența mea îmi este astăzi asigurată, că materialmente nu-mi lipsește nimic, să fie de ajuns pentru ca gîndul morții să se anuleze în mine?

Oare sufletele nu vor să moară niciodată?

Cum? Un trup sănătos, tare, voinic, poate fi năruit în cîteva ceasuri de un grăunte de puroi și un suflet în care colcăie coptura poate să reziste? Ce forță imensă, ce putere dincolo de formulele și înțelegerea noastră se încrîncenează în el, se luptă și-l menține viu?

N-are și sufletul bolile lui ? Grele, ascunse, dureroase ? Ce chirurg priceput îi împletește țesuturile sfîșiate, îi înnoadă vinele rupte, îi usucă ulcerile și-i închide fistulele ? Da, da. El e ! Timpul. Vraciul ăsta bătrîn cît viața și cît moartea la un loc. În sanatoriul lui imens, toate sufletele se vindecă și toate rănilile se închid sub feșile albe ale zilelor răsucite peste ele de mîna lui meșteră.

Nu știu dacă sincer cred în Dumnezeu. Nu știu dacă cred în oameni. Nu știu dacă cred în mine. Am avut însă totdeauna religia timpului și nu știu dacă — crezînd numai în el — n-am crezut totdeauna și în toate celelalte. Sub forța lui formidabilă m-am simțit întotdeauna mic și neputincios, ca un fir de nisip într-un adînc de mare. M-am lăsat dus în voia lui cu ochii minții închiși și încrezător în puterea lui, mi-am suportat mai ușor durerile, am găsit mereu în mine voința de a rezista, cu orice chip.

De aceea poate nici acum, cînd totul în mine e singurare, nu m-am gîndit la marea anestezie prin moarte.

Credința că, sub bătaia timpului, totul va trece, se va cicatriza, că din pămîntul proaspăt al mormintelor de azi, vor răsări odată și odată flori proaspete cu viață nouă suptă prin rădăcinile înfipte în moarte, îmi dă curajul să îndur cu resemnare chinul nesfîrșit al ceasurilor de acum, povara zilelor identice prin care trec ca o umbră a propriei mele ființe.

20 Ianuarie

Astăzi, însoțind pe domnul Rădulescu la Palatul de Justiție, am avut o surpriză din cele mai dezagreabile. La Notariat m-am întîlnit față în față cu tanti Caliopei. M-am oprit să-i dau bună ziua și, în cele cîteva minute cît am stat de vorbă, am aflat o mulțime de lucruri despre ea. Mi-a spus că și-a pierdut aproape toată averea în oarecari vagi „speculațiuni de bursă” pe care le-a făcut sfătuită de avocatul ei, care, a aflat ea mai tîrziu, a tras-o pe sfoară.

Astăzi venise la tribunal să transcrie actul de vînzare al unei case pe care — spunea — o are pe strada Lucaci.

De aci încolo, cu banii pe care îi ia pe casă, vrea să plece să se stabilească definitiv în străinătate unde — pare-se — a mai fost de curînd. Am înțeles din ezitarea cu care îmi vorbea, din incoerența cu care îmi pomenea de persoane și evenimente pe care nu le cunosc și care n-aveau de ce să mă intereseze, că tanti Caliopei mințea. Cu ce scop, o privește. Fapt este că în doi ani de cînd n-am mai văzut-o și n-am mai auzit nimic despre ea, s-a schimbat enorm. A îmbătrînit și-a pierdut voiciunea de altădată. S-a fanat definitiv...

Mărturisesc că mă simțeam jenat stînd alături de bătrîna asta fardată și gătită ca o cocotă de modă veche, care îmi vorbea cu gesturi afectate și ridicole.

Domnul Rădulescu m-a tachinat chiar, în maniera lui.

— Bravo, șefule. Felicitările mele. Pe cinste babornița. Și te mîncă din ochi, nu altceva !

M-am despărțit de ea cu o senzație de silă și de ușurare. Mi-am dat seama că am în fața mea o femeie alunecată definitiv pe povîrnișul stricăciunii. N-am simțit pentru ea nici milă, nici compătimire. În inconștiența ei avea aerul că e fericită. Și poate că este și în realitate. Fericirea e un lucru atît de personal, atît de variat de la individ la individ. Ca și figura. Niciodată la fel, deși totdeauna compusă din aceleași elemente. Firește, între un chip și altul sînt de foarte multe ori asemănări, „aere” comune, cum pot fi comune și unele trăsături din formula generală a fericirii. Dar doi oameni pentru care fericirea să însemne același lucru, să izvorască din aceleași surse, se întîlnesc foarte rar. Ca gemenii.

Și apoi fericirea nu e una singură, definitivă, anume, chiar pentru un singur om. Nu poți să zici „sînt fericit numai cînd cîștig la loterie”. Fără îndoială, știi precis că, după formula proprie a fericirii, ești, cînd cîștigi la loterie. Dar nu poți să zici că ești numai atunci. Ești și atunci, după cum mai poți fi și altădată din alte sute și mii de motive...

Domnul Rădulescu, de exemplu, e fericit că a cîștigat azi un proces de cîteva milioane. Și nu atît pentru bani. E fericit fiindcă a cîștigat procesul în sine, pentru că i s-a dat dreptate atunci cînd știa că n-o are.

Putea domnul Rădulescu să prevadă vreodată acest lucru și să-l înscrie ca un punct a, b, sau c, atunci când și-a redactat mintal ciorna fericirii așa cum toți ne-o redactăm în viață? Eu însumi, am, ca toată lumea, o formulă a fericirii mele. Știu exact ce mă poate face fericit. Dar nu știu tot ce mă poate feri. Și nimenea nu poate să știe, niciodată, dinainte, pentru că „fericirea“, lucrul ăsta atît de slăvit, de cerșit, de căutat, lucrul ăsta atît de mare și de capital în viața și pentru viața unui om, nu e decît punctul de aur care se aprinde pe un amănunt. Din el însuși! Ca scînteia de fosfor din substanța unui licurici.

Mă-ntreb de ce scriu toate astea aici? De ce notez pe foile astea, acum, divagațiile mele despre fericire, așa cum altădată, cu destulă regularitate, însemnam ce mi se întîmplă, ce-mi trece prin minte, ce simt și ce gîndesc într-un moment anume?

Poate unde am impresia încă anemică, încă difuză, că scriind, scotocind în mine ca un miner în galeriile subterane, rîcînd milul meu interior, voi putea scoate odată și odată la suprafață, pe paginile albe, firișoarele de aur ale creației. Și atunci voi fi fericit pentru prima dată în viața mea.

P. S. Michaela a plecat azi la Paris cu mama ei. Am dus-o la gară cu toții. Despărțire banală, rece, neinteresantă, conformă relațiunilor noastre din urmă. Domnul Rădulescu plîngea. Prietenii fluturau batiste. Puiu mîncea o mandarină. Mi s-a părut totuși că, dincolo de familie și de ceata de prieteni veniți s-o însoțească, gestul ei fluturat de adio era numai pentru mine. Probabil însă că toți cei care rămăsesem pe peron am avut aceeași impresie.

23 Ianuarie

Se împlinește o lună de cînd — într-o noapte ninsă ca asta — Margareta a plecat de-acasă. Gîndul ei — deși înăbușit cu toată puterea în mine — îmi revine întreg

în minte și o dată cu el re trăiesc ceasurile de atunci, clipă cu clipă. Resemnarea mea voită, încăpăținarea de a nu suferi, credința mea că durerea în care mă zbat se va dizolva în timp, toate baricadele pe care judecata mea le-a ridicat între mine și amintirea ei, sînt stări inexistente.

Mă gîndesc cu disperare la ea. O văd alături de Mirea la ceasul ăsta tîrziu, cine știe în ce local de noapte, cu brațele goale, cu buzele vopsite, poate beată, poate tristă.

Și sufăr, sufăr, ca un nemernic, în loc să uit amintirea ei. Mi-e silă de mine că nu mă pot domina, că nu mă pot aduna odată, dîrz și întreg, în fața realității.

Ce mai aștept?

Știu că niciodată nu o voi ierta, că întotdeauna între mine și ea va apărea imaginea lui Mirea, gol, beat și dramatizat de apropierea ei.

De ce să nu-mi mărturisesc? Sufăr pentru că am pierdut-o.

30 Ianuarie

De cîte ori am citit „jurnalul“ altora, am găsit repetată cu exactitate o frază: „Dacă aș reciti ce-am scris pînă acum, aș rupe totul“. Ei bine, e rîndul meu s-o repet.

Într-adevăr, cred că dacă aș reciti notițele din paginile caietului ăsta, l-aș distruge. Și poate mi-ar părea rău mai tîrziu cînd mi-ar lipsi comentariile pe care le fac acum pe marginea vieții mele. De altminteri, cred că în curînd îl voi întrerupe.

Sînt în preajma unui „eveniment“ foarte important. De poimîine, întîi februarie, mă apuc să scriu un roman. Se va numi *Calendar* și va fi bineînțeles biografic. Azi am fost și mi-am cumpărat două topuri de hîrtie, o sticlă de cerneală și un creion roșu să „numerotez“ paginile și să „subliniez titlurile“. Mă amuz pe contul meu și sînt mulțumit.

Poșta mi-a adus azi de dimineată o carte ilustrată. „Un gînd bun și un turn Eiffel, de la Michaela.“

M-a surprins „atenția“ asta. Îmi închipuiam că — odată la Paris — nu va mai avea timp să-și aducă aminte de

mine. Dacă ar fi menționat adresa, i-aș fi răspuns un cuvânt de mulțumire. Aș putea s-o cer domnului Rădulescu sau lui Puiu, dar nu vreau să-și închipuie ea că n-am remarcat lipsa adresei de pe scrisoarea pe care mi-a trimis-o.

31 Ianuarie

Adineauri, când mă întorceam acasă de la meditație, m-am întâlnit cu o cunoștință foarte agreabilă. Olandezul. Prietenul meu de pe stradela Umbrei. Mă oprisem în fața unei vitrine la „Cartea Românească” și deodată m-am simțit tras de mîneacă. Mititelul era în fața mea, zîmbindu-mi prietenos cu toată nutrița lui roșie de ger.

L-am luat de mîină și am venit amîndoi „de vorbă” pînă acasă la mine. I-am dat un ceai și un pol și i-am spus să mai vie să mă vadă, lucru pe care mi l-a promis în mod solemn.

Copilul ăsta are mania trenurilor. Știe toate vitrinele magazinelor de jucării din București în care se află expus vreun tren și în fiecare zi o zbughește de acasă și se postează în fața uneia din aceste vitrine. Mi-a mărturisit că, dacă nu i-ar fi frică de maică-sa, ar sta și noaptea să se uite.

— Și de ce îți place să te uiți la ele? l-am întrebat.

S-a gîndit puțin și mi-a răspuns oftînd adînc:

— Așa!

Am avut un moment intenția să-l întreb ce mai face madam Săraru, dar m-am răzgîndit. Nu mă interesează ce face madam Săraru, sau mai bine zis nu trebuie să mă mai intereseze. Nu vreau să mă intereseze...

Am văzut într-o zi, în fosta odaie de jucării a lui Puiu, un tren părăsit. Îl voi cere domnului Rădulescu și la prima vizită pe care mi-o va face îl voi oferi amicului meu de azi. Și dacă el va avea curiozitatea să mă întrebe de ce i l-am dat, îi voi răspunde și eu cu vorba lui:

— Așa!

1 Februarie

Ziua sorocită începerii romanului meu s-a anunțat bine. De dimineață la șapte, cînd m-am sculat, ninge. Prin fereastra odăii mele de la etajul al cincilea vedeam orașul îmbrăcat în zăpadă proaspătă și zgomotul lui asemănător, de obicei unui bîzuit de stup cu albine mecanice, dispărea vătuit în marea liniște a zăpezii care cădea, egală și leneșă, peste el.

Am ieșit puțin în oraș să-mi cumpăr țigări și jurnale și să las timp femeii de serviciu să-mi facă odaia.

M-am întors pe la nouă, înghețat și încărcat de cumpărături. Printre altele un ghiveci cu o siclamenă roșie, lux pe care mi l-am îngăduit pentru ziua asta atît de importantă.

În odaia mea aerisită era cald și curat. (Aș fi preferat totuși, în locul caloriferului, duduitul prietenos și incomparabil al unui foc viu în sobă.) Mă simțeam mulțumit și inspirat.

M-am așezat la masă, în fața topului de hîrtie virgină, am aprins o țigară și-am scris — cu litere desemnate frumos — în colțul primei pagini: *Calendar*, roman de Sergiu Zaharescu.

Nu știu cum vor fi făcut și cum vor fi făcînd ceilalți „confrăți” cînd se apucă să scrie un roman. Eu știu că n-am nici un „plan” dinainte stabilit, nici o „fișă” de notații, „cugetări” sau observații. Știu numai că vreau să scriu un roman. Un roman al vieții mele de pînă acum. Mai bine zis, o istorisire sinceră și cronologică a ei.

Nu știu însă cum și de unde să încep. Ajunsesem la a zecea țigară fără să fi putut scrie un cuvînt. Eram nițel enervat. Aerul în odaie era îmbîcsit de fum și prin fereastra aburită nu mai puteam urmări căderea inspira-toare a fulgilor de zăpadă.

Am sunat și am cerut o cafea mare.

Atunci a bătut la ușă madam Săraru. Am rămas foarte surprins și oarecum înduișat, văzînd-o cum intră — rebegită și comică — în haina ei de lutru jerpelit și canin, cu o căciuliță bărbătească, îndesată pe urechi și cu un carton de prăjituri în mîină.

Triumfător, în urma ei pășea Olandezul.

Am poftit-o să ia loc și am mai comandat o cafea pentru ea și un ceai pentru „trădătorul“ care îmi denunțase adresa.

Am stat apoi mult și prietenește de vorbă. Mi-a povestit întâi toate întâmplările petrecute după plecarea mea în viața stradelei. Am aflat astfel că nevasta lui Lipan, de la Gaz și Electricitate, a murit în urma unei crize de inimă :

— Ieșise în curte să adune rufele întinse la zbicit. Cine știe cum s-o fi întins, ce sfortare o fi făcut, c-a picat moartă jos, c-o față de pernă în mină. Așa a găsit-o, seara, bietul bărbatu-său, când s-a întors de la birou. Mototol în zăpadă, în mijlocul curții.

Am aflat că Măghiran de la Fisc are un al cincilea copil :

— Și tot fată, vai de capul lui, că dacă o mai ține-o tot așa, o să deschidă pension de călugărițe.

Că băiatul cel mic al domnului Nedelcu de la Cădastru s-a îmbolnăvit de oreion, că fata domnului Dudulea de vizavi, de la numărul unsprezece, s-a logodit cu băiatul lui Tecuceanu și că nunta o să se facă foarte repede, pentru că :

— De ! Când s-o naște copilul, să aibă măcar șapte luni.

Îmi dam seama însă că nu pentru ca să-mi vorbească despre alții se grăbise madam Săraru să vie la mine de îndată ce aflase — prin indiscreția Olandezului — unde stau și simțeam cu teamă că momentul de a-mi vorbi de altceva, de altcineva, se apropia. Și într-adevăr, după ce și-a deșertat tot sacul ei de informații, sorbind adânc din cafea și trăgând apoi un fum amplu din țigară, madam Săraru mi-a spus pe un ton scăzut și complice, de confidență :

— Știi că săptămîna trecută am primit o scrisoare de la Margareta... E la Paris...

Am tăcut.

Madam Săraru s-a făcut că nu bagă de seamă rezerva mea. Ea simțea că lucrul nu-mi putea fi indiferent și în același timp înțelegea că mîndria mă împiedica să arăt cît de mult mă interesează veștile despre Margareta ei,

despre „Margareta noastră“, cum îi plăcea ei să-i zică uneori.

— Ți-am adus-o, dacă vrei s-o citești... întrebă și de dumneata, dar îmi scrie să nu-ți spui c-a întrebat.

Și madam Săraru, scotocind cu mîinile ei boante în geanta fără fund, scoase scrisoarea și mi-o întinse.

— Cred că nu e fericită, mîncă-o-ar mama s-o mănînce, deși se laudă că trăiește ca o prințesă !

Mă privea cu ochii ei buni, plini de lacrimi. Știam că îi pare rău de mine și că mă compătimește din toată inima. Știam că, în judecata ei, e alături de mine și știam că sufletul ei nu poate să-și condamne totuși fata, să și-o rupă din dragostea ei.

Olandezul, uitat, se apropiase de fereastră și cu degetul mic, muiat mereu în gură, desemna pe suprafața ei aburită silueta șleampătă și aproximativă a unei locomotive.

Am luat scrisoarea și am citit-o. O scrisoare tristă, amară, în care elogiul unei fericiri prea subliniate apărea convențional, fals, inexistent.

Îi vorbea de farmecul Parisului, de muzeele și grădinile lui, de bulevardele și bogățiile lui, de vraja turburătoare a vieții scilpitoare dintre zidurile lui eterne, cenușii de veacuri. Îi spunea că în curînd se va mărita cu un „senegalez“ foarte bogat pe care îl cunoscuse într-o seară la teatru și că o va invita și pe ea să vie la nuntă, cu „avionul“, ca să nu se rătăcească pe drum.

Glumea. Așa cum făcea totdeauna cînd vrea să ascundă ceva.

Se interesa apoi de ea, de sănătatea ei, cu un interes sincer și cald pe care nu i-l știusem niciodată. Depărta-rea o apropia de mama iubitoare și părăsită. Avea pentru ea cuvinte de o surprinzătoare tandrețe și căuta cu fiecare frază s-o îmbărbăteze, s-o liniștească, s-o convingă că ea, acolo, în orașul tuturor bucuriilor și tuturor dezastrelor, e fericită, deplin fericită.

În cîteva rînduri, la sfîrșit, se interesa de mine :

„Scrie-mi ce face Sergiu. Nu-i spune că m-am interesat de el și nu-i da adresa mea. El e supărat pe mine și cu drept cuvînt. S-au petrecut între noi lucruri pe care

tu n-ai să le poți pricepe niciodată și nici nu trebuie să le pricepi. Scrie-mi mult despre el și trimite-mi, dacă poți, o fotografie de-a lui, cât de mică. Știu că are una pe o carte veche de student, în sertarul din dreapta mesei. Fur-o și trimite-mi-o.“

După plecarea lui madam Săraru — căreia a trebuit să-i făgăduiesc că am să-i dau o fotografie de-a mea — toată vraja zilei de inspirație s-a anulat. De atunci nu mă mai pot gândi la nimic. Margareta e iarăși prezentă în mintea mea și de data asta amintirea ei îmi apare învăluită într-un cearcăn de tristețe.

Așadar, se va mărita cu un „senegalez“. Din gluma asta, croită pentru îmbărbătarea lui madam Săraru eu înțeleg un singur lucru : aventura cu Mirea s-a isprăvit. Vorbele lui Vlad din ziua plecării lui Mirea în străinătate îmi revin în minte : „Cum se-nsoară el de obicei. Cu prima venită și pentru câteva săptămîni.“

Desigur, „senegalez“ e un pseudonim sub care se ascunde — indiferent de exactitatea naționalității — succesul. Și după asta va fi un alt „senegalez“, și apoi încă unul. Iată „fericirea“ celei de a doua Margarete. Iată opera tatălui din grajd. Cîtă tristețe e în această „fericire“ și cît de clar totul ! Cea de-a doua Margaretă, goală în zdrențele sufletului ei sfîșiat, cere o fotografie de pe o carte veche de student, din sertarul din dreapta al mesei, lîngă care își închipuie că am mai rămas încă să plîng, în umbra zidurilor pline de păianjenii amintirii ei...

Biata mea Margareta ! Bietele mele Margarete. Dacă ați ști, în clipa asta, ce milă mi-e de voi, cît de bine înțeleg sfîșierea voastră, v-ați lua în brațe și-ați plînge amîndouă ! Bietele mele Margarete siameze, înfrățite într-o singură lacrimă !

Caliopi s-a întors de la Palatul de Justiție ruptă de oboseală și plină de remușcări. Astăzi justiția s-a pronunțat în procesul pe care l-a intentat fostului ei chiriaș din strada Lucaci. Domnul Paveliu a fost condamnat la șase luni închisoare pentru furt. Mai bine zis s-a condamnat singur. Nici ea, nici domnul Ștefănescu-Livezi, avocatul ei, nu putuseră face dovada materială a vinovăției lui. N-aveau nici o probă ca să stabilească înaintea magistraților că domnul Paveliu a furat trei sute de mii de lei de la ea, bani pe care în aceeași zi îi pierduse la cărți, dispărînd apoi fără urmă și fără explicații.

Nici depoziția domnului Mișu, crupierul de la Cercul angrosiștilor, nici depozițiile celorlalți martori oculari ai pierderii aduși de domnul Ștefănescu-Livezi și învățați, vorbă cu vorbă, ce să spuie nu erau concludente pentru a stabili că domnul Paveliu furase într-adevăr banii.

Limpede era numai că domnul Paveliu pierduse, în ziua aceea trei sute de mii de lei la *chemin-de-fer*. Că furase sau nu acești bani de la Caliopi, nu putuse nimeni să dovedească precis.

Și în timp ce magistrații căutau să stabilească adevărul, în timp ce domnul Ștefănescu-Livezi perora, cu cravata strîmbă și cu arătătorul îndreptat amenințător către domnul Paveliu — care sta în colțul lui de inculpat —

cu mâinile încrucișate pe piept și cu un aer de totală indiferență în ochii lui albaștri de suedez, lui Caliopei începuse să-i pară rău de ce-a făcut. Să-i pară rău că a mințit pentru a-l aduce în fața justiției, ca să răspundă de o faptă pe care n-o săvîrșise. E adevărat că domnul Paveliu era vinovat față de ea. Dar vinovat numai pentru că a doua zi după ce pierduse banii la cărți, ca și colonelul Arvătescu, după ce își plătitise datoriile, nu mai dăduse pe acasă. Fugise fără să spuie un cuvînt, fără să spuie de ce, fără să spuie încotro.

Poate dac-ar fi venit și și-ar fi mărturisit greșeala, — ea care înțelegea toate slăbiciunile omeniești — ar fi înțeles-o și pe a lui și l-ar fi iertat. Dar așa, părăsită ca un lucru de care nu mai ai nevoie, după ce îi dăduse ultimul ei ban, după ce îi dăduse tot ceea ce ea putea să dea unui om, după ce, mai ales, crezuse, odată mai mult, că găsise fericirea după care, de atîta timp, orbecăia cu mâinile întinse avid în întunericul existenței ei, nu se mai putuse stăpîni. Simțise în ea, aprigă, de nestăpînit, setea de răzbunare. Și-atunci — în furia și deznădejdea primelor zile — îl reclamase parchetului pentru furt.

Cei de la Bancă fuseseră mai inteligenți decît ea. Directorul se mulțumise să-i primească numai demisia, a doua zi, cînd — descompus, aproape înnebunit — domnul Paveliu venise să-i mărturisească totul. Iar pentru buna ordine a socotelilor instituției, îl trecuse în registre — sub formă de împrumut — cu cele trei sute de mii de lei cu care păgubise Banca.

Îl privea cum sta în fața judecătorilor, nedumerit și parcă străin de tot ce se petrecea în jurul lui. Slăbise mult, era îmbătrînit și avea în înfățișarea lui întreagă ceva de nebun liniștit și parcă așa cum sta, cu capul încovoiat pe piept și cu mâinile încrucișate, semăna cu violoncelul părăsit lingă fereastra din fosta lui odaie.

Apărătorul lui — un coleg din contenciosul Băncii — se străduia să dovedească că domnul Paveliu nu putea fi învinuit de furt. Că nu făcuse altceva decît să împrumute o sumă de bani de la proprietărea sa lui, sumă pe care aceasta i-o dăduse de bună voie. Ba ceva mai mult. Ea singură se oferise să i-o dea și dovada cea mai bună

era că nu-i ceruse nici un fel de chitanță. E adevărat că domnul Paveliu pierduse toți banii la cărți. Dar din moment ce-i fuseseră împrumutați, era liber să facă ce vrea cu ei. El se recunoștea dator cu această sumă și se obliga s-o restituie în măsura posibilităților. Departate de a fi un hoț, nu era, prin urmare, decît un debitor de bunăcredință, care trebuia absolvit de orice bănuială.

Argumentarea apărătorului pe de o parte și lipsa probelor acuzării pe de altă parte, convinseseră aproape pe magistrați că omul pe care aveau să-l judece nu putea fi vinovat și pedepsit pentru furt. Se vedea limpede pe figura lor că sînt hotărîți să achite.

Și atunci domnul Paveliu — care tot timpul stătuse fără să spuie un cuvînt — ceru voie să facă o mărturisire.

Caliopei înghețase. Era sigură că domnul Paveliu va povesti magistraților tot ceea ce se petrecuse între ei în noaptea de care atît de bine își aducea aminte, că va da pe față adevărul întreg. Că nu făcuse nici măcar împrumutul de care vorbise avocatul lui. Că făcuse, pur și simplu, un tîrg pentru care își primise prețul cuvenit și convenit.

Aștepta cu emoție să-l audă vorbind și măsura din ochi, cuprinsă de panică, distanța care o despărțea de ușă. Pentru nimic în lume n-ar fi putut suporta rușinea de a-și vedea dată în vileag viața ei intimă.

Dar domnul Paveliu nici nu se gîndise la așa ceva. Recunoscuse pur și simplu că a furat banii proprietăresii și ceruse liniștit să fie pedepsit conform legii. Ceea ce judecata și făcuse deîndată, aproape cu părere de rău.

Madam Neicu a rămas văduvă anul trecut după patruzeci și nouă de ani de căsnicie.

— Cel puțin să mai fi trăit și el acolo un an, maică, nu era cine știe ce, să fi făcut și noi jubileul de cincizeci de ani, nunta de aur... E! Da, dacă n-a fost să fie, n-a fost și pace... Ce să fac? Am mîncat colivă în loc de tort, la jubileu...

La șaptezeci de ani madam Neicu era încă sprintenă pe piciorușele ei mici. De dimineața pînă seara își agita de colo pînă colo trupul puțințel, neobosită, neastîmpărată ca o joimăriță.

— Parc-am viermi, maică. Ce să le fac? Nu pot să stau la un loc și pace.

De la răposatul îi rămăsese o pensioară de două mii de lei pe lună.

— E! Un fleac acolo! Să-mi iasă de tutun... Că și statul ăsta, să fie al dracului de stat. Cu zece mîini ia și cu una dă, ca zarafii.

Și îi mai rămăseseră și casele astea de pe strada Viitorului...

— Mari, maică, prea mari... Pînă ajungi să ștergi praful din odăile din față, se umple la loc ale de din dos. Păi nu m-am certat cu Dumitrache cînd le-am făcut? Nu i-am spus? „Fă-le, mă băiete, mici, c-avem loc destul în ele. Copii n-avem, rude — dă-le dracului să le ia — că n-o să stăm acu să facem case pentru ele. Ce-ți trebuie ție cazarmă?” Și cazarmă a făcut, maică, că de cap-soman nu-l întrecea nici bietul tata, Dumnezeu să-l ierte, că umbla vara cu șubă numai fiindcă-i spuneai că se topește trotalul de căldură afară...

Cum a rămas văduvă, madam Neicu s-a retras în cele două odăițe cu bucătărie din curte și a închiriat „casa a mare”. Întîi unui medic tînăr, care se stabilea în cartier.

— Da n-a brodit-o, maică! Că prin partea asta, pe la noi, nu umblă microbii. Ședea toată ziua în halat alb, ca spițerii, și fluiera la fereastră a pagubă, de-o aburea. Clienți, tufă de Veneția! Că pe la noi și care sînt bolnavi se duc la doctori știuți, nu la studenți d-ăștia ieșiți acuma, spîni și cu ochelari d-ăia rotunzi. La șase luni n-a mai putut să-mi plătească chiria și-a plecat... Alt-minteri, săracul, cam ovrei el, da om de treabă. Mi-a spus: „madam Neicu, n-am... Nu merge... Mă mut în altă parte”. Și s-a mutat. Mi-a plătit cîstit, mi-a pupat și mîna... mă rog... tot în regulă.

În locul doctorului s-a mutat Caliopi. Ultima aventură cu domnul Paveliu o aruncase într-o neînchipuită deznădejde. Pentru a doua oară, într-un atît de scurt interval de vreme, istoria se repeta. Și dacă prima oară avusese tăria să suporte plecarea colonelului Arvătescu, cu destulă liniște și pierderea banilor, cu suficientă re-

semnare, de data asta își pierduse complet cumpătul. Nu știa ce să mai facă. Nu mai avea încredere în nimeni și în nimic. Formula ei erotică se dovedea dezastruoasă. Un chiriaș rămînea un chiriaș și atîta tot. Ridicat la rangul de amant, pretindea — într-o formă sau alta — echivalentul.

Ori, în felul acesta, nu mai putea continua. Pe deo-parte fiindcă averea ei era insuficientă față de exigențele totdeauna la fel, în fond, deși diferite în formă, ale bărbatilor atrași în mreje și pe de altă parte, fiindcă ea nu căuta, în tovărășia unui bărbat, numai un complement sexual strict, limitat la atribuțiuni fixe. Ea căuta afecțiunea prin sexualitate. Nu ca un început, ci ca o consecință a acesteia.

Cele două experiențe îi dovediseră însă că își greșise socotelile. Precis. Definitiv.

Era prea bătrînă ca să mai poată spera în realizarea ultimului ei gînd de viață. Era anulat definitiv, trecut la rebut. Nu temperamental. Din conveniență socială. Nu mai putea aștepta sub nici o formă afecțiunea unui bărbat. Nu pentru că nu ar fi putut s-o inspire. Ci pentru că nu mai avea voie s-o inspire.

Se opunea „Societatea”.

În fața legilor ei inebranlabile, orice elan bărbătesc se găsea întors din drum, orice tentativă paralizată. Și asta, pentru că o femeie de aproape cincizeci de ani, dacă nu e soție, bunică sau mamă, nu poate fi altceva decît „babă”.

„Babă!” Un cuvînt care, investit în înțelesul secolului, însemna o meserie. Cum ar fi cîrciumar sau inginer silvic.

Și-atunci, dacă atît îi mai rămînea, dacă visul cald și insinuant al celei de-a doua tinereți trebuia să moară gîtuit în cleștele celor două silabe pe care și le repeta printre lacrimi, ca un refren al cîntecului ei de lebadă bătrînă — „ba-bă”, „ba-bă”, „ba-bă” — nu mai avea de ce să se ascundă, de ce să complice problema care i se înfățișa, de aci înainte simplă: „Dacă vrei dragoste, cumpără. Nu uita însă că, în comerț, nu se găsește decît un fel de dragoste. Mulțumește-te cu atît.”

Și Caliopi încercase să se mulțumească numai cu atît. Să cumpere. Pentru aceasta intrase în legătură cu un

„specialist“. Un cunoscut „profesor“ de dans, „absolvent al academiei de ritmică“ și „diplomat al universității de dans din Chicago“. În realitate, un fost chelner de vapor, dezertor din armată, condamnat la moarte în contumacie, amnistiat și întors după zece ani în țară, cu *guêtres* albe, cu numele schimbat și cu un inel de conte rus pe degetul mic. „Profesorul“ era acum „director-proprietar“ al unei reviste matrimoniale. Rectorul unei „academii particulare de dans“ și „maestrul“ unui „studio“ de ritmică. La adăpostul acestor titluri făcea export de carne vie în orient și în țară.

Caliopi s-a înțeles repede cu el. A plătit „onorariul“ cu anticipație și la ziua și ora convenită „marfa“ s-a prezentat la domiciliu. Era un copilandru, cu ochii stinși de droguri, cu mers legănat și c-o perlă falsă înfiptă în nodul impecabil al cravatei. Avea mișcări degajate, de om care își cunoaște meseria și de îndată ce a întrebat-o cu un suris de complicitate pe buzele subțiri: „Dumneavoastră sinteți doamna Camelia?“ — era pseudonimul pe care Caliopi și-l alesese pentru debutul ei în noua calitate de „babă“ — întrebare căreia ea i-a răspuns încremenită de rușine: „Da, eu sint, domnule Narcis!“ — era pseudonimul profesional al copilandrului — a început să-i vorbească porcării — fără convingere — și să-i spuie anecdote, fără haz.

După cinci minute de conversație, în timpul cărora a dat pe gît trei coniacuri („tratația“ fusese indicată de domnul profesor însuși) a cerut să vadă dormitorul. A aruncat o privire distrată de jur împrejur și-apoi s-a trîntit pe pat, întrebînd-o pe tonul cel mai senin din lume:

— Te dezbraci singură, sau îți place să te dezbrac eu?

Atunci Caliopi n-a mai putut. A izbucnit în plîns. Într-un plîns amar, cumsecade.

Copilandrul și-a închipuit că plînsul ei face parte dintre „figurile“ obișnuite în materie. Și-a aprins o țigară și-a așteptat. Văzînd însă că după zece minute „Camelia“ continua să plîngă, prăbușită în fotoliu, „Narcis“ și-a privit ceasul, impacientat.

— E, hai, păpușo, ce facem?

Caliopi a înțeles că nu mai poate prelungi echivocul. Nu. Nu asta vrea ea. Nu „așa“. Simțurile ei în debandadă, impacientate în clipele de singurătate și reverie în fața realității, exprimată brutal prin prezența lui Narcis — to-lănit cu ghetele pe cuvertura de atlas — se revoltau acum ultragiante. Nu, nu putea. S-a ridicat de pe fotoliu și, neștiind ce să facă, a ieșit afară, trîntind ușa din toate puterile.

Narcis a priceput. Avea de-a face cu o babă debutantă. S-a ridicat de pe pat, s-a „aranjat“ puțin în oglindă, s-a mai oprit o clipă în hol ca să soarbă un ultim păhărel de coniac și a plecat fluierînd, mulțumit că a „scăpat ușor“ și felicitînd în gînd pe domnul profesor că a avut prevederea să perceapă taxa înainte.

După întîmplarea cu Narcis, Caliopi — fosta Camelia — cu o viață de o zi — a luat o hotărîre importantă. Cu încheștarea ultimului pic de voință, și-a vîndut casa pe cel dintîi preț oferit tot prin intermediul agenției „Căminul General“, și-a vîndut bijuteriile (ce afacere bună a făcut domnul Klein, deși în ziua aceea n-a visat, ca vecinul său altădată „puđuchi“) și-a plecat spre coasta însorită a Mediteranei să-și calmeze nervii zdruncinați în capitala României.

A stat la Nisa două luni.

Angrenată din primul ceas în ritmul trepidant al orașului de permanentă vilegiatură, copleșită de noutatea și diversitatea aspectelor vieții locale, Caliopi și-a pierdut complet cumpătul și identitatea. A devenit un număr pe ușa unei camere de hotel și atîta tot: 135, la al patrulea. Un număr care, foarte adeseori, la ore tîrzii din noapte (cînd pe mesele verzi ale cazinourilor se întînd pînzele cenușii și din baruri sint „evacuați“ în brînciuri amabile ultimii clienți) a fost indicat de portarul hotelului unor domni — niciodată aceiași — dar totdeauna cu gurile pardesiurilor ridicate prudent peste reverurile de mătase ale smochingurilor. Unor domni care provizoriu se numeau dansatori de parchet și care mai tîrziu — după ce își vor fi lăsat amprente digitale în serviciile antropometrice ale diferitelor țări civilizate — se vor numi „profesori de dans, absolvenți ai academiei ritmice“ din altă

parte, „diplomați ai universității de dans din Chicago“ sau din alt loc și vor veni să se stabilească cu *guêtres* albe, cu numele schimbat și cu inele de conți ruși pe degetul cel mic în capitala țărilor lor de baștină.

De multe ori, după întoarcerea ei de la Nisa, Caliopi se întrebase de ce putuse să facă acolo ceea ce — cu mai puțină cheltuială și mai puțin deranj — nu putuse să facă la București? Nici o diferență între Narcisii de acolo și cei de-acî. Nici o deosebire în procedee. La Nisa însă nu mai avea, în primul rînd, pudoarea identității, lucru care contează enorm pentru o femeie cetățeană română (madam Popescu care în București n-ar merge la teatru decît în lojă, nu se jenează să stea la Paris la galerie).

Și odată acest lucru stabilit, Caliopi se gîdea mai departe. Cine a fost de vină c-a făcut ceea ce a făcut? Prietenele, de vîrstă, de grăsime, de văduvie și de bijuterii, pe care și le făcuse din prima zi? Nici gînd. Virtejul de plăceri în serie? Nici vorbă! Alcoolurile pe care de dimineața pînă seara le bea? Da de unde! Atmosfera aceea specifică a orașelor cosmopolite, peste care viciul planează permanent ca o ceață londoneză? Aș! Atunci? Atunci?

Și Caliopi — înfundată cu mîinile gîndului în cufărul plin cu boarfe diverse și colorate ale amintirilor păstrate „din străinătate“ — își răspundea singură, gravă și convinsă:

— Numai Marea Mediterană a fost de vină!

Marea căreia două luni de zile îi întorsese spatele. Din cauza ei și-a mîncat toți banii și și-a vîndut o bună parte din bijuterii. Din cauza ei s-a întors în țară cu clasa a treia pînă la frontieră și de acolo cu a doua pînă în București — fardată și îmbrăcată — așa cum o întîlnise, într-o zi, Sergiu pe la Palatul de Justiție. Din cauza ei — odată ajunsă în București — se văzuse silită să se mute la madam Neicu și, ca să-și poată scoate existența, să dea la „Mica Publicitate“ un anunț cu vorbe mai puține ca să nu coste prea mult.

Închiriez cameră mobilată cu pensiune numai la domn singur. Viitorului 809.

O dată cu anunțul acesta, vechiul sistem al chiriașului „domn singur“ reîntra în funcțiune. Visul frumos de la Nisa se sfîrșise o dată cu banii. Dar amintirea lui nu făcea altceva decît să sufle ca o gură neostenită peste jarul vechi al patimei ei ajunsă acum de notorietate publică.

Primul chiriaș, un student la Academia Comercială. Bubos, pipernicit, cu umerii inegali, cu mîinile lungi și cu un nas agresiv ca un cioc de pasăre de pradă. Caliopi îl acceptase cu nădejdea că inferioritatea lui fizică, aproape respingătoare, îl va apropia mai repede de ea. Îl chema Pamfil. Avea o vagă slujbă la un minister de unde aducea din cînd în cînd bilete de favoare pentru cinematografele de cartier. Mîncă mult și vorbea puțin. Cu toate astea Pamfil exala din întreaga lui făptură o ciudată și pătrunzătoare senzualitate pe care o sublinia continuu lumina de putregai din ochii lui cafenii.

Într-o seară cînd s-a întors de la cinematograful (Pamfil îi dăduse un bilet de favoare), Caliopi a văzut la poartă o splendidă limuzină. În odaia lui Pamfil era întuneric beznă și se auzeau șoapte. Intrigată, a intrat în virful picioarelor în odaia ei și, fără ca măcar să-și scoată pălăria din cap, a lipit urechea de zid și a ascultat. Nici odată sunete mai turburătoare de patimă, chemări mai aprinse n-a fost dat unei urechi să audă.

Și Caliopi, crispată, înnebunită, a ascultat totul pînă la urmă. A pîndit pînă s-a deschis ușa.

A urmărit, pînă în stradă, umbra femeii care ieșea, incertă pe pașii acum grei, inegali, necontrolați. În lumina felinarului, a văzut-o urcîndu-se la volanul mașinii care o aștepta. Era să țipe...

Ludmila! Fata Istrăteschii. Una din cele mai frumoase femei din București. Măritată cu un secretar general. Întelegea acum... de unde proveneau biletele de favoare. Ludmila! Metresa lui Pamfil!

Ca o furie s-a repezit în odaia chiriașului și a intrat fără să bată. Pe masa din mijloc, prăjituri cu frișcă mîlășită și ciocolata topită, țigări mutilate, începute și stinse, și-o sticlă de lichior goală răsturnată între coji

de mandarine. În ibricul de la lavoar, un mănunchi de crizanteme albe, enorme. Divanul dezgolit de cearceafuri, cu pernele răvășite, cu cuvertura căzută, mototol pe jos. Și în mijloc, Pamfil.

A doua zi Caliopi l-a dat afară pentru că îndrăznise să aducă „dame“ în casă și în locul lui s-a mutat, peste câteva zile, chiriașul pe care îl are și acum, adică Mitică Plăvițescu. Mitică Plăvițescu e „funcționar“ la Societatea Tramvaielor Comunale. Adică, după ce a fost taxator pe linia paisprezece, vatman pe linia șase, după un accident în urma căruia a rămas cu trei degete lipsă la o mână, a fost trecut în administrație, cu gradul de controlor, pe linia douăzeci și patru.

Băiat de la țară, fusese destinat — după clasele primare — carierei preoțești avînd, după părerea părintelui Dincă, parohul bisericii Sf. Gheorghe din Botenii Muscelului, „călcătură popească“. Prevestirea părintelui nu se realizase. În clasa treia după trei ani de repetenție — cîte unul în fiecare clasă — a fost dat afară din seminar fiindcă fusese prins în postul Paștelui la servitoarea unui avocat din apropiere. După cîteva ani de hoinăreală prin diverse porturi — unde forța lui herculeană își putea găsi întrebuințarea la descărcatul și încărcatul vapoarelor — a intrat voluntar la marină de unde a ieșit cu gradul de sergent pe umăr și cu „acte în regulă“ în buzunar. De-atunci a intrat la „tramvaie“.

Acum are aproape treizeci și cinci de ani. E un vlăjgan cu picioare mari, cu piept de bivoli și suflet de copil.

Din primele zile, după ce s-a mutat la Caliopi, Plăvițescu s-a simțit fericit. Găsise ceea ce de atîta timp visase. O „gazdă“ bună, cumsecade, care îi făcea toate gusturile și toate treburile, astfel că el nu mai avea nevoie să se îngrijească de nimic, în afară de slujbă.

Om fără nici un viciu, cînd n-avea „servici“, Plăvițescu sta acasă, citind ziarul, de la prima la ultima pagină, sau lucrînd la traforaj — „artă“ pentru care avea o mare pasiune — rame de fotografii, căsuțe pentru barometre și etajere pentru cărți, pe care le oferea omagial de onomastică tuturor șefilor lui ierarhici.

Cînd îl vedea lucrînd, cu picioarele goale în cîpici de pislă (confectionați de comandă la o italiancă din împrejurimi), cu mincile cămășii suflecate, cu șorț verde încins peste brîu și cu pieptul păros ca o ștergătoare de ghetă ascunsă în sîn, Caliopi — cuprinsă de o agreabilă admirație pentru trupul acela robust rural și sănătos — se așeza supusă lângă el, urmărindu-i toate mișcările, cu o strălucire felină în ochii ei fardați din ce în ce mai accentuat.

Niciodată Plăvițescu n-ar fi îndrăznit să se gîndească că într-o zi va ajunge amantul „cucoanei“ (cum îi zicea el gazdei sale pe care din prima clipă o simțise din „altă clasă socială“ decît a lui). Experiența lui în materie de femei își avea sursa numai în două specimene, alternînd după împrejurări: slujnici și „dame de consumație“. Niciodată o altfel de femeie nu-i turburase gîndurile și nu-i „deranjase“ ambiția.

Or, într-o zi, Caliopi avea să-i „reveleze“ un nou specimen de femeie: „amanta“, sau în termenii lui Plăvițescu „țîitoarea“, adică femeia care — fără cununie — contopea într-una singură cele două „funcții“ din judecata lui.

„Revelația“ s-a produs într-o seară de furtună, cînd ploaia cădea valuri sub ferestre și reclama luminoasă a fulgerelor de sulf aprins și a trăsnetelor cu chenar de neon brăzda cerul burdușit de tunete și mototolit de nouri. Plăvițescu „zăcuse“ toată ziua cu un junghi înfipt ca un cuțit de bucătărie între coaste și cu trupul încins de febră. Ca de obicei, nu luase nici un medicament și cucăia în așternuturi așteptînd să-i treacă.

Caliopi — deși își da seama că nu e vorba decît de o simplă răceală — se alarmase teribil. Cerase împrumut paharele de la madam Neicu, cumpărase un sfert de litru de rachiu de drojdie, două aspirine și venise lângă patul lui — în capotul roz de altădată — ca să-l „dădăcească“.

La început Plăvițescu se rușinase tot la gîndul că trebuie să rămînă pe jumătate gol în fața ei. Își pusese totuși cămașă de noapte curată, cu rîuri de arnici roșu și, ca o supremă cochetărie, se spălase pe dinți cu săpun de toaletă.

Caliopi își aranjase — aferată și vorbăreață — „instrumentele“ pe un scăunel la căpățiul patului: cutia cu ven-

tuze, sticla cu rachiu, luminaarea lipită pe fundul unui pahar, pământul făcut dintr-un șomoilog de vată răsucită pe coada unui toc și chibriturile. Apoi se așezase pe patul bolnavului, mângiindu-l pe frunte ca pe un copil.

— Ia să vedem noi unde ne doare... începuse ea să-l alinte.

Plăvițescu își duse — căutînd să facă un gest cît mai grațios — mîna butucănoasă la punctul dureros dintre coaste.

— Aici, bată-l să-l bată de junghi...

Ca și cum ar fi vrut să pipăie durerea interioară, Caliopi apăsă mîna pe locul cu pricina.

— Las' că facem acuma o frecție bună și pînă mîine ne trece.

Apoi, prididită de emoție, căutînd să dea vorbelor o intonație cît mai naturală, se întoarse cu spatele și zise:

— Pînă șterg eu paharele, scoate-ți cămașa și stai cuminte sub plapumă, să nu răcești.

Plăvițescu nu se lăsase gol complet decît la gîrlă, cînd era copil și de două ori pe an, la baia populară, cu ocazia sfintelor sărbători de Paște și de Crăciun. De aceea invitația lui Caliopi îl turbură cumplit. Se răsuci puțin în așternuturi, nehotărît, apoi, cu un gest aproape eroic, se ridică și-și trase dintr-o smucitură greoaie cămașa peste cap.

— Gata? Că mă-ntorc...

— Gata. Zău, de ce vă deranjați pentru mine?

Caliopi se așeză iar pe marginea patului. Un ochi ager ar fi putut observa acum că toate copcile capotului erau desfăcute la piept ca să poată fi (ar fi explicat ea) mai liberă în mișcări. Cu gesturi pe care le voia stăpînite, deși în fond erau nerăbdătoare, apucă plapuma și-o dădu deoparte dezgolindu-și chiriașul pînă la brîu.

Plăvițescu, congestionat, cu fața înfundată în pernă, respira într-o parte, fierbinte, apăsător.

Caliopi își muie mîinile în farfurioara pregătită cu untdelemn de candelă amestecat cu rachiu de drojdie și începu să-l tragă, meticolos, priceput, de-a lungul spatelui enorm, aspru, voind parcă — sub apăsarea mîinilor ei — să-i fărîme mușchii groși și încordați.

În odaie începuse să miroasă a rachiu. Lampa de pe măsuta de noapte împrăstia, de sub abajurul ei de hirtie colorată, o lumină singerie de tavernă. Trupul chiriașului se mișca înfiorat și liber sub plapuma din ce în ce mai grea, mai caldă, mai inutilă.

Mîinile lui Caliopi nu se mai înfingeau acuma — medical — în carnea răcită a omului întins sub ele. Nu mai erau mîinile savante ale unui subchirurg improvizat. Erau pur și simplu mîinile unei femei care mîngie, pînă cînd Plăvițescu — scos din orice dubiu — înțelese cum „stă chestia“. Și-atunci, cu simplitatea lui rurală, o prinse dintr-o aruncătură de mînă de mijloc și-o vîrî sub plapumă lîngă el frîngînd-o în mîini, ca pe o lipie.

A doua zi de dimineață, cînd intră în odaia lui să-i aducă ceaiul, Caliopi îl găsi cu mîinile împreunate reflexiv sub cap, cu ochii fixați asupra unui punct de pe tavan, numai de el știut.

— La ce se gîndește băiatul? îl întîmpină ea apropiindu-se de pat cu pașii osteniți și felini.

Plăvițescu se smulse tresărind din plasa gîndurilor agățate de tavan. Sîngele lui gros îi năvăli ca un bulion în obraji. Răspunse ascunzîndu-și capul, jenat, ca o țărâncuță căreia feciorul boierului îi gîdila sfîrcul sînului cu cravașa.

— Mi-e rușine să spui.

Caliopi glumi așezîndu-se lîngă el.

— Ce? Și acuma îți mai e rușine de mine? Ia spune...

Plăvițescu încercă s-o privească cu „coraj“ în ochi, dar nu izbuti deplin. Se mulțumi să asude subit.

— Spui? Să știi că dacă nu-mi spui, mă supăr...

Plăvițescu, în sfîrșit, se decise. Ridică capul spre ea și zise, pe un ton alterat de prea multă delicatețe:

— Vreau să te rog să mă ierți...

— De ce, mamă dragă? Dar ce-ai făcut?

— Azi-noapte, cînd ai plecat mata, am uitat să-ți spun „mersi“.

Și zicînd, își ascunse stîngaci capul la sînul ei, ca un vițel speriat.

De-atunci a început pentru Caliopi o epocă de încîntare și de integrală fericire. Uitase tot. Amintirile ei în-

cepeau parcă numai din noaptea de furtună, cu miros de rachiu de drojdie. Dragostea lui Plăvițescu răsplătea cu prisosință toate suferințele și loviturile pe care le îndurase pînă să ajungă la ea.

Madam Neicu n-avusese nevoie de multe „dovezi“ ca să-și dea seama că între chiriașa ei și chiriașul chiriașei ei intervenise o legătură strînsă și „lumească“, de pe urma căreia, atît Caliopi cît și Plăvițescu erau încîntați. Deși nemulțumită oarecum la început de întorsătura pe care o lua lucrurile, deși surprinsă că o femeie de vîrsta chiriașei mai poate avea astfel de legături cu un bărbat, și încă cu unul mult mai tînăr și mult mai de neam prost decît ea, madam Neicu se lăsase totuși cucerită cu timpul de amabilitatea și atențiile ambilor chiriași și devenise pînă la urmă, pe lîngă unica confidentă a lui Caliopi, și protectoarea legăturii ei cu Plăvițescu, față de intrigile și clevetirile cartierului.

Cuvîntul ei, plin de autoritate și de înțelepciune, unanim recunoscute, potolea „gura-lumii“ care găsisese în aventura lui Caliopi un subiect picant pentru comentarii.

De-o jumătate de ceas madam Neicu asculta povestea procesului lui Paveliu și, deși Caliopi își manifesta acum părerea de rău pentru pedeapsa care — pe nedrept — i se dăduse, ea nu fu de aceeași părere.

— Ba nu, maică. N-ai dreptate. Bine i-a făcut că l-a condamnat. De ce să-ți mănînce bănișorii dumnitale și să fugă ca un hoț? Cine l-a pus să joace cărți pe sute de mii de lei? Pe-un pol, doi, de distracție, nu putea să joace? Să mulțumească lui Dumnezeu că nu l-au reclamat și ăia de la Bancă.

Caliopi clătină capul.

— Da, poate să ai dreptate, dumneata, coană Sevastițo. Am suferit atît și de pe urma lui Paveliu și de pe urma celorlalți, că n-ar trebui să-mi mai pară rău de nimic.

Și după o clipă de reflecție, gîndindu-se global la toate prin cîte trecuse, adăugă :

— Mă mir, zău, cum am putut răbda toate nenorocirile care m-au izbit de la moartea lui bietul Titică și pînă acum...

Madam Neicu răsuci minuțios o țigară, strinse cu atenție toate firișoarele de tutun căzute în poală, le puse la loc în tabachere, aprinse țigara și dintr-o dată, învăluită într-un nor de fum, zise :

— Ai răbdat pentru că ești om...

— Ei și ! se miră Caliopi.

— Și omul rezistă, maică ! Pietrele, cît sînt ele de pietre, și de ger tot crapă. Fierul, cît e el de fier și rugina tot îl mănîncă. Numai omul înfruntă tot, toate relele și loviturile soartei. Prin urmare, dragă madam Zaharescu, omul este cel mai rezistent metal. Ține minte vorba mea și adu-ți aminte totdeauna de ea, că eu am cumpănit-o mult pînă s-o judec în felul acesta...

De două zile soarele se luptă cu norii cartierului. Acuma i-a biruit, topindu-le calupurile călătore de staniu, în falduri de poleială încrețită ca o horbotă pe marginea poalelor de cer albastru. Deasupra stradelei un cîrd de cocori trece fără escală către satele cu lanuri reavăne, plutind aliniat, ca o minusculă escadrilă de avioane cu aripi mobile.

Cioburi de oglinzi scînteie în băltoacele de pe stradă și în argintul sîrmelor electrice și-a încurcat coada de gîte cel dintîi zmeu al Olandezului înălțat cu o fluturare de minută spre soare.

Azi-dimineată, cînd a ieșit să dea la pui, madam Săraru a găsit în curte un înger nedumerit. Înflorise cireșul peste noapte. Și parfumul lui se topea în răcoarea dimineții ca un fum subțire de tămîie înălțat din candelile albe ale florilor clătinate de propria lor greutate. Cînd a văzut minunea de spumă proaspătă din curtea ei, madam Săraru a simțit umplîndu-i pieptul o bucurie mare și înviorătoare. O bucurie cum de multă vreme inima ei nu se mai deschisese să primească.

Era amărită madam Săraru.

De cînd se întorsese Margareta de la Paris (iacătă, se-mplinea luna) imediat după bucuria fără de margini a revederii, își dăduse seama că i-a intrat în casă o străină.

Nu mai era Margareta ei, Margareta care plecase în noaptea de Crăciun. În locul „fetiței“ de-acum cîteva luni de zile, se-ntorsese o femeie ostenită, cu ochii triști, cu gîndul parcă totdeauna dus în altă parte.

Se întorsese „o femeie“, asta înțelesese limpede, dintr-un început, madam Săraru.

Margareta i-a povestit, în silă, că luase hotărîrea să se-ntoarcă, pentru că „aerul“ de-acolo nu-i făcea bine. Vrea să stea cîtva timp în București, să-și aranjeze oarecari „afaceri“ (și cînd spune „afaceri“ surîdea unui gînd numai de ea știut) și-apoi să plece undeva, la țară, să se odihnească. Spunea că are „nervii zdruncinați“. Despre căsătoria ei cu „senegalezul“ nu mai pomenea nimic și madam Săraru pricepuse, din toate astea, că Margareta nu era fericită.

Nu îndrăznise s-o întrebe nimic. O lăsase cu gîndurile ei, cu tăcerile ei, așteptînd — așa cum știa ea să aștepte — ceasul cînd ea singură avea să-și deschidă sufletul. „Fiindcă, judeca madam Săraru, nimeni nu poate ține prea multă vreme un secret, dacă îl are.“ Ea însăși mărturisise Margaretei că nu putuse păstra secretul și că, de îndată ce primise scrisoarea ei, se dusesse și i-o citise lui Sergiu. Margareta a încrețit ușor sprîncenele și i-a răspuns doar atît :

— Foarte rău ai făcut !

De-atunci niciodată n-a mai fost vorba despre Sergiu între ele.

Primele două zile după întoarcerea ei acasă, Margareta n-a ieșit din odaia ei. A dormit tot timpul, ca și cum de multă vreme nu se mai bucurase de căldura unui pat și de liniștea unei odăi cu perdelele lăsate. Aproape nici nu s-a atins de mîncarea pe care madam Săraru i-o aducea ca unui bolnav la pat.

A treia zi s-a sculat de dimineată și s-a dus în oraș. S-a întors pe la patru după-amiază și-a strîns într-o valiză cîteva lucruri de toaletă — ca pentru un voiaj de o noapte — și-a plecat. S-a întors iarăși tocmai la unu din noapte.

Și de-atunci, la fel. Pleca seara pe la șapte, cu valiza în mână, și revenea noaptea după unu. Dormea apoi toată ziua, cu ușa încuiată și cu stururile trase.

Madam Săraru înțelegea că viața Margaretei ascunde în ea o taină. Se gândise de multe ori s-o urmărească, să vadă unde se duce, unde își petrece fiecare noapte. Fel de fel de gânduri, de presupuneri și de bănuieli îi agitau mintea în ceasurile de așteptare încordată și de teamă statornică. Dintre toate bănuiala că are un amant i se păruse cea mai aproape de adevăr. Un amant la care se ducea în fiecare seară.

Ceea ce nu pricepea însă madam Săraru era faptul că Margareta, cu punctualitate, se întorcea acasă după unu noaptea. De ce, dacă avea un amant, nu-și petrecea tot timpul la el, de ce nu se muta — eventual — cu el, de ce trebuia să se întoarcă mereu, pentru ceasurile de odihnă, acasă?

Desigur că omul acela îi da și bani, de vreme ce, de când se întorsese acasă, nu-i ceruse ei nici o centimă. Și oricât, Margareta cheltuia. Își făcuse câteva rochii noi, își cumpărase o mulțime de lucruri și totdeauna se întorcea acasă cu mașina. Ba ceva mai mult. În ziua când madam Săraru — ale cărei venituri scădeau în fiecare zi mai mult — i s-a plîns că nu are cu ce plăti impozitele, Margareta a intrat în odaia ei și i-a adus două bilete de cîte o mie, „împrumut“.

La început gîndul că fata ei are un amant o făcuse să plîngă lacrimi amare. Nu asta visase ea pentru Margareta. Dacă o crescuse așa cum o crescuse, „ca pe o prințesă“, dacă cheltuisese cu educația și gusturile ei aproape tot ce-i mai rămăsese de la părinți, era numai și numai pentru ca Margareta să-și poată face într-o zi un cămin alături de un om „subțire“ căruia să-i aducă în casă pe lîngă dragostea ei, tovărășia aceea fără pereche a unei femei instruite și bine educate care — pe lîngă soție — să-i fie și prietenă și colaboratoare. Și dacă pînă acum cîteva luni de zile Margareta se dezvoltase — temperamental — în conformitate cu visul ei de mamă, o dată cu plecarea ei în străinătate, atît de neașteptată și de ciudată, o panică de nedescris pusese stăpînire pe gîndurile lui madam Săraru. Crezuse în primul moment, cu încrederea oarbă

pe care o avea în judecata și curățenia copilului ei, că Margareta știe ce face. Că poate ceva nelămurit înțelegerii ei a îndemnat-o să rupă scurt firele care o țineau legate de viața ei de pînă acum, că — în orice caz — de pe urma acestei plecări nu avea să se întîmple nimic rău, nimic de natură să turbure liniștea și încrederea ei de totdeauna.

Cele două scrisori primite de la Margareta în timpul absenței ei, i-au dat primul fior de bănuială, iar viața ei de după întoarcerea acasă n-a făcut decît s-o confirme.

Dar totuși, totuși, în sufletul ei nu credea. Nu credea că Margareta se abătuse de pe calea cea bună, de pe singura cale care poate fi bună în mintea și în judecata unei mame.

În fața cireșului înflorit peste noapte, madam Săraru a avut un gînd. A rupt cîteva crengi încărcate de flori, le-a așezat frumos într-o cană de pămînt smălțuit (nicăieri florile primăverii nu sînt mai la locul lor decît într-un vas de pămînt smălțuit) și bucuroasă de surpriza pe care avea să i-o facă, a bătut la ușa Margaretei.

Era nouă dimineața. Se întorsese desigur, la unu, ca de-obicei, și dormea. Dar — se gîndea madam Săraru — plăcerea de a vedea cele dintîi flori de cireși avea să-i compenseze supărarea de a fi sculată din somn.

Dinăuntru nu i-a răspuns nimeni. A mai bătut o dată, și încă o dată. „E în primul somn, mititica!“ Și madam Săraru a încercat ușa într-o doară. Era deschisă. În odaie, nimeni. Patul neatins.

A rămas incremenită, cu cana înflorită în mînă în mijlocul odăii. I s-a părut o clipă că totul i se învîrtește înaintea ochilor. S-a așezat apoi pe marginea patului și a început să plîngă. Și-a plîns, și-a plîns...

Acum nu mai încăpea nici o îndoială. „Sufletul“ trebuia și el să recunoască ceea ce de mult înțelesese judecata. Margareta avea un amant. În aerul închis al odăii, florile de cireș, din cana așezată pe podele, își strîngeau sufocate petalele de lumină.

Cea dintîi zi de primăvară adevărată scosese toți copiii de pe stradă sub ferestre. Se auzeau țipetele lor clare, ca un cor incidental, cîntat pe zeci de glasuri, în cinstea

primăverii. De departe se auzea — trezită de soare — flașneta „lu domnu Luigi“ coborînd pe stradă. Și cîntecul ei, același de anul trecut, același de totdeauna, își topea notele în soare parcă mai vechi și mai trist ca niciodată.

Madam Săraru plîngea mereu...

Pe la unsprezece, cineva a bătut în ușă. Madam Săraru a sărit să deschidă și, speriată, s-a dat un pas înapoi.

În fața ei era un comisar. Gras, ras proaspăt, cu cravașa în mînă și cu galoșii în picioare. Omul legii n-avea mult timp de pierdut. Parcurse o fișică de hîrtie pe care avea notată „ordinea ideilor“ și trecu direct la interogatoriu.

— Mă rog, dumneata ești proprietărea de aci ?

— Da, eu sînt.

— Să le stăpînești sănătoasă. Cîte odăi ai toate ?

— Păi, am patru, astea din față și încă două mai mici în fund, pe săliță.

— Și locuiești singură în toate odăile ?

— Nu, eu stau într-o singură odăiță, pe sală.

— Și aci, în față, cine stă ? Ai vreun chiriaș ?

Comisarul a privit-o atent. Madam Săraru nu pricepea ce rost pot avea întrebările astea pe care le simțea meșteșugite în vederea unui scop pe care nu-l bănuia. Își dădu seama numai că omul legii se interesa de Margareta pe care o credea chiriașă și că e departe de a bănuia că e fata ei. Curioasă pe de-o parte să afle despre ce e vorba (căci unei mame nu i se poate spune tot ce se poate spune unei proprietărese) și pe de-altă parte, temîndu-se să nu comită vreo imprudență, tăcu.

— Nu locuiește la dumneata o „domnișoară“, una căreia i se zice Țușca ?

Madam Săraru simți un junghi în inimă. Abia mai avu puterea să îngăime :

— Nu, domnule comisar. La mine locuiește o domnișoară blondă. Dar o cheamă Margareta Săraru.

— Un moment, te rog !

Comisarul scoase din buzunarul de sus al vestonului un carnețel și notă silabisind : Margareta Săraru...

— Buuun ! Și ce meserie are domnișoara asta ? Are funcție pe undeva ? Lucrează ceva ?

— Nu știu, domnule comisar.

— Păi atunci din ce trăiește ?

— Mi se pare că are părinți și o ajută.

— Aici, în București ?

— Da.

— Și de ce nu stă în cazul ăsta la părinți ? De ce stă cu chirie la dumneata ?

— N-am întrebato, domnule comisar.

Comisarul se așeză la masă și aprinse o țigară. Pînă acum era mulțumit de rezultatul „investigațiilor“ sale. Semnalmente și indicațiile lui madam Săraru corespundeau întocmai prevederilor și informațiilor sale cu privire la femeia enigmatică care îl interesa. Această femeie fusese găsită azi-noapte la Barul american, cu ocazia unei razii. Refuzînd cu încăpăținare să-și declare identitatea, fusese arestată și transportată la poliție. La percheziția care i se făcuse se găsise asupra ei o însemnată cantitate de cocaină, despre a cărei proveniență refuzase de asemeni să dea vreo lămurire. Interogat, patronul barului declarase că a angajat-o de cîteva săptămîni în calitate de „dizeuză“ sub numele de Țușca. Că era o artistă foarte conștiincioasă și foarte apreciată de public și că, de îndată ce își termina numărul, părăsea localul, refuzînd să facă la mese, consumație. Îi ceruse în repetate rînduri actele și ea găsea totdeauna un motiv plauzibil de amîinare.

Chelnerii precum și celelalte femei din local făcuseră declarații identice. Țușca era bună camaradă cu toată lumea fără a fi însă prietenă cu nimeni și pînă în prezent, deși foarte „curtată“ de toți clienții, nu i se știa nici un fel de legătură cu vreunul din ei. O informație prețioasă dăduse unul din șoferii care făceau de obicei „stație“ la ieșirea barului. Afirmase că, în numeroase rînduri, după ora unu noaptea o condusesse pe Țușca în strada Umbrei 8.

Și-acum, comisarul se găsea aci, avînd toate motivele să creadă că se afla pe o pistă bună.

— Ia spune-mi dumneata, cucoană dragă, reluă el pe un ton mai amical, de cît timp stă domnișoara Săraru la dumneata ?

Împinsă pe drumul tănuirii de o curiozitate legitimă, madam Săraru se hotărî să-și menție atitudinea pînă la capăt.

— De vreo lună de zile...

— Cînd s-a mutat la dumneata, nu i-ai cerut nici un fel de act ?

— Ce act să-i cer ? Mi-a plătit chiria înainte pe o lună, așa că nu-mi mai trebuia nici un fel de act.

— Nu știai că ești obligată să anunți la poliție cînd închiriezi cameră mobilată cuiva ?

— Nu știam...

— N-ai mai închiriat niciodată ?

— Ba da. Am mai avut un student înainte de...

— Înainte de ce ?

— Înainte de domnișoara pe care o am acum.

— Foarte rău ai făcut, cucoană, că n-ai știut. Acum, vezi, poți să ai neplăceri. O să te duc la poliție...

Madam Săraru încremeni.

— Pe mine ? De ce ?

— Ca să vedem dacă domnișoara Țușca este una și aceeași persoană cu chiriașa dumitale.

Comisarul aruncă o privire circumspectă în încăpere.

— Asta e odaia în care locuiește dumneaei ?

— Asta...

— Și n-a venit azi-noapte acasă ? Văd patul neatins...

— E prima dată cînd nu vine acasă... de cînd stă la mine...

— Dar de obicei, pe la cîte se întoarce ?

— Știu eu ? Tîrziu. După unu...

— Și la cîte pleacă ?

— Pe la șapte.

— Și dumneata n-ai întrebat-o niciodată ce face de la șapte și pînă la unu în fiecare noapte ?

— Ba da. Dar n-a vrut să-mi spuie...

— E ! Uite, am să-ți spun eu, acum, ca să știi și dumneata, că te văd femeie de treabă, pe cine ții în casă. Chiriașa dumitale e damă de consumație și cîntăreață într-un șantan. Și n-ar fi nimic că n-are condicuță în regulă ca să-și practice meseria, dar azi-noapte a fost prinsă că face contrabandă de stupefiante... Așa, cucoană

dragă, și-acuma fă bunătate de te îmbracă și hai cu mine la poliție s-o vezi. Te duc cu motocicletă...

În mintea lui madam Săraru se făcu deodată întuneric și din trup, ca și cum i s-ar fi deschis dintr-o dată toate arterele, i se păru că sîngele i se scurge tot. Căzu moale ca o cîrpă pe dușumele. Comisarul abia putu s-o ridice și s-o întindă pe pat. Aruncă florile de cireș pe jos și turnă cu neîndemînare toată apa din cană peste ea. Îi mișcă puțin mîinile ca la înecați și în cele din urmă, văzînd că femeia nu-și revine, recurse la ultimul argument medical din trusa lui de cunoștințe : o mușcă de deget. După o clipă de așteptare, mirat că nici după administrarea acestui leac suprem „victimă” nu-și revine din leșin, ieși afară și, intrînd în prima curte, ceru ajutorul unei vecine și căută pe cineva să-l trimeată după un doctor. Olandezul era la îndemînă, prezent și aferat, lingă motocicletă oficială de la poartă.

Clopotul bisericeții din capătul stradelei bate dogit, chemînd credincioșii la denie. Toaca ropăie mărunț pe scîndura sonoră de paltin sfințit. Prin ferestrele cu geamuri groase de sticlă prăfuită, lumina amurgului pătrunde ca un fum în biserică. În sfeșnice și policandre de argint, luminările se aprind tremurîndu-și cuvios bănuții mici de flacără subțire și sub lumina lor, sfinții, cu nimburi decolorate și chipurile aplecate, își privesc amabil zugrăveala jupuită de singurătate și de sărutări creștinești. Din curți și de pe ulicioare, credincioșii se îndreaptă spre biserică cu pași încetinei de vinovați și, rînd pe rînd, își ocupă locurile obișnuite după ce depun în fața icoanelor tributul de mătănni și de luminări ieftine.

Și deodată, în liniștea umedă și tămîiată, părintele Nae își înalță glasul. Părintele Nae e atît de bătrîn, că nu mai poate cînta cu gura. Sfinția-sa cîntă cu nasul și de aceea modulațiile cîntecului său bizîie, ca niște muște căzute în dulceață.

Ca un ecou îi răspunde strănutatul Olandezului, tuns proaspăt și ingenuncheat cuminte pe lespezile reci, lingă crețurile fustei materne.

În partea femeilor încep șoșotelile.

— Ce-ai de zis de biata Sărăroaia ?

— Săraca de ea ! Două ceasuri a stat leșinată.

— Din ce i-o fi venit, soro, leșinul ăsta așa de grozav ?
— Știu și eu ! Am auzit că de dimineață a venit un comisar la ea. Ala de-a trimis după doctor...
— Să știi de la mine, trebuie să fie la mijloc un „mister“. Ai fost pe la ea ?

— Am fost, dar nu vrea să spuie nimic. Șade întinsă pe pat și fumează ca o șerpoaică.

Într-adevăr, de îndată ce și-a revenit din leșin, madam Săraru s-a închis într-un mutism complet. N-a vrut să spuie nimănui nimic. Nici doctorului, nici vecinilor. A rămas întinsă pe pat, în odaia Margaretei, și pentru că pe măsuta de alături a găsit o cutie de țigări la îndemână, a început să fumeze țigară după țigară, ca un condamnat la moarte în preajma execuției.

Acum madam Săraru știa totul. Nu-i mai trebuia nimic. Din cele câteva cuvinte ale comisarului se făcuse lumină deplină în gândurile ei. Așadar, asta ajunsese Margareta ei : „damă de consumație“ arestată noaptea prin localuri fiindcă n-avea condicuță ! Înțelegea acum atât de bine toate. Plecarea ei în străinătate... întoarcerea... lipsurile ei de acasă... tăcerea ei... cearcănele din zi în zi mai adânci sub ochi... banii pe care îi dăduse pentru impozite.

Și madam Săraru a stat așa, prăbușită sub greutatea adevărului, legată din ce în ce mai strâns în funiile gândurilor, pînă cînd a auzit clopotul de la biserică vestind denia. Abia atunci — ca la un semnal — s-a ridicat de pe pat și, clătînîndu-se cu puterile sfîrșite prin odăi, s-a dus pînă la iatacul ei de pe sală. Aci a îngenunchat sub icoane și, cu mîinile împreunate, a rămas acolo ca o stană.

S-a rugat mult, mult, pînă cînd buzele nu i s-au mai putut mișca și ochii i s-au umplut de lacrimi. Și parcă în strălucirea lor udă — atunci cînd s-a ridicat de la icoană — mîjnea o lumină nouă, de pace, de ușurare, cum trebuie să fi fost lumina în ochii sfinților, în clipa cînd îngerul morții își filfia peste ei aripa cu bătaie scăzută. A ieșit apoi încetinel pe săliță, a intrat în cămară și, cu mîini care nu mai erau ale ei, a desprins din cui frînghia de rufe. A intrat cu ea în bucătărie, a tăiat cu cuțitul de plîne un capăt lung, cît s-ajungă pentru ca să înnoade în

el o viață de om, a făcut un ochi frumos — cum făcea ea orice lucru — și fără o privire în urmă, spre căsuță, spre stradă și spre viața din care cu fiecare pas se despărțea mai repede, a început să urce, una cîte una, treptele scării spre pod.

Cînd s-a isprăvit slujba la biserică, madam Chivu a propus vecinilor să meargă în corpore și să facă o vizită lui madam Săraru, în primul rînd ca să vadă „ce mai face“ și apoi cu speranța că totuși vor putea afla, din gura ei, misterul comisarului și al leșinului de dimineață.

În curtea lui madam Săraru, sub paza albă a cireșului încremenit în înserare, stăpînea o liniște dulce de rai, în amurg. Numai gilgiitul nevăzut și neîntrerupt al cișmelei cu ghiventul stricat se auzea, de undeva, din umbră, ca un suspin de om care plîngea în somn.

Vecinele pătrunseră în antreu. Ieșiră apoi pe săliță. Madam Săraru nu era nicăieri. Madam Chivu își făcu mîinile pîlnie și strigă :

— Tudoriță !... Tudoriță !... Unde ești, soro ?

Glasul se frînse fără răspuns din cameră în cameră.

— Da unde o fi ? se miră madam Chivu.

— O fi plecat de-acasă.

— Ei, așa ! Cum o să plece de-acasă și să lase toate ușile vraiste ?

O căutară iarăși peste tot. O strigară din nou și în cele din urmă, nedumerite, vecinele se hotărîră să plece. În poartă le întîmpină Margareta. De îndată ce văzu grupul vecinilor ieșind din curte, o bănuială îi strînse inima. Ceru în grabă lămuriri.

I se povesti totul. Vizita comisarului de dimineață, leșinul, refuzul ei de a le spune ce s-a întîmplat.

Margareta intră ca o furtună în casă. Deschise, una după alta, toate ușile, cercetă toate încăperile, răcnind ca o fiară în goană, cu săgeata vîntorului înfiptă în carne.

— Mamă !... Mamă !... Mamă !...

Țipătul ei disperat, lugubru, se auzi pînă în stradă, lîngă grupul vecinilor se opriră cîțiva curioși. Alții se apropiară, ieșind din curți. Printre ei, numai în vestă și în căciuliță de lutru pe cap, așa cum se pregătea să se așeze la masă, își făcu loc domnul Nedelcu de la Cadastru.

— Ce este ? Ce s-a întîmplat ? se interesă el.

I se povesti totul și lui, pe voci și cu păreri diferite. Grupul pătrunse din nou în curte, urmînd acum pe domnul Nedelcu care, în calitatea lui de singur bărbat, își luă, deîndată, un aer plin de importanță.

Fără motive precise, o presimțire identică era în toate sufletele. Se aprinseră luminile peste tot. Se cercetară, pentru a treia oară, la rînd, toate încăperile. Domnul Nedelcu, urmat de ceata curioșilor, conducea cercetările. Dădea ordine, punea întrebări...

Glasul Margaretei amuțise, brusc, undeva.

Grupul era acum în bucătărie. Indiciile găsite pînă acum (un ac de cap căzut la icoană și un șal lăsat fără nici un rost pe tronul de mălai din cămară) nu lămuriseră nimic. Și deodată domnul Nedelcu își dădu cu un bobîrnac triumfător căciulița pe ceafă și glasul lui făcu să înghețe toate răsufliările.

— S-a spînzurat...

Și ca o dovadă a afirmației sale, domnul Nedelcu ridică în văzul tuturor colacul de frînghie de rufe lăsat pe masa din bucătărie.

— A tăiat o bucată din frînghia de-aici... uite urma proaspătă... și cuțitul alături.

Grupul fu deîndată împărțit în două. O parte alergă în pivniță și cealaltă, condusă de domnul Nedelcu, în pod. Aci însă, descoperirea lui se dovedi tardivă. În lumina becului mic, madam Săraru se clătina atîrnată de grindă, cu cepele ochilor plesnite, cu limba vînată, tumefiată, atîrîndu-i pe piept. Alături, așezată pe fundul unei copăi, Margareta o privea, imobilă, fără o lacrimă, fără un geamăt. Era numai palidă ca o moartă și îmbătrînită... îmbătrînită... îmbătrînită...

PARTEA A III-A

În barul mic cu rafturi pline de sticlute și de flacoane cu aspecte ciudate, ca într-un laborator de farmacie, nu mai e decît o singură masă de cheflii. Bărbații sînt beți, cîteșipatru. Vorbesc toți dintr-o dată, varsă paharele ori de cîte ori se ridică să iasă pînă afară și din cinci în cinci minute se pupă pe gură, după cîte un *bruderschaft* aproximativ.

S-au întîlnit întîmplător, pe la nouă seara, la „Mircea“. Întîi Gore și cu Arvătescu. Pe urmă a venit Alecu și cu Nicu. Gore venise de dimineăța cu mașina, de la moșie, să încaseze „nește“ bani. Îi încasase pe la cinci, făcuse maldăre de cumpărături, mai ales de la băcănii, și pentru că a doua zi de dimineăță trebuia să se întoarcă la țară, la Lehliu, își propusese să petreacă toată noaptea. Simțea nevoia unui prieten, așa că întîlnirea cu colonelul Arvătescu a fost o explozie de bucurie.

— Ce faci, mă Arvatule, mă ? N-ai idee ce bine îmi pare c-am pus mîna pe tine... Astă-seară ești al meu... Să nu zici nu, că e degeaba. Te confisc. Pînă mîine de dimineăță ești prizonierul meu. Ce iei ? Un vermut ?

Alecu și cu Nicu se întîlniseră în ușa. Nicu tocmai căuta să-l convingă pe Alecu să ia masa împreună, într-o grădină de vară. De dimineăță îi plecase nevasta la băi și vrea să-și sărbătorească cum trebuie prima zi de liber-

tate, după un an de „muncă silnică“. Alecu se lăsa greu. Nevastă-sa pleca tocmai la cincisprezece, la Govora, și n-ar fi vrut să se certe cu ea înainte de plecare.

Cînd au dat însă cu ochii de Gore și Arvătescu, toate argumentele au rămas baltă. Alecu a telefonat acasă că e „reținut“ la Senat pentru o ședință de noapte, urmînd să explice el a doua zi nevesti-si cum se mai pot ține ședințe, noaptea la Senat, după ce corpurile legiuitoare au intrat în vacanță.

E lesne de înțeles entuziasmul a patru prieteni vechi, toți trecuți de patruzeci și cinci de ani, cînd se întîlnesc după ani de zile, într-o seară de vară, la aceeași masă de bodegă. Cu primul păhărel de țuică încep confidențele. Cu al doilea, tachinările pe contul femeilor. Cu al treilea, amintirile comune și cu al patrulea, anecdotele. La al cincilea păhărel, Gore a decretat :

— Plătim și mergem, băieți. Mergem să mîncăm la „Luzana“, într-un tufiș de-alea. Sînteți invitații mei. Și p-ormă om vedea... Vă las pe voi, bucureștenii, să faceți programul, că noiăștia de la țară, bieții moșieri, nu mai sîntem la curent cu viața de noapte a Capitalei.

De la „Luzana“ au plecat pe la miezul nopții. Veseli și afumați bine. Au cutreierat pe rînd, sub conducerea colonelului Arvătescu, toate cabareturile, pînă la trei noaptea. Nicăieri însă nu se simțeau bine, nu erau în largul lor.

— Cabaretu, protesta Gore, a devenit un fel de sindrofie familiară. Numai cunoscuți cu neveste, cu copii. N-admit, domnule. Cabaretul e făcut pentru oameni care vor să petreacă o noapte cu dame. Să-și facă de cap. Așa cum vrem noi acum. N-ați văzut ? Unde am intrat, numai „lume bună“. Numai „familii“. Nici picior de damă, nicăieri, nici șambru separat, nimic. Două-trei tîrcoate de-aruncă un minut picioarele în sus și pe urmă gata : urmează dans. Păi pentru dans mă duc la bal, nu la șantan. Sau pui patefonul acasă și dansezi pînă mă satur ! Și pe urmă, nu înțeleg ce caută femeile la cabaret ? N-ați văzut ? Peste tot mai multe femei. Aproape numai femei „onorabile“. De ce vin astea ? Ce să vadă ? Ce să facă ? Stau două ceasuri pe scaun cu trabucuri în gură mînîncă trei fisticuri putrede, beau o amestecătură d-aia de limonăzi cu gheață la fund și te deranjează de zece ori să le duci la tualetă.

Asta e tot. Cabaretul e pentru noi, domnule, pentru bărbați. Burlaci ca d-alde mine și ca Arvătică, ori „stricați“ ca voi doi...

Mutatul dintr-un local în altul făcuse să scadă puțin entuziasmul. Și atunci colonelul Arvătescu a propus barul american unde puteau să bea în liniște un pahar de șampanie și se putea „pipăi“ în voie, o coapsă insensibilă de damicelă „invitată“ la masă. Și apoi colonelul Arvătescu avea, de mult, o mare slăbiciune personală pentru Barul american de pe trepiedele căruia era nelipsit în fiecare seară. Era aci o femeie care îl interesa. O „femeie superbă“ și ciudată care se încăpățînase să-i respingă toate atacurile desfășurate pînă acum, după toate tacticile moderne. Nici cele cinci grame de cocaină pe care într-o seară i le oferise, cunoscînd pasiunea ei notorie și neînfrîntă pentru drogul alb, n-o determinaseră să-și iasă din rezerva ei obișnuită. Nici chiar intervenția lui la Prefectura poliției, într-o noapte cînd fusese arestată sub bănuiala că e contrabandistă de stupefiante — intervenție datorită căreia fusese pusă în libertate — n-o făcuse să-și schimbe atitudinea față de el.

De altminteri atitudinea asta de indiferență totală, Țușca o avea față de toți clienții barului. Și asta, mai ales, „enerva“ pe colonelul Arvătescu. Încercase toate metodele. Făcuse „pe nebunul“ din dragoste, încercase apoi s-o intimideze cu amenințări diferite, făcuse pe indiferentul căutînd să-i stimuleze gelozia prin prezența altor femei la masa lui, îi promisese „marea cu sarea“ degeaba. Țușca rămînea mai departe aceeași „artistă“ conștiincioasă, distantă și enigmatică. După întîmplarea de acum cinci luni de zile, fusese obligată să-și dovedească indentitatea și să facă contract în regulă, cu patronul, contract prin care era obligată să stea în local pînă la ora închiderii. Și Țușca sta. Totdeauna însă retrasă, singură, la o masă, în fața unui păhărel de coniac, totdeauna plin și plătit din punga proprie. Refuza categoric, dar amabil, orico invitație „la mese“ sau la dans. Uneori citea. De cele mai multe ori se mulțumea să privească și asculta muzica, fumînd.

Patronul, deși nemulțumit de „aerele“ pe care și le da, deși de multe ori avea din cauza ei discuții și chiar

scandaluri cu unii clienți „jigniți” că „dama în negru” refuză să le vie la masă, o păstra totuși, fiindcă Țușca — a cărei faimă se dusesse repede în tot Bucureștiul nocturn — îi aducea lume în local și prin simpla ei apariție și prezență stimula „craii” la petrecere și lăsa fără să protesteze fel de fel de legende și de zvonuri să se colporteze în privința ei.

De îndată ce „tacimul” celor patru prieteni a intrat în local Țușca a cucerit toate sufragiile și toate adjectivele fiecăruia. Gore a comandat imediat șampanie și-a invitat-o — printr-o strângere ușoară și creață a ochiului stîng — la masă. Colonelul Arvătescu i-a explicat, cît a putut mai clar, „cazul” și l-a rugat să-l lase pe el să încerce, o dată mai mult, s-o convingă. S-a dus la masa ei și un sfert de ceas i-a debitat toate argumentele cu putință.

Țușca l-a refuzat ca de obicei. A rămas să-și soarbă mai departe coniacul și de necaz că s-a făcut de rîs în fața prietenilor, colonelul Arvătescu a chemat la masă toate damele din local, exagerînd o bună dispoziție de împrumut.

Șampania a început să gîlgiie fără control în paharele golite dintr-o înghițitură. Dezmortite, simțind că au de-a face cu niște „fraieri” babalici și serioși, fetele și-au dat drumul repertoriului de zile mari. Au țipat, au dansat, s-au răsucit în toate brațele, și-au debitat poveștile vieților și în cele din urmă au început să cînte romanțe triste și aducătoare aminte, sub privirile blegi și alcoolizate ale celor patru tovarăși de masă.

— Asta aș face, domnilor, dacă aș fi ministrul agriculturii. Aș înhăma toți oamenii fără ocupație la plug — cîte doisprezece de fiecare plug ca la Dumbrava Roșie — și-aș ara cu ei toată țara românească.

Gore — asudat și demn — termină discursul bătîndu-și ritmul vorbelor cu pumnul pe masă. Colonelul Arvătescu îl aprobă, competent și privind cum îi cade pe haină scrumul țigării de foi uitată sub buza de sus. Alecu nu mai aude de mult. E ocupat cu femeia pe care o ține în brațe. Nicu moțăie deasupra paharului cu șampanie. Din cînd în cînd tresare și, ca să-și dea o conținută, ciocănește toate

paharele celelalte, la rînd, și soarbe cu un frison o înghițitură rece și acră.

— Să ne mai dea o sticlă de șampanie.

Țușca la masa ei obișnuită, se gîndește...

Pianistul barului, respectînd discursul lui Gore, fărîmițează numai pentru el, cu o singură mîină, o romanță tristă, pe clape.

Zorile aruncă violete în ferestrele barului.

Unde a mai auzit Țușca romanța asta? A da, în seara aceea, la Paris. O cînta într-o seară o femeie pe jumătate beată, într-un local de noapte. Parcă o vede... în picioare, în rochia de catifea albastră, cu o mîină palidă sprijinită de pian...

„J'ai laissé mon coeur

Au pays lointain...”

Își aduce aminte exact. Mirea sta lîngă ea. Beat ca întotdeauna. Îi mîngîia familiar mîinile pe sub masă. Ochii lui de afemeiat necopt inventariau toate femeile din local. Dacă ar fi putut, le-ar fi iubit pe toate, grămadă, la un loc, la rînd, nedecis, ca un copil înfometat în fața unui galantar de prăjituri. Și deodată a tresărit. Și-a smuls mîina din mîinile ei, s-a ridicat și fără un cuvînt a plecat ca un hipnotizat, printre mese. S-a oprit dintr-o dată, timid, la o masă. S-a înclinat adînc, bolborosînd ceva. Cineva, o fetișcană blondă i-a întins o mîină moale pe care scînteiau briliante. S-a așezat. Îl vedea vorbind, dezmortit brusc. Îl vedea gesticulînd, rîzînd, bînd cupă după cupă. Fetișcana blondă părea că se amuză.

„Dans ce paradis du bonheur

J'ai laissée mon coeur...”

Aplauzele inundau sala cu fluturarea lor albă, ca un stol de pescăruși, bătîndu-și aripile deasupra unei mări de capete.

Mirea o uitase. Începuse să danseze. Fetișcana blondă, cu capul dat pe spate, îi vorbea.

Cînd au trecut prin fața ei, a prins de pe buzele ei un cuvînt: „Sergiu!” Și-atunci, dintr-o dată, fumul localului s-a îngroșat, estompînd în ceața lui oamenii, mesele, lămpile, totul. Nu mai vedea nimic. Totul dispăruse ca

într-o licărire de vis. Ba da! Vedea, vedea clar! Vedea o odăiță mică în care focul pîlpîie în sobă. Vedea un pom de Crăciun cu luminările aprinse, și-apoi o ulicioară ninsă, prin troienile căreia își croia drum, cu capul gol, cu haina desfăcută, o umbră din ce în ce mai ștearsă în lumina scăzută a felinarelor de gaz aerian...

S-a ridicat și încet, încet, să nu se „miște“ imaginea din ochii ei, a ieșit afară. Cîteva perechi de ochi s-au întors nedumerite după ea. Afară, iarna Parisului... Ploaia mocnită, trotuarele ude, case cenușii. Și frig umed, pătrunzător, de salon neîncălzit, toamna. A pornit singură pe străzi, fără țintă... ca o rudă unică și săracă în urma unui dric. Imaginea din ochii ei înghețată sub lacrimi... A fost o odăiță mică de „meublé“ cu portăreasa guralivă, cu cliente oxigenate și cu doi canari bătrîni, în colivia aurită din *hall*. Odăița avea o fereastră murdară spre curtea interioară a hotelului. O fereastră prin care lumina pătrundea greu și de la care totuși se vedea atît de bine „viața“ de sub celelalte ferestre, unde în fiecare seară se aprindeau lumini și treceau umbre... La una din aceste ferestre, în fiecare seară, ea vedea, înlănțuindu-se, două umbre tandre și chinezești. Dimineața, fereastra se deschidea și în cadrul ei, ca într-o ramă veche, apărea un căpșor de păpușe ostenită, care privea mereu în jos, măsurînd parcă distanța pînă la pămînt.

Și într-o seară, n-a mai fost la fereastră decît o singură umbră. N-a mai fost agitată... În seara următoare, umbra singură a fost imobilă, iar în dimineața care a urmat, fereastra s-a deschis și după cîteva clipe, madam Anse, portăreasa, a cules de pe pavajul curții interioare creierii calzi din căpșorul de păpușe sfărîmată.

Poveste banală de umbre chinezești desperecheate. Un salt între dragoste și moarte.

- Rusoaică, spuneau vecinele de odaie.
- Nebună! spuneau bărbații de pe coridor.
- *Pauvre fille*, spunea madam Anse.
- Cocainomană! spuneau reportajele din gazetă.
- Dragoste! spunea Margareta. Dragoste pentru că ea știa, fără să-i spuie nimeni, că pe fereastra de peste drum sărise în gol, ca să se sfarme de pietre clopoțelul de sticlă al unui suflet.

Și cu gîndul la fereastra de sub care nu se mai vedea seara nici o umbră, Margareta s-a gîndit mult la propria ei fereastră. Într-o zi chiar s-a aplecat și a privit în jos. A măsurat distanța. Singele celeilalte era încă acolo. Uscat ca o pată de rugină pe caldarîm. Se uita la el...

Atunci a venit vecina de la o sută douăzeci și opt să-i ceară împrumut o țigară. Au stat de vorbă. Vecina era o femeie de treizeci de ani. Trecuse prin multe și trecea încă. Nu fusese fericită niciodată. Singura ei mulțumire o găsea într-un praf alb, pe care — din cînd în cînd — îl turna în gropița dintre degetul mare și cel de lîngă el, și-l ducea apoi la nas, aspirîndu-l ca pe un tabac.

Margareta a încercat...

La început praful cel alb n-a însemnat nimic. Pe urmă a început să însemne totul. Vecina de la o sută douăzeci și opt era acum o prietenă. Venea toată ziua, ieșeau împreună, citeau. Noaptea se întorceau tîrziu. Era pianistă într-o tavernă de periferie. Într-o seară au mers împreună. Patronul localului era mulțumit în seara aceea. Îi murise soacra în provincie. A făcut cînte cu un vin ascuns în fundul pivniței, pe care îl ținea numai pentru zilele mari din viața lui. Margareta a băut mult, mult, pînă a început să cînte. Toate cîntecele pe care le știa de-acasă. Clienții au aplaudat mult limba ei necunoscută și poate și vocea ei caldă, ușoară, calmă.

De-a doua zi au început să plece împreună la local. Vecina de la o sută douăzeci și opt o acompania și pe ea la pian. Și-a fost apoi un timp scurt de pace. Era bun praful alb. Vecina de la o sută douăzeci și opt — o chema Nicolae — se arăta din zi în zi mai ciudată, mai nervoasă. Uneori plîngea fără motiv. Alteori se supăra pe ea fără să-i spuie de ce. Și-apoi avea, privind-o, niște ochi stranii de medium care-și caută stăpînul. Margareta nu pricepea. Și n-ar fi priceput poate niciodată dacă într-o zi Nicolae, ieșită din minți, nu s-ar fi repezit la ea, mușcîndu-i prin surprindere gura, pînă la sînge.

Și-a venit la rînd, o altă odăiță mobilată, cu alte ferestre, spre altă curte interioară, cu o altă madam Anse, tot așa de vorbăreată. Și-apoi a venit — lămurit dintre toate — ca un petec de senin dintre norii destră-

mați, dorul patului din odăița ei, dorul liniștii de pe stradă.

A urmat reîntoarcerea. Pe poarta casei de la numărul opt a intrat, într-o dimineață, pe strada Umbrei, un trup frumos și împietrit de scîrbă, ducînd ascunse în enigma lui turburătoare zdrențele unui suflet sfîșiat. Ca orbul și ca ologul din poveste, cele două Margarete — împăcate — se aduceau acasă una pe alta. Din împreunarea lor se născuse — sub magia prafului alb — o Margaretă nouă, căreia îi trebuia o viață nouă.

Și iat-o, viața nouă! O măsuță de bar, un pahar de coniac, o țigară, un pachetel cu cocaină în poșetă... Un pianist beat care fărîmițează pe clape, cu o singură mină, romanța aducătoare aminte...

*„J'ai laissé mon cœur
Au pays lointain...”*

În care țară depărtată de pămînt, de gînd sau de vis, a rămas inima ei? Unde și de ce s-a irosit sufletul ei atît de curat, unde și pentru cine a picurat otrava dulce și albă a trupului ei? Ce vînt năprasnic a trebuit să răscolească în ea vîrtejuri fără logică, praful drumurilor cuminți și drepte? Ce mină i-a îmbrîncit pașii, în noaptea aceea de ajun, pe calea de unde atît de repede s-a întors ca să ajungă aici? Ce-a greșit femeia aceea bună, cu carne multă și sfîntă în care gîlgiia sufletul ei curat și limpede, ca un țîșnet dumnezeiesc de izvor dintre pietre oabe, ca să-și înnoade, pentru o ultimă încrîncenare, spasmul vieții în ochiul de frînghie, bălăbănindu-se de grinda podului ca o limbă de clopot apocaliptic? Ale cui păcate le-au ispășit ele două plătindu-le cu propria lor viață — dinainte alese — ca oile cu lîna însemnată cu roșu, pentru tăiere? Ce o aștepta pe ea — de acum înainte — în viața asta nouă pe care — minată de o putere nevăzută — a început-o, convinsă că e unica ce i se cuvine? De ce s-a tencuit în izolarea ei, păstrînd în ciuda tuturor tentațiilor și dorințelor care o înconjoară în fiecare clipă cîntecul refăcută prin suferință, a unui trup care a greșit o singură dată și poate încă și a unui suflet care, deși rupt în bucăți, se zvîrcolește totuși ca ciozvirtele de șarpe sfîrtecă? Pentru cine păstrează ea,

ascunși în fundul de ciorap al îngrijorării ei, ultimii napoleoni de aur, scăpați din falimentul unei vieți? De ce dacă „asta” e viața ei, se încăpățînează s-o trăiască ca spectatoare? De ce nu are curajul să și-o trăiască, să se arunce în vîltoarea ei, întreagă, fără nici o reticență, cu brațele deschise și cu ochii închiși?...

De ce, acum, cînd celelalte femei de aceeași categorie petrec la masa domnilor de alături, ea a rămas iarăși singură, momiile cernită și neînțeleasă, la măsuta ei de totdeauna?

— Să mai vie o sticlă de șampanie și să vie imediat „dama” de colo la masă, că fac scandal. Aici n-avem nevoie de „mutre”. Cine e domnișoară de familie să stea la pension sau la mă-sa acasă și cine e „damă de consumație” în șantan, să vie și să bea cu mine.

Mîna lui Gore se îndreptă, nesigură și autoritară, spre Țușca. Ochii lui nu mai văd bine. Privesc în gol, bulbucăți și stranii. Nu-și mai dă seama de nimic. Nu mai știe nimic. Nu mai are decît un singur gînd, ca un cui bătut în cap.

— Să vie Țușca la masă.

Patronul coboară de la tejghea. Vrea să-i explice că domnișoara Țușca nu este obligată să vie la mese. Dar Gore nu mai înțelege nimic. Gesticulează în vînt, enervat.

— Să vie. Plătesc! Am mai plătit și alte multe ca ea.

Țușca se adună toată într-o privire. Într-o privire fixă, dîrză, care străpunge. Virfuri de pumnale îi licăresc în ochi.

Se ridică de la masă și face cîțiva pași spre Gore. Pași de lunatecă. Mîna destinsă, crispată, pregătește în drum palma pe care vrea s-o lipească pe obrazul bețivului.

Și deodată pe ușa deschisă a barului, se strecoară — lividă ca și zorile de afară — silueta unui individ.

Țușca încremenește. Pleoapele i se bat repede deasupra ochilor măriți de cocaină, apoi cad, grele, de plumb.

În clipa asta Țușca stă față în față cu Margareta de altădată. Și mîinile Margaretei vor să se întindă către umbra care a intrat și s-a oprit fulgerată lîngă ușă. Dar Țușca le oprește scurt, ca o pasăre care își rupe cu ciocul vinele inimii. Glasul ei vrea să urle numele celui intrat,

dar Țușca îi dă să muște pumnul strivit în gură. Inima ei vrea să se smulgă din piept și să cadă ca o pasăre rănită la picioarele umbrei. Dar Țușca o ține înfigându-și ghearele în ea, adînc, sub sîn.

Sergiu își duce aiurit mîna la frunte. Nu-i vine să creadă. Aici... acum... așa... Margareta?... Margareta?... Margareta?... Nu se poate... Nu se poate...

Face un pas spre ea. Sub trăsăturile îmbătrînite, sub fardul dospit, dedesubtul privirilor înnebunite, ochii lui o regăsesc. Abia mai poate șuiera :

— Margareta ! Tu ești ?

Margareta își pironeste ochii în ochii lui. Îl privește lung, lung. Buzele i se destind într-un surîs searbăd și c-o voce care nu mai e a ei, care nu mai poate fi a ei, răspunde rar, straniu, ca la un apel al morților.

— Te înșeli, domnule. Pe mine mă cheamă Țuș-ca ! Țuș-ca !

Apoi îi întoarse spatele și se apropie de masa unde Gore o așteaptă cadaveric și agresiv.

Și în tăcerea generală care o întâmpină, vorbele ei cad seci, fără rost, ca niște mărgelăle cărora li s-a rupt firul.

— Sînt la dispoziția dumneavoastră, domnilor !

Cînd mașinile au intrat pe porțile conacului de la Lehliu, răsărise soarele, ca o stemă de general bătută pe chipiul dealului din spatele casei. Razele lui țirau rame de miere proaspătă pe poteci, agățau maramă de borangic copt pe crestele tufelor și încrucișau săbii reci și scînteietoare pe apa heleșteului, neclintit ca o panoplie de argint culcată între nuferi.

Spre satul tolănit pe vale, dimineața cobora dinspre conac cu tălângi de vaci elvețiene la gît. Zorelele ceardacului își deschideau pilniile mici de gramofon, iar oamenii urcau la lucru cu trupuri de bronz viu, sub cămășile cu miros de pămînt și de buruiană strivită. O ceață albastră, ca un abur, se stingeă o dată cu ultimele stele, departe, într-un fund fumuriu de cer.

Din cele două mașini coborîră pe rînd, ajutați de vătășelul ieșit cu cravașca în mînă, la poartă, întîi Gore cu Țușca, apoi Arvătescu cu Tamara și pe urmă Alecu și Nicu, urmați de celelalte două fete, Nelly și Dolores.

Obişnuit cu chefurile pe care stăpînul le făcea la București — totdeauna sfîrșite printr-o beție în continuare, la moșie „în sînul naturii“ — vătășelul conduse musafirii în casă, apoi, fără să întrebe ceva, dădu ordine

în consecință: întâi cafele amare, apoi pastramă, pui fripți, ardei grași, ceapă verde, brinză albă și vin proaspăt de la butoi. Asta pentru prima gustare. Și pentru prînz, ciorbă de potroace, saramură de biban și de plătică, crapul pe ceapă la cuptor...

În odăi era răcoare și mirosea frumos a curat și a sulfină uscată. Într-o clipă fetele se făcură comode. Pălăriile, pantofii, rochiile zburară care încotro. Nelly descoperise într-un colț patefonul.

Gore delira. Deschidea uși, dedea ordine, înjura slugile, și între două grijanii făcea un tur de dans abra-cadabrant cu Alecu care încă nu se dezmoțise bine din beția de peste noapte.

Cafelele — aburind în filigene — fură primite cu ovații. Slugile mobilizate la bucătărie sub conducerea vătășelului pregăteau ospățul și cînd pe ușile sufrageriei, deschise larg, pătrunse în sfîrșit aburul sărat al pastramei sfîrșind pe talerul de lemn, asistența simți că leșină de plăcere.

Țușca cea dintîi ceru să bea. Adus în căni de pămînt, vinul rece, insinuant, nu întîrzie să-și facă efectul...

Într-o jumătate de ceas mîncarea nu mai conta. Veselia scăzu brusc. Ochii femeilor se făcură grei, trupurile leneșe, fardurile răvășite. Într-o clipă, ușile odăilor se închiseră și zăvoarele clănțăniră, trase pe dinăuntru.

Singur în sufragerie, colonel Arvătescu sorbea ultimul pahar. Țușca era lingă el. Ca prin vis, o văzu scoțînd din poșetă un pachetel alb și deșertîndu-i conținutul cu capul dat pe spate, în nara dilatată și tremurătoare. Vru s-o oprească, dar mîna lui bijbîi o clipă în gol, apoi se lăsă grea, crispată, pe sînul ei. Țușca dădu un țipăt. Palma ei îl plesni întreagă peste ochi. Colonelul Arvătescu nu-și pierdu cumpătul. Se ridică greoi de pe scaun și, încovoiat, încăpățînat, hotărît, sub ploaia de lovituri care îl năuceau, o apucă în brațe.

Se încinse o luptă scurtă, disperată. Trupul ei se zbătea lipit de al lui. Îl simțea frîngîndu-se în mîinile lui de

fier, tinăr și cald, încolăcindu-se, zvîrcolindu-se, cu puterile din ce în ce mai scăzute. Gura lui îi înăbușea buzele care nu mai puteau să muște. Și sărutările pe care i le smulgea aveau un gust sărat, crud, de sînge.

Un zgomot de pași îl dezmetici. Descleștă o clipă mîinile și întoarse capul. Un țăran bătrîn aștepta în ușă, privindu-și rușinat și stingherit legătura de ouă din mină.

Țușca se răsuci de sub mîinile lui și-o luă la fugă. Colonelul Arvătescu n-avea timp de pierdut. Porni desperat după ea. Fu o goană scurtă, pe scări, printre oamenii din curte. O goană care se sfîrși în grajd.

Margareta, rezimată de ușă, îl aștepta. Tremura toată și în ochi avea priviri de ură tăioasă, de scîrbă imensă. Șuieră :

— Haide ! Fă cu mine ce vrei...

Un cal întoarse spre ei capul lui bălan de pe fruntea căruia se prelingea puroiul unui ochi bătrîn și plesnit. Îi privi puțin nedumerit, apoi se dădu nătăvălos într-o parte să le facă loc.

Colonelul Arvătescu înțelese că pierduse partida. Ezita încă. Îl văzuseră slugile, putea să intre cineva. Beția i se risipea încet. Încercă să glumească, sarbăd.

— Ai niște gusturi...

Încă de azi-noapte, de cînd Sergiu îi apăruse înainte, hotărîrea ei fusese luată. Avea să facă la fel ca și celelalte colege de meserie. Să-și înceapă, în sfîrșit, viața ei cea nouă. De aceea se dusesse la masa lor, de aceea primise să-i însoțească aici. Știa pentru ce vine. Și consimțise. E adevărat, adineauri, deși se aștepta la atacul colonelului Arvătescu, nu putuse rezista unui moment de repulsie și se apăruse.

Dar acum nu mai vrea să se apere. El sau un altul, n-avea nici o importanță. Putea să-i rămîie Gore, sau Alecu, sau celălalt al cărui nume nu-l reținuse. Egal. Oricare...

Colonelul Arvătescu o privi mirat.

— Ce gusturi ! repetă el.

— Dacă vrei...

Momentul prielnic trecuse. Colonelul Arvătescu — ciudat — simțea că a pierdut definitiv terenul. Încercă să se reabiliteze. Scuze banale, regrete, făgăduieli.

Reintrară înapoi în sufragerie.

Sosiră cafele proaspete. Le sorbiră lung, tăcuți. Din odăile alăturate străbăteau primele sforăituri de somn întirziat, trudnic. O slujnică aduse un mănunchi de flori de câmp proaspete. Le puse frumos pe masă și ieși.

Țușca desprinsă o margaretă și începu să-i smulgă una câte una petalele scrobite.

— Treisprezece !

— Ce ? mormăi colonelul, trăgându-și încă o ceașcă de cafea.

— Petalele. Le-am numărat...

— Și ce dacă sînt treisprezece ?

— Nu știi ? Se zice că moare cineva din casă.

— Poate Gore, că e proprietar. Noi invitații nu intrăm în superstiție, glumi el.

— Nu se știe...

Tăcură iarăși.

Colonel Arvătescu aprinse o țigară. Tot nu-i venea să se dea bătut, după eșecul de adineauri. Încercă să readucă vorba.

— Ia spune-mi acum, prietenește, între noi, ce-a fost figura aia cu grajdul ?

— Un capriciu al meu... de beție...

— Ce să-ți spun, incomod capriciu ! Știi ce-mi amintește chestia asta cu grajdul ? O întîmplare din viața mea, de pe vremea, cînd eram căpitan. Eram în manevre... acum să tot fie... douăzeci și ceva de ani... Treceam cu escadronul prin Zimnicea...

Țușca incremeni. Holbă innebunită ochii. O paloare de cadavru i se întinse pe față.

— Ce ? Nu ți-e bine la stomac ? se interesă colonelul, observînd-o.

— Nu... Nu... Spune mai departe...

— Să-ți dau un coniac...

— Dă-mi.

Îi turnă un păhărel de coniac. Îl bău repede, ca pe o otravă. Mai ceru unul.

— Spune...

Colonelul Arvătescu căscă larg. Îl ajunsese somnul.

— Ori despre ce vorbeam ?

— Despre ce-ți amintește chestia cu grajdul. Erai în manevre, la Zimnicea...

— Da... și împreună cu cîțiva camarazi, am intrat într-o circiumă infectă, să luăm un șpriț. E, după un șpriț, două, după două, nouă, am încins un chef de toată frumusețea. Dar n-aveam dame... și înțelegi, în manevre, pe cîmpuri și prin bivuacuri, nu prea o duceam bine din partea articolului ăsta.

— Mai dă-mi un coniac.

— Nu mai bea atîta, că te turtești.

— Nu e nimic. Spune.

— Șiiii... în sfîrșit, ce să-ți mai spun, la circiumă era o fată tînăra care ne servea. O carne cu ochi, acolo. Tîrtoșică, roșcovănă, îngălată. Am pus cu toții ochii pe ea... și ce mai tura-vura, nu știu cum s-a făcut, că, am pus mîna pe ea... Și cum era un grajd la îndemină... n-am mai stat mult pe gînduri... Și închipuiește-ți... Era fată, săraca...

Țușca se ridică. Abia se mai putea ține pe picioare. Făcu cîțiva pași pînă lîngă fereastră. Desprinsă — ca și cum ar fi vrut să se joace — o carabină, din cele trei agățate în perete. Nu pusese în viața ei mîna pe o armă. Se apropie, încercînd să zîmbească.

— O fi încărcată ?

Colonelul îi îndreptă arma.

— Sigur. Nu umbla cu ea. Pune-o la loc...

Țușca insistă.

— Și cum se trage cu ea ?

Colonelul îi luă arma din mînă.

— Uite-așa. Dai piedica asta într-o parte și pe urmă apeși pe trăgaci. Hai, acum pune-o la loc...

Țușca luă carabina înapoi. Se dădu un pas îndărăt, trase piedica și ochii...

Colonelul făcu un salt spre ea.

Un răcnet și un trăsnet porniră dintr-o dată, din același loc.

Colonelul Arvătescu se prăbuși cu țeasta spartă, pe covor. Un val de sânge îi podidi fața. Încercă să se ridice. Ieni scurt și căzu la loc, țeapăn. În ultima crispă de durere a feții însingerate, monoclul plesni scurt.

Țușca aprinse liniștită o țigară și își turnă un păhărei de coniac.

III. FELICITARILE SE PRIMESC ÎN BISERICA

Bucureștiul doarme cu ferestrele deschise. Zorile de iulie își exală parfumurile toropite în grădini. Negurile nopții, destrămate, își agață ultimele zdrențe de acoperișuri. Peste puțin, undeva, într-o margine trandafirică de cer, cămașa aurorii, împinsă dinăuntru, va plesni la piept și sinul ei gol își va scoate afară — înfiorat de răcoare — sfîrcul de aur odihnit.

Sub lumina lividă a lămpii de masă Sergiu își adună gândurile în pumni, în fața caietului deschis. Întîmplarea de-adineauri îi revine în minte, clară, stăruitoare, ca o vedenie. Revede barul pustiu înecat în fum. Într-o parte, masa bețivilor în debandadă, cu ochii sleiți și femeile revărsate pe brațe. În fund, pianistul cu degetele ațipite pe clape. Chelnerul, moțâind lîngă ușă. Atmosfera aceea specifică de chef învînețit de zori, și deodată, în fața lui, cadaverică, cernită, de nerecunoscut, mască de ceară vopsită — Margareta. „Te-nșeli, domnule. Mă cheamă Țușca.“

Într-adevăr se înșelase. Femeia aceea pe care o întîlnise la Barul american nu poate fi Margareta. Și asta, pentru că Margareta nu mai poate fi, niciodată și nicăieri, aceea pe care o cunoscuse el, aceea a cărei amintire sufletul lui o păstrează, floarea presată, între cute închise. Întîlnise o străină care îi semăna și atîta tot.

Se pregăti să scrie. Dar paginile caietului în care însemna de șase luni de zile, ca într-un catalog al amintirii, toate gândurile, întâmplările și faptele pe care le trăise, i se lăsară grele între degete. Le răsfoi și începu să citească la întâmplare :

15 Februarie

...Am renunțat definitiv la gândul de a scrie un roman. N-am liniștea necesară, n-am gândurile adunate la un loc. Sint prea ocupat de mine ca să pot scrie o carte pentru alții. Ca să-mi treacă timpul, m-am apucat să învăț pentru capacitate.

2 Martie

Azi am primit o nouă carte poștală de la Michaela. De data asta, semnată și de Mirea. „Un gând bun de la doi prieteni răi.“

Cu siguranță că Mirea i-a dezvăluit totul. Și mi-ar părea rău să știu că e așa. N-aș vrea ca Michaela să-și închipuie — măcar pe departe — că a contribuit la cel dintâi dezastru moral din viața mea. Desigur că Mirea îi face curte.

Nu știu de ce, toată ziua m-am gândit la Margareta...

21 Martie

Domnul Rădulescu — pe care în ultimul timp l-am văzut mai rar — m-a reținut aseară, după lecție, la masă. A fost vesel, exuberant și vorbăreț, ca totdeauna. Mi-a făcut un savuros „expozeu“ al situației externe și un amuzant „rechizitoriu“ al situației interne. După aceea, m-a invitat să luăm o cafea în oraș.

Ne-am dus, la braț, pe jos, pînă la Corso. Pe drum, din vorbă în vorbă, m-a întrebat dacă am un prieten bun, un oarecare Titu Mirea, care se află, în momentul de față, la Paris. Mi-a cerut informații ample despre el și în cele din urmă mi-a mărturisit că a primit o scrisoare

de la madam Rădulescu în care i se plînge că Michaela e acaparată de dimineața pînă seara de acest domn pe care l-a cunoscut de curînd și cum Mirea s-a lăudat că e bun prieten cu mine, l-a rugat să mă-ntrebe tot ce știu despre el și să-i scrie imediat. I-am dat informații exacte, păzindu-mă să fiu pînă la urmă. Domnul Rădulescu, nesatisfăcut, mi-a declarat că va mai culege și altele.

— N-aș vrea, înțelegi tu, Sergiulică tată, să știu că fata mea se afișează în tot Parisul cu cine știe ce pramatie. Am să-l dau pe mîna unui detectiv.

Am înțeles din asta că doamna Rădulescu trebuie să fi spus mult mai mult în scrisoare și că nu e vorba numai de o simplă relațiune trecătoare așa cum se fac de obicei relațiunile între români în străinătate.

M-am gândit iarăși, insistent, la Margareta.

Ce rost o fi avînd ea, în toate astea ? O fi cunoscut-o și ea pe Michaela ? S-o fi despărțit de Mirea, sau, pur și simplu, străină de cele ce se petrec, își va fi ducînd mai departe propria ei existență, biata ei existență ?

Nu știu de ce, de cîtva timp, ori de cîte ori îmi aduc aminte de ea, am un sentiment de compătimire. Să fie oare un semn că rana mea sufletească a început să se cicatrizeze ? Atît de repede ?...

10 Aprilie

Citesc, citesc, citesc. Se apropie examenele. Și ale mele și ale lui Puiu. Primăvara, anul acesta, s-a statornicit tîrziu. Au început zilele lungi și calde. Între cursuri, țigări și cafele turcești, ceasurile trec greu.

Nu mă mai întîlnesc cu nimeni, nu mă văd pe nimeni. Singura mea „relațiune“ momentană e Puiu. (Domnul Rădulescu a plecat de zece zile la moșie.) După ce terminăm lecția, stăm de obicei amîndoi puțin de vorbă.

De cîtva timp băgasem de seamă c-a început să fie distrat și neatent la lecție. Nu-și mai făcea temele cum trebuie și, profitînd de absența tatălui său, am aflat de la servitoare c-a lipsit trei zile de la școală fără să-mi spuie nimic, deși știa c-a fost lăsat în grija mea. Tot servitoarea mi-a spus c-a stat în fiecare dimineață,

tirziu de tot, în pat, fără să doarmă. Și, lucru surprinzător, mi-a spus că n-a mâncat nimic la masă.

Astăzi, în sfârșit, misterul s-a lămurit. Servitoarea mi-a adus — în confidență — o carte pe care a găsit-o uitată sub puiul lui de pernă. Era o istorie ilustrată a artelor, și planșa pe care zeița Artemis își etalează nudul celebru am găsit-o mototolită.

15 Aprilie

Sînt încă sub impresia celor aflate adineauri de la domnul Rădulescu. A primit ieri, cînd s-a întors de la țară, raportul detectivului însărcinat cu urmărirea lui Mirea. I s-a relatat, cu exactitate, totul. Ceea ce știu și eu corespunde întocmai.

În privința voiajului lui la Paris i s-a spus c-a venit acolo în tovărășia unei femei de stradă, o oarecare Margareta pe care a părăsit-o după scurt timp.

Fără îndoială Mirea e o canalie. Dacă l-aș avea acum în fața mea, l-aș stîlci în pumni. Uite cine și-a bătut joc de viața mea, cine mi-a sîngerat aripa celui dintîi avînt al tinereții! Uite cine a scuipat în creștetul celei dintîi flori crescută din mine! Un caraghios vorbăreț și nestatornic, un seducător îndrăzneț numai prin girul milioanei moștenite. Uite cine a putut să năruie cu un bobirnac schelele pe care două vieți își clădeau fericirea! Uite ce-a făcut Mirea din noi, cu un singur cuvînt, strecurat la vreme, într-o ureche sensibilă de suflet! Din mine, un netrebnic care își jelește visurile și își spumegă furia pe foile unui caiet și din Margareta, o nenorocită care își tirăște viciul și enigma prin cine știe ce cotloane depravate ale Parisului...

2 Mai

De cînd i-am aflat „secretul”, Puiu mă urăște. Rezultatul se vede în ultimele note obținute la școală. Mi-e teamă că și anul ăsta va rămîne repetent. Ca un simptom, pentru prima dată, astăzi domnul Rădulescu a trecut pe lângă mine fără să-mi întindă mîna...

S-a luminat bine de ziuă. Străzile se dezmoțesc în scîrțitul tramvaielor pe șinele odihnite. Obloanele se ridică scrișnind în ușile prăvăliilor. Pleoapele transparentelor se deschid peste ochii somnoroși ai ferestrelor de pretutindeni. Din coșul celui dintîi oltean care trece, fluturîndu-și urgent, izmenele, un cocoșel scoate capul prin ochiul de sfoară al plasei de deasupra și anunță anemic și important : cucurigu...

Lampa de pe masă e acum un bulgăre de lumină care se topește inutil sub abajur. Sergiu o stinge. Își ia caietul și se mută la fereastră. Nu l-a citit niciodată pînă azi...

Și-acum, frunzărindu-l la întîmplare, citind de ici o frază, de colo o pagină întreagă, își dă seama c-a grămădit în el — ca un școlar leneș, într-un ierbar făcut de mîntuială — amestecate laolaltă, fără control, toate buruienile și florile care au crescut în pămîntul muncit al gîndurilor lui din urmă.

Își șterge ochelarii (unde-o fi pagina în care a notat „evenimentul” celei dintîi perechi de ochelari?) și frunzărește mai departe. Numele Margaretei apare din ce în ce mai rar. Al Michaeliei, în schimb, e aproape pe fiecare pagină. Și parcă treptat cu zilele care se măresc, spre vară, scrisul mărunț pe pagini se împuținează. La cincisprezece iunie, pe o pagină întreagă, sînt notate numai cîteva cuvinte : „Am fost clasificat primul la examenul de capacitate”. La douăzeci și unu iunie, nunta Michaeliei. O simplă invitație transcrisă :

„D-na și d-l Cristian Rădulescu au onoarea a vă face cunoscut căsătoria fiicei lor Michaela, cu d-l Titu Mirea și vă roagă să binevoiți a lua parte la celebrarea cununiei religioase care va avea loc duminică douăzeci iunie, orele nouă seara, în biserica Domnița Bălașa. Felicitările se primesc în biserică.”

Dedesubt, un simplu comentariu :

„Cred că domnul Rădulescu nu m-a invitat *acasă*, fiindcă Puiu a rămas corigent și imediat după această întîmplare, relațiunile dintre noi s-au răcit în proporție. Sînt sigur că dacă rămînea repetent de-a dreptul, nu mă mai invita nici măcar la biserică.”

Apoi, pe celelalte pagini, pînă la sfîrșit, însemnări fără legătură între ele, comentarii de moment, impresii...

Și pe ultima pagină a caietului, o dată însemnată acum un ceas : 12 iulie.

Sergiu reazemă caietul de tocul ferestrei și scrie :

„E ultima dată când mai scriu în *jurnalul* acesta. De astăzi încolo va intra și el în geamantanul cu amintiri, alături de cutia de vioară (pe care de trei ani n-am mai deschis-o), de ultima șapcă de licean cu care am venit din provincie, la moartea unchiului meu și de cele câteva fotografii pe care le am de la părinți.

Am impresia că ceea ce scriu acum, în ceasul ăsta de dimineață abia dezmoțită, aplecat pe fereastra odăii mele de la etajul al cincilea, e un bilanț. Bilanțul unei vieți care se încheie o dată cu rîndurile pe care le însemn aci și cu ultima filă albă din caiet.

Nu sînt nici două ceasuri de cînd am revăzut-o pe Margareta. Am revăzut-o ? Nu ! Nu era ea. I-am întîlnit numai fantoma, înecată în fumul unui bar, unde pașii m-au dus întîmplător.

De-altminteri nici ea nu m-a recunoscut. Oare eu, cel care intram pe ușă, în fața ei, eram eu, cel pe care l-a părăsit acum șase luni, în noaptea albă a Crăciunului ? Nu ! Și eu sînt altul. De aceea, adineauri, numai fantomele noastre s-au întîlnit. Două fantome ieșite din același mormînt : dragostea noastră.

Altădată simpla rostire, în gînd, a cuvintelor ăstora, era un țipăt al ființei mele întregi. Și-acuma, iată, le scriu fără nici o tresărire : Dragostea noastră ! Două vorbe, două aripi deschise, din același piept cîndva, două vieți îngemănate de aceleași visuri, de aceleași gînduri, de aceleași înfiorări...

Dragostea noastră !

Două vorbe, două aripi deschise, din același piept pentru zborul lung deasupra unei vieți întregi și frînte brusc, în plină bătaie.

Dragostea noastră !

Astăzi, acum, cuib de vorbe, părăsit sub streășina trecutului.

Sergiule de mai tîrziu ! Sergiule care vei deschide cîndva — matur și sentimental — paginile astea, pe care adolescența ta și-a zîmăgălit nedumeririle și și-a lăsat amprente, adu-ți aminte că în clipa asta, cînd ai scris

aici, în dimineața de 12 Iunie, «Dragostea noastră», și te-ai gîndit la Margareta, vorbele astea două au sunat reci ca două oase izbite unul de altul.

Sub căpățîna de mort, descărnată și hilară, a adolescenței tale, le-ai luat și le-ai încrucișat frumos, ca pe o etichetă de pe sticlutele cu otravă și din ochii tăi zadarnic ai așteptat să picure mîrgăritarul ud al unei păreri de rău.

N-o mai iubesc.

Stau drept în fața amintirii ei de-adineauri și de totdeauna. Nu mai șovăi, nu mai sînger, nu mai reflectez. Am impresia că, în dimineața asta, mă mut din mine însumi ca dintr-o odaie care a stat închisă șase luni de zile. Deschid larg, spre aer și spre lumină, ferestrele și ușile toate. Smulg, din colțuri, păianjenii tristeților. Scutur de praf fiecare gînd, fiecare amintire, fiecare imagine. Și, în clipa asta de mare inventar, mă vîd cît sînt de sărac. N-am nimic. Rude ? Prieteni ? Amintirea lor, o mîină de praf. Ca și amintirea Michaeliei, ca și amintirea tuturor celorlalți, lingă care, propria mea amintire, s-a adunat macerată. Unde am fost șase luni de zile ? Ce-am făcut ? Pe unde am trăit ca să nu fi putut aduna nimic altceva decît colb și păianjeni ? Unde a fost soarele ăsta și lumina asta bună pe care, acum, o simt pătrunzînd în mine ca un parfum ? Și toate păsărelele astea care ciripesc în mine ? Nu știu nimic. Nu-mi aduc aminte de nimic.

Știu numai că sub fereastra odăii mele de la etajul al cincilea vibrează, atinse de arcușul razelor de soare, coardele orașului care se trezește cîntînd. Și, dincolo de el, alte coarde mai profunde, ale lumii, ale vieții care se deșteaptă.

În curînd, ca la un semnal, vor șuiera sirene de fabrici și de vapoare, vor fluiera trenuri, vor zbîrni ceasornice deșteptătoare, vor bate clopote, vor mugi vite, vor scîrțîi roți, vor dudi mașini, vor cînta trompete și simfonia fantastică și grandioasă a sunetelor pămîntului își va înălța clocotul apocaliptic către apele imobile și albastre ale cerului de pretutindeni.

Domnule Sergiu Zaharescu : Nu uita că, fiecare om, fiecare viață, e legată pe lumea asta de un cîntec. Tăra-

nul de cîntecul cocoşului, muncitorul de cîntecul sirenei, funcţionarul de cîntecul pendulei, soldatul de cîntecul goarnei şi aşa mai departe. Ia gîndeşte-te bine. Care e cîntecul de care viaţa ta va fi legată? Nu ţi se pare că îl auzi străbătînd — agitat şi strident — coridoarele, cu cimentul spălat proaspăt, al gimnaziului din tîrguşorul acela de la munte în care onor Ministerul Instrucţiunii a binevoit să te numească pentru că media dumatăle de la Capacitate a fost mai tare decît interesele locale de partid?

Nu-l recunoşti? E acelaşi clopoţel, cu mîner de lemn lucitor, care te-a chemat, de atîtea ori, în anii lungi şi terni de internat, să-ţi iei locul obişnuit în banca a treia, lingă fereastră. E acelaşi clopoţel care sună în toate şcolile din lume, în urma şirurilor cernite de elevi în uniformă şi pe care de-aici încolo îl vei asculta, liniştit, de la fereastra cancelariei.

Hai, domnule Zaharescu! Lasă „scuturăturile“ sufleteşti şi boarfele morale. Stringe-ţi mai bine lucrăşoarele concrete, aşa puţine şi răpănoase cum sînt, în geamantanul tău burduşit, cheamă un birjar — uite pe ăla care s-a oprit acum, cu caii odihniţi, în staţie — încarcă-ţi bagajul pe capră şi pleacă la gară, ca să poţi prinde trenul de nouă jumătate.

În tîrguşorul de munte unde ai fost numit, la douăsprezece, cînd vei ajunge, vei găsi vară şi vizitatori. Vei găsi, de asemenea, o căsuţă modestă şi luminoasă, mai aproape de gimnaziu (fiindcă vor veni şi ploi şi zăpezi şi noroaiele oraşelului sînt renumite) şi vei găsi — mai ales — odihna şi liniştea care îţi trebuie acum, înainte de toate, fiindcă ai muncit mult, ai muncit greu şi te-ai hrănit prost, din cauza domnului Rădulescu care a avut grijă să renunţe la serviciile tale, o dată cu sfîrşitul anului şcolar.

Lasă-i în pace pe toţi. Pe Michaela şi pe Mirea să plece liniştiţi la Eforie, ca să facă helioterapie la ruletă şi camping pe parchetul de dans al cazinoului, pe domnul Rădulescu să-şi vadă în voie de moşie şi de „chestia externă“, pe madam Rădulescu să-şi facă cura la Govora, blestemîndu-şi ginerele şi reumatismele, lasă-ţi prietenii cu care ai început să-ţi pierzi nopţile să bea şi să se

certe, identic şi seral, numai între ei, şi dacă îţi va fi dor de un ceas de conversaţie cu Vlad — singurul de care te-ai simţit mai aproape — n-ai decît să-i dai o telegramă şi să-l poşteşti să vie — între două trenuri — să te viziteze.

Las-o şi pe Margareta să-şi clatine, mai departe, fantoma, printre mesele barurilor de noapte. La ce bun s-o mai vezi, la ce bun să cauţi să-i vorbeşti, dacă ştii, dacă înţelegi, că nu mai e ea? Şi ce i-ai mai putea spune? că n-o mai iubeşti? De ce să-i ucizi o iluzie care poate dăinuie încă în sufletul ei?

Uite, pe caietul pe care scrii a mai rămas o jumătate de pagină goală. Nu mai scrie nimic. Ca o încheiere, lasă să rămîie — simbolic — raza asta de soare, care, frîntă de fereastră, a căzut ca un fluture de aur pe ea...

*Zdrobiți de durere și în veci nemângiații:
Ludmila și Anton Damian cu Mioara, fiică,
ginere și nepoată, Cristache Zăgănescu, frate,
Profira și Iancu Pleșoiu, soră și cumnat cu
copiii Matei, Tanța și Grigoriță, Matilda și
Iorgu Perianu, veri și verișoare, precum și fa-
miliile Istrătescu, Zăgănescu, Vișoiu, Siliceanu,
Manolescu, Perianu și Damian, au nemărginita
durere de a aduce la cunoștința tuturor rudelor,
cunoscuților și prietenilor, pierderea mult iu-
bitei și în veci neuitatei lor,*

Adelaida General Istrătescu
în etate de 57 ani

*încetată din viață în ziua de 20 August, în
urma unei scurte și grele suferințe și vă roagă
a lua parte la trista ceremonie a înhumării care
va avea loc Miercuri 22 August orele 3 p. m. la
Cimitirul Militar (Bellu) unde corpul se află
depus.*

*Aceasta ține loc drept orice altă invitație.
Rugați-vă pentru ea !*

Caliopi simte o gheară încheștându-i inima. Desprins
din strînsoarea mîinilor dintr-o dată reci, ziarul cade foș-

nind alături. A murit Adelaida ! Din cutele mucedde și
mototolite ale sufletului ei, amintirea defunctei se înfi-
ripă luminoasă, întreagă. Și alături de ea, trecutul,
propria ei amintire.

De cînd nu s-au mai văzut ? Parcă e o eternitate, din
ziua aceea, cînd, trîntind ușa — cu lacrimile abia stăpî-
nite în ochii înrăiți și turburi — a plecat de la madam
Pruncu — dintre prietenile ei, din viața ei — pentru ca
să nu se mai întoarcă niciodată.

Doamne, cîte s-au întîmplat de-atunci ! Și ce-or fi
făcut ele, „fetele“, în tot timpul ăsta ? Sophie Cornescu,
madam Gherman, Sesila Gheorghiu, Matilda Borcescu,
madam Tatu, madam Pruncu ?

Probabil că astăzi, pentru înmormîntarea Adelaidiei,
au suspendat — în semn de doliu — ședința de maus.
Și cine o să între oare, în partidă, în locul Adelaidiei ?
Dar în locul ei cine o fi intrat, „atunci“ ? Cu siguranță,
acum sînt cu toatele la cimitir, în jurul catafalcului.

Alarmată, dornică dintr-o dată să le vadă, să se gă-
sească în mijlocul lor, Caliopi privește ceasul deșteptător
de pe măsuta de-alături. Trei fără un sfert. Mai are timp
să ajungă la vreme.

Îmbrăcată în rochie de seară, pieptănată frumos, mar-
țială, în coșciugul de stejar, ascuns sub maldărul de flori
moleșite de fum și de căldură, madam Istrătescu parc-a
ațipit un sfert de ceas înainte de a se duce la o sindrofie
cu *prolonjé*. Sub sidefarea morții și-a păstrat, nealterate,
trăsăturile ei voluntare și distinse de generăleasă obiș-
nuită să troneze și să domine la seratele cercurilor mili-
tare din garnizoanele de provincie. Pînă și faimosul ei
zîmbet „înțepat“ e acolo, la locul obișnuit, alb și încre-
menit în tivul buzelor subțiri și vinete.

La picioarele defunctei, preoții grăbesc slujba fune-
rară. Deși n-a leșinat nimeni, în capelă miroase tare a
eter.

Amestecate printre membrii familiei, mai îndurerate
poate decît ei, „fetele“ cărunte, plîNSE, șleampete, cu toci
de împrumut și rochii cernite, scoase, ocazional, din fundul
cuferelor îmbibate de naftalină, privesc cu evlavie chipul
senin și familiar al partenerei defuncte. Fiecare din ele
se simte datoare să facă un gest, să schițeze o atenție,

care să marcheze, pentru cei din jur, o familiaritate privilegiată cu cadavrul. Una îi aranjează câteva garoafe sub bărbie (îi plăceau atît de mult garoafele, săraca!), alta netezeşte broderia scrobită a coşciugului (nu putea să sufere — Dumnezeu s-o ierte — nimic mototolit împrejurul ei), Matilda Borcescu îi potriveşte bine icoana pe piept (s-o aibă aproape de inimă) şi în gîndul fiecăreia dintre ele se zvîrcoleşte, intimă şi cuprinsă de panică, aceeaşi întrebare: „Căreia dintre noi îi va veni rîndul data viitoare?”

Caliopi urcă treptele capelei cuprinsă de o mare emoţie. Peste cîteva clipe va avea să întilnească, nu privirea de care nu se mai teme — privirea tăioasă a morţii — ci privirile celorlalte de care atît de bine îşi aduce aminte, privirile vii, ale „fetelor“, stropii aceia de lumină murdară, prelinsă printre creţurile pleoapelor strînse.

O vor mai recunoaşte oare „fetele”? Sub trăsăturile ei îmbătrînite şi roase de farduri, sub liniile trupului ei burduşit de masaje, de corsete şi de patimi, vor mai regăsi, oare, pe prietena de altădată, pe Caliopi a lor şi a atîtor ani de zile trăiţi — zi de zi — laolaltă, pe Caliopi care bătea totdeauna cu „popa pe faţă” la maus?

Sophie Cornescu face cu cotul vecinei din dreapta. Sub batista de doliu, gura ei aplecată şopteşte — albă şi schimonosită de surprindere — în urechea vecinei:

— Matildo! Ia uită-te niţel la baba aia care îşi face loc acum spre catafalc. Parc-ar fi Caliopi!...

Matilda Borcescu priveşte şi nu-i vine să creadă. Se mulţumeşte să împungă cu cotul şi să-şi aplece gura la altă ureche, mai departe. Într-o clipă, fetele scot, toate, de sub batistele plinse, ochi lungiţi de melc.

— Ea e!... Ea e!...

Caliopi le-a văzut. Se opreşte lîngă catafalc. Tremură toată. Se apleacă deasupra moartei, îi pune pe piept buchetul de flori pe care l-a cumpărat — în trecere — din piaţa Sf. Anton şi o priveşte apoi, lung... lung...

Dar gîndul ei e alături de grupul ostil al „fetelor” încremenite de surprindere. Adelaida e neschimbată. Paloa-

rea morţii i-a innobilat doar trăsăturile. Şi zîmbetul pe care îl regăseşte în colţul buzelor, parcă nu mai e atît de rău. În schimb, al lor... parcă muşcă... parcă arde... parcă scui pă...

În biserică e cald. Florile îşi descompun cadavrele în mirosuri tari. Fumul cădelniţelor s-a lăsat peste moartă ca o ceaţă grea, albastră. Glasurile preoţilor se lamentază lugubru şi profesional. În jurul catafalcului cîteva mogîldeţe suspină sub crepuri.

Caliopi simte că totul începe să se scufunde în jurul ei, să se întunece, să dispară. Ochiul „fetelor” o privesc şi o ard din toate părţile. Cărbuni aprinşi în întunericul cu care nu mai poate lupta.

Două braţe tari o tirăsc spre uşă şi un val rece de eter îi inundă faţa...

De două zile Caliopi stă în pat. Nu e bolnavă. Dar, după leşinul de la înmormîntarea Adelaidei, o lene umedă, în tot trupul, o ciudată lipsă de voinţă a ţintuit-o în aşternuturi. N-o doare nimic. Agitate, în prima zi, băţările inimii i s-au potolit acum. Nu vrea nimic. Nu îi e foame, nici sete. Are numai senzaţia curioasă c-a îmbătrînit brusc, aşa cum uneori albeşte într-o noapte părul unui om care suferă.

Plăviţescu, nedumerit, se învîrteşte în jurul ei, chinîndu-şi — ca să păşească în vîrfuri — picioarele butucănoase. Îşi dă el seama că ceva grav se petrece în sufletul ţiitoarei lui. Întrebările lui, stîngace, rămîn fără răspuns, îngrijirile lui, neîndemînatice, se dovedesc inutile. Se simte de prisos în preajma ei şi-o teamă — ca un fior — îi spintecă inima. „Dacă o fi simţit ceva? Poate că Nataliţa n-a fost destul de *descretă* şi-a spus ceva vreunei prietene de la *ateleer*.” Vorbele printre „opincilii” din atelierele de croitorie ale cartierului se răspîndesc mai „abitir” ca fulgii păpădiilor cînd „împuiază”. Şi „de la una la alta, de la aia la ailantă, de la mine la dumneata şi de la dumneata la noi toţi” secretul se dă pe faţă şi liniştea omului se strică din te miri ce.

În fond, Plăvițescu nu se simte prea vinovat față de Caliopi. Idila lui cu domnișoara Natalița, de la casa de mode a lui madam Iasinsky, s-a înfiripat de curind. Nu sînt nici două săptămîni de cînd s-au cunoscut în stația de tramvai. Ea venea repede-repede, de pe trotuar, c-o cutie de pălării în mînă. Tocmai cînd s-ajungă, vagonul pornea din stație. Încăpățînată să nu-l scape, fata s-a prins c-o mînă de bara lucitoare și-a vrut să se urce din mers. Piciorul i-a alunecat însă pe scară, cutia de pălării s-a dus cît colo și dacă el nu s-ar fi repezit s-o prindă de subțiori și s-o arunce cu forța în remorcă, cine știe dacă domnișoara Natalița n-ar fi fost acum în „cavoul familiei“ la cimitirul „Trei Coceni“.

Uzînd de calitatea lui oficială, Plăvițescu a oprit vagonul, a ridicat cutia de jos și — încîntat de isprava săvîrșită — s-a agățat, cu o săritură competentă și elegantă, de scara tramvaiului care își relua mersul. Acolo, la remorcă, înghesuiți unul în altul, au făcut cunoștință. Fata i-a mulțumit cum s-a priceput mai bine, îmbujorată încă de emoția prin care trecuse, iar Plăvițescu — galant pînă la urmă — a scutit-o de plata biletului, declarînd solemn taxatorului :

— Dumneaei are abonament. E cu mine.

De-atunci s-au văzut în fiecare seară. Pentru că ea ieșea tîrziu de la lucru, Plăvițescu pretexta „acasă“ că are ore suplimentare de serviciu și liniștit în privința lui Caliopi o aștepta în fața frizeriei, peste drum de atelier.

De obicei nu vorbeau nimic. Mergeau pe străzi unul lîngă altul, uitîndu-se la vitrine și surîzîndu-și unul altuia, ori de cîte ori privirile li se întîlneau. De cîte ori spunea ceva, făcea o constatare, sau își exprima o impresie, Plăvițescu — ca s-o impresioneze cu langajul lui ales — zicea : „de fapt, astă-seară de fapt e răcoare“ ; „de fapt, la mine ceasul e opt fără zece“ ; „de fapt, azi am venit mai devreme.“ La care ea răspundea cu egale veleități de distincție verbală : „desigur c-a plouat la munte“ ; „desigur, că merge puțin înainte“ ; „desigur, că ați scăpat mai curînd de la serviciu.“

Într-o seară — seară de leafă — Plăvițescu, atras de o plăcintă imensă, înfoiată și mare cît o lună plină, la cuptor — care îi făcea cu ochiul ei uns, de pe teigheaua de zinc a unei simigerii — a invitat-o „să ia ceva în gură“. S-au așezat la o măsuță, în fund. Spiritual, Plăvițescu a întrebato, privind galeș plăcinta, jumătate cu carne și jumătate cu brînză :

— Mata de care vrei ? Cu „C“ sau cu „B“ ?

Sensibilă la „plezanteria“ lui, Natalița i-a răspuns scoțîndu-și oglinjoara din mîneca pardesiului :

— Cu „C“ ia mata. Eu iau cu „B“.

— Da, și pe urmă, împărțim, a conchis, amabil, Plăvițescu.

În seara aceea au vorbit mult. La început „pe radicali“ și-apoi, după două litruțe de vin roșu, simplu, pe limba lor adevărată. Și-au povestit viețile și-au comentat necazurile și, în cele din urmă nemaiavînd ce să-și spuie și-au strîns pe tăcute — pînă s-au făcut albe la încheieturi — degetele, pe sub masă.

Tîrziu, cînd au ieșit din simigeria cu plăcintele reci și cu cuptoarele stinse, ultimele tramvaie treceau spre depouri. Nici nu-și dăduseră seama cînd a trecut timpul. Începuse să plouă. S-au urcat pe platforma din spate a unui tramvai gol și acolo, lipiți unul de altul, cu brațele strînse unul sub celălalt, pătrunși de farmecul nopții ude și al momentului oportun, și-au spus prima vorbă de dragoste.

— De fapt, sînteți fată ?

Natalița și-a fixat ochii pe ghemotocul unui bilet de tramvai aruncat în grătarul de lemn al platformei și nemaiputînd să răspundă, ca de obicei „desigur“, brațul i s-a strîns jenat de al lui.

— Nu.

A fost o clipă de tăcere pioasă. Apoi, tot ea a adăugat, cu un suspin mic și filozofic :

— Eh ! Ale vieții valuri...

La care, Plăvițescu, după o pauză de reflecție adîncă, a răspuns înțelegător.

— Ce e val, ca valul trece...

Apoi s-a aplecat bolovănos către ea, și-a petrecut mîna pe după talia ei și-a adus-o cu putere și hotărîre către buzele lui groase, înfiorate de așteptare și unse de plăcintă.

Asta a fost tot.

De-atunci, sînt trei zile și nu s-au mai văzut. Obligat să vegheze lingă patul lui Caliopi, nu și-a mai putut face „vînt“, seara pînă în fața frizeriei vizavi de atelier. Abia a putut, astăzi, la prînz, să se repeadă o clipă și să-i strecoare un bilet prin intermediul „lui picolo“ de la frizerie : „Nu te-am uitat. De fapt sînt constrins de imposibilitate ca să viu, sora mea la care stau cu locuința fiind grav bolnavă. Cum scap, viu la locul știut. Sincere sărutări și mii de scuze, Mitică Pl.“

Frămîntat de neliniști și de supoziții, Plăvițescu răsucesce o țigară mai groasă ca de obicei. (E dovada cea mai bună că se găsește în fața unei importante probleme sufletești.) Cu siguranță, Caliopi știe tot. Prea „coincide exact“ căderea ei la pat și boala asta neînțeleasă, cu noaptea în care — pentru prima dată, de cînd „trăiesc, împreună pe-un loc“ — a venit tîrziu acasă. Dar, în definitiv, nici așa nu mai poate să meargă. E adevărat, e foarte mulțumit lingă Caliopi. Chirie nu plătește, mîncare are din belșug, rufe sînt cîrpite și spălate la timp, dragoste are „la cerere“, dar asta nu înseamnă că, în inima lui de om tînăr, nu-și poate face loc și un altfel de „sentiment“ necunoscut pînă acuma. Un sentiment ciudat, turburător, care face pe om să nu se mai simtă bine în viața lui de pînă acum, care îl face să dorească altceva. De exemplu, o femeie tînără, cu ochi albaștri ca ai Natalei, privind — lipită de el — leagănul lucrat la traforaj, în care un copilăș — semănînd cu amîndoi — a adormit cu mînuțele grase, uitate ca niște jucării, pe piept.

Plăvițescu suspină adînc. Om dintr-o bucată, obișnuit să aibă totdeauna „corajul“ faptelor și gîndurilor sale, ia o hotărîre mare. Va aștepta să se însănătoșească „cu-

coana“ și apoi îi va destăinui totul. Ce-o să fie pe urmă, „om vedea“.

Liniștit asupra acestui punct, Plăvițescu intră în odaia lui, lăsînd ușa deschisă ca să poată auzi — în cazul cînd l-o striga Caliopi — și se apucă să lucreze un traforaj. Poimîine e ziua de naștere a domnului „director“ general și are o ramă de isprăvit.

Ușa odăii lui Caliopi e, de asemenea, deschisă. De Plăvițescu n-o desparte decît antreiașul înecat în întunecul cald al nopții de august. Din pat — ridicată pe perne — observă, fără să vrea, toate mișcările amantului. Îl vede aplecat, sub lumina becului pistruiat de muște, mînuind lama subțire și elastică a fierăstrăului, printre găurelele și înfloriturile ramei de brad, ca pe un fir gros de argint prins în urechile unui ac nevăzut.

Și deodată Plăvițescu i se pare străin. Ce caută omul ăsta, care nu știe decît să lucreze la traforaj și să rupă cu degetele lui boante, la control, biletele de tramvai, alături de ea, în casa ei, în viața ei ? Cine l-a adus ? A doua tinerețe ? A existat oare ? Sau n-a fost decît o simplă și tristă farsă a vieții, o nebulă amăgitoare a gîndurilor, un amoc al simțurilor, din care își dă seama că nu i-a mai rămas decît o scîrbă imensă, căzută ca o drojdie liniștită pe fundul fiecărei iluzii ? Ce vis turbure i-a orbit ochii, ce putere i-a mînat pașii pînă acum ? Dragostea ? Oare, în viața ei, pe care acum — în clipa asta de judecată rece — o simte isprăvită, a cunoscut-o vreodată ? A iubit vreodată cu adevărat ? A simțit vreodată — în toate brațele prin care a trecut — fărîma de soare care luminează gîndurile, care înseninează cerurile, care parfumează florile și cu licărul ei unic, îndumnezește lumea aia mică și personală pe care fiecare om o poartă, anonimă, în el, ca pe-o comoară îngropată de mîini nevăzute ?

Titică, Sergiu, Arvătescu, Paveliu, Plăvițescu ?

Umbre... umbre... umbre...

Caliopi, închide ochii. Genele arse de rimel atîrnă greu sub promoroaca lacrimilor.

Titică, Sergiu, Arvătescu, Paveliu ?

În păienjenișul pleoapelor închise, amintirea fiecăruia se luminează. De când nu s-a mai gândit la ei ? Ce repede i-a uitat pe toți !...

Pe mormîntul lui Titică — de un an de când nu s-a mai îngrijit nimenea de el — bălăriile și iarba grasă au sufocat chenarul de pansele și de merișor. Crucea de lemn — pusă provizoriu, pînă la ridicarea monumentului de marmoră neagră, monument care nu se va mai înălța niciodată — a putrezit la rădăcină și s-a aplecat într-o parte. Bătute de ploi și decolorate de soare, literele de lac negru s-au ros și numele defunctului s-a șters, o dată cu ele, pentru totdeauna.

Bietul Titică ! Dacă ar ști el ce-a mai rămas din tot ce-a fost al lui ! O sabie de Toledo, ruginită și uitată, sus pe-un garderob de odaie mobilată și un clarinet pe care buzele groase ale unui fost vatman de tramvai încearcă, din când în când, să sufle „zumbarai-zumbarai, meștere“ — melodia lui favorită — care, ca o protestare, se încăpățînează să iasă mereu falsă pe găurile de abanos, în ochiul cărora au tremurat odată notele dulci și eroice din *Oh ! Si vous l'aviez compris, Doi Grenadiri și Plaisir d'Amour*.

Și pe urmă colonelului Arvătescu, ce-a rămas ? Un reportaj tăiat, acum o lună și ceva, din ziar. „Drama de la conacul moșiei Lehliu. Un colonel împușcat de o prostituată.“

Caliori n-ar putea spune că s-a bucurat de moartea primului ei amant. Dar, după primul moment de surprindere, o satisfacție, ușoară, discretă, firească, tot a simțit. Se aștepta să sfîrșească așa. El trebuia să-și plătească, într-o zi, toate polițele sentimentale (pe celelalte le plătise ea) și să cadă, într-o dimineată de sfîrșit de beție, cu țeasta sfărîmată de mîna unei femei...

Dar Paveliu ? Trebuie să fi ieșit din închisoare. Ce repede trece timpul pentru oamenii liberi ! Și-acum, pe unde-o fi, ce-o fi făcînd ?

În odaia lui Plăvițescu, pendula bate — una după alta ca niște pietricele izbite, la intervale egale de timp, pe-o tîpsie de aramă — zece lovituri de gong. La fel bate și pendula din sala de *chemin-de-fer* a „Cercului Angroșiștilor“. O voce de copil, anunță, repetîndu-se prin odaie :

— Jocul de *chemin-de-fer* și de braziliană începe. Ocupați locurile, vă rog.

Domnul Paveliu și-a ocupat cel dintîi locul. Dar nu locul lui obișnuit de altădată. Acuma are un scaun special, mai înalt decît al jucătorilor de rînd. Are mînecuțe de lustrin negru, petrecute peste mînecele hainei și poartă, deasupra ochilor, un cozoroc de celuloïd verde, prins cu elastic în jurul capului, ca să nu-l bată în ochi lumina puternică a lămpilor.

Domnul Paveliu e crupier. E crupier și e fericit. E fericit, pentru că în fiecare seară e acolo, la masa verde. Pentru că în fiecare seară poate urmări ce i-a fost lui mai scump pe lume : jocul. Că joacă alții și el nu, n-are nici o importanță. Emoțiile lor sînt și emoțiile lui, bucuriile lor efemere sînt și ale lui și asta îi ajunge. Așa cum îi ajunge și leafa lui modestă ca să-și poată plăti regulat chiria și restaurantul și mai ales ca să-și poată cumpăra — ori de cîte ori are nevoie — coarde și note pentru violoncelul cel nou. Pentru violoncelul care nu mai supără pe nimeni, pe care nu-l mai aude nimeni, fiindcă domnul Paveliu a găsit — în sfîrșit — formula datorită căreia să poată exersa liniștit. S-a mutat cu chirie la un pensionar surd.

În odaia lui Plăvițescu gongul pendulei a amuțit. În schimb, ceasul din turnul Bărăției bate zece, lovituri de clopot catolic și vechi, în Cîmpulungul-Muscelului. Noaptea de august e caldă și senină. În grădina publică muzica militară cînta un potpuriu de valsuri demodate. Frunzele castanilor de pe bulevard stau neclintite. Parcă sînt de ceară verde sub bătaia lunii care le dogoare. Cofetăriile — de-o parte și de alta a bulevardului, pline de lume — și-au scos toate mesele de tablă roșie afară și. Cață alunarul abia se poate strecura printre ele, cu coșul plin cu fișicuri albe sub braț.

Sergiu e singur la o masă. Soarbe încet berea rece și înspumată din pahar și ochii lui privesc fără interes figurile vecinilor de mese și grupurile care trec plimbându-se în sus și în jos, de la un capăt la celălalt al bulevardului. De când a venit aci, n-a făcut nici o cunoștință, în afară de cele câteva obligatorii, în „lumea didactică“. A rămas încă, pentru ceilalți cetățeni pașnici ai orașului, un anonim și un singuratic care își plimbă tăcerea și tristețea pe străzile scăldate de soare sau poleite de lună, totdeauna cu o carte în buzunar și cu un sul de ziare sub braț. Crima Margaretei, povestită cu lux de amănunte în toate ziarele, faptul că ea a săvârșit această crimă în chiar dimineața plecării lui, după ce se revăzuseră la Barul american, l-a făcut să se simtă oarecum părtaș, oarecum responsabil de fapta ei. A avut, în primul moment, intenția să se întoarcă la București, să caute — prin protecția domnului Rădulescu sau a altcuiva — s-o poată vedea în arestul Prefecturii poliției, să-i poată vorbi, să încerce să-i ajute. Și-a dat seama însă, de îndată, că totul e inutil. Edițiile de seară ale ziarelor precizau că omorul de la conacul moșiei Lehliu fusese săvârșit de o nebună, care — după avizul medicilor — fusese mutată de la pușcărie la ospiciu. O nebună liniștită, care nu făcea altceva decît să se roage de toată lumea ca să fie dusă într-un grajd, pe paie, între vite.

Cîteva zile gîndul Margaretei nu l-a părăsit. Apoi, într-o dimineață, făcîndu-și lectura obișnuită pe-o bancă, în parcul orașului, a simțit o privire pironită, de undeva, asupra lui. A ridicat ochii de pe carte și nedumerit, a căutat-o. În fața lui, pe o bancă vecină, o fată îl privea. Cînd și-a dat seama că e surprinsă, și-a plecat ochii, cuminte, pe cartea uitată în poală.

De-atunci, s-a obișnuit s-o vadă zilnic și ori de cîte ori se întîlnesc, privirile lor parcă își surid. A aflat că o cheamă Pia. Că e fata domnului Edgar Munteanu, președintele tribunalului, că e studentă la litere și că scrie versuri pe care nu le publică nicăieri și nu le citește nimănui. Firește, datorită celor cîteva cunoștințe pe care le avea, ar fi putut face în așa fel ca să-i fie prezentată. Dar n-a vrut să-i dea impresia că a căutat prilejul. S-a mulțumit s-o vadă numai...

Și astă-seară, iată. A bătut de zece la Bărăția și Pia n-a ieșit. Ochii lui au căutat-o zadarnic, pînă acum, peste tot. „Probabil că astă-seară nu mai iese din casă“, se gîndește Sergiu. Și parcă o umbră de tristețe îi întuneacă ochii la gîndul că astă-seară se va întoarce în odăița lui, între cărți și manuscrise, fără să fi văzut ochii ei negri, grei de gene, silueta ei suplă de tijă brună, surîsul ei proaspăt, de floare udă de rouă.

În grădina publică, muzica militară a tăcut. Luna s-a ridicat deasupra brazilor și-așa cum stă, plină, neclintită, pare un napoleon de aur vechi.

Sergiu cere plata. Își strînge jurnalele, aprinde o țigară și așteaptă. Peste un sfert de ceas va fi acasă, ca de obicei. Se va așeza la masa de lucru, va deschide o carte și va citi. Apoi, cînd ochii îi vor osteni sub ochelari, va închide cartea, va închide fereastra și va închide încă o zi trecută, o dată cu lumina lămpii închise. Peste trei săptămîni încep școlile. Frunzele castanilor de pe bulevard vor fi căzute la picioarele băncilor pustii. Mesele de la cofetării vor fi strînse. Chioșcul muzicii militare gol, și trandafirii din grădina publică scuturați. Pia va fi din nou la facultate, la București. Și tirgușorul ăsta, atît de animat acum, plin de cîntecele tarafurilor de lăutari și de zumzetul lumii ăștia vesele, care se agită înnebunită parcă de vraja ultimelor nopți de vară, va fi pustiu, pustiu și trist. Și ploile toamnei nesfîrșite, tînguitoare, dezolante, își vor cerne cenușa udă peste pacea lui încremenită sub ferestrele plîns. Și el va fi singur, singur...

— Ne permiteți să luăm loc la masa dumneavoastră?

Sergiu tresare. În fața lui, domnul Edgar Munteanu își duce politicoș mîna la pălărie. Pia, agățată de brațul lui, suride. Și în cărbunii ochilor, sclipesc parcă diamante negre.

Sergiu se ridică. E atît de încurcat, atît de surprins, că își găsește cu greu calmul și vorbele.

— Vă rog, cu multă plăcere...

— Domnul profesor Zaharescu, mi se pare...

— Da...

—Îmi pare foarte bine. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata. Îmi dai voie să te prezint fiicei mele...

Sergiu abia atinse mîna pe care Pia i-o dădu peste masă.

Se așezară citeșitrei. Domnul Munteanu se simți dator să-și explice gestul :

— Te rog să nu-mi iei în nume de rău, că am căzut așa din senin pe capul dumnitale, dar, precum vezi, nu e nici o masă liberă, și domnișoara, fiică-mea, ținea *à-tout-prix* să ia o înghețată aici. Sustine că la cofetăria asta e mai bună ca peste tot.

Asudat, încărcat de halbe goale și de tăvițe profesionale, chelnerul se oprește din drum și se adresează lui Sergiu :

— Ați cerut plata, coane ?

Sergiu face pe nedumeritul.

— Eu ? Nu ! Mai adu-mi o bere.

Și în timp ce domnul Munteanu adaugă „și mie una și o înghețată pentru domnișoara“, ochii Piei urmăresc mîna lui Sergiu care acoperă, discret, polul pregătit din vreme, pe masă, pentru plată.

Mototolită sub perna de alături, la locul ei obișnuit, cămașa de noapte a lui Plăvițescu miroase onest a sudoare dospită. Altădată familiar, uneori chiar agreabil, mirosul acesta, în clipa asta, e pentru Caliopi un simbol. Simbolul decăderii ei. Și faptul că dintr-o dată își dă seama de asta, înseamnă limpede că nebunia celei de-a doua tinereți s-a sfîrșit.

Acum Caliopi a înțeles tot. În clipa cînd s-a prăbușit pe treptele catafalcului Adelaidei, sub privirile tăioase ale „fetelor“ care reprezentau viața care trebuia să fie și a ei, viața, din care năucă, se smulsese, arcul trupului răzvrătit, a plesnit scurt. Și în locul lui Caliopi care intrase, a ieșit din biserică — dusă pe brațe — o altă femeie. O bătrînă leșinată, singură și umilită. O bătrînă care se va muta de-acîi, în altă casă și în altă viață, în ultima ei viață, săracă și părăsită. O bătrînă care — din toate lucrurile de aici, întinate de atingerea ei de pînă

acum — nu va lua cu ea decît o sabie de Toledo și un clarinet înfășurat în jurnal. O bătrînă care — cu aceeași mîna cu care a scris cîndva :

De vinzare, imediat, casă mare boierească, hol, opt camere stăpin, toate dependențele, confort modern, grădină...

De inchiriat apartament luxos mobilat, numai la domn singur, serios...

Cumpăr casă patru camere, tot confortul...

De inchiriat garsonieră numai la domn singur...

va scrie, mîine dimineată, ultimul ei anunț al unei vieți începute și sfîrșite la „Mica Publicitate“ :

Caut cameră modest mobilată, la familie onorabilă C. Z. la ziar.

Tudor Mușatescu a intrat în conștiința cititorilor și spectatorilor, mai ales a cititorilor și spectatorilor contemporani, ca un înțelept acid și jovial, ca un umorist suplu și prodigios, observator ironic al vieții. Descendența caragialiană e certă, cu un minus de pregnanță caracterologică în reliefurile personajelor, dar cu un plus de sentimentalism, nu în sensul revendicat de Caragiale, care spunea „sînt un sentimental” ca pentru a-și ocroti, deschizînd o supapă de siguranță, luciditatea glacială și pustiitoare, ci un sentimentalism venit dintr-o predispoziție lirică, mai mult sau mai puțin definitorie pentru cea mai mare parte a comediei românești de după primul război. (Caragiale era tranșant și necruțător, el primise în față, din plin, oroarea victoriei burgheze — grotescă și ridicolă — și nu putea emite decît un imens hohot de rîs disprețuitor, în timp ce scriitorii care i-au urmat, care trecuseră prin război, își puneau altfel de probleme în legătură cu monstrul social, în primul rînd problema adaptabilității...)

Așadar, Tudor Mușatescu s-a revelat publicului mai cu seamă în ipostaza sa de autor de comedii (între care *Titanic vals*, cea mai viguroasă și cea mai densă ca substanță, a devenit un fel de „bestseller” al multor generații), ca autor de schițe umoristice și ca autor de aforisme, mici bijuterii suave ale paradoxului comic. Puțini mai știu astăzi că Tudor Mușatescu a scris romanul *Mica*

publicitate, mulți nici nu și-l închipuie, cred, pe creatorul celebrului *Titanic vals* ca romancier, astfel că reeditarea romanului, după aproape treizeci de ani de la ultima ediție apărută, constituie o surpriză pentru majoritatea cititorilor tineri. Un roman aproape uitat, care însă nu poate absenta din peisajul operei lui Tudor Mușatescu și care oferă argumente asupra filonului liric, ca și asupra unor izvoare de comedie ale scriitorului.

Mica publicitate este un roman tipic antiburghez, cuturelat de amare deziluzii în legătură cu posibilitatea înlăturării barierelor de clasă, un roman al incapacității de adaptare, al experiențelor dureroase, al ratărilor inevitabile, al retragerii demne din fața corupției și compromisurilor, un roman cu pasaje de melodramă și accente de pamflet, un roman, așa cum s-au scris multe în epocă, de „rezistență pasivă”, amestec de confesiune auto-compătimitoare și imprecăție patetică la adresa societății.

Citind cartea, unii vor avea impresia că o recitesc; literatura perioadei dintre cele două războaie mondiale a pus în circulație nu o dată acest tip de roman, nuvelă sau plesă de teatru, cu un erou tânăr, sărac, de o neclintită demnitate, de o corectitudine fanatică, rectiliniară, supus umilințelor și presiunilor morale, eșuând în dragoste din cauza refuzului de a accepta tranzacțiile și, firește, din cauza sărăciei, silit să se mulțumească, deși superior altora, cu o carieră mediocră, devenind o victimă a contradicției dintre capacitate și posibilitate.

Romanul lui Tudor Mușatescu, având elemente de experiență directă, transparent autobiografice, este, înainte de toate, povestea pasională a formării unui tânăr, a maturizării prin suferință și renunțări. Sigur, cartea nu are bătaia lungă a literaturii unui Camil Petrescu, Rebreanu, Sadoveanu, Gib Mihăescu, G. Călinescu sau Cezar Petrescu, nu împinge analiza socială pînă la ultimele consecințe, nu are adîncimea tragică a marii proze din cele trei decenii de explozie realistă, nu duce la punctul fără întoarcere al incompatibilității dintre idealul etic al eroului și posibilitatea de realizare. Dar este un bun roman de categorie medie, scris cu sensibilitate și cu profesionalism, în așa fel ca să-l înduioșeze pe cititorul amator de senzații directe, să trezească simpatie pentru erou și, dacă e cu puțință, să facă să picure

și câteva lacrimi de compasiune. O carte fără pretenții de monumentalitate și perenitate, povestită simplu, popular, colorat, pe alocuri cu umor, o emoționantă istorie citadină, cu destine frînte brutale, cum este acela al Margaretei sau acela al doamnei Săraru, cu altele capotînd grotesc și jalnic, ca al văduvei Caliopei Zaharescu, victimă a automistificării erotice, cu scene din Bucureștiul patriarhal și altele din Bucureștiul-metropolă, coexistînd contrastant în tabloul nu lipsit de pitoresc al cetății moderne, cu o multitudine de medii sociale parcurse în fugă, descrise în reliefuri vagi, în tonuri evasipublicistice. *Mica publicitate* are aerul mai tuturor romanelor *unice* ale neromancierilor (acele romane-confesiune pe care simt nevoia să le scrie, o singură dată în viață, poezii, dramaturgii, publiciștii, criticii, spre a comunica experiențe ce nu se pot exprima în alte genuri și modalități).

O lumină subiectivă învăluie epica, fracționată de intervenții lirice, de pagini de jurnal intim, relatarea obiectivă e dinamitată, din cînd în cînd, de izbucniri pătimașe, pamfletare, observația directă e dizolvată în comentariu poetic sau poetizant. Toate aceste ingerințe în structura romanescă hibridizează construcția epică, compromit cursivitatea narațiunii și desfac unitatea stilistică, dar poate că în asta se află și farmecul aparte al romanului, calitatea lui de *mărturisire*.

Eroul lui Tudor Mușatescu nu e un complicat bîntuit de dileme și incertitudini sufocante, precum eroii lui Camil Petrescu, nu e un vizionar nefericit căzut în capcana propriei lucidități, nu aleargă înfrigurat după fantoma absolutului, nu se rătăcește în zonele abisale, incontroabile ale sufletului, nu are nici prăbușirile unui Radu Comșa, eroul lui Cezar Petrescu din *Intunecare*. Sergiu Zaharescu este un tânăr „normal”, perfect nepregătit pentru viață, ca orice om care re-crează lumea după propria sa fizionomie morală, care crede că lumea este bună, cinstită, corectă, generoasă pentru că el însuși este bun, cinstit, corect, generos. Sentimental și sincer, Sergiu este și un mare naiv, incapabil să distingă esența de aparență, să prevadă consecințele faptelor și gesturilor mărunte, încrezător mereu în atotputernicia dragostei și a frumosului. De aceea deziluziile se amplifică tragic, loviturile venite de unde le aștepta mai puțin

lasă urme adânci și dureroase. Natură timidă și reflexivă, eroul apare cu totul dezarmat în fața vicisitudinilor, pradă ușoară pentru un tip ca Mirea, egoist, interesat și abil, care știe să profite de naivitatea și credulitatea fostului său tovarăș de idealuri juvenile. Deloc dedat „subtilităților“ egoiste ale lumii în care trăiește, Sergiu se află într-o permanentă stupefacție în fața violenței adevărilor ce i se dezvăluie : stupefiat când descoperă (foarte târziu !) că atenția și grija cu care îl copleșește cvadrage-nara mătușă Caliopi nu are nimic comun cu dragostea maternă, stupefiat când descoperă că Mirea a intervenit brutal în existența lui, spulberind speranța unei mari iubiri, stupefiat când o descoperă pe Margareta — unica sa dragoste — într-un bar de noapte, învinsă de decepții și de droguri, stupefiat, stupefiat mereu, neînstare să priceapă mecanismul monstruos, diabolic al universului real, atât de radical deosebit de universul pur ca un templu elin pe care și l-a înălțat din materia fragilă a propriilor sale iluzii. Cu Sergiu Zaharescu scriitorul a adăugat literaturii românești antebelice o nouă conștiință rănită de contactul dureros cu o realitate ostilă, completînd galeria învinșilor nepervertiți, eroi care au conferit demnitate contestatară prozei noastre interbelice.

Fără a fi, deci, o carte mare, *Mica publicitate* este o carte de recunoaștere și definire a unei epoci și a unui autor. Tudor Mușatescu avea să dezvăluie, urmărindu-și cu părtinire romantică eroul lovit de soartă, contrastele și dezacordurile existenței, falsitatea relațiilor, precum și acea fatalitate socială care hotărâște eșecurile sau succesele. Incomparabil mai înzestrat spiritualicește, mai harnic, mai loial în relațiile cu oamenii decât prietenul său Titu Mirea, Sergiu este handicapat, însă, de sărăcia sa, de timiditatea și decența pe care tot sărăcia i le accentuează. În schimb, Mirea, beneficiar al unei moșteniri substanțiale, calcă ferm și arogant pe drumul succeselor, străin de orice scrupul, obișnuit să obțină lesne ceea ce dorește și să abandoneze la fel de lesne ceea ce a obținut. Deși știe că Margareta îl iubește pe Sergiu, mizînd însă pe existența a „două Margarete“, cum zice prozatorul, una castă și statornică, cealaltă tentată de mirajul vieții ușoare, Mirea nu ezită să profite de această dedublare a

fetei. El o seduce pe Margareta, o ia cu sine la Paris, apoi o părăsește, fiindcă s-a ivit marea ocazie a carierei lui, căsătoria cu Michaela, fiica unui magnat bucureștean. Cu aplombul pe care i-l dau averea și poziția socială, Mirea își urmărește perseverent interesele, insensibil la suferințele produse celor din jur. În roman, Mirea — altminteri destul de sumar caracterizat ca personaj — ilustrează categoria celor care reușesc, a învingătorilor, implicit a profitorilor. Prin raportul dintre el și Sergiu se exprimă, în ultimă instanță, dezechilibrul moral al societății, erorile de ierarhie valorică, inegalitatea șanselor acordate indivizilor. Dar Sergiu nu este un revoltat, nici măcar un ambițios. El nu intenționează să-l înfrunte pe Mirea (singura dată cînd o face, este într-un moment de beție, după o insinuaare emisă, tot la beție, de Mirea), cu atât mai puțin societatea. Eroul lui Mușatescu nu are ieșirile pe baricadă a lui Ștefan Gheorghidiu sau Gelu Runcanu. El este un resemnat placid, împăcat cu propria soartă, ușor fatalist cum pare a fi fost însuși scriitorul.

O fatalitate necruțătoare o urmărește pe Caliopi Zaharescu. Nevoia de dragoste o pierde. Nefericita văduvă, obsedată de tardive chemări erotice, își irosește averea cu amănții improvizati.

Altă victimă a destinului vrăjmaș este funcționarul de bancă Paveliu, unul din chiriașii și virtualii amanți ai doamnei Caliopi Zaharescu. Incapabil să se sustragă patimei jocului de noroc, Paveliu pierde și banii băncii și pe aceia ai amantei, face pușcărie, iar la ieșirea din închisoare se instalează definitiv în preajma mesei de joc, de a cărei fascinație nu poate scăpa, devenind crupier.

Mieul fatalism al autorului funcționează și mai evident în cazul poveștii romantic-fabuloase a Margaretei. Copil din flori, născută în urma unui viol stupid comis de un ofițer beat asupra unei fete de circiumar insipidă și urită, Margareta poartă ca pe un stigmat rușinea acestei origini obscure. Inclinațiile spre frivolitate ale Margaretei sînt un fel de ecou ereditar, semnale irezistibile venite de la necunoscutul tată, bețiv și afemeiat. Autorul nu poate să nu încheie dramaticul lanț de fatalități : Margareta decade spectaculos, devenind o dubioasă cîntăreață de cabaret și consumatoare de stupefiante, este la un pas de incest, colonelul

Arvătescu încercînd să repete cu ea gestul care, în urmă cu ani, a distrus existența mamei ei. Fata își ucide tatăl, într-o clipă de nebunie (sau, poate, de tragică disperare), după ce mama ei, blînda și pașnica doamnă Săraru, se spînzurase în podul casei, neputînd accepta imaginea decreștitudinii fiicei sale. Margareta sfîrșește într-un ospiciu, și astfel se închide cercul acestor destine, autorul insinuîndu-se dibacî către sensibilitatea ușor de înfrînt a cititorilor epocii.

Nici vorbă, romanul este scris cu știința efectelor sigure la public, și cele arătate mai sus constituie doar un exemplu de ceea ce înseamnă mașina de stors lacrimile cititorilor, la care se adaugă frămîntatele pagini din jurnalul lui Sergiu, descrierea stării deplorabile a Margaretei, ajunsă la limita decăderii fizice și morale, apoi ivirea, după o avalanșă de decepții și bătălii pierdute, a unei noi posibile iubiri, apariția discretă și promițătoare, în orașelul unde Sergiu funcționează ca profesor de română, a Piei, fiica domnului Edgar Munteanu, președintele tribunalului...

Tudor Mușatescu, remarcabil profesionist al scrisului și autor de factură populară, democratică, nu a ezitat să adopte cîteva din formulele pe nedrept hulitei „literaturi de consum”, conștient că pe calea acestei comunicări largi și directe se pot transmite mai sigur și mai ușor publicului cele mai generoase idei sociale. Firește, acest mod de literatură implică renunțări estetice, unele concesii făcute gustului minor, și faptul apare evident chiar în cazul unor prozatori mari, cum sînt Liviu Rebreanu sau Gib Mihăescu. În romanul lui Tudor Mușatescu devin flagrante aceste concesii, mai ales în accentuarea „libidoului”, în insistența fără rațiuni artistice asupra resurecției erotice a văduvei locotenent-colonelului Zaharescu, în urmărirea — din fericire, nu lipsită de ironie — a senzualității în ofensivă. Scriitorul dispune însă de un avantaj care conduce, nu o dată, la recuperarea multor pagini compromise de vecinătatea cu literatura de colportaj, iar acest avantaj este *umorul*. Umorel acționează ca o frînă a patetismului, demistificînd și desolemnizînd nemilos, retezînd la timp excesul de gravitate. De altfel, chiar începutul romanului se produce sub semnul declasării momentului tragic, prin integrarea ironică în cotidian și publicistic. Iată prima propoziție

a cărții: „Caliopi Zaharescu a rămas văduvă marți, la patru după masă.” Pecetea comicului a fost pusă cu severitate, iar tot ce va urma, indiferent cum va fi frazat, indiferent de ton, va dansa amuzant în lumina acestei propoziții seci, care condamnă definitiv orice gînd eroic. Așa se face că întreaga viață sentimentală a doamnei Caliopi Zaharescu, fie că e vorba de cea conjugală, fie că e vorba de cea postconjugală, va trebui să fie citită în cheie comică.

Astfel, momentele în care Caliopi, după moartea soțului, își evocă în fața unui album de fotografii tinerețea, prima întîlnire cu Titică, primele semne de dragoste, departe de a fi duioase și lirice, țîșnesc în afara clișeelel răsuzate de literatura minor-sentimentală, scînteind de parodie și burlesc. Caliopi, domnișoară de onoare la nunta Didonei, încercînd să-i prindă locotenentului Zaharescu, „simplu invitat”, cocarda de nuntă, se înțeapă la deget cu acul cocardei, iar locotenentul, „neștiind ce trebuie să facă, îi apucă degetul și, strîngîndu-l cu putere de vîrf, îl duse la gură ca să-i sugă durerea, așa cum știa el că se procedează în cazuri de înțepături”. Stupoarea domnișoarei, apoi bilbfiala tînărului locotenent „de ață” fac deliciul povestitorului, care nu-și reține gustul pentru zeflema. Titică rămîne în fața fetei „dezorientat și bleg, ca o necuvîntătoare intrată din eroare într-o cofetărie”, el are vocea „sugrumată de guler și de sinceritate”. La rîndul ei, fata constată că tînărul locotenent nu-i displace: „în ceea ce privea fizicul”, i-l găsisese destul de „plăcut”, iar ca „intelect” era de părere că e foarte „simpatic”. Descendența caragialiană își spune cuvîntul; Caliopi, un fel de Ziță mai puțin „modistă”, găsește că *intelectul* omului cu care se va căsători e foarte simpatic.

Ecouri ale umorului caragialian recidivează pretutindeni în text, sugrumînd efuziunile sentimentale și înnobilînd observația de critică socială. Ca în Caragiale, doamnele, soții de colonei și de generali, se adună la „five o' clock” (în varianta franțuzită, „jour”), joacă maus, își spun „fete”, deși toate au o vîrstă onorabilă, se bîrfesc reciproc, într-o beție mahalagistă ireprimabilă, cele care merg cu tramvaiul „omit” să-și cumpere bilet, fac paradă de glorie combatantă, în cel mai autentic stil Mița Baston: „Cred că măcar atîta atenție merităm de la Stat și noi care am

luptat la Mărășești, în timp ce alții primeau lefuri în teritoriul ocupat“.

În fond, lumea este aceeași ca în comediile și schițele lui Caragiale, doar că a trecut și printr-un război mondial. Pofta politicianistă, „furia perorației în public“ — cum o numește G. Călinescu — atât de proprie eternului Mitică, se moștenește integral. Domnul Rădulescu (în casa căruia nimereste Sergiu pentru a-i medita fiul, un soi de Mitică Georgescu în permanentă stare de candidatură la repetenție) pune la punct politica. Europei cu nonșalanța doctă a lui Conu Leonida. Termenii politici devin niște personaje ale unei piese grotești. Portretul e savuros, așa cum îl integrează scriitorul în ambianța familială, și merită să fie reținut: „Bineînțeles, cît a durat masa, a vorbit numai domnul Rădulescu. A-nceput cu varza călită și a isprăvit cu Liga Națiunilor. Toate problemele actuale, din țară și străinătate, au fost tăvălite, o dată cu miezul de pîne din vîrfurile furculiței, prin sosul mîncărilor abundente. Sergiu și-a dat seama că orice tentativă de a lua parte la «discuție» era inutilă. Domnul Rădulescu discuta întotdeauna de unul singur. Și pro și contra. Era în același timp și stat și contribuabil, inculpat și reclamant, guvern și opoziție, republică și monarhie. Rînd pe rînd, membrii familiei deveneau state, oameni politici și chiar evenimente. Bineînțeles, mute. Astfel, în cîteva minute numai, madam Rădulescu, sub degetul lui amenințător, a fost Franța (Și atunci, dumneata, Franța... sigur că nu poți să stai cu mîinile-n sîn...), a devenit apoi tratat de pace (A! Ești tratatul de la Trianon? Bun! Să te citim cu atenție...), s-a schimbat în criză mondială (Ei, și dacă ești criză mondială, ce? Trebuie să durezi cît lumea?) și a ajuns în cele din urmă, stat (Cum îți permiți să vii tu, stat, și să-mi iei mie, cetățean...)“.

Umorul echilibrează tonalitatea generală a narațiunii, dinamizînd circulația interioară a sevei epice, dînd culoare și stil acestui roman, menit, fără această infuzie de comic, să rămînă, calm și egal cu sine, în matca bine cunoscută a literaturii de mîna a doua. Cu vîna satirică, Tudor Mușatescu a cucerit o clasă estetică.

Alături de aceste străfulgerări de umor, romanul conține valoroase pagini de pamflet social, care, cu vehemența lor pe

alocuri camilpetresciană, îi adaugă o dimensiune de robustețe publicistică. Parcînd cu eroul său atîtea medii sociale, scriitorul nu putea rămîne indiferent la imaginea corupției și venalității, nu putea trece cu vederea meschinăria și suficiența lumii burgheze, atît de ostilă caracterelor integre, curate, cum este acela al tînărului Sergiu Zaharescu. Inversîunarea polemică dobîndește accente precise mai ales în referirile critice la lumea tinerilor „de bani gata“, a noilor „juni corupți“. Aici, patima demascatoare nu cunoaște reținere, și este interesant faptul că ea se exprimă de către un personaj aflat oarecum înăuntrul acestei lumi: Michaela Rădulescu. Fata își dorește un prieten care să nu-i amintească pe ceilalți „prieteni“: „Pe cei care îi strîngeau talia cu impertinență, sub protecția unui dans oarecare, pe cei care îi scriau pagini timpite și înflăcărare, pe cei care — profitînd de prima clipă de singurătate — îi cădeau la picioare ca să i le pipăie, pe cei pe care îi întîlnea peste tot — toți la fel unul cu altul — cinici din prostie, îndrăzneți din lipsă de educație, prezenți oriunde din abundență de timp, trăind — între bar și dîncing — din gloria unei cravate, a unei anecdote sau a unei aventuri cu rezonanță în articolele codului penal. Pe cei pe care «condiția ei socială» și «mediul pe care îl frecventa» o obligau să-i întîlnească peste tot, să-i primească prin casă, să-i suporte, ținîndu-i totuși la o distanță pe care ei n-o remarcă pentru că nu le convenea. Ah! Cît îi ura Michaela pe acești «prieteni» ai ei, cu cultura făcută la film sonor, cu cancanul totdeauna prezent pe buze, băieți «de familie» sau numai preînși așa, consumînd între maxilarele pudrate, falcile moșilor paterne, papă-lapte muceziți în cataloagele primilor ani de facultate, sportivi născuți o dată cu prima mașină proprie, fanfaroni, stîlcînd permanent seminte de limbi străine între dinți — imberbi cu nasuri dospite de droguri și cu trupuri dezaxate de vicii, campioni ai porcăriei, ai intrigii și ai clevetirii, devastatori ai bufeturilor de recepții, cu sau fără meserii dubioase, titulari de sinecure cerșite de părinți, sau numai de femeile familiei, la ușa tuturor potențailor zilei.“ Acest tablou violent, încărcat de amărăciune și dezgust, amintește cumva magistrala înfierare de către Camil Petrescu, în *Act venețian*, a tineretului stupid și

corupt al aristocrației venețiene în degradingoladă, vizînd de fapt tîneretul aristocrației românești, contemporană autorului.

În viziunea critică a societății românești dintre cele două războaie mondiale, Tudor Mușatescu preia, însă, și ceva din optica sămănătoristă, net conservatoare, a acelor care deplîngeau depozedarea vechii boierimi, transgresiunea civilizației capitaliste, ruina așezărilor patriarhale. Falsa opoziție dintre vechea și noua aristocrație își face loc și în romanul *Mica Publicitate*, scriitorul mărturisindu-și direct simpatia pentru boierimea tradițională „de neam”, într-un „lamento” vădit influențat de doctrinele romantice anticapitaliste: „A sărăcit, prin urmare Grigore Străjescu, om de treabă și de neam bun, proprietar, din tată în fiu, al moșiei din Hobăia. L-au încolțit datoriile și nevoile. Și-a vîndut întîi casa din București, pentru ca zidurile odăilor ei, grave și demne, să se dărîme cu tapetele sfîșiate, făcînd loc vitrinelor mari în care să se lăfălesc, de aici încolo, automobilele americane. Din grădina plină de tufe de flori, îngrijite de mîini cu sînge albastru, pomii istorici au fost smulși din rădăcini ca niște măsele din alveolele pămîntului. Peste aleile cu nisip galben și fin, s-a așternut, ca o lavă, asfaltul civilizației și în locul coțelului de porumbel, aduși din Veneția, s-a instalat, mîndră între racorduri, pompa de benzină albastră. Și-a vîndut apoi mobilele de preț, pe care cumpărătorii de azi n-ar fi îndrăznit să stea altădată decît într-o muchie, și covoarele, pe care pașii lor ar fi evitat să le calce, preferînd, discreți, parchetul. Și-a vîndut, în urmă, tablourile de preț, bijuteriile de familie și monezile de aur. De cînd s-a mutat la țară, a tot vîndut mereu, în anii de secetă și de lipsă de credit. Și acum, iată. A ieșit la mezat ultimul vestigiu al luxului de altădată. Landoul lui Grigore Străjescu, cunoscut în tot Bucureștiul. Landoul de lac albastru, comandat special la Viena, și hamurile englezești care își străluceau pafdalele în trapul cailor rusești, cu cozile pînă la pămînt ca niște trene de mătase neagră. Și, oare, în gestul cu care Grigore Străjescu a pîs, în clipa vînzării, un om din curte să răzuie cu vîrfurile briceagului blazonul de pe portiera landoului — nu e drama unei întregi clase sociale, prinsă într-un simplu instantaneu — la «Mica Publicitate»?...”

Compașiunea scriitorului pentru această clasă socială inghițită de puhoiul capitalist strecoară o notă romantic-desuetă în

limbajul romanului, una dintre acele digresiuni programatice, jurnaliere, fără legătură cu structura cărții, dar definindu-i lirismul sentimentalist de care aminteam la început. Așadar, Tudor Mușatescu, scriitorul citadin prin excelență, nu s-a putut sustrage reacției retractile a unor scriitori (îndeosebi a scriitorilor poporaniști) în fața civilizației asfaltului și automobilului, n-a ezitat să depună o floare pe mormîntul orînduirilor patriarhale. Era și acesta un strigăt de protest, un strigăt umil și, fără îndoială, inutil...

Contradictoriu, cu formule care se întretaie neconținut, cu observații vii și inedite asupra vieții, alternînd cu poncife ale literaturii comerciale, scris cu umor și cu patimă, romanul confirmă, dincolo de calitățile literare ale scriitorului, o caldă și neclintită dragoste de oameni, dragostea aceea din care s-a conturat neuitatul Spirache, precum și o imensă nevoie de sinceritate, de mărturisire. Dacă nu sînt, acestea, însușiri ale marilor opere, sînt, în orice caz, însușiri ale marilor suflete.

DUMITRU SOLOMON

CUPRINS

PARTEA I

I Statuia libertății	7
II Si naturam ducem sequemur... . . .	14
III Vergiss mein nicht	20
IV La opt lei, toate în miză	35
V Majoritatea dictează	47
VI Suspine crude pieptu-mi zdrobește... . .	65

PARTEA II-A

I Stradela Umbrei	77
II Cele două Margarete	82
III Mica publicitate	115
IV Vinul, cîntecul și femeia	122
V Visul unei nopți de vară	134
VI Familia Rădulescu	140
VII Sărutarea	153
VIII „Nef“	167
IX Primii fulgi	183
X Calendar	197
XI Cel mai rezistent metal	221
XII A înflorit un cireș azi-noapte	236

PARTEA III-A

I Țușca	249
II Floarea din grajd	259
III Felicitările se primesc în biserică	265
VI Rugați-vă pentru ea	274
 Postfață	 289

Lector : AURORA PĂRVU
Tehnoredactor : POMPILIU STATNAI

Apărut 1972. Hîrtie tipar A de 63 g/m². Formată
540×840/16. Coli ed. 15,17. Coli tipar 19. A. nr. 20 582/1971.
C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 11 025
la Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
Piața Scintei nr. 1
București
Republica Socialistă România